

DE MAGICIS AFFECTIBVS

L I B. VI.

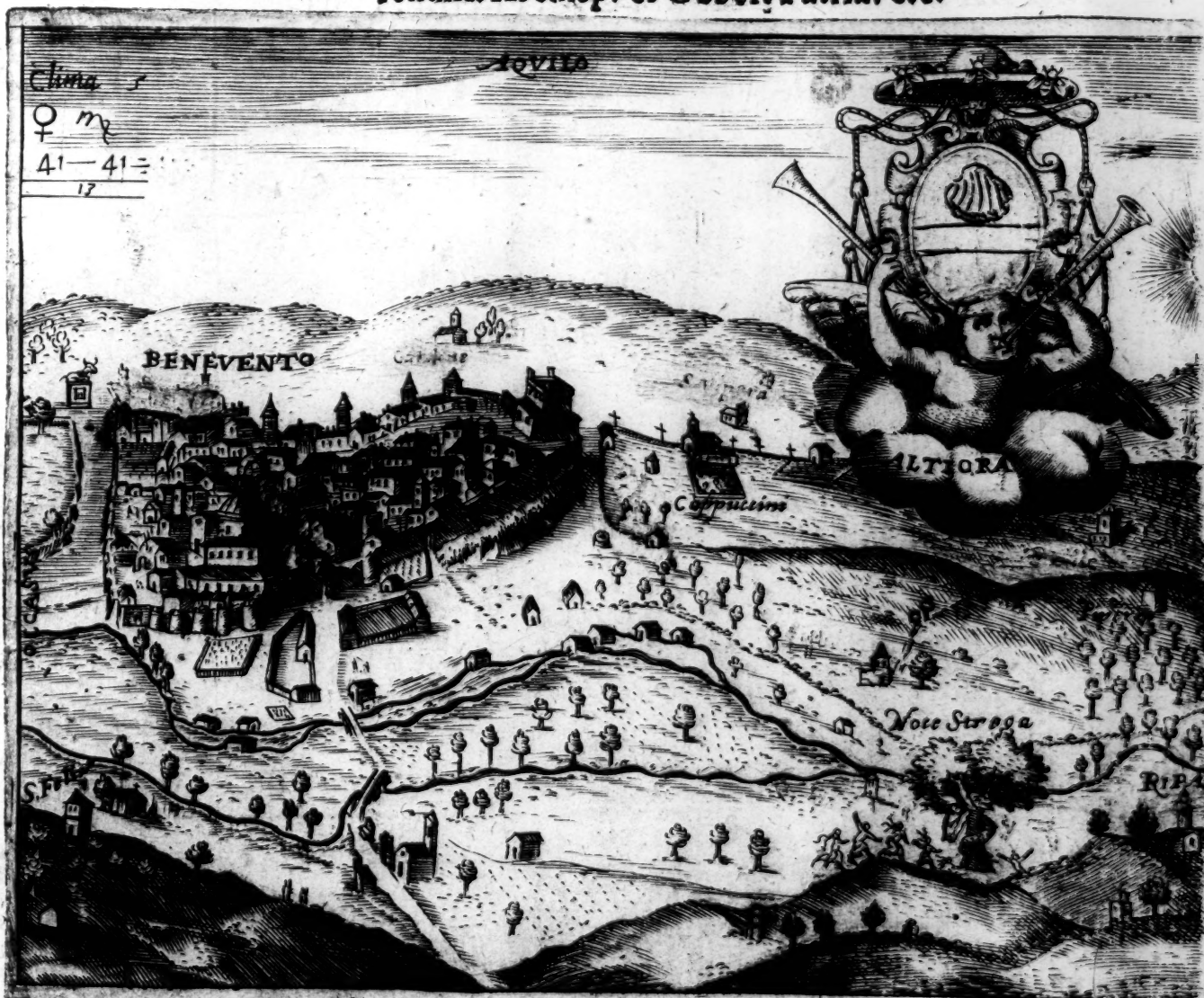
MEDICE, STRATAGEMMATICE, DIVINE,
CVM REMEDIIS ELECTIS.

EXORCISMIS, PHISICIS, AC CVRIOSIS.

&

DE NVCE BENEVENTANA MAGA,
AVCTORE PETRO PIPERNO BENEVENTANO

Magnæ Iurisdictionis S. Sophiæ Ben. Eminentiss. ac Reuerendiss.
D. FRANCISCI Card. BARBERINI V.C. P.O. perpetui
Abb. Protophilico, ac Med. Cubicul. Illustriss. ac Reue-
rendiss. Archiep. & Guber. Patriæ. &c.

AD MOMVM.

N *E feries (fac Mome tuo meliora labore)*
Te feriet Damon; premia nostra Deo.

Imprimatur.

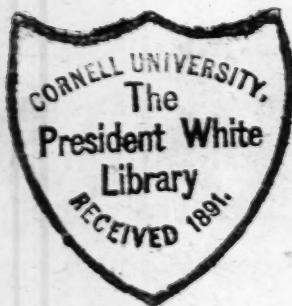
Felix Tamburellus Vic. Gener.

M. Fr. Dominicus Grauna Ord. Prædic. Curia
Archiep. Theolog. vidit.

Felix de Ianuario S.T.D. vidit.

~~7440 P 535~~

A. 6149

NEAPOLI, Typis Io: Dominici Montanari. 1635.

De

Illustris. ac Reuerendis. D.

I O. B A P T I S T A E
S C A N N A R O L Æ

Episc. Sidoniæ, ac Præfecto Domus Eminentiss. ac Re.
uerendis. D. FRANCISCI Card. BARBERINI
V.C.P. O.

PETRVS PIPERNVS Ben. P.

Vra illa tuarum nobilissimarum virtutum
roscida (Illustris. ac Reuerendis. D.) no-
stro Orbi fœcundum, dulceq; spiramen-
spargens; ita vt, eo lætitia Reales Apes
frui dignantur; tum iusta, ac inconcussa
tutela tua humanitate, vel officio, pro
amplissimis Abbatia S. Sophiae priuilegijs mihi experta,
maiores Ben. Ciuitatis partem ad gratias agendum,
meq; ad tibi meam seruitutem dicendam traxere; hinc
vt huius arram nunc mittam, hoc libelli munusculum,
paruum subiecto, tuorum magnorum facinorum obie-
cto magnum, tuaq; nobilitate perpetuum; (quorum
monumento, fama, fauor, honor Eminentissimæ, ac feli-
ciss. Prolis BARBERINÆ satis testimonia reddūt) Ma-
gnanimitati, prudentiaq; tuæ offero; me exercendo in-
ter tuos adscribas oro. Vale. Kal. Nouembris 1635.
Beneuenti.

IN-

I N D E X

L E C T O R I.

H *Vius operis utilitas, curiositas, pro indice longam ad se traderet tractationem, hæc Tibi pauca perstringens colligo.*

A	
A Bortui mag. remedia pag. 199	91
Accipitris caro à proprietate iuuat M. M.	87
Actio non est ponenda in maximo instanti.	185
Adamas lapis in m.	I
Aer qualis in mag. aff.	11
Aer considerandus semper.	1
Afflicti à Dæmonio possunt totaliter à naturalibus rebus liberari.	2
Agni bened. à Summis Pontificibus vires.	2
Alaudæ caro à proprietate	3
Amatoria maleficia, quæ magis nocent,	3
Amatoria, quæ excitant, & stimulant.	3
Amatorium maleficium an cogat.	34
Amor est magnus Dæmon.	3
Amor inflammatur vi magica	34
Amoris seuitia	35
Amoris descriptio ex plauto	36
Amuletorum vires, & formæ.	143
Amuletorum historia.	144
Amulatum optimum in mag. affect.	144
Alkeroti præparatio, & examinatio.	107
Animæ interfectorum clamant vendictas.	28
Anima eleuata quæ mira causat.	120
An agat nullo intermedio	120
Animi passiones.	91
Anginæ iuuant Aetij pastilli.	87
Anginosæ pesti remedia,	185
Angeli dantur contra Hæreticos.	I
Angelos esse inuincibiliter non probat Phisicus.	11
Angelorum existentia nullis naturalibus medijs inuincibiliter sciri potest.	I
Angelorum existentia ex sacris litteris.	2
Angelorum essentia.	2
An sint corporei, qui apparuerunt forma humana. 2. quod sit media natura inter Deum, & hominem.	3
Angeli mali habitant in aere, nec sunt spiritus aerei.	7
Animalia rationalia in Deo, Dæmones, & homines.	5
An viri mutantur in mulieres, & è contra. 31. in qua deficit titulus iste.	31
Antiphonæ oratio pro prole.	167
Antimonij præparatio.	105
Antidotorum varia genera efficacia in M.	114
Antidotus nostra mira in m. affect. & contra venena.	115
Anuli de electo vis.	84
Applicata etiam extra euacuant.	109
Aquas excutiunt Magi.	37
Aquæ lustralis vis.	141
Argentum viuum magnificat in affectu m.	83

Attu-

Artuum doloribus quæ.	200	Calliditas in medendo laudatur.	127
Arma incantant contra inimicos.	37	Cammaleontis hepar in m.	84
Asthmati mag. remedia.	187	Campanarum pulsationis vires.	188
Attributa quæ nomina Dei pro curatione, & præseruatione.	156	Capiti quæ profunt.	125
Auis pici caro pro m. aff.	89	Capitis aff. mag.	196
Auribus iuuantia à signaturis.		Capillis iuuantia à signaturis.	125
B		Caprinus Dæmones fugat.	83
Baurus herba pro maleficis. 80. 83.		Caprina pellis inimica epilepticis.	89
Balnea quæ, quando varijs morbis.	115	Caratheres non causant m. aff.	47. 68
Baptismi vis in m. aff.	143	Caridion Galeni in m.	114
Barbati S. hymnus oratio 146. & quando mactauit serpentem sub nuce.		Carcere cur non exeunt frigores.	54
Ben.	141	Carcere detentè quomodo simulant morbos.	132
Bartholomæi S. hymnus. 145. exorationes.	151	Carnes, quæ à proprietate curant.	89
Been Arabum Ricinum ole.	105	Castitatis conseruationi.	182
Beneuentum Hispaniæ à Samnitibus conditum.	31	Causarum morb. mag. diuisio.	47
Beneuentum sæpè Samnia nuncupat.	147.	Causæ instrumentales m. aff.	81
Beneuenti cur nux electa ianaris. N.	20	Cauteriorum administratio.	95
Benedictio loci, & domus.	152	Conuulsionibus mag. quæ.	182
Benedictio scyruporum, ac omnium medicam.	154	Conuersatio mala euitanda N.	9
Benedictio generalis ad quodcunque	153	Curatio ex Eccl.	81
Benedictio panis, vini, & aquæ, ceterorumq; commestibilium.	153	Curatio diuina qualis, quæ.	137
Benedictio olei contra mag. aff.	154	Curatio à Magis ex Hipp.	89
Benedictio cartæ.	156	Curatio mag. aff.	63
Breue perticulare an detur contra arma, ignem, morbos, &c.	140	Curandi modus suetorum absente vulnerato.	75
Bettonicæ vis in m. aff.	83	Curatio per ammotionem signi ubi coliocanda.	78
Blateonum calliditas, siue malitia.	133	Curationes totidem quot sunt ideæ morborum.	63
C		Curatio astrologica quæ	76
Calamita lapis.	83	Curans per incantationem puniendus nec potest petere mercedem.	68
Calliditatum cognitio.	135	Cur cecidit Dæmon.	9. 10.
Calliditas Chemicorum, Astrologorumq;	133	Cedula repertæ pro ferenda tortura.	38.
Calybis præparatio, & vires.	113	Celentiæ monialium Cœnobium fundatur, & afficiuntur m. aff.	97
		Celidonium in m. m.	83
		Cæli cogunt, an inclinent.	11
		Ceremoniæ vanæ quarundam orationum.	72
		Cham primus magos.	38
		Chynæ decoctum 108. iulep.	176
		Chy-	

Chirurgicum instrumentum.	92
Colicis mag. quæ.	196
Columnæ D.N.I. Christi virtus Ro- ma.	145
Confessionis pænitentialis vis.	138
Cor Regis in manu Dei.	
Cordi conferentia.	126
Ciborum differentia.	88
Cibus qualis.	89
Crucis signaculi virtus.	141
Crucis miraculorum quorundam hi- storja.	142

D

D efinitio morbi mag. 39. explica- tio.	40
Dæmonis definitio.	7. & 8
Dæmonum quorundam ethimologia. 8. essentia, & existentia 4. diuisio per b. gra. 16. horum legio bbbb. 6	6
Dæmones delectantur varijs rebus corporeis sono, odoribus.	6
Dæmon mouetur localiter potest pe- netrare omne corpus.	8
Dæmon inimicitia contra nos vnde.	9
Dæmon nisi tentationibus, & persua- sionibus potest. 16. Arbitrium non cogit.	11
Dæmones vbi illabuntur toti an parti corporis. 33. cur dicunt se esse ani- mas occisorum.	34
Dæmones an ligentur.	34
Dæmones cur seruant pacta. 34. cur vtuntur creaturis in maleficio. 39. cur signis alliciuntur. 51. propria vir- tute possunt morbos excitare. 137.	137
Dæmonum vis ad ternas causas re- ducitur.	52
Dæmonum generis cognitio ad m. m. 60.	60
Dæmonum casus cognitus Gentili- bus.	9
Dæmones puniti sunt vt rebus infe- rioribus etiam subiciantur.	79. 80
Dæmon expulsus potest iterum redi- re.	99

Dæmoniacci possunt per sēibilia que- dam liberari.	80
Dentibus conducentia à signaturis.	126.
Destitutio maleficiorum.	163
Deus an cogat hominum voluntates.	12.
Dieticum instrumentum quid, quale.	86.
Dieta septem mortalium.	138
Dispositio ad capeffenda maleficia.	52
Difficultas pariendi à Mag.	30
Diuinum in morbis quid.	46
Diuina priora.	169

E

E Bani decoctum.	108
Ecclesia fauet Medicis.	81
Elemosynæ iuuantes.	139
Emplastra pro morbis mag. 117. aliud mirum.	171
Epilepsia m. quæ.	172
Exorcismus determinatus in mag. aff. an detur.	140
Exorcismorum modus, & forma.	149
Exorcismorum institutio.	148
Exorcismus breuis S. Clementis, S. Zenonis, S. Hilarij, S. Chrysostomi, S. Cipriani, Prudentij.	149. 150
Exorcismi varij electi Beneuenti.	158
Exorcistæ consulant prius Medicis hac arte doctis.	157
Exorcistæ monitorium, ac doctrina.	157.
Exorcistæ cur maleolentibus vtuntur	87.
Euacuationes pro pauperibus.	107.
	172. 197

F

F ascini curatio, & causæ.	204
Febrium Mag. cum oleo bened.	155.
Febrib. mag. puerorum.	203
Febribus omnibus mag. remedia.	201
	202.

Fati-

Ferida suffumigia cautè admistranda.

87.

Fermentum cur prohibetur.	88
Flatui pectoris M.	187
Fluxibus ventris M.	196
Figuræ non sonant morbos M.	68
Fingendi exempla curiosa.	131

G

G Agates in m.m.	83
Galactides lapis.	83
Gallina quando vincit gallum in pugna.	121
Garfia opinio de anima eleuata.	123
Gaudia dant vitam longam.	126
Genitus assimilatur ei, quem viderat coeuntes.	121

Gibbosus mutatus in arenationem ante pectus vi Dæmonis in nuce.

N.

Gniaci decoctum.	108
Gulæ, & Gutturi quæ profunt.	126. & 185.

H

H Adriani Antidotus.	114
Hedum caro in m.m.	89
Helleborum examinatio, modus propinandi, pronosticandi, corrigendi.	102.

Hepatis obstructioni.	194
Hepati iuuantia à signaturis	126
Hermippus magus.	38
Hemorrhoidales venæ quando aperiendæ.	93

Hierarchiæ tres Angelorum	18
Hippocratis curatio mag.aff.	89
Historici probant M.aff.	25
Historiæ imaginationis viris.	121
Historiæ leprosa, & gibbosi. N.	9.7
Historiæ monialium Celentia.	97
Hydropisia.	194

Hyenæ pellis vis.	84
Hypeticus.	82

Hypochondriacæ melanconia re-	
media, & cõsiliu P.Grauinæ.	175

Homo naturaliter immortalia appetit.

12

Homines improbi an possint sanare M. M.

142

Hominis dens in M.M.

83

Hominis urinæ vis.

84

Hora decubitus ad diuinandum.

133

I

I Aspis in mag.aff.

83

Iecticationis curatio.

Ieiunium ad M.M.

134

Illicita etiam iocosa despiciunt Deo.

31.

Impedimentum copulæ matrimonij.

30.

Imaginibus nullum agendi naturale principium.

68

Imaginatio fortis non causat morb.

mag.

47

Imaginationis effectus exempla curiosa.

121

Imaginationis, Auicennæ fundamentum diluitur.

124

Imaginatio quomodo causat.

123

Imaginatio posita in confinio intellectus, & sensus.

119

Imaginationis vis

119. 120.

Impotentia coeundi curatio.

197

Incantationes non profunt.

68

Incuborum genera, & curatio.

180

Indicantia venæ sectionis.

92

Indiuidui virtus peculiaris non datur

Infantia lupinæ, leoninæ, asininæ, &c.

53.

Insensibilia omnino excludunt gradū cognitionis.

6

Intētio praua malefici est causa. m.m.

48.

Instrumenta m. quomodo absconduntur.

51

Intestinis quæ iuuant à signaturis.

126

Ira curatio.

190

Iringi radix in dæmoniacos.

83

Iudices possunt noceri à Magis.

Iu-

Iudicis admonitio in malef. 74

L -

L Acetulae urinae aieciae. 48
Lachrymae non suscitant defun-
ctos. 91

Lactis exiccatio 33. cura. 189.

Lamiae quatuor retractae Beneuenti,
cui nocuerunt. 55

Lamiarum ethymologiae, & nomina.
N. 11.

Lamiae quomodo cognoscuntur. N.
13.

Lamiarum praeservatio. N. 24

Lamiae cur carceres non frangunt. 54

Lamiae 140. infantes occidunt. 80

Lamia infert lepram. N. 7

Lapides virtutibus suis an possunt co-
gere. 12

Lausularum piscium iecur in m.m.
83.

Legio continet. bbbb. 19

Libertas nostra probatur. 13

Linimenta quae M. M. 116

Litterae impressae lapidibus, auro, ar-
gento, cere, scamno non sanant. m.
m. 68

Litteris magicis inrerfecta Regina.
Nauarrae. 29

Lumbricorum curatio. 196

Lunae augmento libentius veniunt
Daemones. 51

Lunae radij maligni. 45

Lunares dies valde ad pronosticum.
134.

Lustralis aquae virtus 141

M

M Aga mortua, Daemon etiam
operatur. 78

Magus non est virtute sua potentior
altero. 55

Magus an cogat hominum volunta-
tes. 12

Magi cur sinunt carceri detineri. 54

Magi miros morbos canant. 45

Maleficiorum absolutio. 166

Maleficiandi modus. 52

Maleficia cur fabricentur certis con-
stellationibus. 51

Maleficij taciturnitatis in corda cau-
rela. 37

Maleficiorum gratia principaliora a.
36.

Maleficia notiora. 28

Malefici morbi in homines plures. 46

Malefica etiam est apta ad capeffen-
da maleficia. 56

Maleficiatis, & frigidis curatio. 198

Maligni morbi qui quomodo 45. 46

Mania unde. 53. curatio. 172

Mammarum morbis; fissuris. 189

Mannae Sanctorum, & S. Nicolai vis.
145.

Masculus septimus] quam vim habet
in morbis. 69

Masculus in feminam mutatus Bene-
uenti. 32

Matrimonij ligamen. 165

Medicina boni saporis praefertur alijs
111.

Medicinae pauperum, & extractiones
112.

Medicus ex operibus potius quam ex
sermonibus. 86

Medicos laudat Eccles. 81

Medendi Methodus rara morb. aff.
80.

Melanconiae vis. 53. 54.

Malenconiae illiterati latine locuti. 53

Melanconici dispositi ad m. mag. 52

Malenconiae infaniae curatio. 173

Medici quomodo simulant morbos
liuore. 132

Mercurij S. hymnus, & oratio. 147

Moli herba. 83

Morbos simulantium stratagemmata
131.

Morborum mag. curatio. 63. ethymo-
logia existentia 20. essentia 30. ma-
lesi-

Iefici 45. Diuifio 42. & in omnia	
gratia	45
Morbus cacoethes malignus	45
Morbi infenfibiles dantur	39
Morbi inferuntur à Dæmone	29
Morbi & odore & infufflatione	29
Morbus qualis in m.n.	91
Miniftri iuftitiæ etiam fubditi male-	
ficijs	54
Missarum fuperftitiofa obferuatiã	22
Mustelæ oculi vis	84
Mutatio foli iuuat in omnibus mor-	
bis	88
Muti curatio	184

N

Nomina quorũdam Dæmonum	
astutia prolata à monialibus	
cælentia	97
Naturalia agũt etiam in mag.m.	137
Naturæ mira curiofa legenti, eiusque	
itinerã incogitabilia	49. 50
Nocturæ caro laudatur	89
Nucibus vtuntur magæ nucis Bene-	
uentanæ memoria,	50
Nucis proprietates, & virtutes. N.	13
Nucis Beneuentanæ locus, descriptio,	
& origo N.	16
Nucis extirpatio à S. Barbato. N.	19
	141
Nucis vmbra cur electa; Beneuenti	
an alibi. N.	20
Nuce fub Beneuentana facinora ne-	
fanda N.	22
Numeri morbos magicos non caufant	
nec curant	47
Nux maga Ben. quæ qualifq; N.	14

O

Obfefforum figna	55
Obfeffi prædicant occulta	5
Obferuationes ftratagemmaticæ n.8.	
	127
Odore inducunt M.m. aff.	29
Odijs cura	190
Olera quæ	90

Olea pro varijs morbis	116
Oleum vitrioli & fuphuris	114
Oleum infirmorum vis.	143
Opulus in m.m.	83
Operationes Dæmonũ etiã de die	51
Ordines Angelorum quot funt	19
Oratio SS. Barbatũ Mercurij, & Bar-	
thol. 146. 147. 151.	
Oratio piẽ femp̃ dicenda pro falutẽ	
hominis	152
Oratio pro prole ac pueris	167
Orationes quæ fuperftitiofæ	72
Orationis modi, & genera	140
Oratio an inueniatur determinata in	
M.M.	140
Ofcitationibus Mag. cura	182
Orti die paraſceues an fanent	69

P

Pacta quæ, quotuplicia, & quomo-	
do fiant	40
Pacta inter Dæmones, & magas funt	
improportionata	40
Pactorem exemplã, & obferuationes	
	40
Panis controuerfia in leuit.	88
Panis qualis	89
Pariendi difficultatem excitant Ma-	
gi	30
Paris herba in m.m.	82
Paſſiones animi euitandæ	91
Pastilli Ætij in ſpiritus immundos, &	
pulices	87
Peonia in m. Aff.	82
Permiſſio Dei in Aff.m. cur?	42
Pectis maga excitata à ſtrigonibus	
138. quibus excitatur 30. curatio-	
	207
Petræ, & herbæ magnam vim habet	
in M. Aff.	80
Philacterius ad m.	83
Philippi S. offa	145
Phrenitide remedia	172
Phthiſi	188
Pillulæ lazuli, armenia	173

b

Pin-

Pinguedo lamiarū morbos excitās	44
Piperni Patriæ Auctoris historia	177
Piscis Callyonimi Tobiaē	83
Pisces quales	99
Planetarum influentiæ, & an causant morbos m.	48
Placenæ partes conseruatæ in stomacho per 9. menses à Dæmone	98
Podagricis curatio	200
Pomum & alia pro M. aff. pesteque	117.87
Potus qui quales	90
Præceptum Dæmonibus	163
Præsentia ac vmbra Sanctorum sanabantur ægri	148
Priapismi curatio	197
Princeps Dæmonum cur forma hirci vel capræ in nuce Beneuentana apparet N.	24
Privilegium particulare sanandi maleficia nullus habet	143
Pronosticatio ex planetis, ex mense lunari	134
Pronostica Morb. Mag.	60.61
Proprietates carniū in aff. m.	89
Protestatio, & condemnatio Dæmonum	165
Pueri cur m. aff. subduntur 54. eorum curatio	167
Purgantia simplicia pro pauperibus	172. plura
Purgatio quando, & qualis.	1

Q Væ promittit Dæmonum Princeps obligatis	40
Quot gratia sunt Dæmonum	17

R Egēs Galliæ tactu sanant strumas	69
Reliquiæ sanctorum vis.	145
Remedia quinque diuinæ curationis	137
Remedia applicanda in omnes aff. m.	85

Remediorum simplicium modus v. rendi	85
Remediorum phisicorum examinatio à	87
Remedia phisica particularia M. A.	81
Remedia an petenda à Magis	73
Remedia superstitiosa	63
Renum affectorum curatio	195
Rutæ vis in M. Aff.	84

S acramenti SS. Euchar. vis in m. m.	139
Sacris abutuntur magæ ad condenda malef.	51. N. 23
Salutatores exsalutores superstitiosi	67.70
S. Beneuentani pro intercessione salutis	107
Saphirus in M. m.	83
Satiriati curatio	97
Satius est experiri auxilium	86
Scopus curatiuus qui	86
Sensus quādo nunquam est fallax	121
Sepulchra sanctorum virtutes	145
Signa mag. aff. & obsessorum	55
Signum quid.	ibid.
Signa morbi medici, & mag. communia	55
Signorum differentiæ, & diuisio	56
Signa efficacia	58
Signa recuperatæ salutis	60
Signum maleficij an sit licitum destruere	77
Signa quot modis dissoluntur	ibid.
Signis dissolutis dissoluitur aff. m.	78
Signaturis quæ sanantur membra	126
Simulantium cognitio	136
Singultui mag. curatio	193
Simulant Dæmones aliquando expelli à naturalibus	137
Syrupi quales	109
Smaragdus liquefacit oculos viperæ	121.83

Somni conciliatio	90. 172
Splenis duritiei M. curatio	194
Sputi sanguinis curatio	188
Statue ad damna, & ad amorem	34
Sterilitas inducta 30. eius cura	199
Sternutamento. M.	184
Stipticis seu ad euacuandum	197
Stomachi doloribus M.	193
Stratagemmatica curatio	121
Sulphur in m. aff.	83
Superstitionem plurimæ species	71
Superstitionem multæ plures histo- ria a	64
Surditati Mag.	184

T

Tenebras excitant magi ad ra- piendum	37
Terriculamentorum à Dæmonibus cura	152
Tinoribus Mag. curatio	182
Transmutatio sexus quomodo fiat	31
Transmutatio à Concilio Aquir.	32
Trenoribus M. curatio	190
Tristitia euitanda	91
Tyramni possunt corpus, non cogere voluntatem	15
Tyridates Rex Armeniæ Magis	38

V

Venæ sectio à quo indicatur	92
Venenis vtuntur Dæmones	80
Venenorum antidotus optimus	115
Ventosa	94
Verba magica immittunt morbos . M.	30
Verba an sanēt infallibiliter, vel præ- seruent à canibus, serpentibus, ini- micis	140
Verba quomodo operentur	140

Verbenæ vis	82
Verficuli septem cum nominibus Dei perficuij	140
Verrigini Mag. c.	172
Vigiliæ 91. curatio	172
Violantiæ ianatiæ examen	29
Vini potus	90
Visus. m. cura	183
Vitæ mortaliū imperator animus	13
Vitiorum simulantium cognitio	136
Vomitūs M. cura	193
Vomitionum tria genera	100
Vomitorium ex vnguento applicato	117
Vomitorium ex vitriolo	106
Vomitorium plura genera	101
Vomendi modus, regulæ,	100. 101
Vomito quæ eijciuntur realia ne an- apparētia ? eorum generatio	48. 49
Vomitūs rerum diuersarum ac mira- rum	48
Vmbra humectat	86
Vngendi modus ægrotos	
Vnguentum arinarium prohibetur	75
Vnguentum telo, vel mucroni appli- cant sueti pro sanandis vulneribus elonge	75
Vpupæ cordis suffumigium in Dæmo- niacos	83
Vrina lucertula eicitur	48
Vromantes	133
Vulnera quæ cognoscēda mortalia	76

Z

Zambalus, zaratus, zaroës, zoroa- stes, magi excitantes morbos	28, 38
Zelus minuit dies.	91

Maxima nos, Typis, tu Lector corrige parua.

Ioannæ, Iōanne 16. Laetum, Laetium 21. iſteſſo, Illuſtriſſimo 24.
 ex fere, &c. 25. diuinam, diuinum, 26. rexande, laxata 26. excandu-
 xerit, excanduerit 27. conſtitutus, conſtitutas 27. Huc, hanc 27. per-
 miſſionem, per miſſionem 27. dare hos orbes, dari hos morbos 27. ex,
 ac 28. Fuſtinum, venenum 29. cadere, cadauer 29. habitu, halitu 29.
 ſuſpendioſorum, ſuſpenſorum 30. fuſſæ, faſtæ 30. Prima præpoſitio;
 ſupra deficit. cap. 3. de ſexuum mutatione 31. Poſt ſurcas ſaudinas vi-
 ctoris, in fureis gaudinis victoria 31. vis reiendi, eiciēdi efformatur 32.
 Auertentes, Auerteas 33. ſeū, ceit 36. Naricibus, naricibus 38. ſeū, ceū
 38. videatur, videtur 39. noluit, voluit 39. poſce, poſſe 40. quid, quod
 41. vt at 42. cap. conf. 43. quid, quod 46. ſyrocatartica, Procat. 46. ho-
 noralem, humoralem 47. ia à 47. enim deletur 47. temperamentis, tē-
 peramenti 47. in c. 48. naſculis, muſculis 50. falſa, faſſa maleficis, male-
 ficij 51. aſperſione, apertione ſi eas eos 52. te, ſi 52. celebri, cerebri 53.
 ianata, ſanata 53. & hunoris, vt 53. illuſ. Perill. 55. oblata, ablata 55. af-
 fectui, affectum repreſentene, repreſentent 55. animam, animæ 56. ſa-
 nitæ, ſanitati 60. fallane, fallax 61. quos, quæ 61. nullum, nullam medi-
 cis, medijs 62. redendi, medendi 63. maleficiens, malefaciens; potentia
 petunt 63. vt, an 64. illius, illis 64. alteri, alterum 64. quali, qualis 64.
 peſſibus, poſtibus 65. benis, lienis 66. ſacium, ſancium 66. hæ inhereri,
 in hæreſi 68. Quid quod, cenſeam, conſuam 69. vui vt, vti vt 69. ſan-
 ctum, dele. ſtatutum ſtatuti 74. quid ſi, quod ſi 74. noſtro noſtra 75. iu-
 ris &c. uiri ſuſpenſi 75. chorog. chyruſ. 75. medelaque, medelamque
 76. intermedum, interdum 76. ſaujis, faſciis 76. Excrementitias, ex-
 crementitiæ 76. miſſus, miſſa 77. naleficijs, maleficij 77. cum, eo, du-
 camdurat 77. ſemper ſuper 29. confeſſionem, confuſionem 79. inſtru-
 mento, inſtrumenta 79. obſeſſus, obſeſſis 80. actiuum redecente & Acti-
 ua r ecedente paſſiua in obſeſſo 80. dicta, dieta 81. magis, magicis 81.
 alentia, allearia 82. diporans, dipthamus eſuia, eſula herba eſt boues
 & ſemen herbæ paris. radicicis, radicis luſtratioreſque luſtrationeſque
 34. 34. 82. prom. perm. 83. arcem pium, auiem picum 83. aiumen acu-
 men 83. elegant, elegantia 84. adamaſſum, adamuſſim 85. miſſione, mi-
 ſſione, Sroculus, Proculus, & parte, &c. exohoratos, exonoratus verum
 & verum ex inſtitutione, inſtituimus 85. & quæ, ea quæ. Namq; Me-
 dicis, & operibus & Nanq; Medicus ex operibus iucundior, quam ex
 ſermonibus oſtenditur 86. natura, naturalia; dicta, dieta. Eſto, exuſto
 86. Magas, Magus, inſtrumentis (adde) ſed internis, vtitur 86. quia,
 quam 87. ſūnat, ſugat. calices, ſuſtitit culices ſuſſitu 87. non offeretur,
 nobis, offertur membrea, membra ex oppugtio & eſt oppugnatio &
 88. Demonciēt, Dæmoniāci & ouinæ, & 89. 31. vnt. 1. 90. ſuſcitaneum,
 ſubcutaneum 93. quommodo, quodammodo 94. expiciens, excipiens 97.
 miſi

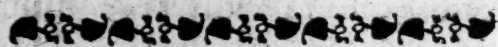
misi, mitti 97. palum, sculam 100. Dram. vnt., De drammis pro vntijs
 multi sunt errores, corrigendi medico iudicio vsque ad 111. orobat,
 probat 166. pro. 3. dic vicias sape 111. dectora, decceta 113. partem,
 affectum vel partem, vel affectum labi, albi soles, soli 113. ferum, fer-
 rum 115. obseruata, cbseruata 116. aliasq; aliaq; 117. aterentur, por-
 tarentur 117. Dia Virg. die vigil. 118. versit, vertit qua, quod 119. in-
 prensinq; inpressionesq; actiuum, actiuam 120. erbus, acerbus 121.
 quid, cum 124. sed cum 124. sanita, sanitati 125. hieracium, hieracliu
 126. vanum, vana 129. indaganda, indagandum sincipunt, sinciput
 132. primo, primos 133. De sanctorum, dele. De 147. turbas, tubas
 148. etola, stola verberit, verberibus 150. & ex salutiferum, vexila
 salutiferi, vexilli honore 141. & ex 143. Derm Dei 144. salum, solum
 144. De, horum 147. ceu turbas, tuba 148. vti, vri 149. legatus, lig atus
 150. quicunq; quocunq; 161. o. & 161. agthot. auctor. 162. gloria, glo-
 riam 163. informus, informis 163. venite, venire 167. cap. lap. 173. pillæ
 pillulæ 173. infusus, infusos 174. aliquo, aliquando 175. vt vnc. vt
 dram. potiora, fortiora 176. Rar & Abir. Raz, & Abiz 178. vitupera-
 tus, vituperatur 179. gentium, genitos 181. maleficis, maleficij 181. lecti-
 cat. iectication. repetitam repetitum, bouæ lauri, bacca, cattotei casto-
 rei 182. hyrace, sthyrace 183. confessionem, confessionis 184. gularum
 gallarum 186. Dragonetæ, dragontheæ 187. fetora, plethora 187. liui
 lini 188. compassum, compassus oleæ, oleo 189. & ex gem. assentio, as-
 satio 190. maius, maus 191. ve u. 193. exorcistæ, exorcizata 193. ute-
 ritia, iiteritia ricino, iudico indico 194. iniorificio, orificio 197. mete-
 reon, merereon 197. manducenda, manuducenda serua, seruat 197.
 ieiunij, ieiunijs 198. ali, alij 198. unt. 10. dram. 199. regione, regimine
 199. dicitur, deficit 200. sanguis, sanguinis 205. pualitate, qualitate
 204. tullis, tussis 206.

Ex lib. Nucis, quadam, quidam 9. uanam, unam coconuictum, con-
 uiuium 12. ungis, unguis 13. timeas, tineas 13. iam, uiam. casisti, lusisti
 14. quida DD. denominatur, quod denominatur 17. spumantur, spu-
 mante 20. naetatus, naet. 21. Alcinas, Alcina sortia, sortita passa, fasca
 22. abliciens, alliciens 23. Dæmonum, Dæmonem appareret, apparere;
 eleuato, elemento 23. tote, tota stercora stercoris Principis, Princeps
 literæ, citeræ sit, sit 24. Meliori Fortunæ meliora, alibi Lector.

Excellentiss. ac Nobiliss. D.

CAESARI DE AQUINO
Principi Petræpulcinæ Opt.

Commendatio Libri Petri Piperni.

P Allade, Marte, tui veteres pietate tenentur
Fortes & superasse pios; iam Gaspare, Thoma,
Cæsare testibus Alfonso non dedecet ergo
Si mea scripta legat Trilici qui magnus Aquinus.

Illustriss. ac Nobiliss. DD.

D. HIERONYMO, & F. PHILIPPO MARIE
CARACCIOLIS, Illustriss. D. Marchionis Ter-
racusii Catthol. Maiest, exercitum Præfecti,
vel inuitti Columnelli &c. Filij.

Nobilis ò ter Vicorum Caracciota Proles
Rauascheria Matre, reali sanguine mista
Principibus, Ducibusq; grauis; studio venerare libellum;
Nempe colunt Maiores, & Iuno Palladis acta.

O-del gran Genitor veri rampolli
Quel' Hercol' nuouo, Voi nouelli Apolli

Illustriss. ac Nobiliss. D.
NICOLAO RODVLFIO Marchioni Basili-
cis &c. Eminentissimi D. Card. quond. RODVL-
FI germano.

S *Vbdiſta non aris Fortuna magna Rodulfe*
Munera gemmarum, fert tibi Petrus amans,
Perpetui verum; Stirpem quo Laurentius armis
Mercurio ornauit; quæ veneranda uiris.

P. Pip.

Perilluſtri D.
ALEXANDRO PATRIARCHÆ V. I. D. &c.
nunc Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi V. S. R.
BRVNONI Sciamanni (cui maiora)
V. G. P. Ben. Locumtenenti.

V *Rbis ſi ſtimulat regimen Patriarcha, legendi*
Otia ſepè dabit Mens tua tracta magis;
Nimirum in Mundo uiuit ſine crimine nemo,
Hæu, capitur; ſenſus quiſquis ab arte Magi,

P. Pip.

PRÆLVDIVM DE DAEMONIBVS.

Quoniam scire est rem per causam cognoscere, necessarium putaui, antequam ad morborum magicorum cognitionem deveniam, horum causam primario efficientem patefacere, quæ cum sint Dæmones, ideo pro Coronide de his sit.

CAPVT I. De Existentia Dæmonum supponendum.

Rius est Dæmones nihil aliud esse, quam Angelos malos; Vnde, vt eorum existentia magis patefiat de Angelis in communi videndum, an dentur. Deinde de Angelis malis; & vnde eorum malitia ortum habuit.

Et quidem quoad primum, certum est de fide dari quosdam superiores spiritus hominibus, qui Angeli appellantur non ex nomine naturæ, sed ex nomine officij, quod exercent, vt habetur ex Hæbreo. i. Omnes sunt administratorij spiritus, & in mysterium missi. Et quamuis Hæbreorum Seducei, hæretici ad eorum existentiam non consentiant, vt ex Luca act. 13. colligitur, quos deinde sequuti sunt Manichei, vt Theodorus lib. 1. hæret. epist. & Aug. de hæres. hæresi 46. referunt, tamen vt hæretici non sunt audiendi, & optimè, & latè Episcopus i. contra hæres. hæresi 74. confutat.

Dari ergo Angelos, quamuis naturali ratione de facto nec antiqui, nec moderni philosophi inuincibiliter probare possint; Non enim inuincibiliter probat Arist. existentiam Angelorum ex motu cœli 8. Phis. dicens, quod, cum cœlum non moueatur propria vi, ab alia extrinseca subsistentia moueri debet, qualis non est alia, quam Angelica; Poteest enim dici, quod cum cœlum nullam habeat necessariam connexionem cum Angelo mouente, vel moueri à prima causa, vel à virtute intrinseca, seu propria forma cœli; si enim hæc virtus elementis, & mistis sublunaribus conceditur, quare cœlo concedi non poterat? Nec inuincibiliter probat alij Doctores ex rationibus desumptis ex D. Tho. tum ex multis locis; tum ex. 2. contra gent. c. 46. nempe, quod diuinam bonitatem decet facere creaturas quam perfectissimas, ex illo vulgatissimo principio, quod modus operandi sequitur modum essendi, cum ergo Deus sit primum ens per essentiam, debet etiam quantum potest similem sibi producere effectum, cuiusmodi est Angelica natura. Non inquam inuincibiliter probat; tum quia sequeretur omnes effectus, quos producit debere esse sibi similes, quantum potest, tum quia, cum Angelorum creatio nullam habeat cū causis naturalibus connexionem (dependet. n. ex libera voluntate Dei; quæ non nisi per reuelationem sciri potest); Ergo nullis medijs naturalibus inuincibiliter eius existentia sciri potest.

A

Neque

Neque enim obstat, quod Arist. 12. met. c. 7. & 8. & 1. cœli c. 9. Plato lib. 10. de legibus, & Mercurius Trimegistrus apud Lactantium 2. diuin. instit. c. 5. naturam Angelicam cognouerint, non enim illa fuit clara, sed obscura cognitio, nec inuincibiliter eorum rationes, vt probaui, probant.

Ex sacris tamen literis; tum noui testamenti, tum ex concilijs, & patribus satis, latèque constat; Ex vet. test. litteris psal. 90. Angelis suis mandauit de te &c. psal. 8. minuisti cum paulo minus ab Angelis. 2. Regum 19. Tu domine mi Rex sapiens es, vt Angeli Dei &c.

Ex noui testamenti Mat. 11. neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli, & 26. & exhibebit mihi plusquam duodecim legiones Angelorum. Ad Heb. 12. accessistis ad cœlestem Hierusalem, multorum millium Angelorum. Ex concil. Ex concilio Niceno: factorem cœli, & terræ visibillum, & inuisibillum, sed clarius ex concil. Later. 2. c. firmiter de summ. Trin. Creator omnium spiritualium, & corporalium, qui vtramque de nihilo condidit creaturam, Angelicam, & humanam.

Ex patribus Dionysius lib. de diu. nom. Athan. quest. ad Antiocum Damas. lib. 2. c. 3. Hieron. ad epist. ad Ephes. Greg. 2. moral. c. 3. & homel. 34. in Euang. Et denique Scolaſtici omnes Mag. sent. in 2. d. 2. Alber. D. Tho. Scholasticus &c. vnica assertionione Angelos existere concordant.

C A P. I I. De essentia Angelorum.

Visa Angelorum existentia, remanet nunc, vt eorum essentiam perquiramus, an scilicet sint corporei, vel incorporei, & spirituales.

Et quidem prima facie videntur esse corporei; tum quia in forma corporea semper apparuerunt quibus apparuerunt, vt legitur 2. Tob. 12. quando Raphael apparuit ei in forma humana, & dixit se esse vnum ex septem Angelis, qui stant ante Deum. Habraam, quando tres vidit, & vnum adorauit, ad ostendendum mysterium Trinitatis. Tum quia multi patres hoc dicere videntur, veluti Aug. lib. 21. de ciuit. Dei c. 10. & in Enchiridion c. 19. Idem videtur dicere D. Th. de malo q. 16. quæ est de Dæmonibus ar. 1. Bernar. c. 5. de cosi. Orig. lib. 1. Perhier. in proemio circa finem. Episcopus Thessalonicensis, cuius testimonium refertur in 7. synodo ar. 5. Tertullianus lib. 2. contra Marcionem c. 8.

Sed his non obstantibus dicendum puto, quod quamuis non sit hæreticum dicere esse corporeos; tum propter tot patrum autoritates; tum quia non dum Ecclesia hoc declarauit. Nam quamuis concil. Later. sub Innocentio 3. & vt refertur in c. firmiter de sum. Trin. & fide catol. appeller naturam angelicam, naturam spiritualem, hoc non dicit ex instituto, decidendo hoc, quod est requisitum definiendi de fide, vt ait Valen. q. 2. punto 1. sed id obiter, & ex suppositione loquitur; Inquit. n. Bagnes, & Miranda in summis conciliorum, solum super hæc verba concilium definisse Deum esse Auctorem omnium corporalium, & spiritualium, visibillum, & inuisibillum, & Angelbrum imagines esse venerandas, & ad hunc finem esse depingendas. Tamen omnino esse spirituales, & totam rationem corporis essentialiter excludere. Quod probatur, tum ex communi consensu Ecclesiæ quæ plus quam quadringentis ab hinc annis communi Theologorum voce inoffenso pede defenditur; Tum ex concil.

cil. Lat. sup. allegato, quod quamuis ex insiruto non loquatur, id tamen sentire videtur, cum dicat vnum esse omnium principium Deum, qui creator fuit visibilium, & inuisibilium, spiritualium, & corporalium, qui vtramq; ab initio temporis condidit creaturam spiritualement, & corporalem, Angelicam, & mundanam, humanam vero esse spiritu, & corpore constitutam &c. ergo cum dicat Angelum esse creaturam spiritualement, omnem corporis rationem ab eo excludere videtur. Nam non alia ratione dicunt Theologi Deum, & animam rationalem excludere omnem rationem corporis, quia ex scripturis, spiritus esse legitur, de Deo Ioan. 4. spiritus est Deus. De anima rationali Eccles. 12. reuertatur puluis in terram suam, & spiritus redeat ad Deum. Ioan. 19. in manus tuas Domine commendo spiritum meum. Ergo cum in scripturis etiam legatur Angelos esse spiritus psal. 103. qui facis Angelos tuos spiritus. Hebr. 1. omnes sunt administratorij spiritus &c. concludendum est, ipsos quoque esse incorporeos.

Tum ex Patribus, Dionys. diu. nom. c. 4. cuius verba sunt hæc Vt corpore, inquit, ac materia vacare intelliguntur, & vt mētes præstanti modo intelligunt. & deindè subdit esse speculum incorporeum perfectissimum Deum exprimentes &c. 7. ait carere materia, & multitudine .i. admistione, & de coeles. Hierar. c. 1. & 2. ait Angelos expertes esse materia, & sola mente concipi posse.

Idem sentiunt Ignatius in epist. ad Tullianos, Irenæus c. 54. & 55. Gregorius Nyssenus in lib. de orat. in illa verba Fiat voluntas tua, Chrysost. homil. 22. in genesim, Leo epist. 91. c. 6. Cyril. lib. 4. &c.

Tum ex Doctoribus Molina a. 1. circa medium, Bagnes q. 51. a. 1. conclus. 2. Vasq. disp. 178. c. 3. in fin. Val. disp. 4. q. 2. par. 1. §. 1.

Tum ratione Nam certum est Angelos esse spiritus superiores hominibus iuxta illud psal. 8. minuisti eum paulominus ab Angelis, ergo perfectiorem modum essendi habet ab hominibus; sed modus essendi hominum est per corpus, & spiritum: ergo & modus essendi Angeli est per spiritum sine corpore. Nam cum Angelus sit creatura media inter Deum, & hominem, Deus est actus purus, excludens omnem compositionem tam physicam, quam methaphysicam, homo est actus compositus includens compositionem physicam, & methaphysicam, ergo Angelus cum sit media creatura inter Deum, & hominem, debet excludere esse purum, & compositionem physicam, & admittere solum compositionem methaphysicam, sed compositio methaphysica excludit omnem rationem corporis, vt patet ex metap. ergo Angelus debet excludere esse corpus, ergo est incorporeus. Vnde Plato lib. 25. de amore dixit, quod amor sit magnus, Dæmon medius inter mortalem, & immortalem, ac subdit etenim omnis natura Dæmonum inter mortales Deosq; est media.

Ad argumenta, ac auctoritates Patrum, & Doctorum in contrarium Resp. & primo ad primum de apparentia Angelorum in forma corporum apparuerunt, in forma corporum conceditur; ergo sunt corporei, negatur consequentia. Nam cum Angelus sit spiritus habet dominium super omne corpus, & sic potest assumere, & formare sibi omne corpus, siue hominis vt legitur de Tob. siue Tauri vt contingit in Apulea in monte Gargano, siue aliorum animalium, prout ipsis placet, quæ omnia non sunt corpora propria per informationem cum anima, vt est in homine, sed totum per assistentiam, & ratio

huius esse pōtēst, quia quando Angelus apparet hominibus, debet se conformare cum natura hominum, & quia natura hominum est corporea, nam etiam si habeat animam spiritualem, eius tamen intelligentia, cum sit alligata corpori, & in compositione, cum homo constet ex materia, & forma, ex corpore scilicet, & anima; & in operatione cum ex Arist. in lib. de anima oporteat intelligentem phantasmata speculari, idcirco quando apparet illis, & in compositione, & in operatione illis conformatur, in compositione per assumptionem corporum, in operatione formando in illis modo nostro verba, sicut enim vox in homine formatur in organo, & fit per percussionem aeris ad asperam arteriem, ut ait Arist. in log. de verbo; Ita Angelus in corpore assumpto per assistentiam in illo format organum, & percutit aerem, & more nostro loquitur. Ex tali igitur apparentia non arguitur Angelum esse corporeum.

Ad auctoritates autem Patrum, & Doctorum sup. cit. resp. vel sequutos fuisse opinionem illo tempore florentem, & idcirco dixi non esse hæreticum dictum, vel explicandos, dixisse quidem esse corporeos hoc modo, vel esse corporeos .i. habere dominium super omne corpus, cum Angelus possit omne corpus assumere; vel esse corporeos non simpliciter, sed respectuē ad Deum qui est actus purus: nam sicut nos solemus dicere, quod quando adest aliquis insigniter doctus, & alius doctus, solemus inquam dicere, quod doctus est ignarus, non simpliciter, cum simpliciter sit doctus, sed respectuē est ignarus, quia facta equiparantia cum insigniter docto, doctus dicitur ignarus; Sic nos dicimus, quod cum Deus sit actus purus omnem excludens compositionem, siue physicam ex materia, & forma, siue metaphysicam ex genere, & differentia, Angelus vero sit ens creatum, metaphysicam admittens compositionem, sine dubio respectu Dei non solum corporeos, sed si aliquid aliud de illo dici posset diceretur.

C A P. III. De existentia, & essentia Demonum.

Visa ergo existentia, & essentia Angelorum in communi videndum est in specie de existentia, & essentia Demonum, ubi videndum est primo, an dentur Angeli mali, qui Dæmones appellantur. Et quia duplex est ratio illos inuestigandi, à priori altera, altera à posteriori. A priori quando res per sua principia cognoscuntur. A posteriori vero, quando cognoscuntur per suos effectus. Ad existentiam ergo Dæmonum probandam ratio à priori inuincibilis (sicut de Angelis in communi probauimus) dari non potest; Quia cum tam Angeli boni, quam mali creatio, quoad naturam immediatè a Deo pendeat, non nisi per reuelationem, & scripturis sciri potest: etsi ergo ratione à priori eius existentia probari non possit, à posteriori tamen euentissima ratione probatur. Et quia rursus ratio à posteriori duplex est, intrinseca altera quæ ex effectibus oritur, altera extrinseca, quæ habetur ex scripturis, idcirco utraque ratione Dæmonum existentiam tali pacto probamus. Et primo ratione à post. intrinseca.

Nam multos effectus superiores status naturæ alicuius videmus in his, qui cruciantur à Dæmonibus v.g. videmus multos, qui sunt ignari, & rudes in loquendo

loquendo, & quando cruciantur à Dæmonibus, sæpe prædicunt occulta, & secreta, quæ viribus naturæ cognosci non possunt, loquuntur .n. ignotis linguis, latina, græca, hebraica &c. ergo cum illi effectus non possint oriri à natura illius, qui cruciatur, debent oriri ab aliqua substantia intellectuali, secundum naturam superiorem, quæ sensu percipi non potest, quæ alia esse non potest, nisi Dæmon. Nam hoc non potest oriri ab homine malenconico, ut vult Arist. sec. 30. plobematum, quia cum illi effectus sint in natura miri impossibile est ab humore illo generari, cum tantæ virtutis esse non possint. Neque à prima causa, cum isti tales sæpe sapius ad praua opera excitentur, quorum auctor non est Deus, cum sit summa bonitas; Neque ab Angelis bonis, cum potius Angeli boni ad salutem illorum, quàm ad ruinam tendant. Neque ab animis separatis, quia cum sint eiusdem rationis cum animabus illorum, qui cruciantur, non possunt super illos dominium habere, ergo cum totum hoc ad nullam horum causam reducatur, non nisi ad Dæmones confugiendum esse puto.

Ratione verò extrinseca; Tum ex profanis; tum ex sacris literis. ex prophetis Arist. 3. Reth. 18 de generat. animal. 11. & 3. de hist. animal. & multis plerisque in locis. & Hippo. lib. de morb. virg. & lib. de morbo sacro. Immo, & alij profani, quando aliqua miracula videbant fieri à sanctis Dei, illa statim magice arti tribuebant, quæ ars, cum sit dæmoniaca, & cognitionem illam haberet necessario etiam Dæmonum cognitionem habere debebant, ut de hoc passim in sanctorum legendario legitur.

Ex sacris verò litteris multis, pleraque in locis habentur. sed breuitatis causa, hæc pauca adducam. Mat. 4. Ductus est Iesus à spiritu in desertum, ut tentaretur à Diabolo. 1. Petri. 1. Aduersarius vester Diabolus. Deut. 32. Immolauerunt Dæmonis, & non Deo. Iob 1. vbi dicitur Diabolum deambulasse terram. cum ergo his, & similibus locis Dæmonum existentia habeatur, si quis eos negaret, hæreticæ prauitatis notam non effugeret.

Maiores autem difficultates est eorum essentiam indagare: nam quamuis super de Angelis in communi visum est, esse spiritus. Dæmones autem corporeos esse videntur, illosq; compositionem ex materia, & forma phisica admittere. Nam ut refert Aug. 8. de ciuit. c. 4. Veteres philosophi animalia rationalia diuidebant in Deos, Dæmones, & homines. Dijs cœlestia corpora, hominibus terrestria, Dæmonibus aut aërea tribuebant. Quod idem videtur affirmare Arist. qui putauit intelligentias mouentes cœlos esse incorporeas. Dæmones aut esse animalia aërea, vel ignea, ut patet ex 8. phis. 78. & 79. & 12. met. 41. & 51. quam opinionem Platoniam etiam esse idem August. 8. de ciuit. c. 14. & 15. affirmat.

Idem ex sacris scripturæ locis colligi videtur, ut ad Ephes. 1. Princeps aeris huius &c. ad Ephes. 2. contra spiritualia nequitie in cœlestibus, vbi colligit Caietanus Dæmones corpora habere aërea; secundum Principem .n. (ait) potestatis aeris huius crediderim Dæmones esse spiritus aëreos, & id consonare rationi. Sic etiam Dæmon vocatur Draco psal. Draco iste, quem formasti ad illudendum &c. vocatur leo 1. Petri 1. Aduersarius vester Diabolus, tanquam leo rugiens, vocatur serpens, serpens antiquus &c. quæ omnia, cum sint nomina animalium, animalia esse videntur.

Actandem de illis dicitur Mat. 23. cruciari igne corporeo, & ut refert Augu,

Aug. 21. de ciuit. c. 16. delectantur varijs rebus corporeis, & ab illis abhorrent, delectantur sono, odoribus sacrificiorum, abhorrent sale, sulphore &c. Quae proprietates, cum cōueniant propriē corporeis animalibus, corporea animalia Demones esse iudicandum videtur.

His tamen non obstantibus contrarium asserendum puto. Nam si Demones essent animalia. Vel essent animalia composita ex materia, & forma corporea, & extensa, vt sunt bruta, vel ex materia corporea, & extensa: forma verò spiritali, vt est homo, vel ex materia, & forma spiritali; Sed nullam horum compositionem admittere possunt; ergo neque animalia esse admit- tendum.

Non primum, quia cum Demones sint intellectuales, & cognoscitui, vt ipsi Platonici, & alij Philosophi admittunt, vtramq; partem corpoream, & extensam admittere non possunt; quia ratio cognoscendi ex d. Th. pr. par. q. 14. a. 1. oritur ex immaterialitate, & spiritualitate, gradus enim immaterialitatis, est gradus, & mensura cognitionis, quod experientia ipsa patet. Videmus. n. quod, quō magis res est materialis, & insensibilis, eō minus est cognoscitiua vt patet de lapide, & similibus, quia sunt omnino insensibilia, omnino etiam omnem gradum cognitionis excludunt, & sic passim inter animalia bruta, quō magis admittunt aliquem sensum, eō admittunt aliquam cognitionem, & de homine, quia admittit partem spiritualem, nempe animam, quam non admittunt alia bruta, idcirco omnium brutorum maiorem habet cognitionem, & de Deo, quia est summē spiritalis, est etiam summē intellectualis; ergo cum Demones sint intellectuales, etiam spirituales esse debent, ergo vtramq; partem corpoream, & extensam admittere non possunt.

Non secundum vt est homo; tum quia vt supra probaui de Angelis in com- muni, Demon quoad naturam est creatura media inter Deum, & hominem, ergo hominis compositionem admittere non potest; Tum quia illa materia esset radix extentionis corporeae, & consequenter redderet Dæmonem cor- poreum, hoc autem esse non potest, quia in tanta multitudine in corpora hu- mana intrare non possent, cuius contrarium legitur Lucae 8. vbi habetur in vno solo corpore legionem Daemonum fuisse, quæ legio secundum Molinam plusquam sex mille sex centos sexaginta sex Demones continet, quomodo autem tot corpora in tam paruo corpore, etiam si minima, vt arena maris pe- netrare posset? Tum quia, vt sic haberent organa, & sensuum tactus; ergo cor- pus haberent mixtum ex primis qualitatibus, in quarum temperamento fun- datur tactus; ergo corpus haberent alterabile, & corruptibile, quod nec philo- sophi, nec sacra scriptura admittunt, cum de illis legatur Mat. 15. Ite in ignē æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius: & in epist. B. Iudæ eos vinclis æternis sub caligine seruauit. Tum quia, vt vult philos. cognitio materię oritur ex transmutatione substantiali; ex tali enim transmutatione probant dari tria principia, nempe materiam, formam, & priuationem in- composito; Cum ergo in Dæmonibus nulla appareat talis transmutatio sub- stantialis, neque ex materia, & forma compositio apparere debet.

Neque tertium, nempe ex materia, & forma spiritali, tum quia gratis fin- gitur, tum quia ad nihil deseruieret: nam ex D. Tho. a. 2. vbi Caiet. omnis compositio est propter aliquam operationem, Ista autem compositio in Dæ- mone

mone ad nullam operationem deseruiret, non enim deseruiret ad recipiendas species, vt est in homine, qui intelligit per species emendicatas ab obiectis, cum ipse intelligat res per species innatas, vt est commune Theologorum; neque ad recipiendam intellectionem, nam cum ipsa sit immanens, recipitur in ipsomet intellectu, vt in principio à quo elicitur: neque ad recipiendum motum localem, nam cum Diabolus moueatur localiter Iob 1. vbi dicitur Diabolum deambulasse terram, in motu autem locali ex Arist. 2. met. c. 2. necesse est intelligere materiam in eo, in quo recipitur, nomine enim materiæ, intelligitur potentia ad vbi, quæ in Dæmone conceditur, ergo nullo modo danda est talis compositio: ergo probatum remanet Dæmones nullo modo esse animalia.

Ad auctoritates, & rationes in contrarium resp. & primo ad illam Arist. & Platonis, de illis non esse curandum, nam cum vera cognitio Dæmonum maximè à principijs fidei oriatur, qua ipsi caruerint, eorum rationes in hac materia efficaciter non probant. Vel explicandos esse, non loquutos esse propriè, sed impropriè, nempe fieri animalia aerea, vel ignea per corpora assumpta, & non propria. Ad loca autem scripturarum resp. scripturas loqui non quod Angeli sint spiritus aerei, sed quia habitant in aere, nam quando è cœlo per peccatum ceciderunt, in omnibus quatuor elementis, iuxta criminis grauitatem, remanserunt; illi ergo qui remanserunt in elemento ignis, vocatur spiritus ignei, illi, qui in aere, spiritus aerei, qui in aqua spiritus aquei, & qui in terra spiritus terrei. Vnde clarè constat non ex natura, sed ex habitatione nomen traxisse, sicuti etiam dicuntur Satanas, .i. aduersarius, quia semper paci aduersantur, Demon .i. periti quia quantum naturaliter sciri potest, sciunt, & Diaboli, .i. deorsum fluentes, quia per peccatum eiectione fuerunt è cœlo, vt habet Isid. lib. 8. etimol. c. 11.

Ad illud, quod cruciantur igne corporeo resp. ex August. 21. de ciuit. c. 10. non cruciari ab igne, tanquam per virtutem naturalem, sed vt instrumento, quod eleuatur à diuina potentia, per virtutem, seu potentiam obedientialem; sicut n. per potentiam obedientialem eleuatur aqua in sacramento baptismi ad producendum gratiam in anima, sic eleuatur ignis in Inferno ad cruciandos Dæmones, & animas damnatorum. Ad illud, quod delectentur rebus corporeis, resp. ex eodem Aug. 22. de ciuit. c. 60. quod illis rebus non alliciuntur, vt animalia cibis, sed vt spiritus mouentur signis.

Quibus omnibus præmissis Dæmonem describendum puto, quod sit spiritus intellectiuius, immundus euiternus omnem rationem corporis, & physicam compositionem excludens.

Dicitur spiritus intellectiuius, loco generis, cum per hoc conueniat cum Angelis bonis, & animabus separatis, & in conceptu substantiæ, & in conceptu intellectiui.

Dicitur immundus, ad differentiam Angelorum bonorum, qui propter perseuerantiam bonorum gratiæ, dicuntur spiritus mundi.

Dicitur euiternus, quia fuit in tempore creatus, & semper durare debet.

Dicitur omnem rationem corporis, & physicam compositionem excludens ad differentiam brutorum animalium, & ad differentiam animæ rationalis, quæ quamuis separata à corpore, & vnita cum illo dicatur spiritus, tamen quia.

quia est compars illius, semper dicit ordinem ad illud.

Vnde ex hoc colligitur, quod ex eo, quod est spiritus, esse subtilissimum, & velocissimum in agendo, & supra omne corpus dominium habere, posse illud penetrare, & in varia forma apparere.

Ex eo, quod est intellectuius, scientiam naturalem non amisisse, habet .n. omnium naturalium perfectissimam cognitionem, est enim perfectissimus philosophus, Astrologus, Mathematicus, Medicus, &c. Omnium lapidum, herbarum, & animalium virtutem cognoscit. Vnde ex ingenij acumine, & subtilitate, applicando actius passivis, herbarumquè, lapidum, & animalium virtutem, mira in mundo operari potest, iuxta illud Iob, non est potestas super terram, quæ comparatur ei.

Ex eo, quod est euiternus, habet quod à causa naturali corrumpi non potest; est tamen per absolutam Dei potentiam annihilabilis.

Ex eo, quod est immundus habet, ut non possit benè operari, sed illam scientiam, quam habet semper in eius inimicissimæ naturæ humanæ detrimentum, propter invidiam illi conceptam, applicare, in qua malitia vnus est alio superior, iuxta illud ad Ephes. 6. aduersus Principes, & potestates, aduersus mundi Rectores.

Ex eo, quod excludit rationem corporis, & phisicam compositionem, sequitur nullū laborem in operando sentire, nam actu oculi, seu morula temporis mundū totum & mare absque labore peragrarè potest, omniaq; elementa perturbare.

Ex eo quod excludit compositionem phisicam, non excludit tamen metaphisicam ex genere nempe, & differentia, cum omnes conditiones, quæ ad metaphisicam compositionem requiruntur, in Dæmone reperiantur, quæ ut volunt phil. inter alias sunt istæ.

Prima ut natura sit finita, & creata: Dæmon autem est finitus, & creatus.

Secunda ut ratio generica sit vniuoca, & talis est natura Dæmonis, nam tam boni, quàm mali Angeli in natura Angelica vniuocè conueniunt.

Tertia ut in genere lateant æquiuationes, vult .n. Arist. ut genus sit contrahibile per differentias oppositas, quarum vna sit perfectior alia, & Dæmones, & Angeli boni, ut vult Aug. contra Priscillianistas ad Orosium c. 11. Nazian. 2. orat. 2. de Theol. & Chrysost. homil. 4. in genesim sunt inæquales in perfectione, adeoque latent in illa ratione generica æquiuationes.

Ac tandem quarta ut differentia sit superaddita generi, & hanc etiam habet nam datur conceptus Angeli, & tales Angeli, Dæmonis in communi, & talis Dæmonis. Cum ergo natura Dæmonum habeat omnes conditiones, ad compositionem metaphisicam requisitas, iure illam admittere sequitur.

Quæ descriptionis explicatio confirmari potest per descriptionem D. Bonau. quam affert in compendio Theologiæ, quæ ita se habet. Dæmones sunt spiritus impuri, humani generis inimici, mente rationales, in nequitia subtiles, cupidi nocendi, per superbiam tumidi, semper in fraude noui, immutant sensus, inquinant affectus, vigilantes turbant, dormientes per somnia inquietant, morbos inferunt, tempestates concitant, in lucis Angelos se transformant, semper Infernum secum suum portant, in Idolis sibi cultum diuinum vsurpant, super bonos dominari appetunt, magicæ artes per eos fiunt, bonis ad exercitium dantur, semper fini hominis insidiantur, &c.

Ex

DE DEMONIBVS.

Ex quibus verbis patet, quanta eorum malitia sit, & inimicitia contra genus humanum. Quare iurè hic quæri potest, vnde talis malitia, & contra genus humanum inimicitia ortum habuit.

Ad quod breuiter responderetur huius quæsitæ decisionem pēdere ab illa quæstione quam exagitant Theologi, quod nam fuerit motuum malorum Angelorum, per quod è cœlo ceciderunt, & tantam inimicitiam contra genus humanum contraxerunt. Quare ab re non erit, si aliqua de casu diaboli dicamus.

C A P. I I I I. De casu Diaboli.

EX Iacobo de Val. in explic. ps. 81. hanc questionem difficilem esse habetur, eo quod Moyse nec scripsit, nec explicauit casum diaboli, eiusq. rationē assignat, quia cum scriptura diuina sit via in Christum redemptorem, & quia solus homo redimendus erat, & nō diabolus, quia eius volūtas post electionē remansit inflexibilis, vt definitur in c. firmiter de Sum. trin. & fide cath. & habetur ex illo Petri 2. & ex Iuda in sua canon. idcirco illis, nec scripsit, nec explicauit.

Et si ergo ex eius scriptis eius casum non apparet, apparet autem in alijs; tum veteris, tum noui testamenti, tum etiam ex Gentilibus; ex Gentilibus memorat Celijs Rhodog. Homerum de Atecanete luciferi è cœlo lapsum cognouisse; tum inter philosophos anticos phereusdem Pythagoræ doctorem casum huiusmodi quoque recitasse, quē Empedocles etiam significasse à Plutarco de fanore, idem Auctor scripsit.

Ex vet. testamenti Esai. 14. Quomodo cecidisti Lucifer, qui dicebas in corde tuo &c. & Ezzecch. 28. nu. 10. Tu signaculum similitudinis plenus sapientia, & perfectus decore. & infra, perfectus in vijs suis à die conditionis suæ, donec inuenta est iniquitas in te, quæ verba, & si fuerint dicta, prima contra Regem Babilonis, secunda contra Regem Tiri, ad literam tamen de casu diaboli à spiritu Sancto intelliguntur, non quidē per se, sed vt idē Val. ait, per accidens.

Per se autem ex noui testamenti litteris clarius patet, & declaratur primo ex illo Ioa. 8. vbi de diabolo dicit, quod ab initio homicida fuit, & in veritate non stetit. Lucæ 10. Videbam satanam sicut fulgur de cœlo cadentem. Apoc. 12. & draco pugnat, & angeli eius, & non valuerunt, neq. locus inuentus est eorum amplius in cœlo, & proiectus est draco ille magnus serpens antiquus, qui vocatur diabolus, & satanas, qui seducit vniuersum orbem. Ex quibus verbis colligitur vt habet D. Th. ar. 7. & videre est apud Tertullianum lib. 1. contra Marcionem c. 10. supremum Angelum cecidisse, magnumq; numerum secum traxisse; dicit namq. illum fuisse principem Angelorum inter cœlestes ordines eminentissimum. Idem habet Chrysost. homil. de Adam, & Eva, & homil. de lapsu primi hominis. Aug. ij. de canes. ad lit. c. 19. & 26. Hier. in illud Tob. 4. ipse est initium viarum Dei. Vnde concludunt Patres cum D. Th. alios Angelos peccasse occasione illius, quod probat ex illo Apoc. 12. vbi dicitur, draco cauda sua tertiam partem stellarum traxisse, idest Angelorum, Et quamuis ista expositio sit incerta, tum quia non fit mentio de prælio Angelorum, sed de prælio draconis cum hominibus, tum quia alij exponunt de Antichristo, qui in fine mundi deiciet tertiam partem hominum, qui propter doctrinam, & sanctitatem, tanquam stellæ emicantes elucere dicuntur, quos tamen sua falsa doctrina,

illisque miraculis secum trahet; tamen alij de casu diaboli cum suis angelis exponunt, sed si ista expositio videatur incerta, melius probari potest ex illo Matth. 15. Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius, idest paratus est diabolo supremo peccanti, & Angelis eius sequacibus.

Hanc veritatem confirmat D. August. super Gen. & lib. 11. & 12. de Ciuit. Mag. sent. in 2. d. 7. Ait ergo Aug. diabolus cecidisse per peccatum superbiæ, quæ est appetitus propriæ excellentiæ, & peruersæ celsitudinis; appetiuit namque æqualitatem Dei, vt ex illo Esai. 14. habetur, Statuam solium meum super astra coeli, & ero similis Altissimo, vbi exponens prædictus Iacobus de Val. ait diabolus non appetiisse æqualitatem Dei secundum æqualitatem æquiparientiæ, & commensurationis, quia illa ei erat impossibilis. Impossibile autem vt impossibile non poterat appetere, cum eius peccatum fuerit ex electione; sed secundum æqualitatem communicationis proprietatis, & perfectionis. (Scio hic esse multas Theologorum opiniones, quas breuitatis causa relinquo) sequuta ergo prædicti Val. expositione, ait diabolus in suo peccato hunc ordinem seruasse. Postquam enim creatus fuit, simul cum cælis, & è contra, Quia super omnes illas creaturas erat nobilior, (hoc enim sibi vult Lucifer, quasi luci plenus) considerando nobilitatē illā super omnes creaturas, seipsum cum sua delectatione amauit, imperiumque vniuersi appetiuit, & quia secundum nonnullorum grauium Theologorum opinionem, reuelatum ei fuit misterium Incarnationis Verbi, vbi natura humana, per naturam ipsi inferiorē per gratiam, & vnionem hypostaticam debebat esse ei superior, eamque adorare, vidit sedem illam superiorem preparatam pro Christo venturo, qui totius vniuersi Dominus futurus erat, & tunc peruerso appetitu pro se illam sedem appetiuit, vnde ex tali superbia odium, & inuidiam contra Christum venturum concepit, & sic dicitur Ioa. 8. quod diabolus homicida fuit, quia nimirum per inuidiam mortem Christo futuro desiderabat, & tandem facta coniuratione, cum alijs persuadebat illis, non bene iudicandum hominem natura ipsis inferiorē, ab ipsis esse adorandum, quare ex meritis naturæ præsumpsit sedem illam, in qua regnaturus erat Christus in contēptum Dei conscendere, illamque contra eius voluntatem vsurpare.

Ex alia vero parte Michael cum suis sequacibus obediens Deo, de cælo Luciferum superbum cum omnibus angelis sibi adherentibus deiecit, Iuxta illud & proiectus est draco ille magnus &c. ante cuius deiectionem post eius creationem Thomistæ ponunt duo instantia, Scotistæ vero tres moras, vt ait Ananias lib. 7. N. D. Vnde ex hoc duæ Ciuitates ordinatæ fuerunt; Peruersa altera, & inobediens; Altera verò iusta, & obediens. Prima incepit ab amore sui vsque ad contēptum Dei; Secunda ab amore Dei, vsque ad contēptum sui, hæc constituit Ciuitatem Dei, illa constituit Ciuitatem diaboli, illa ad gloriam coronata, ista ad penas damnata, in qua tria præcipuè scelera remanserunt; primo remansit obstinatio, quia post peccatum voluntas diaboli remansit inflexibilis, nec reatum, nec culpam suam cognoscendo. Secundo indelebilis inuidia, & odium contra Christum, & contra omnes homines, qui successiue illas eorum sedes per humilitatem possident, quas ipse per superbiam, & ingratitudinem perdidit, & ideo creato homine in terrestri paradiso, statim ad tentandum illum descendit, semperque homines, vt sint Deo rebelles, & sibi pœnarum socios,

eios, tentat. Tercio appetitus dominandi, & sic ex inuidia Christi, semper vt ab hominibus adoretur, quærit, & hoc fuit suum motuum introducendi in orbe terrarum Idolatriâ, superstitiones, & detestabiles ritus, semperq. homines ad artes magicas, sortilegia, & nefanda sacrilegia deducere nititur, & sic iniquitatem, quam in illo primo peccato contra Christum concepit iugiter parit.

Ex quibus verbis constat dæmonem generis humani propter Christi inuidiam fortissimum inimicum esse, iuxta præallegatum Iob 14. non est potestas, quæ cõparetur ei, Cum ergo sit tam fortissimus, iure quæritur, an ista fortitudo ita extollatur, vt per ipsam possit liberum hominis arbitrium cogere? Quæsit.

CAP. V. An demon possit liberum hominis arbitrium cogere?

AD maiorem huius quæsitæ elucidationem premittendum puto ex Magist. sent. in 1. d. 25. libertatem hominis in nihil aliud consistere, quam in quadam differentia voluntatis respectu actus, seu operationis futuræ, quam ex imperio vult elicere, quod idem est, ac si dicamus, quod libertas est illa, quæ positis omnibus requisitis in actu primo ad operandum, potest homo operari, & non operari; Et quia homo dupliciter suos humanos actus potest elicere, quo ad specificationem nempe obiecti, & quoad exercitium illius, idcirco duplex est libertas; quoad specificationem altera, & est illa, per quam voluntas ita in vnum obiectum tendere potest, vt possit etiam in oppositum illius tendere, & hanc ordine ad obiectum malum, & bonum non habuit Christus, quia hæc, vt inquit Aug. non est perfectio, sed imperfectio libertatis; altera quoad exercitium, & est illa, quando voluntas ita exercet actum secundum vt licet non possit exercere contrarium, possit tamen cessare ab illo; Quæ quidẽ libertas adhuc dupliciter subdistinguitur, in libertatem scilicet, quæ est formaliter in actu, & est illa quando quis vult primario aliquem finem, & in libertatem, quæ est causaliter in actu, & est illa, quando quis posito quod vult finem, vult necessario media, quæ necessitas non excludit libertatem, quia ex quo liberè vult finem, per denominationem, & causalitatem illius, intelliguntur etiam liberè volita media. Quibus præmissis quæritur hic, an omnibus istis modis possit hominis liberum arbitrium cogi.

Circa hanc quæst. quatuor reperio opiniones. Prima est Astrologorum dicentium hominis liberum arbitrium ad bonum, & malum corporum cœlestium influxu cogi posse, quare concludunt quod, quando vnus est liberalis, seruitialis potius pauper, quam diues hoc totum habet, quia natus est sub planeta lunæ; Quod vnus sit eloquens, sub Mercurio, quod vnus sit musicus, lasciuus, &c. sub Venere. Quod vnus sit contemplatiuus, despiciens mundum, ad officia, & dignitates fortunatus, sub Sole. Quod vnus sit bellicosus; sub Marte; quod vnus sit affabilis, generosus, graciosus, in rebus suis audax &c. sub Ioue. Quod vnus sit auarus, tristis, macer, pallidus mendax, & falsus, sub Saturno.

Probant eorum intentum primo, quia experientia docet multos inclinatos ad vitia, à quibus se abstinere non possunt, & si ab eis quæras, quare à talibus non se abstinent, respondent non posse, quia ad talia à cœli constellationibus inclinantur, & coguntur.

P R A E L U D I U M

Secundo, quia possunt dari lapides cogentes hominum voluntates. Ergo multò magis corpora coelestia, quæ per influxum eorum dant talibus lapidibus virtutem. Probatur autè exemplo de Moyse, qui ducens uxorem Ætiopissam in Ægyptum, Aaron & Maria frater, & soror, eo quod matrimonium cum forensibus contraxerat, contra eum turbati sunt, cum Moyses esset peritissimus Astrologus in duobus annulis duos lapides sculpsit, habentes virtutem, vnus memoriæ, & alius obliuionis; Annulum memoriæ retinuit pro se; obliuionis verò dedit vxori, & sic se ad inuicem diuiserunt; ergo dari possunt &c.

Secunda est dicentiũ cogi à Deo. Probant aut scriptura primo per author. Ioa. 6. Nemo potest venire ad me, nisi pater qui misit me, traxerit eum. Quare sic formatur ratio. Trahitur homo à Deo, ergo violentatur, ergo cogitur. Probatur consequentia. Tactus est motus violentus ex Arist. 3. phis. ergo si homo trahitur à Deo; ergo violentatur, & cogitur ab illo.

Confirmatur ex illo prou. 21. Cor Regis in manu Domini ad quodcumq; voluerit vertet illud. & Lucæ 14. dicitur compelle eos intrare.

Tertia est dicentium cogi à Tyrannis. Probant quia à subditis suis per vim tormentorum quidquid volunt, habent, non solum verbis, sed etiam factis; ergo illud, quod dicunt & faciunt non est liberum, sed coactum, & non nisi à Tyrannis; ergo hominum voluntas à Tyrannis cogitur.

Quarta tandem, & vltima est dicentium cogi à dæmone, & sic videtur dicendum dæmonem posse hominis liberum arbitrium cogere. Probatur primo ex scrip. Apoc. 12. Ve terræ & mari quia descendit diabolus ad vos habens irā magnam. 1. para. 21. Confurrexit sathan contra Israel, & incitauit Dauid numerare populum. 1. Petri. Aduersarius vester diabolus &c.

Secundo ex Patribus Augu. 16. q. 2. c. visis illis verbis. habet ille hostis antiquus mille nocendi modos. Damasc. 2. sent. Omnis malitia, & omnis immunditia à diabolo sunt excogitata. Beda super actus Apost. Diabolus animam in affectum malitiæ trahit. Dion. 4. c. de diu. nom. Multitudo dæmonum est causa omnium malorum sibi, & alijs.

Tertio, ratione, nam quotiescumq; homines faciunt aliquod graue peccatũ, naturaliter inclinantur ad dicendum, Diabolus fuit; ergo ex hoc colligendum est, eorum liberum arbitrium cogere; Probatur consequentia à pari, nam inter alias rationes, quas afferunt philosophi ad probandam immortalitatem animæ, est, quia naturaliter homo appetit immortalia, heroicas enim faciunt actiones (vltro immortalium cogitationes) vt eorum nomina apud homines immortalia viuant; ergo eodem modo, quia naturaliter homines diabolum fuisse eorum peccatorũ causam dicunt, naturaliter cognoscunt eorum liberum arbitrium cogere.

Quarto, tandem patet à post. nam certò constat per vim maleficiorum homines cogi ad id, ad quod maleficia illa inclinant, per vim enim illorum coguntur homines ad morbos grauesque passionem, delirant enim alij, alij ad amorem, alij ad odium, vsq. ad mortem non solum sui, sed etiam aliorum coguntur, vt fertur exemplum in lib. quod dicitur, Fortalitium fidei de casu, quod accidit in Regno Gallie; Erat enim quidam Iudæus maleficus, qui cum esset amicus cuiusdam ministri iustitiæ, obtinuit ab eo cor hominis Christiani, quem exigente iustitia squartarat, deditque illud suæ vxori ad custodiendum, & mulier prudens,

prudens, exigente illo Iudæo cor hominis, dedit ei cor porci, Iudæus autem credens se habere cor hominis, in quodam latissimo campo sepeliuit cor illud porci, in quo campo paulo post venit multitudo magna porcorum, qui mutuò bellantes, omnes se occiderunt. Iudæus captus à iustitia, dixit, quòd idem euenisset inter homines, si illud cor hominis Christiani, ibi sepultum fuisset; Vnde ait, ideo hoc feci, quia dæmon me seduxit; ergo probatum remanet posse dæmonem hominis liberum arbitrium cogere.

His tamèn non obstantibus, dicendum tamen est liberum hominis arbitriũ, seu voluntatem, nec à Deo (de potentia ordinaria) nec ab vlla creatura nullo modo cogi posse.

Conclusio est de fide, & contrarium hæresis.

Probatur, tum ex Gentilibus, tum ex Scripturis, tum ex Consilijs, tum ex Patribus, tum ratione.

Ex Gentilibus Arist. in 3. ethic. homo est principium suarum operationum, & in eodem loco, nos sumus domini nostrarum operationum. Tul. 2. Rhet. Voluntatem in omnibus spectare conuenit. Senec. ad Luc. omne peccatum actio voluntaria. Salust. in Iugur. Dux, atq; Imperator vitæ mortalium animus est.

Ex scrip. Eccles. 15. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui, & c. 31. qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit, Psal. 118. anima mea in manibus meis semper.

Ex consil. ex cõsil. Senonensi in decreto fidei 15. illis verbis. Non tale huiusmodi trahentis Dei auxilium, cui resisti non possit. Ex concil. Trid. sess. 6. c. 5. loquens de gratia efficaci illis verbis. Quippe qui, & illam abijcere potest, & can. 4. Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari, assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, neque posse dissentire, si velit, anathema sit, ex concil. Arausic. can. 25. & c.

Ex Patribus, August. de spiritu, & lit. c. 34. In omnibus misericordia, præueniet nos, consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire propriæ voluntatis est, & lib. 1. de gratia Christi, c. 14. quis autem non videat, & venire quæquam, & non venire arbitrio voluntatis? & lib. de eccl. dogmat. c. 2. Initium nostræ salutis Deo miserante habemus ut acquiescamus, aut salutare inspirati, nostræ potestatis est. & in 1. & 3. de lib. arb. Nulla alia re mens nostra fit forma libidinis, nisi propria voluntate, & 5. de ciuit. c. 10. sunt nostræ voluntates in nobis, quæ ipsæ faciunt, quidquid volendo facimus, siue bonum, siue malum.

Ambros. 15. q. 1. c. Non est, quod nostram cuiquam ascribamus ærumnam, nisi nostræ voluntati. Irenæus lib. 4. c. 71. qui operantur bonum, gloriam percipient, quoniam operati sunt, cum possent non operari.

Clemens Pap. epist. 3. ante medium. Si quis audiens sermonem veri Profetæ, velit recipere, aut nolit, & amplecti onus eius, habet in sua potestate, liberi enim sumus arbitrij. Cyril. contra Iul. lib. 8. circa fin. Anselmus, Damasc. & c.

Ex Scholasticis D. Th. p. 2. q. 10. ar. 4. illis verbis, Voluntas est actiuum principium non determinatum ad vnum, sed indifferenter se habens ad multa, sic Deus ipsam mouet quod non ex necessitate ad vnum determinat, sed remanet motus eius contingens, & non necessarius, nisi in his, ad quæ naturaliter mouetur. & 2. sent. d. 28. q. 1. ar. 1. Non esset homo liberi arbitrij, nisi ad eum determinatio sui operis pertineret. Erueus in 2. d. 25. q. 2. Cong. 9. met.

q. 17. Capreol. in 2. d. 25. q. 1. a. 3. ad quartum Schoti cōtra 1. conclus. Ferr. 3. contra gen. c. 259. §. ad euidētiā. Caiet. 2. 2. §. ad hoc dicitur. Sotus de natura, & grat. c. 11. & in fin. 4. sent. Ægidius art. 2. §. sunt autem. Schotus in 2. d. 25. §. idem. Abulen. in c. 19. Mat. q. 175. Vega lib. 6. in Trid. c. 7. Corduba lib. 2. q. 53. dub. 10. respon. 5. Zumel 1. par. q. 14. ar. 13. ad tertium ante secundum a. Bellar. lib. 1. de gra. c. 12. & c.

Probatur tandem ratione. Primo directe, secundo ex absurdis. Directè libertas (vt sup. dictum est) est illa, quæ positis omnibus requisitis ad operandum, potest homo operari, & non operari, velle, & nolle; Sed positis in homine omnibus requisitis ad operandum, potest operari, & non operari, potest enim currere, & non currere, velle, & nolle, moueri, & non moueri, vt discurrenti patet; ergo homo est intrinsecè liber; ergo eius arbitrium cogi non potest.

Probatur ex absurdis, quia si homo non esset liberi arbitrij, itaut eius libertas cogi posset; tolleretur ab eo omnis meriti ratio. Meritum enim, vt est commune Theologorum fundatur in libertate ex Clemen. Alexan. lib. 8. aduersus Iul. circa fin. Hilar. in 2. psal. illis verbis, quod nullum fructum, nullum honorem, nullum præmium voluntas mereretur propter opus bonum, si vis quædam voluntati conferta, .i. impressa, malum esse non sineret; Hoc autem est absurdum, Immo hæresis magna Luteranorum; ergo & c.

Ad opiniones in contrarium respondetur, & primo ad Astrologos dicentes liberum arbitrium cogi ab influxu corporum cœlestium, & pro solutione supponendum est ex Dionis. 4. de diu. nom. quod diuina prouidentia hunc ordinem in rerum natura posuit, vt inferiora regantur per superiora, & minus nobiliora per nobiliora, & non è contra, sic habet Arist. 1. met. à virtute superiori reguntur ista inferiora; homo ergo cum componatur ex corpore, & anima, vt ait Arist. 2. de anima, & 5. met. & Mag. in 2. d. 21. quoad corpus, quia secundum presentem statum est mortale, corruptibile, & passibile est inferius, & ignobilius quolibet corpore cœlesti, quod est incorruptibile, & ideo recipit ab illo influentiam, dispositionem, motum, ac variationem; Alioquin non posset saluari, cur ab illis influentijs tot infirmitates, & morbi in humanis corporibus oriuntur, cur in innouatione lunæ lunatici fatuantur? certè ad illam rationem decurrendum est. Quoad animam verò quia est nobilior quolibet corpore cœlesti, cum anima sit intellectiua, cœlum verò minime, ideo, quoad suas operationes, non potest illam necessitare, & quia actio libera est operatio animæ, excludens intrinsecè omnem rationem corporis ex Philos. 3. de anima, Virtus intellectiua non alligatur organo corporali, ideo homo, quoad actiones liberas à corporum cœlestium influentijs cogi non potest, & ideo concludendum est non cogi eos ad liberas actiones, qui sub prædictis planetis nascuntur, sed tantum habere ad illas virtutes, seu vitia inclinationem quandam, ratione corporis, quod talem influentiam recipit, quare.

Respondetur ad illud, quod multi sunt vitiosi, & non possunt se ab illis vitijs abstinere, quia sunt sub tali planeta orti; falsissimum enim est, quia & si habeant indirectè aliquam inclinationem ad illa, ratione influentiæ corporum, quia tamen sunt ratione præditi, possunt illa cohibere, iuxta illud Ptholomei in Centiloquio, Sapiens dominabitur astris. & S. Tho. in opus. 9. ex stellarum dispo-

dispositione nulla necessitas inducitur homini ad agendum, sed quædam inclinatio sola, quam sapientes moderando refrenant. Et quamuis multis difficile videtur illa vitia posse cohibere, hoc nõ oritur, vt inquit Albertus in 2. compen. c. 56. ex sola constellatione, quia hanc superare possunt, & non adducit vim, sed ex vna parte est mala constellatio, ex alia verò malus habitus, & hic, cum conuertatur in naturam, illam maximam difficultatem inducit.

Ad illud de lapidibus resp. Quod illi lapides potuerunt habere aliquam inclinationem indirectè super Moysem, & vxorem suam, non autem eos cogere.

Ad illud de Deo respondetur. Deum non cogere voluntatem, quia illam creauit, & reliquit liberam. Ad scripturas in contrarium respondetur ex Ricc. 4. d. 15. illa verba Non intelligi de tractu violento, sed de tractu per inclinationem voluntatis, quod idem est, ac si dicamus (traxerit) idest suauiter alliciendo, vt colligitur ex Aug. homil. 26. illis verbis, ramum viridem ostendis oui, & trahis illam, & poeta, trahit sua quæque voluptas, certum enim est tactum istum non esse per coactionem, sed per affectionem; sicut enim per ramum viridem ita allicitur ovis, vt non cogatur per illum, ita homo sic allicitur per ea, quæ interius ostenduntur à Deo, vt per illa non cogatur, & sic respondendum ad alia, & similia scripturarum loca.

Ad illud de Tyrannis respondetur, quod quamuis possint cogere corpora, non possunt tamen cogere voluntatem, possunt enim subditi potius mori, quam voluntatem eorum facere, vt patet de multis Sanctis, qui potius propter Christi fidem mortui sunt, quam contrarium facere.

Ad illud de demonibus respondetur negandum esse posse hominis voluntatem cogere. Ex illis autem scripturæ locis, & patribus, colligitur tantum demonem esse fortissimum inimicum humanæ naturæ, non autem humanam voluntatem cogere. Nam quamuis eius potentia sit magna super terram, vt supra probatum est ex illo Iob 41. Pijsimus tamen Deus ipsam limitauit, vt ex illo Pauli 1. Corint. 10. satis constat illis verbis Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt possitis resistere, Quam veritatem confirmat D. Tho. 2. d. 21. a. 2. illis verbis. Licet demonis potentia sit maior potestate hominis, tamen, quoad aliquid non est maior, scilicet quoad liberum arbitrium, quod cogi non potest.

Ad rationem, quod naturaliter homines commisso peccato inclinantur dicere, quod diabolus fuit, respondetur ex D. Th. 3. q. 80. ar. 3. 1. par. q. 14. a. 4. 3. par. q. 8. ar. 3. Bonau. 2. d. 15. & Riccar. ibidem &c. quod dupliciter aliquis potest esse causa alicuius rei: Vno modo, tanquam causa directa, & principalis, vt quando quis immediatè & sine alicuius suasionem v. g. furtum committit, tunc ille talis dicitur causa directa illius furti; Alio modo, tanquam causa indirecta, & persuasivè, vt quando quis præcipit, consulit, vel suadet, vt aliquis v. g. committat furtum, tunc iste talis non dicitur causa directa illius furti, quia non ipse immediate facit furtum, sed dicetur causa indirecta illius furti, quia suadet, vel præcipit &c. tale furtum.

Hoc supposito respondetur in forma, Diabolus fuit causa directa, & principalis, & negatur, fuit causa indirecta, & persuasiva, & conceditur. Et sic intelligendi etiam sunt Patres. cum dicunt quod daemon est causa omnium malorum,

lorum, & similia, intelligendi enim sunt quod sit causa indirecta, non autem directa. Quod ex eo patere potest, nam in actibus liberis, nihil potest esse causa directa alicuius actionis libera, nisi qui potest mouere voluntatem, voluntas autem hominis non nisi à duobus moueri potest; aut enim à semetipsa, aut à Deo; à Deo non potest moueri ad malum, cum sit summa bonitas, ut ex Aug. lib. 83. q. Deo auctore non fit homo deterior. Immò ex hoc apparet maxima hominum libertas, cum malum contra Dei voluntatem faciat; ergo cum non possit moueri ad malum à Deo, tanquam causa directa mouetur à se, & non à diabolo, ut ait Orig. illis verbis, quod si dæmonium non esset, adhuc homines haberent appetitum sibi, & venenorum, & Bernar. serm. 21. super cant. Tolle propriam voluntatem, & non erit infernus.

Ad illud de maleficijs respondetur, neque per vim illorum hominum voluntates cogi, quod si aliquando contrarium videamus, ut per illa, alij ad amorem, alij ad odium, morbosque inducantur; Hoc fit, si agitur de morbis ut ait Martinus lib. 3. pag. 10. quia est perfectissimus medicus, & cum omnium herbarum, lapidum, animaliumque cognitionem habeat per applicationem naturalium naturalibus contrarijs potest illos inducere. Si de odio, quia ut supra dictum est habeat potestatem super omne corpus, potest mouere irascibilem, & sic confundendo sensus ad sui, aliorumque odium mouere. & sic responderi potest ad exemplum de mago Iudæo. Si de amore, vel odio, (prout in intentione) cum hic agatur de libero arbitrio flectendo maior est difficultas. Respondendum tamen est, neque per illa maleficia liberum arbitrium cogi, quod si aliquando euenit, hoc non fit cogendo, sed persuadendo: Nocte enim, dieque rem amatam, vel odiosam tentat, quoadusque suum prebet consensum, concupiscibilem inflammationem, vel antidotis, simplicibusque naturalibus, vel per eius existentiam mouendo humores, irritando, & accendendo, ut ad suum trahat finem. Quod si deinde talibus venenis infecti abstinere non possunt; hoc ex malo habitu non ex coactione procedit.

Quod totum exemplo respond. Iustinæ, & Cypriani confirmatur. Cyprianus enim tempore, quo erat magus (postea .n. fuit martyr) cum Iustinianam Christianam Virginem ardentem amaret (re desperata) cum cantionibus, ac veneficijs ad eius libidinis assensum allicere conaretur, & cum neque hac via posset, Dæmonem consuluit qua nam, id re consequi posset. Cui dæmon respondit, nullam artem aduersus eos, qui verè Christum colerent illi processuram: illis verbis. Ego non possum in hac re, nisi tentationibus, & persuasionibus, cum Christi fideles illis fortiter resistent, prorsus inutilis remaneo.

Benè ergo responsum est, nec posse hominum voluntates dæmonem cogere, nec malorum omnium directam causam esse, & cum sit per Christi potestatem vndique catenis victus, tanquam canis non mordere, sed latrare tantum valet. Hæc cum meo germano Sac. Theolog. imbuto D. Abb. Sanctæ Mariæ Actorum Ioannæ Pip. nostro instituti, tuæ vtilitati scribebam.

C A P. VI. De Dæmonum diuisione.

VT melius dæmonum, ac maleficiorum differentias cognoscamus liceat exarare scripta Trithemij lib. Quæst. ad Max. Cas. q. 5. docentis sicuti dæmones

dæmones in potestate acumineq; subtilitatis ab inuicem differunt, ita maleficorum quoq; potestas non est in omnibus vna, sed in singulis, pro ut dæmonibus concurrunt natura subtilioribus vel grossioribus diuersa. Multa.n.sunt genera dæmonum, & certis inter se gradibus distant ratione locorum, in quæ cadentes a principio sunt detrusi.

Primum quidem genus dæmonum appellatur igneum, quod circa superiorem peruagatur aerem, nec vnquam ante Iudicij diem ad inferiora demergitur, sed continuo sub regionibus permanentes sublunaribus, nullum habent cū hominibus in terra commercium: ac subdit, nulla sunt eis cum maleficis confortia, quoniam cum demorentur in igne propter subtilitatem suam non possunt corpus grossum siue aereum induere, hic mea ratione, fallitur, cū omnis dæmon sit spiritus subtilissimus, ergo non repugnat corpus assumere ac inuadere vt alij, hac sententia est Picus in strige. ni velis dicere non ita vt alij.

Secundum genus aereum dicitur, quod in aere errans nobis propinquo commoratur: hi quidem possunt ad inferiora descendere & assumptis de crassiore aere corporibus quandoq; hominibus apparere; aerea, permittente Deo, sapius turbant, tonitrua & tēpestates concitant, & omnes simul in perniciem humani generis, more hominum, affectionibus mouentur, passionum superbia maxime & inuidia, tangunturq; perturbationibus continuis, & nec solido vestiuntur corpore, nec vno consistunt loco, nec vnam omnes formam habent, sed plurimas easq; sapius mutant secundum varietatem affectionum, quibus vel occurrunt, maleficarum carminibus euocati, vel impulsī perturbatione ad nocendum, maleficæ horum dæmonum operatione suffultæ, tanto sunt ad maleficiandum potentiores, quanto superiorem ex eorum ordine concurrentem fuerint affecturæ, S. Ambrosius dixit, plenus est mundus sanctarum virtutū, quia est plenus nequitiarum.

Tertium genus dæmonum terrestrium dicimus, ex his autem dæmonibus alij versantur in siluis, atq; nemoribus, qui venatoribus ponunt insidias, alij vero pabulis degunt in campos, qui nocte aberrare faciunt itinerantes: nonnulli demorantur in locis abditis atq; cauernis, reliqui cæteri minus furiosi demorari cum hominibus in obscuro delectantur. Ex his quidam gaudent solis illusionibus territare homines, alij prædictionibus futurorum in admirationem sui trahere cupiunt audientes: nonnulli vero ad hoc summo conatu laborant vt homines irrationabili furore turbatos, aut melanconia furentes terreāt, lædant, vel occidant, quod experientia sapius factum agnouimus: hinc, S. Chrysost. 3. de prouid. omni actione diabolica potentior est ad nocendum magnitudo maioris, quia dæmon quoscunq; superat, per maiorem superat, eum si auferas nihil a dæmone lædi quisquam poterit. Hoc autem genus dæmonum raro est maleficis familiare propter inconstantiam, affectionem, & lauitatem, qua territare multos gaudent potius, quam vnius mulierculæ subesse imperio. Commorantur tamen interdum & pollicentur vesanis, in vitro, aut cristallo, siue speculis, & carminibus concitati responsa dant mulierculis, & si quis venturus in via eis maledixissent pronunciant. Et hoc maleficarum genus multum differt a reliquis, quia quod illæ maleficio reddunt infimum, istæ curare pollicentur. Verum quia maleficiū vt plurimum refellunt, maleficio earum accessus ab Ecclesia omnibus interdicitur Christianis.

Quartum genus demonum denominatur aquaticum, quoniam se humoribus immergens circa fluuios & lacus cohabitatur, ira plenum, turbatum, & inquietum, & fraudulentum, tempestateq; mouens, vitamq; auferens in aquis, & dum apparet, famineo sexu vestit, nonnunquam vero cum hominibus loquitur & varias ludificationes exercet, & hoc genus non consuevit cum maleficis habere commercium.

Quintum genus subterraneum dicitur quod in speluncis, & cauernis, montiumq; remotis concauitatibus demoratur, & isti demones afflictione sunt pessimi, eosq; inuadunt qui puteos, & metalla fodiunt, & qui thesauros in terra latentes quærunt, in perniciem humani generis paratissimi, hiatus efficiunt terræ, ventosq; flammiumos suscitant, & fundamenta edificiorum concutiunt, noctibus aliquando de montibus turmatim egressi mirandas, stupendasq; in campis ducunt choreas, & quasi vnus Ducis metuentes imperium subito evanescunt ad signum, & ad sua diuerticula reuertuntur, interdum notarum inter eos auditur sonitus, & se nonnunquam spiritus hominum vitam defunctorum mentiuntur, nihil magis quærunt quam motum hominum & admirationem, vnde habemus compertum quod simpliciores homines quosdam nonnunquam in sua latibula montium duxerunt, stupenda mirantibus ostendentes spectacula, & quasi Beatorum ibi sint mansiones amicos viuorum se mentiuntur. Ex his quoq; demonibus quidam incubones sunt thesaurorum quos auaritia mortalium in terra abscondit, & ne rursus in vsus perueniant hominum eos subducunt, furantur, & custodiunt, & quandoq; de loco ad locum transportant: & hoc genus demonum cum maleficis mulieribus nullum consuevit habere commercium (sed fallitur hic)

Sextum genus demonum appellatur lucifugum quia nec diebus vnquam apparent, nec alio modo corpus assumere possunt quam de nocte. hoc est genus demonum inperscrutabile ac penitus tenebrosum, passionibus frigidis agitata, malitiosum, inquietum, & perturbatum, q̃ occurrentes homines violenter comprimit, nocturnis horis, sæpiusq; Deo permittente, aut statu quosdam interficit, aut contactu, Maleficis non conuenit hoc genus demonum, neq; carminibus arctari potest, quia lucem fugit, & vocem hominum simulq; & omnem tumultum.

Aereum maxime ad maleficia seminarum consuevit occurrere, non est ceteris omnibus magis subtile & audacissimæ temeritatis.

Terrestrium quoque, nulli vt est dictum maleficis subseruiunt, qui tamen inferiori gradu habiti maiora illa maleficia inducere non possunt.

Sed huius viri discursus quamuis magna ex parte non repugnat, in multis peccat, saltem propter verborum ambiguitatem, vt dum dicit, hoc genus demonum commercium nullum cum mulieribus maleficis habere consuevit, fateri nos decet demonum potentiam esse disparem, ac permittente Deo omnes posse concurrere ad maleficia; Verumtamen apparentius est hoc genus demonum, vt plurimum, & secundum diuersos effectus, quam illud concurrere, sunt vero omnes ad damnum inferre parati.

Postremum Not. quod cum Angelorum diuisio sit assignata à S. Greg. in Moraliis, in tres Hierarchias vel sacros principatus, & hierarchia omnis in tres ordines, vnde relucet mysterium trinitatis, ex vnitare enim Hierarchiæ inuenitur

aitur vnitas diuinæ essentia, & in tripartito ordine ostenditur trinitas personarum; & ipse quidem Deus Trinitas, qui omnia operatur in singulis diuidens. In Seraphin charitas: in Cherubin veritas: in Thronis æquitas. In Dominationibus Maestas: in Principatibus Principium: in Potestatibus potestas. In virtutibus virtus: in Archangelis lux: in Angelis pietas, ac in quolibet Angelo refulget vestigium Trinitatis, cum insint essentia, virtus seu potentia, & operatio & sic omnes Angeli benedicunt Dominum, Trinitatem & vnitatem insinuant. S. Thom. p. p. per totum, & 2. d. q. 1. ait quod in quolibet ordine sunt multi Angeli, & Angeli vnius ordinis non sunt equales; Ac in cap. nouit in domo de primæ d. 2. Cassanzus, 3. par. 6. confid. Catalogi. G. M. in quolibet ordine sunt sex mille sexcentæ & sexaginta sex mansiones: in qualibet mansionem possunt esse tot regna, tot ducatus, tot comitatus, tot nationes, tot prouincia, tot ciuitates, tot domus. Et in qualibet domo tot sedes, seu loca. N. 6666. Et in qualibet sede seu loco, de quo dicitur, nomina vestra scripta sunt in cælis, est anima, & quando omnia ea loca replebuntur (vt multi pij calculant) adueniet extremum iudicium, & in quarum qualibet constituit vnum Principem, & in primo isto ordine Seraphin constituit Luciferum, & in quolibet alio posuit alium tãquam capitaneum, qui quidem Lucifer suam pulchritudinem conspiciens superbiuit, & traxit secum de omnibus Hierarchijs, & ordinibus seu choris, tertiam partem, seu numerum nobis infinitum, vt alibi dixi, ipseque, vt superior malique inuentor ad inferni imum pænat, cum in quo quis peccat in eo torqueri debet gl. fin. in c. si quis 94. dist. & Bald. in conf. 237. vel quos simili culpa inquinat, par etiam pæna constringat, iuxta Tex. in l. si quemquam, C. de epi. & cl.

His digressis concludamus maximi adiuuaminis esse, vt exorcista, sacro imperio suo cogendo aperiat cuius ordinis sint, vel sint dæmones qui causare solent quomodocunque affectiones, vt deinde vtetur vltimo nostro monitorio in l. de cur. diuin.

Illatio pia, nec remota pro immortalitate.

EX his probatis, probandisque suffocentur in aquis falsis sapientia, Vt nati male iuuenes, qui non Gentiles, non Hæbrei, non Barbari, &c. sed tanquam bruta, epicureorum seu Atheorum sectantes sensum, animam nostram Dei imaginem & sponsam, Angelis similem, mortalem esse in hæresi manent, contra quos quia benè, & bellè irruit Philipp. Faber. Fauent. ideo superfluum rescribere iudicau.

LIBER PRIMVS

PETRI PIPERNI BENNI PROTHOMED.

De existentia Magorum, Magicarumque Affectionum seu morborum, et c. s. Pulchrisque sententijs munita.

C A P. I.

X sapissimis obseruationibus morborum magicorum, & in Ciuibus, & in exteris Beneuenti miris inspectis, summi Opificis, eiusque Athletæ Bartholomei gloria & honore, tum vtili communi, facilitatque, nec non vt posteris hæreditent quod intellectus à Deo optimo maximo habuit, cum (vt docuit V. I. D. D. Ouidius de Amicis in præf. de iure emph. triste sit decedere sine hærede) ideo de ijs agere me pia facta impulerunt. Et quamuis qui hoc opus tractarunt sunt quidam, attamen ex obseruatis vel distinctè tractationem hanc difficillimam in huiusmodi praxim nullum inuenio reduxisse. Medici enim cum versantur circa corpus à causis naturalibus mutatum, vel mutandum de origine transnaturæ ordine non curant, multique morbi remedijs non cedentes, insani delerelinquantur, vel propter eorum visitandi fastidium, vel ne doctorum gloria dedecorentur, ad mutandum aerem mittunt, qui medicamentis nostris antedæmoniacis curare possent.

Dari vero hos morbos etsi ex dæmonum existentia, naturaque iam supra probata clarum esset, tamen vt res locupletior, magisue particularis fiat.

Probat, ac supposito quod dæmones, sint inclinati ad hominum damna, & vt Symon valde appetere adorationes, hisque ad nutum quo ad motum localem, alterationem, & delusionem, corpora naturalia obediant, quæ sapienter callent, omnes morbos excitare posse immediatè, vel mediatè certum est, qui cum sint cuncta causati à malo mago appello magicos.

En ad probationes volunt primum locum etiam Poetæ, non dicam ambiciosos, ostentatores, callidos, vanos, fabulosos venericosque, contra quos maxillos irruit opusc. proprio Hieronym. Sauonar.

Homerus in Od. II. cum sanguinem Ulixi incantatione refringit, & alibi, non proficitur autem veneficam? Virgilium mirum magum suum sic in Chronica Partenopensi Euangelistæ presenzani legimus; qui cap. 18. magica arte aurea fabricata musca putridum in bonum aerem transmutasse ait. Ac omne genus muscarum de macellis ad nutum Octauiani Augusti relegisse refert Falx Malicoll. t. 2. de exor. 29. Tum eundem aris imagine sub influxibus quibusdam planetarum composita vento aprili fructus deuastanti oppugnasse memorat ille cap. 23. & de incantato hortulo cap. 24. ac de lapide incantato pro piscium abundantia cap. 25. de duobus capitibus pro viatorum omne in porta Nolana pos.

Positis, de ouo excantato in arce del ouo, & multas alias excantationes viro illo indignas, vt legere est apud Præsenzani, quod confirmans Theoph. de compos. metall. de nola quadam sic memorat. Ita & non ægrè persuadebimini Nolā vergilij talem fuisse cuius ille pulsu adulteros & adulteras in Regis Arti aula qui erant adeo timore perciti, & percussi, vt constellata vertigine subito oborta non secus, ac fulmine acti de Ponte in flumen delabarentur, quod nolite autē putare hanc historiam, vt Fabellam narrari, cū verissimè, ita acciderit.

Quod nimirum si de magica vi belle cecinerit in Pharmaceutia.

Verbenusque adole pingues, & muscula thura coniugis, vt magicis sanos auertere sacris; experiar sensus.

Et 4. Aeneid. vt alios communiores omittam locos.

*Hæc se carminibus promittit soluere mentes,
Quas velis, ast alijs duras immittere curas,
Sistere aquam fluijs, & vertere sidera retro,
Nocturnosque ciet manes, mugire videbis.
Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos;*

Prudens etiam de Mercurio scribens ait

*Murmure nam magico tenues excire figuras,
Atque sepulchrales scire incantare fauillas,
Vita idem spoliare alios ars noxia nouit.*

Porphyrus his versibus suam nigromantiam confirmat.

*Cessa nunc tandem, & verbis tam parce reuictis,
Da requiem soluens priscas, cadensque figuras,
& remoue à membris, ac lintea dura resolu.*

Ouidius in Epist. Hypsiph.

*Deuocet absentes, simulacraque cerea fingit,
Et miserum tenues in iecur urget acus.*

Et 1. Eleg. de Iena inter quæ.

*Hanc ego nocturnas versata volitare per umbras
Suspicio, & pluma corpus anile tegi.
Suspicio, & fama est, oculis quoque pupula duplex
Fulminat: & geminum lumen ab orbe venit.
Eurat antiqui proauos, atavosque sepulchris.
Et solidam longo carmine findit humum.
Hæc sibi praposuit thalamos violare pudicos.
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.*

Empedocles sic apud Iacritum.

*Pharmaca, quis peccas morbos leuesque senectam
Percepis, quæ cuncta tibi communico soli.*

Tum Princeps ly æ latinæ Epod. ode 5.

*Non visitatis (rare) potuibus,
O multa fleturum caput.*

Ad me recurre: nec vocata mens tua
 Marfis redibit vocibus,
 Maius parabo, Maius infundam tibi
 Fastidienti poculum:
 Priusque calum sedet inferius mari,
 Tellure porrecta super:
 Quam non amore sic meo flagres, ut
 Bitumen atris ignibus.

Nec pigeat, quæ pulchra sunt transcribere ex lib. 1. de sapientia ode 4ta
 Iesuitæ, Masculi ad Del Rio.

Abominati damna venefici
 Narras, sub atra nocte volatiles
 Striges, & Harpyas nocentes
 Vnguibus, & lamiarum amara.
 Noui cruoris guttura; prouidus
 Sed tollis auctor semina turpium
 malorum, ut execrata vota
 Iudicio patuere ritè.
 Patrum seверо, deterioribus
 Luctare monstis: non vigil Hercules
 Decernit æque, non pudicus
 Bellorophon, rapidusque Perseu.
 Ut totus imo fundo Acheron furit?
 Ut alta Auerna, inuisaque Tanaca,
 Laruasque, & innanes Cyclopas
 Prodis agens, lemuresque nigros?
 Fædum videri Morphea, spiritu
 Graues & hircos, oraue Cerberi,
 Matrique detestata, charis
 Et pueris simulacra Vitis?
 Seu tu proteruum, seu famulum genus,
 Lares recenses, spectraque montium,
 Simosque Siluanos, timendum,
 Panaque cornigerumque vulgus.
 Ut horret artus hispida liuidos,
 Et torua vultum Saga? comantibus
 Hydris capillos implicata,
 Et magicam furiata mentem.
 Duplex ocellis pupula fulminat
 Vibrans acutis ignibus: enecat

Fatalis obtutus, venitque
 Sulphureo grauis ore nidor.
 Iam, iam sepulchris exuti impios
 Horrenda manes, exululans styga,
 Circum minaces ora bustis
 Pros ut stetit omne Dis.
 Examen atri; tabida adest lues
 Depascit amantes strenua luridos,
 Furorque cadis iponte, & amens
 Seuities; furit ecce foeta.
 Phythone diro Thebalis, ebrios
 Lymphata sensus; affilit, infilit
 Empusa qualis crure abeno
 Sanguinis it sitiens pauentes.
 Cursatus cunas, & miseras domos
 Incestat, artus pollice differens
 Molles adunco, perque succos
 Tabificos tenuans me nullas.
 Illam seuera frontis Erinnies,
 Illam gigantum monstra tricorporum,
 Stipantque Centauri bisformes
 Et nocua comitantur umbra.
 Iam prompta tractat laua malas dapes
 Radice vulsa rupibus asperis
 Venena confunditque amara
 Nunc styge, nunc graucolente lerna.
 Quod saua possint gramina collium,
 Tortoque rhombo concitata licia
 Sat nouit, attractuque fruges
 Sanguineis rubuere guttis.
 Aut illa amanti pocula miscuit
 Circa, Surdo murmure carminum;
 Marfis & excantata verbis;
 Aut animos inimicat iris.
 Vt cumque casta coniuge deripit.
 Fastidiosum tam thalami, ut iugo
 Diduxit, infunditque tadis
 Immemorem sine amore lethem.
 Heu quis gemiscit languor amantium
 In sententiam? quis furit igneis
 Aethus meauilis, atque venit?

Quanta cor implicuit chimara?
 Squalent acuta cuspide saucia
 Cera, laborantum miserabiles
 Forma, cruenta pallida ora
 Pectoraque & laqueis reuicta.
 Nunc saua sacris temperat impijs
 Medea, & atra Gorgones abstinent
 Tandem furoris: namque vindex
 Pana pede assequitur citato.
 Inquirit omnem materiam mali
 Iudex sacrorum, atque abdita callidus
 Vestigat, & cum sagaci
 Dira superstitio tenetur.
 Deuota fraudes expiat, expiat
 Flamma, & furentes Moleiber edomat:
 Vacant inanes officinae
 Colchidos, atque Hecatea fana.

Mirandolanus in himnis de Cynope Mago, ita & Cynopem Magiæ
 confisum dispulit altæ mentis Ioannes, &c.

Sed ne nimis molestus reprehendar, taceo, Ouidianos alios locos, vt in
 Metamorph. 14. in Epist. Tibullum, 1. eleg. & 8. Propertium, lib. 1.
 eleg. 12. Lucanum, lib. 6. Claud. lib. 2. Senecam, Petronium, & alios.
 Tasso al lib. 2. del Goffredo parla de Ismeno.

Mentre il Tiranno s'apparecchia à l'armi
 Soletto Ismeno vn di gli s'appresenta,
 Ismen, che trar di sotto a i chiusi marmi
 Può corpo estinto, e far che spiri, e senta
 Ismen che al suon de mormoranti carmi
 Fin nella Regia sua Pluto spauenta,
 E i suoi demon ne gli empj officij impiega,
 Pur come serui li discioglie, e lega.

E l'Anguillara di Medea

Nel mar, s'io voglio hor placò, hor rompo l'onde,
 Fò la terra muggir, tremar i monti,
 E facendo stupire l'istesse sponde
 Tornar sò i fiumi in sù ne i proprij fonti?

Lalli poi Poeta moderno nel Domitiano, all'istesso Monsignor
 Marco Antonio Cuccino Gou. in Beneuento.

E con i circoli suoi co' suoi scongiuri
 Il corso à i fiumi d'arrestar si vanta

*E di tenebre folte , e nemi oscuri
La Luna , e'l Sole spauentoso ammanta
Scote la terra , inamarisce i puri
Ponti , conturba il Ciel gli arbori scbianta
E fa eb' il grande inferno unito s'armi
Al mormorar de suoi potenti sarmi .*

Noster Poeta iurium D. Philosoph. Theol. Proton. Primic.
D. Abb. Cæsar Macchabeus Samnis in suo triumpho Samnij.

*Destagli spirti il suon dell' aspri carmi
Dentro stridendo à le tartaree porte ,
Gridano rinforzando à l'armi à l'armi ,
Per indurre à contrari horror di morte ,
L'Incantator dell' ombre in cerchio parmi
A in crudelirsi incontro à lor gli esorte .
Ne per spauento , ò per timor si atterra
La tunba di gran cori all' aspra guerra .*

Accedunt historici , & philosophi multi ad confirmandum admitti magos, veneficosque morbos , vt præter Plinium , lib. 28. & alibi Heredotus narrat, lib. 2. de Amasi Egyptorum Rege , qui Laodiceam recentem vxorem propter veneficum cognoscere non potuit , vsque dum carminibus fuit absolutus , ac Varro , lib. 2. 53. esse veneficia voluit ad articulares morbos curandos. Cato ad ossium dislocationes , quam opinionem sequuntur omnes Platonici , & horum Princeps , in Conuiuio in 11. de legibus ait , bipertito generi humano venena officiant. Primo enim modo , corporibus corpora secundum naturam læduntur , deinde magicis veneficijs , & cantibus modisq; quibusdam persuadetur , ijs quidem qui officere student , posse id assequi , ijs vero facile admodum ab illis veneficio lædi posse , ac de pena horum subdit .

Quando vero quis , modis , inductionibus , cantibus , similibusque veneficijs ad nocendum paratus depræhensus est , si aruspex , aut prodigiorum interpres sit occidatur , sin vero non fuerit .

Ex Titoliui dec. 4. lib. 10. pag. 429. à Gaio Menio Pretore huiusmodi veneficos condemnatos fuisse 3000. & in lib. 9. veneficorum 2000. necatos esse , apud vero Persas horum pena est mors ex lapidibus super caput .

Arist. 1. probl. lib. 30. de dæmoniacis memorat .

Probatur tertio medica rationali auctoritate. Occurritur primo Hippocratis locus , lib. de morbo sacro , quem esse genuinum Hipp. (quidquid cornai) à Gal. 1. pronost. T. & cap. 4. probari videtur , ex verbis enim manifestum fit dæmones , & maleficos cognouisse , horum tamen facultatem ignorasse , dum inquit ; Talia itaque dicentes , ac excogitantes , amplius quid se scire simulant , & homines decipiunt , proponentes his lustrationes ac purificationes , cum verba ipsorum magna ex parte se ad Deum , ac dæmonem extendant ; nam cum dæmonē fateatur , eius effectus scilicet maleficos in cōsequētia affirmari cogitur .

Satan. n. vt hodie est , semper fuit à sui casus origine , ex fere similibus incan-

tandi ceremonijs voluptatis gaudio gauisus est. Subdit postea Hipp. Expiant enim morbo correptos sanguine; item alijs sceleribus inquinatos, aut iniustos, aut ab hominibus intoxicatos, aut qui scelestum aliquod facinus perpetrarunt, quos contraria his facere oportebat, sacrificare nimirum, ac precari, & ad templa progressos Dijs supplicare. Nunc vero horum quidem nihil faciunt, verum expiant, & alia expiamenta terra occultant, alia in mare proiciunt, alia ad montes deferunt, vbi nemo attingat, neque conculet. Et obiter velim notes in Hipp. 1. progn. c. 1. scripserit medicis praeceptum, ut si quid diuinam in morbis habetur illius etiam addiscant providentiam; .s. diuinam intelligi non ut voluerunt communiter per aeris constitutionem, vel per dies decretorios, sed ut nos alibi, & Gregor. in Syntaxi, lib. 28. c. 23. per Deum, vel daemones, & ideo lib. de natura mulier. his morbis consultat curationem, ait maxime quidem numen in omnibus causa est, ac subdit, oportet autem eum qui hac recte tractare velit primum quidem ex Dijs ordiri, &c. & in lib. de morbo sacro clare etiam probatur.

Galenum vero in multis locis mihi videor videre fuisse varium, ut nunc rideat de ijs, nunc admiratur, nunc laudet, nunc amplectatur 6. de simp. med. Cap. 10. scribit ridiculum esse vocata pathopia medicamenta costringere, & vincere aduersarium, ut in iudicio nihil possit eloqui, aut grauida abortum facere, aut nunquam deinceps concipiat efficere. Tum 2. ad gl. cap. 4. de s. hirro inquit, multae enim partes iam plane relaxatae curuataeque, hac curandi via quae sic versando fit, integre sanatae sunt, ita ut incantamenti similis res esse crederetur, ac 3. lib. de med. p. f. ad fol. 189. Gal. ascripto docet ad veneficia, & praestigia Caridiop, & latum Cuminum, & Zochij radicem ad tertiam partem decoque, & ex vino veteri da; gestet & Glaneum ossa, hac .n. suffita daemones abigunt, ut refert etiam Plin. 32. c. 11. & nos in antidotis. Extat etiam liber de incantatione, adiuratione, suspensione, Galeno ascriptus, quem etsi ei non tribuunt, tamen legimus apud Alex. Trall. lib. 9. c. 4. ab Aug. Ferrerio, lib. 2. cap. 11. de Homer. medic. citi ita.

Honestum .n. est morbum vincere, & omni machina agris succurrere. Praeterea etiam Galenus, qui ne esse quidem incantationes putauit, ex longo tempore, multoque usu plurimum ipsas posse deprehendit. Audi igitur verba ipsius, quae de medica Homeri tractatione reliquit, habent autem ea in hunc modum. Nonnulli igitur putant incantationes anicularum fabulis esse per similes, quemadmodum ego quoque diu existimaui: temporis autem progressu ab his, quae euidenter apparent persuasus sum vim in ipsis esse. nam in percussis à Scorpio ad iumentum sum expertus, nihil autem minus etiam in ossibus gutturi infixis, quae incantatione statim expuebantur, ac multa praeciosa singulae habent incantationes, cum institutum consequuntur. Stigitur Gal. & alij plerique veterum testantur, quid prohibet nos quoque, quae experientia cognouimus, & quae ab amicis sinceris accepimus hac vobis communicare. Alex. hac. non memoro anulum pro calculo supersticiosum Galeni librum citans ad manus nostras non peruentum.

Neque inferas per iam dicta haberi solum morborum magicorum curationem non autem agentium affirmationem. Nam respondet demonum natura, quae cum sit ad damnum inferendum, si adminis hac arte auxilia, darsi talium mor-

morbis auctores, & causas fateri oportet.

Quod si horum explanationes, & dilucidationes non legis in gentilis Galeni oceano; nimirum, cum professus ille est ea quæ in Phisicis, rebusque medicis versantur agere, & hac etiam ratione tenere videtur animam esse mortalem dum suam essentiam constituit in temperamento quatuor qualitatibus, vel corporum ex lib. quod animi mores, secutus Hipp. auctoritatem docentis, Epid. c. 5. quod hominis anima semper producit, usque ad mortem, sin autem igne, ex canduxerit simul cum morbo & anima corpus depascitur, & 7. de usu par. de vit. resp. 5. de simpl. med. facul. animæ substantiam fatetur se ignorasse.

Adde quod ille Moyse Christianique affectus reprehendebat, ut 2. de differ. puls. 4. quia leges habebant, nulla demonstratione constitutus, secus, forzan lex sua demonstrabilior erat? ac 3. ejusdem c. 3. nos reprehendit, ut sectis obstinatissimos dum scribit citius enim moysi, & Christi affectus decedant de sua disciplina, quam qui sectis sunt addicti. quid mirum est si dæmoniacas causas humano generi præsertim Christi fidei imbutis aduersantes non explanauerit?

Tralliano adeo fuerunt amicæ Homerice curationes, ut dixit, sine his medicis complementum artis attingere non potest: vide lib. 9. c. 4. lib. 12. c. 7. lib. 10. c. ult. & lib. 11. ult.

Hunc methodum sequitur Aetius plerisque locis, & lib. 8. c. 50. de deuoratis, spinis, aut ossibus superstitiosum scripsisse voluit. Dic egredere os, vel spina, vel festuca, quemadmodum Iesus, & cætera taceo curiosis.

Auicenna lib. 3. F. 1. tit. 4. c. 18. morbos esse à dæmonio credit, illosque non ex arare cum physicam doceat. & quibusdam medicorum visum est, quod melanconia contingat à dæmonio. eodem lib. F. 10. tit. 3. c. 4. patefecit sputum sanguinis multiplicari in dæmoniis, ut alibi voluit dum melanconia fit adusta à bile permissionem esse dæmonis.

Isaac lib. 8. p. c. 29. & Nicol. Fl. c. proprio non agunt de maleficiis, qui cum suis vxoribus coire nequeunt? & Arn. Vill. multa scripsit remedia partim naturalia partim superstitiosa, & à sancta Romana Ecclesia interdicta: præsertim libellus de sigillis.

Celius Rhodoginus lib. 9. antiq. lect. c. 23. non tantum maleficos morbos probare nititur, sed inuentores multos effectus, & locos patefecit.

Marcellus emp. pro omni morbo ex maleficio, confectionem exponit Andriani, etsi in omni fere morbo Homerica utatur curatione.

Mesues 3. de antid. 9. oleum conficit ex gagate pro magicis affectionibus.

Fernelius lib. de caus. morb. abditis plura memorat.

Amatus Lusit. corrept. 6. Curat. 87. & Vaeckerius correptus; lib. 2. c. 5. sectatorum. Codronchius in suo libello.

Vallesius lib. de sacra phil. pag. 212. fusè probat dare hos orbes, inter quæ docet posse fieri, ut dæmonis, præsentia morbos excitet: neque quippiam in hac assertionem philosophorum placitis esse repugnans.

Forestus in suis obseruationibus multas historias recitat, ut alias citabimus, ac plura, lib. 2. de incert. vrin. c. 3.

Antonius Sanctorellus phil. & med. & lector excellentiss. in 2. lib. Antepr. c. 15. esse hos morbos probauit. At raro euenire subdit, nimirum cum horum

non fuit obseruator, ac ad humanam calamitatem dæmon operatur sæpè, vt illi appareant morbi ordinarij, At Bald. Ronsseus epis. med. 50. multas habet historias.

Sed Poeticæ, historicæ, Philosophicæ, medicæ rationes fileant, cadantque dum in scæna ad nostram probandam opinionem, Christiana fides huiusmodi morbos, & magos statuens comparet; cadantque profanæ diuinis litteris eodem mille in locis admittentibus; quod D. August. 10. de Ciuit. Dei 31. arguens contra Plat. & Porph. iussit diuinæ auctoritati humana cadat infirmitas. verè testis proprio ore à quo discunt sui nati, offertur mater pia Ecclesia, quæ non solum morbos maleficos affirmat, verum essentias, signa, quibus dignosci possit maleficium à dæmoniaco, curandi modos docet, vt videre est in Romano Rituali, à quo Christiani Auctores, ex exorcistæ exorcizandi normâ acceperunt, & hæc sola satis esset, tamen vt sacris litteris, & nouis, & antiquis confirmetur.

Fuit præceptum in leg. vet. cap. 19. Leuit. Non declinetis ad magos, nec ab Ariolis, aliquid sciscitemini, vt polluamini per eos. Ego Dominus, & cap. 20. Anima quæ declinauerit ad magos, & Ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi sui, sanctificamini, & estote sancti, quia ego sanctus sum Dominus Deus.

Adducunt auctoritatem, 11. exod. c. 2. maleficos non patiaris viuere super terram, tamen vt notat Thomas Gram. consil. 5. num. 16. intendit homicidas præsertim, qui quæ fecerunt semper expectant iuxta Tex. in l. 111. C. de Episc. & in Apoc. Ecce post hæc vidi animas interfectorum clamantes, & dicentes, vsquequo Domine non das iudicium, & vindicas sanguinem nostrum de interfectores nostris, qui sunt in terris? & ne nimis protrahar lege Exod. cap. 7. & 8. & 22. Deuter. c. 18. 4. Reg. 1. & Iob. 2. diabolus percussit Iobum à planta pedis, vsque ad verticem capitis.

Et credo te in Legendis Sanctorum legisse, qui plerique miracula exercentes à stultis gentilibus, vt magica arte induti habebantur, accusabanturq; ibi etiam multa morborum genera à dæmonibus excitata à Sanctis detecta, & curata recitantur, & nos in posterum, ex auctoris. Euangelistarum SS. Doctorum plura magicorum morborum probabimus, & apud Directorium inquisit. Eynericus sunt multæ litteræ Sum. Pont. contra maleficos pag. 109. litt. Apost.

Et nolo sub silentio velare tot, tantosque morbos excitatos hominibus à Magis Zaroes, & Arfasat, ab Apost. S. Matteo patefactos, ac sanitati populos restitutos, 21. sept. huius vita, vide, vt omittam, quæ audis in sacris Euangelijs.

De quibusdam maleficiorum modis Notioribus. Cap. II.

NEque hic longior ero, adducam tantum, quæ passim fieri solent ac legi, audiuique quarundam maleficarum confessione.

Primum maleficium, quo se munire cogunt, vel ad rapiendum, vel necandum, vel stupro, adulterioque contaminandum, vel furto subtrahendum, est soporiferum; Quod ex naturalium soporiferorum applicatione à dæmone doctissimo electorum, vel eius propria industria, seu existentia, carmine, vel certis ritibus, rebusque destinatis fieri possibile est. Ac in interrogatione facta lanaræ, seu lamie Violantæ in processu, pag. 10. de quodam puluere sonnifero, qua

qua materia erat confectus. Respondidit ex optima Valeriana, & hisopo simul mixtus, quas herbas commistas in tali quantitate in furno exiccandas ponunt (vt vtar illis verbis) atque ex his exiccatis puluerem conficiunt, quam si quis super dormientes proiecerit excitari nequeunt, donec terminus statutus aduenierit, ac interrogata, quare potius istis herbis, quam alijs? Respondidit nescire, nisi quia experta fuit & nunquam fuit decepta.

Quare pondero, quod cum stirpes illæ nulla sompnifica vi naturaliter sint præditæ, dicendas vt signa à dæmone destinatas, Remigius lib. 2. c. 3. refert ad somniferum fustinū striges vsurpare, caderet abortione egestum, resecto inde, vna con humere costisque continentibus dextro brachio in vsum luminis, & ardere eius membri extremos digitos sulphurea, vel violacea flamma tantisper dum perficiant, quod capere: & hac flamma extincta, tam integros, & illibatos manere digitos, quam si nullum lumini fomitem præbuissem, idque confessos maleficos Gueringæ 14. Kal. Ian. 1585. quo nigromantico maleficio, vti quoque solent fures, de hoc soporifero veneno aperte, Grilland. q. 3. nu. 13.

Secundum est, vel ad morbos, vel ad mortem, permittente Deo; Ad morbos, clarum est, & erit. confirmatque D. August. 10. de Ciuit. & ferm. 107. de tempore, lib. de diuin. dæmon. 6. Et consil. Constant. in Trullo can. 61. Ius Pontific. d. c. nec mirum. Leo X. de malef. & incant. in 7. decret. S. Thom. p. p. q. 3. ar. 4. ad. 2. Fernel. de causis rerum abd. 2. c. 16.

Historiæ extant millenæ, & nos multas obseruauimus. Narrat Vuc herus, lib. 2. c. 5. auct. Nic. Taurel. ex Boetio, lib. 11. hist. Scot. de Duffo Rege veneficio tabe consumpto, ac subdit diabolus enim morbos complures inferre potest, quorum nobis incomperta est ratio. Potest autem quod subtilis existens, facile corporis partes vniuersas peruadat, quas constringat, diuellat, aut aliter excruciet: viscerum quoque actiones ad vitam sustentandam necessarias inhibere potest. Quia & tetro habitu, varijsque venenis nobis incognitis pulmones, aliasque corporis partes inficere potest, vnde morbi præter naturalem modum exoriuntur, sed corporis tamen corruptionem inducere nequit, nisi mediante natura.

Inter plurimas historias recitat, Sprenger mall. p. 7. q. 1. c. 11. mulierem, quandam inter Breisacum, & Friburgum, cum vicinam litigasse, mox cum noctu ante ostium domus, aliquid ageret, ventum quendam calidum à domus feminæ alterius ex opposito habitantis in faciem ei insufflasse, vnde & subito lepram contraxerit, & c. 12. historiam narrat de Coco Archiducis.

Hoc maleficio appellant insufflatorium, seu inhalatorium. Sed an ad anhelitus virulentiam an ad pactum dæmonis tribuendum sit?

Non repugnat fieri naturaliter, vel ex aliquo veneno ore retento vigorosis antidotis prius præseruato agente, vel ex aliqua virulenta ex humorum corruptela ei acculata. Posse vero hanc corruptelam generari docent Hipp. Gal. & Arist. Vt plurimum tamen est cum pacto per dæmonem afflante malefica, hoc maleficio scribunt apud DelRium, lib. 3. de medio sublatum magnum virum.

Ita possunt per odorem inducere morbos, vel lethum, vt venefico odore Reginam Nauarræ interfectam recolunt ab Italo, qui illæsus ipse (antidotis forsan repertis à dæmone) per chirothecas, globulis, vel pulueribus suauolagantibus, vel per flores; per litteras ijs insperfas venenis mactare alios gloriaba-

riabatur, Parisijs, recitante Martino lib. 3. pag. 31. raro contingere vi naturali

De occisis infinitæ ferè reperiuntur historiæ. Godelmus lib. 1. de lamijs 7. inquit quod comes, quidam, superioris Germaniæ orto veneficas, quæ 140. interfecerant infantes vulcano tradidit, & Sprenger, p. p. Ioannes Nider, multas memoriæ dederunt, vt ferunt ex Del Rio Venetijs maleficium fuisse, qui dam-natorum in triremibus animas emebat promittens liberationem à terra illa seruitute penæ, & numerans decem aureos nummos pro illorum anima, quam chirographo proprio sanguine notato vendebant addicebantque damoni, & malefico, mox ne retractare possent certo contractos veneno subito necabat. Id contingere docet, Grilland. cit. vel introspectione, vel applicatione, extrin-sece per contactum, vel venenosorum miscela, vel per quasdam ceremonias nefandas vi damoniacæ doctrinæ tanquam per signa, vt characteres, de-terminata verba, vngues, pinguedines, suspensioforum, vel insepultorum ve-stes capillos, aliaque, &c. vt dicebam de causis.

Taceo potentiam necandi animalia malefico instrumento, vt notauit: cu-riofus petat Spreng. p. 2. q. 1. Cardan. lib. 15. de var. rerum narrat, vnguentum Salassie confectum, quo tangentes portarum coronidas inficerentur, puluerem quoque, qui super vestem sparsus pestem excitabat, vt exemplum habemus, hoc anno 1630. de hac peste, & nos lib. 6.

Tertium possunt abortum solum interdum afflatu, tum verbis, imagina-tionibus maleficis, non naturaliter, sed vi pacti prouocare, ex Grill Nicol. Remig. lib. 2. Nideuo vlt. Martino, Spreng. vt de maleficio stadelt in qui per maleficia successiuè septem infantes occidit in vtero, ac lacerta sub limine ostij ad futuram impediendam vsus est, quæ naturaliter hanc vim non habet.

Quartum possunt quoque pariendi difficultatem inducere, ac sterilitatem, & ad tempus, & perpetuam, vt probat codronchius, lib. 3. 4. ac in tormentis fuscæ sunt quattuor lamiæ Beneuenti.

Quintum possunt matrimonij copulam impedire, id libenter agunt Tar-tarei, cum tam viro quam mulieri peccandi occasio suggeratur. Excitant primo in vno odium, ac fastidium, in alterum coniugem, & deformem, & in-festum esse suadendo.

Secundo varijs medicamentis adhibitis, vel ipsimet intromittendo, seminis eiciendi, generandique vim tollunt.

Tertio impediunt distrahendo, ac amouendo, ne mutuo adhereant con-iugum corpora per interpositam personam.

Quarto coeundi voluntatem diuertendo à coniuge in aliam, vel aliam, vel alium inflammando.

Quinto genitalis membri rigorem, tum motum localem reprimendo, vel muliebria vasa obserando coarctandoque, vel seminis emissionem solo exter-no tactu ante accessum ad vas muliebre excitando, hoc exemplum, iam ob-seruo in Iuvene isto maleficio accepto, laceratis litteris cuiusdam mulieris su-spectæ, nec dum sanitati restituto.

Sexto, Spiritu motiuorum emissionem prohibendo, hoc genus maleficij ho-die etiam Vulgus timet cum ad sponsalium adire petit, ac antiquitas vocauit ligaturam, seu maleficium ligaminis, quod lamiæ superstitiosæque mulieres perficiunt nectendo ligulam, quibusdam verbis prolatis in missæ sacrificio, vel

ad

ad tempus, vel in æternum, vel donec nodus ligula solvatur, quod maleficium, etsi utrique sexui potens est, ut ait Ananias 4. de nat. demon. frequentius tamen in viros ruit cum magis sint agentes in venere. Ut nostræ utilitati fiat manifestum ratiū ludo gestum, ac sine consentiendi sine operari. Narrat in lib. 3. De Rius iuuenem quendam fuisse, qui recens uxorem duxit, pilam petijt ludendi causa, ne annulus sponsalitijs excideret, inserit eum statuæ Veneris æræ digito; Ludi lassus ad statuam rediens annulam recepturus, repetit digitum statuæ ad volam manus recurvatum, nocte reuersus videt digitum extensum, sed sine annulo, dissimulans, se confert ad nouam nuptam, cunq; thorū genitalem ingressus spōæ se iungere vellent sensit impediri sese, & quoddam nebulosum, ac densum inter suū coniugisque corpus volitari, sentiebat id tactu, videre tamen nequibat, hoc obstaculo ab amplexu prohibebatur, audiebat etiam vocem dicentem, mecum concumbe, quia hodie me desponsasti, ego sum Venus cui digito annulum inseruisti, nec reddam. Teritus ille tanto prodigio, nihil referre ausus est, nec potuit, in somnem duxit noctem illam, ac deinde multas alias. Vxor̃is querelis commotus rempanduit Paulumbo cuidam Presbytero Necromanticorum nam, &c. curationem nefandam ommitto.

Quare, acta illicita, etiā iocosa dipliciant Deo, ideō matrimonij consumptio inchoanda est ab honore, Deique timore, legimus septem Sarrae maritos ab Asmodeo interfectos esse.

Prima præpositio, possibile esse mulieres fieri viros testantur multi graues Auctores.

Probat Plin. lib. 7. c. 4. affirmans ex feminis mutari in viros non esse fabulosum, narratque plures historias, Aul. Gellius, lib. 9. Noct. c. 4. Liuius, lib. 24. de Spoletana muliere. Fulgosus, lib. 1. exempl. c. 6. de Francisca Carolaque mutata in viros. Iouian. Pontan. in hist. Neapol. memorat de Emilia Nupta Antonio Spensæ Cui Ebulano in virum mutata, qui uxorem duxit, & filios habuit, plura scripsit Sabell. lib. 9. exempt. Antonius Torquemada dialog. 1. pergit in Beneuento Hispaniæ à Samnitibus, Romanorum dolo post furcas Gaudinas Victoris edificato, uxorem rustici cuiusdam in virum esse mutatam. Confirmat Phlegontis narratio. i. de mirabil. Antonius Liberalis, lib. 2. alter. Nicandri.

Accedunt Auctoritates aliæ nam D. Aug. lib. 3. de Ciuit. Dei cap. vlt. Antiquorum sententiam de hac mutatione recitat. & 3. de hist. animal. Arist. de incremento Barbae Caria in vxoribus Sacerdotum, Gemma 1. Cosmoc. & Amat. Lus. correp. in Schol. cent. 2. pag. 316. narrat auct. Plin. historias aliquas de feminis in viros mutatis, in Hippocrat. 6. epid. vlt. ut taceam alios ita, in Abderis Phæusa pythææ vxor priore quidem tempore sacunda erat, cum autem maritus ipsius in exilium abiisset, menses multo tempore suppressi sunt, postea dolores, & rubores ad articulos oborti sunt. Hæc autem, vbi contingissent, & corpus virile factum est, & hirsuta penitus euasit, & barbam produxit, & vox aspera facta est, ac subdit, idem hoc contingit etiam Namyssi Gorgippi vxori in Thaso. hæc ille non fabulosus. Iulius Alexand. lib. 2. de rebus salub. c. 4. & Marcel. Donat. de hist. med. 6. c. 2. idem affirmant, Philostrat. de Emped. lib. 1. cecinit.

Et Puer ipse sui, nec non quandoque puella.

Secunda præpositio mutationem ex viro in mulierem Philosophi Christiani negant.

Cum esset nimia perfectarum partium retractio in locos fameos, nec mihi arridet Ausonii carmen, dum ait de nostra vrbe.

Fœminam in speciem conuertit masculus Ales

Pauaque de pano constitit ante oculos

Nec satis antiquum, quod Campano in Beneuento

Vnus Ephëborum Virgo repente fuit.

Et il Dante cap. 20. Inferni.

Vedi Tiresia che mutò sembiante

Quando di maschio femina diuenne

Cangiandosi le membra tutte quante.

Quare concludatur difficillimam, & impossibilem huiusmodi retractionem euenire posse vi naturali.

Multi non solum hanc, sed etiam primam præpositionem, & iure aliquo negant posse fieri non solum vi naturali, sed potentia dæmonum, sicuti falsam iudicant transformationem hominum in luporum figuras, bestias alias volucres, lapides arbores, &c. vt narrat S. Aug. 18. de Ciuit. Dei, c. 17. & fusc, & bellè historias scripsit Garzonius Academ. 7.

Primam igitur mutationem, tamquam possibilem, & obseruatam à tot scriptoribus propter conformitatem pudendorum, cum viris non solum à dæmone, permittente Deo, ac natura stimolata vi quadam non ordinaria admittendam esse probarunt isti.

Secundam verò quia non capit anatomicas, & philosophicas doctrinas, siquæ visa est præstigiola censent.

Ipse etiam à natura, vel dæmone fieri vtramque minime credo perfectè sicuti præstigiola, ac delusoria sunt alia cetera transmutationes, quæ reducenda sunt, vel ad dæmoniacam artem, vel maleficia, vel ad deliria melanconica. vel ad allegoricam allocutionem, ad quæ responsiue reducuntur omnia exempla, & auctoritates in contrarium. Possunt enim dæmones apparenter monstrare hominibus aliquem esse lupum, & voracem, permittente Deo, propter peccata, possunt quoque circa accidentalem aliquam transmutationem (non essentialem cum pertineat tantum ad Deum creatorem) Ideo dicitur in cap. Episc. à Concilio Aquirensi apud Gratian. 26. q. 5.

Quisquis credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius, aut deterius immutari, aut transformari in aliam speciem, vel in aliam similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta sunt procul dubio infidelis est, & Pagano deterior, ex quo resultat vtranque mutationem esse impossibilem realiter, & dixi realiter, quia potest præcipitari vterus, ita vt appareat, seu esset membrum virile, sed spongiosum inflatum infructiferum, non plenum, & carnosum, neque vis reiendi seminandi efformatum, vnde natura accipiet hæc? vnde tantam cutem, quanta satis esset ad appendendum

scro-

scrotum? Historias verò si non falsæ, reduci ad auctoris naturæ causam.

Septimo lac etiam efficitur herbarum applicatione, vel verbis, tactuq; solo dæmoniæ. Affirmat Sprenger. p. 1. q. 1. c. 14. & Grill. ita quædam veneficia sunt ad efficcandum totum lac vnius gregis, vel secundi armenti vaccarum, adeo quod nil casei ponitus reddant quamuis antea à maxima abundantia reddidissent, & similiter abortiones totius gregis, vel armenti inducere possunt. prò vt alias vidi, & habui in facto Romæ, &c. & hodie hæc lactis efficacitas est ita nota, vt mulieres lactantes timent, lac etiam pro remedio, alicui impartiri, nec reducant ad dæmonis nequitiam, est in frequenti abusu altera vana obseruantia, nam vt infans ab efuctione auertens facilliter lac accipiat ab incognita nutrice: huius lac proicitur in eius ano murmurante non scribenda quædam verba.

Octauo possunt etiam ad hominum calamitatem venefici in hominum corpora, permittente Deo, immittere dæmones, clarificat historia Fernel. 2. de caus. rerum abdic. c. 16. & extant millena exempla. Quod maleficium appellatur deuouendi, habemus in l. 3. sect. 7. Del Rio anno 1581. malefica Boyarana, quæ varij plures non vno modo, cuique dæmones immisit, quibus grauissimè diuexati fuere, in his filius, & filia illius fuerunt, quos nucibus alteri paratis, sed more puerili abliguritis ab ipsis qui deferebant singulis tribus Dæmonibus possidendos mancipauit.

D. Hieronymus nobis præponit dæmonem à B. Hilarione eiectum quem magus in Virginem immiserat.

Sic affecti, vel dicuntur possessi, vel obsessi. Possessi appellantur, cum dæmon sit actu corporibus, vt erat in statu idolorum, & non est necessaria vexatio.

Obsessi vero sunt cum necessaria vexatione, & inuasionem, ac rationalis animæ oppressionem ab intra, ac etiam aliquando ab extra corpus dæmonis, vel dæmonum, vel potentia actiua proxima, vel remota, vel virtuali.

At vbi illabantur toti ne corpori, an alicui parti? an animæ?

Explicatur dæmones, nec toti corpori, nec parti possit intrare secundum essentias eorum, esse enim non possunt corporis partes cum nulla sit proportio, neque illorum virtutes, cum sint à Deo: tum sequeretur duo spiritus esse in eodem loco contra Theolog. Neq. possunt ingredi animas, nam cum sint simplices hominū animæ, & incorporeæ non habent dimentiones quantitatis; tum sequerentur duæ formæ in vno corpore informantes, vt probat D. Thom. & Sibill. 3. dec. Sunt ergo dæmones in corporum cavitatibus, vel in humoribus seu dicit Cæsareus, lib. 5. c. 15. dæmones non vniri animæ substantialiter, nec esse in ipsa anima (vt dixi) sed applicatione tantum, & oppressionem per energiam, seu animæ operationem adesse, & sic homini vniri, tamquam loco, & ei quasi illabi.

Solent simulare se esse animas defunctorum violenter ad falsam gentilium opinionem id credentium excitandam in animis christianis, vt huic mendacio finem adhibeant.

Huic præposito petis an sint adstricti dæmones ad corpora intrandum, & an ligentur in aliquo ente?

Salamon ita ô Arctici manes, ô antarctici cur tantæ naturæ nobilitas vide

cur constringi specifico minerali? Nam de dæmonum ligamine in annulis, phialis, lapidibus, speculis, &c. vulgata est opinio, & plura extant exempla, ita ut in multis locis mercatores Tartari præsertim Anglici annulos dæmoniacos vendunt.

Sed an sint vere ligati, ut constringentur à Magis mihi ratio persuadere non potest. Cum enim sint spiritus liberi, et superbissimi, qui æternè potius cruciari volunt, quam dicere miserere peccauimus, et se Deo subicere, permittant ab homine ligari? Iamblicus quoque de myster. agnouit dum ait 251. Porphirius quidem suspicatur numina ad hæc trahi quadam inuocationis necessitate. Iamblicus negat necessitatem inferri ab homine, vel à mundo numinibus, quæ cum sint immaterialia non suspiciunt ordinem aduentitium aliunde re vera.

Dicamus cum Henrico de Assia in Genes. quod ille simulat se captum, ut te capiat, se victum, ut te vincat, se tuo imperio subditum, ut te sibi subdat, à te inclusum, ut contra te finaliter concludat, fingit se tua arte vel imagini, vel lapidi alligatum, ut funibus peccatoribus peccatorum religatum ad infernum te perducatur.

Seruant sæpe pacta, etsi dicuntur patres mendacij, non coactè, sed ut auidi obsequiorum, adorationumque, ut fymæ Dei, ac ut eorum cultus, religionisque perseverarentur, et augerentur, lucrenturque.

Addo à magis fabricari etiam statuas dæmone acceptante signo maleficij, ut de statua Simonis Ducis Bulgarum cuius capite abscisso ex stomachi dolore Simonem interijisse narrant, non scribo statuas alias antiquas sciunt Astor & Berit, à S. Bartolomeo confracti, et muti: mea vrbe supra portam cuiusdam Ciuis stabat statua facie non iucunda cui inerat spiritus nequam, sæpe sæpius varijs terriculamentis multisq; symptomatibus eius donnam affligens, quam ipse considerans consului, ut illa vel transportaretur, vel frangeretur, quo facto, terriculamenta, et dolores cessarunt.

Aliud genus maleficiorum imaginum fabricatorium, quod fit scalpendo imaginem, vel ceream, vel plumbeam aliaque materia, nomine illius quem Magi maleficio affecturæ sunt, ac acubus, vel spiculis, vel clavis, vel spinis, vel omnem, vel determinatam pungunt partem, vel igne liquant, vel confringunt, pro ut vel morbum, vel mortem adferre designant.

Huiusmodi imagines tres nos obseruauimus, vnā ad ardendum in amore, secundam ad morbos particulares, & punctorios, ultimā ad mortem. Narrat Crespet. de odio Sathanico, cum Auenioni esset parieti cultum infixum vidisse, quo de sententia Iudicis, ex coriatus fuerat quidam Magus, eo quod sic pungendo ceream imaginem virum magnum quendam de medio sustulerat.

Amatorium maleficium omnium propter inimici domestici carnei stimulum frequentissimum. Adeo ut fuerunt veteres in errorem ducti, etiam nolentes huiusmodi philtis in amorem posse pelli. Quod falsum probarunt Theologi, hisce enim philtis voluntas nullius cogi potest ad quem non vult amandum, sed bene potest imaginatio perturbari, humores concitari, & totum corpus interius, quasi accendi, ita ut quis dæmonum varijs tentationum illecebris interius certante celtro quodam libidinis vexetur, & sic vehemèter trahatur ad desiderium carnalis copulæ cum aliquo in genere, quod si num-

temporis maleficus amator accedat, & artibus, quibus solent mulierculæ capi, eam instanter vrgeat, vel demon de illo vno, tam assidue memoriam, & phantasiam moueat, exhibendo speciem circumstantiarum propter quas amore dignus videatur, & subtrahendo eas, quæ indignum redderent, facile fit vt in massam præda cadat. hæc probata sunt in principio de libero arbitrio. & Grill. 2. de fort. 3.

Solent philtrea hæc vt plurimum, et animo, et corpori multum nocere, minus vero esse noxia, quæ non intus sumuntur, sed externe applicantur, vel si fiant per nudas incantationes si per illigationes aut extrinsecum contactum solent quoque corpori damna inferre, præsertim si venena mala misceantur, abutuntur enim scelestæ hæ mulierculæ externè oleis sacramentalibus, verbis infandis vrgando, tum pulueribus, quibusdam scorpionum, hyrundinum, vel calamitæ quodam ritu demoniaco paratis.

Quæ etiam in potum, & cibum præberi solent, hinc vt plurimum valetudo debilitata nascitur, cum eorum ingredientia sint admodum periculosa, vt flores mestrui, sperma, cerebri felis, vel asinini pulli, virga lupi, vterus hyenæ, ossa rubetæ, remora, fœnci, secundina, vel vestis cartilaginea puelli sic nati, magnes, pericula quæ reuellit à fronte pulli equini recens editi, cuius odor equas in furem redigit, ex Arist. 6. hist. animal. 18. & colum. 6. hæc ex Plin. lib. 8. c. 42. & Del Rio lib. 3.

Sunt quoque ijs in frequenti usu omnia, quæ naturaliter vim habent veneream accendere, & stimulare, vt satyrion, virga tauri, testiculum Vulpis, semen vriticæ, napi, arteticæ, raphani, mentastri, apij, petroselinij, piperis cucubæ, tum pyretrum zedoaria, costus dulcis, galanga, ziziber, hermodactilus, dragagantum assatum, aconis, melissa, nigella, gallia muscata, puluis grossæ corticis testudinis, gariofilata, cardui castaneorum, & his similia, virtute excitandi, & inflammandi, necnon iuuantia ad miseros maleficiatos, et frigidos solitis benedictionibus nostris.

Multa alia etiam scripsit Grilland. lib. 2. q. 3. quæ naturaliter nulla vi prædita sunt, sed demon his remedijs, seu signis fingit finem assequi, vt decipiant gentium opiniones, scilicet vim amatoriam consistere per se illis medicamentis, quæ veluti magnes attrahant animos ad amandum.

Antiquitas ad hoc maleficium solita erat vti lauro, bitumine, argilla, statuis cereis, ossibus oliuarum, &c. hinc Virgil.

Daphni me malus vrit, ego in Daphnide laurum

Limus, vt hic durefcit & hac vt cera liquefcit. &c.

In prophet. Baruch. c. 6. fit mentio amatorij maleficij, dum scribitur, mulieres autem circumdatæ funibus in vijs sedent succedentes ossa oliuarum.

Sæuum est hoc veneficium prohibens discernere à noxio vtile, à turpe pulchrum, ab inhonesto honestum, ab amaro dulce.

Si mundanus enim amor, vt symptoma deprauatæ imaginationis, & affectus quidam animi cum intensa cogitatione, & desiderio, et sollicitudine ad rem alienam placidam obtinendam insanus, et atrox dicatur, quod Virgil.

Et genus æquoreum, pecudes, piscesque volucres

In furias, ignemque ruunt, amor omnibus idem.

Et Plaut. omnia ferè symptomata scripsit, & nos cap. 3. de signis.
Iactor, crucior, agitor, stimulator, versor in amoris rota miser
Exanimor, feror, differor, distrabor, diripior.

Ità nullam mentem animi habeo,

Vbi sum ibi non sum, vbi non sum, ibi est animus.

Ouidius lib. 2. de art. aman. descripsit incommoda.

Habeat etiam vim obcecandi, dum:

Quisquis amet ranam, ranam putet esse Dianam.

Eò magis potens est magus duce diabolo.

Sub hoc maleficio additur illud inherentiæ, quando scilicet, causa aliquem vituperandi, virile membrum, vt ità cum vase muliebri (non dico puerilis, glutinetur, agunt vt distrahi nequeat ni maleficio dissoluto, refert Saxus Grammat. Mares in vrbe Karentina, apud Ruganos cum feminis in concubitum admissis canum exemplo, coherere solebant; nec ab ipsis morando diuelli poterant: interdum vtrique perticis ex diuerso appensu inusitato nexu ridiculum populo spectaculum præbuerunt.

Vtinam in defrænatis omni vitio plenis veneris propter peccata id videretur forsàn luxurię voluntas sileret.

Sed quæ causa? præstigiosa dæmonis ne, an naturalis? vt puta dæmonis artificio seminum inter se viscositate conglutinante introducta?

Maleficio etiam stimulant ad sectandum præposterum modum, & præter naturale vas mulieris, ità vt legitimum abhorreatur, vt hoc veneficio affectu recololo quendam maritum qui vxorem bestiali huiusmodi peccato cognoscere tantum poterat.

Patrant nefas veneficium sodomiticum inter mares, et si hoc scelus ab ipso, vt dicunt dæmone quoque abhominatur, ad animarum ruinam maiorem, libenter tamen concurrat; excitando vt supra est scriptum.

Et sicut de amore dictum, ità immittere odium facilius possunt ex catura eorum inferendi mala, & noto dum dico ex natura eorum, non intelligere per naturam aliquod principium, sed voluntatem propriam dæmonum, cū ipsi creati sint à Deo, vt boni, vt susè probat D. Thom. p. p. q. 63. art. 5.

Ac ceu animum, & corpus ad amorem & odium, ità domus, palatia, & oppida inflammare valent, vt aterni appareant ignis, admissa arte Medeari Nicol. Remig. lib. 1. 13. scripsit Leherij, quædam Saga, cui nomen Iana nigra Armacuriana obnixè quiddam à Francisca Hoyna contenderet, quod conimpetrare nequiret in desiderium vindictæ exarsit.

Possunt malefici grandines, & tempestates concitare, peste aerem inficere, eumq; ad bonum applicatione naturalium reducere, fulmina super domus homines, animalia, fulminare vi dæmonum præsertim super inimicos.

Explicat Spreng. p. 2. q. 1. c. 15. & Io Franc. Picus, lib. 2. suæ strigis.

Seneca vt Philosophus negauit in 4. lib. q. nat. 6. aeris immutationem posse fieri à malefico, cum nesciebat hunc agere ex vi pacti cum dæmone supplicia Dei permissione.

Neque impugnas, quod cum omnia adscribantur Deo, ab ipso non à dæmone fit aeris mutatio, cum scribatur in Deut. 32. & Sapien. 16.

Ego occidam, & ego viuere faciam, percutiam, & ego sanabo.

Nam

Nam verum est Deum hæc agere, vt causam efficientem vniuersalem, principalem, & independentem: Creaturæ vero vt causæ efficientes, particulares, & dependentes.

Hipp. lib. de morbo sacro id affirmare videtur, dum inquit si enim, & lunam, & solem obscurare, tempestatemque, ac serenitatē facere, pluuia item & siccitates, & mare sterile; itemque terram, & alia huiusmodi omnia se scire profitentur, siue ex sacrorum mysterijs, siue ex alia quadam professione, aut meditatione hanc potentiam iactent, qui talia studio iactant impij, sanè mihi esse videntur.

Quare possit adeò tenebras excitare, vt tutius furtum faciant nemine vidente, vt de Tartaris quibusdam hæc arte imbutis testatur Marcus Polus de Asiat. Pell. narrat Olaus lib. 3. venefici olim ventos venales mercatoribus exhibebant tres hodos arte magica sacros offerentes, quorum primo solito, placidos ventos, secundo vehementiores, tertio vehementissimos sint habituri, ac Andreas Cesp. subdit eorum quidam hunc modum seruabat, in campis principem dæmonum inuocabat orabatque, vt aliquem, ex suis mitteret qui designatum à se percuteret fulmine, cui postea in biuio pullum nigrum immolabat: & in aerem proiciebat, quem cū postea dæmon assumpsisset procellam accerimam concitabat, cum fulmine.

Arnuphis Aegiptius philosophus arte magica, & dæmonum præstigijs in aere se sublimabat; idem tēpore M. Antonij Principis, quum Romanorum exercitus aquarum sitiret penuria, imbrem cum fulgure, & tonitru æstiuo tempore fertur fuscitasse.

Accedunt ad hæc alia maleficiorum genera, vt puta Saggitaria, vel Balistaria de quibus Spreng. p. 2. q. c. 16. ponit modus quibus diabolicè ad spem dā Saluatoris nostri Crucis imaginem nefande vtūtur, præsertim in missa die parasceses, & diabolus per hæc horrenda malefica promittit sagittam se eo perlaturum quo voluerit, etiam si cupiat auferre pilum tantum capitis: tū postea exclamat, quod magici sagittarij, & sclopettarij in principium oculis fouentur, Olaus, lib. 3. 17. meminit alterius generis sagittariorum, nempe Lappones, & Finnos, de plumbo conficere iacula magica digiti longitudine, & ea per quæuis discita loca mittere in eos, de quibus vindictam expectant, & hos ex oborto caro nomate in cruce, vel brachio intra triduum vehementia a doloris emori.

Subscribitur his armorum maleficium sequens, sunt enim malefici, qui per incantationes, & carmina sacrilega quæcumque arma incantate sciunt, vt eis nullo pacto nocere habeant; vnde nec etiam vulnerari possunt. Tum multi se iactant, breue sacrorum verborum contra inimicos, arma, ignem, aquam, &c. Quod etsi fieri vel ferri seruat illis conditionibus à S. Thom. 2. 2. 96. art. 4. licitum esse videatur. Ego cum S. Chrysost. dicto fine portando periculum sum credo, cum plerique ob hanc firmam tutamque credulitatem ad rixas, ad aras, damnaque inferenda stimulantur.

Taciturnitatis maleficium frequens etiam est, qd non solum exercere solent malefici, vel magi in torturis, ne sua fateantur crimina; at mali viri, ne confessi penam suorum peccatorum luant. Fieri solet tripliciter, vel somno, vel silentio, uel risu. Primo vtūtur nanoticis pharmacis à peritissimo medico

Tar;

Tartareo inuentis, vel intra deuoratis, vel temporibus, futura coronati, vel naricibus applicatis: quamuis opera demonis, vt plurimum induci vult Spin ceus de Strig. c. 13. ceu non esset perfectus indagator rerum naturalium po- tentiū nervorum, origines obstruere, sanus superficere, sensationesque impedire: Non negatur tamen, posse daemones id agere, propria virtute vi- pasci, vt cineribus ex vnguine infantulosum, ante Baptismum necatorum, & Spreng. p. 3. q. 14. & 15, vel corpori alligatis membranulis cum certo ca- racterum genere.

Hinc refert Grill. de tortura, q. 4. reperi inter rei crines, quandam paruam cedulam; hæc verba continentem: * Iesus autem transiens * per medium, & equum illico abstruli ab eo, qui licet de illa sic ablata conquereretur, niti- lommas interpositus ad torturam, & eleuatus, nonnulla verbi submissa voce murmurabat, quæ persipere non potui, nec confessus est, item occurrit Hippolyto de Mars. in l. repet. in 4. col. ff. de quest. & multa pergit eadem quest. & in lib. q. 6. 7. & eadem quest. 4. an notauit.

Ad auferendam malitiam huiusmodi maleficorum iubent criminalistæ, vt torquendus, omni veste spoliatur, capillis priuetur; etsi callide operandum, etiam in ano, præputio, vulua, item in aurium, palatinumque clausura in- dagandam an aliquid superstitiosi conseruetur. Tum ad potandum propine- tur aqua lustralis, in qua sit macerata fuga demonum, vel herba paris, vel verberna, benedicta, colloque suspendetur agnus Dei, vel aliqua reliquia SS. vel scribenda in carta benedicta nomina, seu attributa Dei lib. 5. de curat. Diu. S. 36. ac appendenda: notata; vel vngendus oleo benedicto, S. 34. ibid.

Plura apud Mengum in fusi demonum; 8. exorcis, contra maleficium ca- citurnitatis, voluntarie, ibi sunt varij modi, & apud Grill. q. 4. ultimo.

Neq; velim adscribas omnem tormentorum tolerantiam ad huius artis malitiam; cum plerique ob innocentiam, vigorante suo Angelo Custode taceat; alij ob mortis, dedecorisq; timorem; cæteri ob corporis fortitudinē.

De morborum magicorum, seu veneficorum et hymologia, & essentia.

Cap. 4.

IN lib. introd. 8. scribitur, causarum vero, & morborum notitia nō minus, & ipsa desideratur, vt affectuum origines quibus resistere conuenit intel- ligamus, ideo dicimus quod malefici morbi origo, & causa non penitus re- ferenda sit ad primæ nostræ matris peccatum, humanarum omnium calami- tatum radicem; quas singulis diebus nullus est quin experiat, cum ex Job. 14. homo natus de muliere breui viuens tempore repietur multis miserijs, qui quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, ac nunquam in eodem statu permanet. Neque ad mendicam facultatem à Deo reuelatam, vel ipsi Adamo, vel Moyfi in monte Sinai, sed vt ait, S. Isidorus 8. eth. 9. ad malorum spirituum traditionem, qui adoratione cupidi, ac imperandi audi, Deique voluntati oppugnandi, in toto terrarum orbe seminarunt magica- rum artium vanitates, quarum primario fuerunt imbuti Cham, Agonaces, Zoroastes Zaratus, Zambolus, Hermippus, Tyridates Rex Armeniæ, & innu- merabiles alij successu ad has scælestas artes quibus Tartarei homines adeo morbos

morbos virtute dæmonum immittunt ut propter horum magnitudinē, tum ratione essentiz, causæ, symptomatum, partium affectuum resistentiz, medicorumque ignorantiz malefici appellandi veniunt, quod cit. Iſid. annuere videtur dum inquit malefici ob facinorum magnitudinem nuncupantur. Sin autem dicere velis maleficus morbus, seu male afficiat, vel malum facinus, aut veneficus, quia veneno quodam afficit, ingeniosum habeo. Sprenger. etymologizat, male de fide sentiens actor maleficij.

Maleficium non sumimus nos pro peccato, neque pro signo illo superstitioso magico, nempe ipsa factura, vel instrumento ut in posterum. Itā enim optimē definiuit DelRius, lib. 3. 1. maleficium est magiæ species, qua quis ope dæmonum alteri damnum parat. Codronchius lib. 3. c. 1. de venef. definiens magicum morbum ait veneficium ergo est praua quædam commutatio corporis virtutē dæmonis, ex pacto cum homine intro eiusdemque hominis ministerio ad improbam aliquam cupiditatem explendam, iusto semper quamvis occulto permittente iudicio diuino facta.

Quæ etsi omnia amplecti videntur, mihi tamen non quadrat morbum definiri genericē per corporis commutationem, tum quia videatur hac potius actio transiens, quam positiua, seu permanens; tum etiam quoniam potest esse corporis commutatio ad prauos mores, siue ad prauos humores, corpus tamen per manere sanum, ut exempla in nobismet extant, in quibus gignuntur isti prauī humores, dicique stantes, quos postea ipsa natura vincit, & expellit, &c. & parcat mihi grauissimus Auctor, & si quis in huius verba iurauit si nouam definitionem istius morbi adduco, & est.

Morbus magicus, siue veneficus, maleficusue, est constitutio præternaturam (seu sanitatis negationem appelles) facta à malefico, vel maga ex vi pacti initi cum dæmone ad corpori & animæ damnum inferendum permissione diuina ad bonum.

Dicitur constitutio præternaturam sub qua genericē includuntur omnes morbi, & à causis naturalibus manifestis, & occultis, vel spiritualibus.

Siue addidi, negationem sanitatis; quia sanitas est per rectam lineam morbo contraria:

Neque inferas, in sano corpore dantur morbi insensibiles ex 3. de temp. 4. & 2. de loc. aff. ac 2. p. d. 3. 2. qui quomodocumque sint negant sanitatem, ergo mala positio.

Argumentum verum esse non nego philosophica ratione, immò Arist. idē semper laborare animo voluit 7. ad Nicod. ult. sed medica penetratione falsa est argumentatio, cum naturales actiones, non impeditas, ac sensibilem læsionem, non imperceptibilem cogitet Medicus.

Facta à malefico, tamquam ab efficiente remoto, & sine quo non diceretur magicus morbus, licet enim veneficus peculiari, vel naturali virtute operari non possit, requiritur necessariò pro fabrica maleficij.

Neq; molestas quo modo dicitur necessarius si dæmon est causa realis proxima efficiens, ipseque solus, Deo permittente, potens est ad morbos immittendum, ut mille exempla in sacris, ut psal. 77. & in Job.

Scio te scire ea affigendi genera non appellari morbos magicos, sed specificē talem, vel talem affectionem: sicuti cum ab hominum dolo, vel bellico

instrumento malum alteri inferitur, vel perimitur, malum illud nuncupatur vel vulnus, vel homicidium, non maleficium propriè, &c. Vtitur creaturis ratione præditis, vt coadiutoribus ad augendam tartaream religionē vi similis.

Simile enim potius à simile quam dissimile flectitur: a turpi dæmone non ita hortaretur homo; vtitur etiam ijs, vt maior iniuria creatori inferatur.

Vi pacti initi. Quoniam omnes magicæ operationes velut basi innituntur pacto per magos cum diabolo inito. ita vt dæmon operanti mago teneatur concurrere, vel implicite, vel explicitè, quod habetur, lib. 2. de Doct. Christ. S. August. 23. & apud Isaiam, c. 28. ij dicunt percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum, quod obseruant sæpe inferi non coactè, at vt eorum cultus conseruetur.

Pactum igitur, vel est tacitum, vel expressum. Expressum tripliciter, vel sollempniter, vel priuatè, cum dæmone, aut cū eius ministro, vel procuratore. Sollemnis fit per præsentiam visibilem Cacodæmonis, sub forma Regis, stipulante Notario, assistentibusq; alijs magis, ac concurrentibus requisitis plurimis. Quæ liceat narrare, ex q. 7. Grillan. & in curia Archiepisc. Beneuenti practicata plerumq; examine, vt in processibus, ac à Io. Franc. Pico, lib. 2. Strigis, Lamia igitur illa cuncta recensuit sub spe remissionis. Dixit primo quod quando adducta fuit per illam eius Magistram ante tribunal principis, earū qui est diabolus in forma Regis præsidens in solio maiestatis; instructa prius à magistra, quid factura erat, venit & oportuit primo abnegare baptismum, & omnia christiana fidei documenta relinquere: deinde Ecclesiastica sacramenta proijcere, pedibusq; proprijs conculcare, & quod nefandius est proprijs excrementis conspurcare, crucem imaginesq; B. semper Mariæ Virg. aliorumq; sanctorum quamuis hæc vltima rarissimè inueni fieri coram eo; quidquid narret Pico cit. sed alibi postea satis est quod ista promittant se facturas quam primum cedit occasio; deinde fecit obligationem per sollempnè stipulationem in manibus ipsius Principis, qua vouit & promisit, quod perpetuò illi erit fidelis, & obediens omnibusq; eius mandatis parebit. deinde medio iureiurando tactis scripturis super quodā magno libro obscuras paginas continente, super quodā circulo in terra sculpto, præstitit homagium, siue perpetuum vassallagium, & quod nunquā redibit ad fidem Christi, nec diuina seruabit præcepta: sed solum ea quæ per ipsum principem erunt decernenda; & q̃ perpetuis futuris temporibus erit obediens illi, & veniet continuè cum vocata fuerit ad ludos, & ad congregationes nocturnas, & quæ in eis p̃ alias mulieres fiunt, ipsa faciet & quod etiam aderit sacrificijs illorum nocturnis, & solitas præces, & cultū adorationis præstabit. vota quæcunque, quæ ipsam præstare contingerit pro viribus adimplebit, & quoscunq; poterit alios ad eandem professionem adducet supra, sacrilegia quo ad posse procurantes.

E conuerso autem ipse Princeps egregia fronte promisit eidem mulieri sic præsentem præstare perpetuam felicitatem, gaudia immensa, & voluptates quascunque in hoc mundo habere desiderauerit, & demum post hanc vitam longam, longe maiora munera consequeretur, hæc Grill.

In nostræ curiæ autem examine addiderunt illæ interrogatæ an sciebāt se morituras? Affirmarunt. Tum quid futuræ essent suæ animæ? Responderunt faga, ac dominium habituræ elementi aerei: quibus inquisitor: nescitis vos
eterna

Æterni ignis pœna condemnatas? subdiderunt imò ad dominia, ad voluptates Princeps persuadebat. Misere, ac stultæ si non habet, quomodo dare queat?

Concluderunt facta aliquo tempore professione, ac aliquando statim, in aliqua corporis parte sensibilem characterem, ut in fronte, in iugulo, sinistrae mammilla, &c. tamquam sui mancipij signum imprimit. videte quam impium obscenum pactum.

Secunda species fit priuatè cum Dæmone præsertim sibi dato dicto Magistro, eisdem verò conditionibus, ac sæpius proprio sanguine inscriptione.

Tertia concluditur cum mago aliquo, vel venefica, tamquam procuratore Dæmonis, cum multi reperiantur, vel timentes præsentiam Diaboli videre, vel ob alias causas scilicet quia tot conditiones observare nolunt, ut venire ad concilia, &c.

Pactum verò tacitum adhuc duplex; Primum quando quis sciens, ac volens superstitiosis utitur signis, quibus magi ab his acceptis, vel sermone, vel librorum lectione uti solent: graue enim peccatum est scienter, vel directè, vel indirectè cum Dæmonibus societatem habere.

Neque mihi placet Martini Del Rij sententia lib. 1. q. 4. quod si quis remedium aliquod naturale ex magorum libris, vel sermonibus accepisset, & ab omni peccato foret alienus, licet ille tali remedio vteretur, Nam primo dat occasionem, ut periculo se submittat talium librorum lector. Secundo libri magici ab Ecclesia sunt interdicti, ijque habentur ut excommunicati, ut Grill. voluit, ergo difficile est ab omni peccato esse alienum, quid id postulat.

Secundum pactum tacitum non ita graue, quando quis utitur magicis signis bona fide acceptis à libris, cum non credat esse instituta à Dæmone, & contra fidem, nec libros, ac sermones habuerit pro malis, & quando admonitus fuerit, statim superstitionem relinquere, paruifacere paratus esset, in quo non cadit vllum pactum. At in primo casu per scientiam, & voluntatem maleagendi, etiam ob curiositatem est superstitio, ut sciunt Theologi, & sub his includitur pactum antiquum.

Quæ omnia pacta praua necessario requiruntur ad maleficia construenda, eaque esse scelestiora, ac difficilioris curationis, ad quæ concurrat sollemnius pactum, ac potentior Dæmon ad stipulatus, non sic qui tacitam habent cum Dæmone professionem, licet ipsi quoque sua execrant maleficia, sed sunt, ut ait Grill. cap. excom. facies quidem habentes diuersas: caudas verò ad inuicem colligatas.

At si quis fortè alicuius tartarei pacti imbutus ad nefandas leges adstringi putaretur, meam hanc consultationem amplectetur, omnia hæc pacta sua potestate posse frangi, & ad nihilum teneri sciat; cum pacta non sint mutua, sed improporcionata, & quod Dæmon pollicetur satisfacere nequeat, saltem completè. Veni ergo ad pœnitentiam: Deus enim valdè misericors.

Ad corpori, & animæ damnum inferendū &c. Corpori scilicet maleficiatis, animæque maleficientis. Vel dic quod finis Dæmonum est etiam maleficiati animæ noxam inferre: ut de impatientia; de Dei iniustitia, de superbia, ut puta, quod talem dolorem non meretur, tentando. Finis ergo Diaboli est contrariè oppositus fini Diuino, qui est, ut omnes antecedente voluntate saluentur,

42
tur, gaudioque sempiterno impleantur. Sathenz è contra vt omnes damnen-
tur, & mœstissimis pœnis crucientur. Morbus igitur is semper tendit ad cor-
poris damnum, & malum. eorum in princ. & l. mult. C.c. tit. imò ad necem
nisi debita remedia administrentur.

Permissione diuina ad bonum, nam vel magico morbo affectus est pius
Iob, 1. Ioan. 15. & sic Deus pœnarum afflictione illius patientia cum perficit,
maiusque prœmium prœparat, ac dicet ex Ioanne in Apoc. 3. dilexi te quo-
niam seruasti verbum patientiæ meæ. Vel est impius, & sic affligitur, vel vt
corrigatur Isaia 48. 3. Reg. 11. vel vt detur locus iustitiæ Diuinæ, & S. Thom.
2. dist. 23. art. 2. inquit sic Deus laudabilis apparet, cum per misericordiam
parcit, & per iustitiam pœna afficit; & noto quod Deus non semper, nec sapi-
simè permittit, cum Dæmonis potentia, eius saluberrimo aduentu limitata,
& restricta fuerit, ita vt non per hoc auferatur potentia Dæmonis, sed sunt in-
terdicti crebri actus; Permittit verò ne penitus auferatur libera voluntas tam
Dæmonis, quam eius ministri, cum ex D. Dionysio de D. nom. sapientia, seu
prudentia Dei non destruat naturam, sed conseruat in suo esse, Dæmon verò
Dei voluntatis gnarus aliter cogitans non ad bonum; sed conatur ex saturare
maliciam suam, & odium explere nocendo hominibus, & simul si queat in
aliquam superstitionem illos pertrahere.

Grill. lib. 1. de sortil. 1. inspiciens ad agentem naturalem, scilicet ad male-
ficum, seu sortilegum adducit hanc definitionem. Sortilegus propriè is est, qui
diabolicam religionem professus est, & noxia quæq; superstitiosa, aut elusoria
Dæmonis instructione componit. Ac addit sub verbo noxia continetur species
amatoria, & venefica, vt infra sub verbo elusoria cõtinetur diuinatoria species,
sub verbo superstitiosa, sortilegia, quæ sunt ad sanandum maleficiosos.

Santorellus etiam Neapoli Lector Eruditissimus lib. 7. cap. 18. suæ aureæ an-
teprax. definitionem morbi magici traddere tentauit: Morbus veneficus dici-
tur ille, qui vi Dæmonis ex pacto inito cum mago, magiq; opera infertur,
pulchra descriptio, vt non essentialis, & conuertens definitio, vt ex dictis
patet.

C A P. V. De Magicorum Morborum Diuisione.

Non solum veterum variz fuerunt in assignando morbi diuisionem sen-
tentiz, sed hodierna magis increuit differentia, ita vt nec auctores eius-
dem Ciuitatis, eiusdemque domus ambitione se consentiunt. Fateor scriben-
di facultatem esse liberam; est vero boni ciuis charitati adstringi, quod Cic. 9.
ad Attic. annuere videtur, nihil viro bono, & quieto, & bono ciui magis con-
uenit, quam abesse à ciuilibus controuersijs ciuis minimè appellandus est is,
qui ciuitatem non defenderit, auxerit. idemque in Vatic. ait ciuis est is, qui pa-
triam suam diligit, ac bonos omnes ciues saluos, incolumesque desiderat, &
tempora, o mores, nunc ille ciuis, qui sibi incumbit patriam spoliando, mi-
nuendoque, & si quis dignum aliquod facinus in publicum mittit, eius glo-
riam velare cogit, sed quorsum hæc? hodierna occasio.

Morbi diuisio è communi opinione in tres differentias figuratur, vt inge-
niosè defendit Franc. Ant. Caserta Med. oculat. Neap. in med. theor. 186. In
partium

partium similarium intemperie, partium dissimilarium, siue instrumentarium, seu organi carum aucta magnitudine præternaturam, vel diminuta; Tum utriq; communi ut puta continui dissolutione.

Hæc tertia morbi diuisio venit negata ab Auerr. à Concil. Argent. &c. quibus subscriberem, nisi medicus essem, cuius morborum numerum potius auctum, quam diminutum proprium est optare; volo nunc potius cum Gal. varijs in locis errare, trinam allatam diuisionem sectans videbo an magicus morbus pari similitudine diuidi possit.

Quod si morbi isti dantur, cum ex naturæ defectu à causis naturalibus fiant, facilius quidem est iudicare maleficos morbos admitti secundum varios modos, cum habeant originem mediatè à spiritali causa supra naturæ ordinem varia calente, id non negant Grill. lib. 1. q. 3. auct. S. August. 8. cap. 19. & 10. de Ciuit. Dei. libri mallei malef. Codronchius, & Vairus lib. 3. cap. 11. & alibi. S. Thom. p. 1. q. 111. art. 4. ad 2. & 3. explicat quod potentia Dæmonis non solum est causa trium morborum specierum supra allatorum, sed alterius præter communem modum, referam verba ipsius.

Ad secundum dicendum, quod per commotionem interiorem spirituum, & humorum potest Angelus aliquid operari ad immutandum actum potentie nutritiue, & similiter potentie appetitiue, & sensitiue, & cuiuscumque potentie corporali organo retentis.

Ad tertium dicendum, quod præter ordinem totius creaturæ Angelus facere non potest, sed præter ordinem alicuius particularis naturæ facere potest, cum tali ordine non subdatur, & sic quodam singulari modo potest sensum immutare præter modum communem, plura etiam probat Fernel. 2. de cap. rerum abd. 16.

Huic præposito non parum fauet conclusio probata à del Rio lib. 3. q. 4. 5. 2. sic. permittente Deo maleficijs suis sagæ complures mortales morbis grauissimis, vel morte afficiunt, exempla dedimus cap. huius lib. 2. & Menghus in comp. art. exor. lib. 2. cap. 19. Auctores mall. varijs in locis.

Ad hanc probandam conclusionem adducit D. August. cit. tum cap. nec mirum 5. magi. 26. q. 5. tum leges diuinas, & ciuiles, assertq; multas historias, tum morborum magicorum, tum infantium mortuorum. Ac ipse adscriberem tres processus si breuitas id mihi permitteret, sed breuem ad huius confirmationem vnum habui de Nobilia, & Violante maleficis, quæ confessæ sunt tercentum infantes necasse.

Confirmat id Godelm. lib. 1. de lamijs, præterito anno, inquit, Comes quidam Germaniæ octo veneficas Vulcano tradidit, quæ 140. infantes interfecerant. anno 53. captæ sunt Berlinæ duæ famina veneficæ, quæ glacies ad perdendas fruges perficere conatæ sunt. Earque mulieres rapuerunt furto alterius vicinæ mulieris infantulum, & ipsum dissectum coxerunt. Factum est diuinitus, ut mater quærens infantem interueniret, ibique ollam, & imposita amissis infantis membra videret. Captis itaque mulieribus, & in tortura examinatis, dixerunt, si processisset coctio tunc futura fuisset ingens glacies, ita ut omnes fruges perderentur. Narrat etiam lib. 7. Cosmog. 13. Theuetus. In oppido Guzola Africæ Elzanam quandam spacio duorum annorum malis artibus plusquam octingentos homines interfecisse. idem scripsit Spreng. 2. par. mallei.

Cardan. lib. 15. var. lec. 8. Grillan. loquens de pingued. pagan. lib. 2. q. 6. ad. 10. subdit ex quarum tactu, aut aliorum cibo, vel potu in humanis, aut brutorum corporibus infinitæ causantur ægri tudines, & morbi intrinseci; quandoque ex his prouenit lucis priuatio, quandoq; verò membri debilitatio, neruorum attractio, dolor capitis, dentium, pectoris, stomaci, ventris, cordis, & iste sæpius cæteris euenit; quandoque rerum dolor intensus, aut alterius membri, & partis corporis: Quandoque verò prouenit febris, tussis, damentia phthisis, hydrops, aut aliqua tumefactio carnis in corpore, siue apostema extrinsecus apparens; quandoque verò intrinsecè apud intestina aliquod apostema fit adeò terribile, & incurabile, quod nulla pars medicorum id sanare, & remouere potest, & c. vt dicemus, ac subdit, si igitur remedia huiusmodi non adsint corpus ipsum maleficiati paulatim consumitur vsquequo deuenit ad extremum vitæ, quandoque verò velocius occidunt, quando volunt inferre mortem absque remedio, adhibent venena atrociora, quæ vitam ipsam citius perimunt, quædam lac efficiant, ac quædam abortum prouocant poculis: quædam impediunt in masculo, & in femina virtutem generatiuam, alij debitum uxori dare prohibentur, vt exempla recitat, & nos superiori cap. scripsimus.

Sat nunc dixisse maleficos non solum omne genus morborum medicæ vi Dæmonis occasiones esse; sed etiam aliorum morborum mirabilium, rerum multarum mirarum esse causas, vt historias plerasq; narrat Del Rius, Franciscus Vallesius c. 28. sac. philos; Ananias de Nat. Dæmon.

Et Nicolaus Taurellus (referente Vueckerio) ait Diabolus enim morbos quamplurimos inferre potest, quorum nobis incomperta, est ratio. Potest autem quod suptrilis existens faciliè corporis partes vniuersas peruadat, quas constringat, diuellat, aut aliter excruciet, viscerum quoque actiones ad vitam sustentandam necessarias inhibere potest, quin & tetro halitu varijsque venenis nobis incognitis pulmones, aliasque corporis partes inficere potest, vnde morbi præter naturalem modum exoriuntur.

Et in vita S. Simonis, & Iudæ legitur quomodo coram Rege Babylonie Laroehi, & Arphaxat malefici fuerunt constituti, qui ipsius Regis oratores, & Rectores mutos, & claudos, atque cæcos effecerunt, & visum, & gressum eisdem denuo rediderunt.

Tum in vita B. Angelæ corporis sunt tormenta innumera à multis Dæmonibus multipliciter agitata & c. Addit Sprenger part. 2. Mall. q. 1. c. 11. 12. morborum magicorum plerasque historias à quo modo maleficæ, lepras excitant in quibusdam in multum insufflando, de infirmitate habemus ex Luc. 13. de muliere detenta in infirmitate annos decem, & octo, à quo Dominus spiritum infirmitatis eiecit. Mattioli in præfat. in Dioscorid. non iniucundum narrat de quodam circumlatore exemplum vi cuiusdam pulueris malefici morbum inferente.

Ad hæc adiungam exempla Euangelistarum, vt de Lycanthropia, seu lupina insania Luc. 8. de epilepsia Marc. 9. Matth. 17. de conuulsione spinæ dorsæ Luc. 13. de melanconia Saulis. 1. Reg. & in vita S. Marci quot morborum genera excitata ab illis duobus Magis Zaroes, & Arfasat leguntur?

Concludamus igitur maleficos non solum morbos ordinarios, vt puta in intemperie quomodolibet in mala compositione, ac in soluta vnitæte, sed mi-

ros, & in arte medica plerosque inuisos, ita vt Medici sæpè in iudicando de-
cipiantur, ac mederi nesciunt, efficere posse.

At quoniam vel morbi sunt acuti, vel magni, vel parui, & ordinarij, vel
chronici; omitto contagiosos, vt de peste. 1630. cum Dæmonis vi magus im-
mittere potest si enim habet potentiam in corpora tùm humana, tùm bruta
immitrendi, vel maleficio ligandi Diabolum, vt ea affligat: eo magis conta-
giosos morbos.

Quare ex obseruatis, & historijs magicos morbos vniuscuiusque huius-
modi naturam sapere clarè probatur. Nam quatenus citò terminantur, ma-
gnasque molestias habeant cum vitæ periculo nuncupantur per acuti, vel
acuti ratione termini, vt præter alios obseruauimus in vxore D. grauissimi
medici Io. Angeli Albini febre acuta ex maleficio citissimè interempta disso-
luta sine debitis ceremonijs cerea imagine inuenta acubus, speculisque
infixa.

Magni differunt ab acutis, nam etsi Gal. 2. aph. 23. dixerit acuti morbi cen-
sentur, qui & magni sunt, & ad statum celeriter perueniant, vnde fit, vt breui
tempore magnas faciant mutationes, non tamen omnis magnus dicitur acu-
tus, sed & 4. met. 6. tripliciter, vel propter partis præexcellentiã, vel propter
affectus magnitudinem, vel propter cacoethiam, Annis præteritis incidit in
manus nostras iuuenis quidam casalis S. Leuci, qui maleficio atrociter febrie-
bat, cum crebra respiratione, frequentatoque delirio, ac auram frigidam se-
pèque capere optabat, & quod mirum, cum domesticis mitescebat; cum me-
dicorum, exorcistarumq; præsentia accendebatur, ita vt se præcipitabat, & nisi
vinculis retinebatur, morsibus, dentibus stridentibus maximum damnum
intulisset, tùm aqua lustrali, fuga Dæmonum, vel ruta benedicta, vel cereo
benedicto solum visis in latorem miro impetu, ac clamore irruebat, qui mi-
serandus, cùm Dæmonio obsessus quatuor tantum dies vitaliter consumpsit,
num quis neget hunc non fuisse morbum magnum ratione triplicitatis?

De his, & alijs morbis cum millena extent exempla à te forsitan lecta, vltè-
rius non me extendo.

Videamus nunc cur morbus magicus, maleficus appellatur in schola me-
dicorum? Malignus, seu maleficus variè explicatur. 1. epid. 2. 75. Gal. mali-
gnum appellat, qui cum læthalibus symptomatibus est coniunctus, & enu-
merat quamplura. At 3. de cris. 4. malignum, benignumq; morbum ex subse-
quentibus symptomatibus agnoscit. 1. prorrh. 14. morbos cacoethes inquit,
idest malignos appellamus quicumq; quidem periculum minantur spem, ta-
men salutis non adimunt, quare variè loquitur Valles. 4. met. 2. malignum ait
morbum, in quo maior est casus virtutis, quam pro magnitudine affectus; Nos
verò malignum explicamus exemplo Hyppocrate Pharisei, seu viri malefici,
vel Palimpoli, vulgò non te ne fidare, qui bonitatem simulans aliud in corde,
aliud in ore tenet, ac assimilantur Lunæ radijs luminosis, pulchris, & ferè suis
inuitantibus subhabitare, tamen sunt improprij, vitæque aduersantur, hinc
Poeta

Quale sub incerta Luna sub luce maligna.

Excellentiss. Phil. & Med. D. publicèque Lector Comes, & Scriptor Marius
Zuccharus viperæ naturæ assimilabat, quæ retrocedendo fingit humilitatem,

vi. 120

ut ictu fortiori vi superbiat, quod dipinxit Hypp. 1. epid. 2. c. 25. proprium scribit est malignorum aliquantulum remitti, citòque rursus ex intermissione violentius incessere. historijs confirmatur belle. 1. proret. 2. 27. multisque in locis epid. vt. 1. ser. 2. de duobus Fratribus. rum sec. 3. lib. 3. cap. 5. & clarius in historia Hermocratis: hic enim cum à principio igne correptus fuisset vsque ad diem vndecimū, graua omnia symptomata apparuerunt, & hoc ipso die visa sūt, omnia remissa esse, vt iam decimoquarto à febre liber apparuerit: post septimum decimum redijt febris, vigesimo sexto defunctus. Humor enim malignus cum crescit in loco ignobiliore, nulla initio infert symptomata. At cum adauctus vrget naturam, ad expulsiōem detruditur ad aliquam nobiliorem partem, hinc fit causa inopinatae mortis.

Quid si humor mala qualitate auctus, vel venenositate infectus huiusmodi se gerat, quæ putas causare posse Dæmonis potentiam?

Dicitur verò maleficus non solum ex allatis medicorum placitis, at quoniam ipse agens est cupidus homines ludendi, nocendique propriè proditor, qui sæpè sæpius ipsummet maleficum ad vitæ præcipitia callidè ducit, & tu miser tantam fidem huic adhibes? nescis ipsum semper palimpolum proditorem? recordare nostri, primi parentis, cui promissit si fructu illo Paradisi, vesceretur nequaquam morte periturus, sed fore vt Deus: scis quod contra successit?

Restaret vt maleficium diuiderem in tot species, quot humana sunt capita (pura excipio) estque dico familiare omnibus, non solum diuersis coronis septis, variaque scepra tenentibus, at hominum, mulierumque cunctis gradibus, ita vt alij afficiuntur maleficio suos ditandi; stirpem, gentilitias ad perpetuum honorem extollendi; alij maleficio imperandi, regnandi, dignitatesque possidendi; alij belligerandi victoriamque reportandi; alij diuitiarum, alij lucrifaciendi, alij æstimationis, alij nobilitatis, ambitionis, alij scientiarum, sanctitatum coloris, pulchri ingenij, alij fortitudinis, alij optimæ corporis valetudine alij pulchritudinis, formositatis, amoris, amandi, alij alio maleficio vtuntur. Quæ oīa utinā à Christi fidei imbutorum cordibus abessent, & Dæmō ea pro vt occasio, ac hominum procliuitas suggeritur nequaquam fabricaret. In hoc enim differt id maleficium à superscripto, quod in illo requiritur magus, & Dæmon vi patet, in isto talis, vel talis homo recipiens, vel voluntariè, ac Dæmon excitans, ac inflammans. Vnusquisque ergo propria vitia intueatur pondere rectaque mensura mensuretur, se ipsum corrigendo, si à suo maleficio absolui cupiat.

CAP. VI. De Causis Magicorum Morborum.

DE causis tetigi supra in definitione, nunc rem luculentius explicemus, nam monebat Gal. p. ad Gl. P. vt optimè curetur, magnam vim habet, vt morbi causam inueniamus: quam reperiri in casu nostro difficillimum iudicant, cum non sit ordinaria physica, sed potius mirabilis, ac diuina nuncupanda ex Gal. 1. proret. 4. non enim simpliciter quæcumque causas habent incognitas, aut inopinabiles, diuina vocamus, sed vbi mirabilia dumtaxat. Relicto ordine diuidendi causarum alia erocartartica, alia antecedens, alia coniuncta, vel alia efficiens, materialis, formalis, & finalis, qui applicari potest

in hoc loco breuiorem sectabimur regulam ex Hipp. 2. de nat. hum. causa, alia interna, alia externa.

Causa interna, vel est efficiens conditionalis, vel proxima, vel remota, vel est materialis; conditionalis efficiens, siue permissiua est Dei voluntas semper ad bonum, cum per misericordiam parcit, & per iustitiam poena afficit; Ad diuinam enim prouidentiam spectat, vt vnumquodque in sua natura relinquatur, & in suis naturalibus operibus non impediatur, ideo permittit sapè, vt alia agentia (Dæmones sunt voluntarij agentes) ex præscripto naturæ operari.

Efficiens interna proxima est Dæmon, vel immediatè, vel mediatè. immediatè vt dum agit virtute propria, vel simplicem, vel honoralem temperiem variando, humores mouendo, augendo, transportando ad alia membra, vel è loco ad locum, vel partes obstruendo, vitiando, dislocando; Vel continuum dissoluendo, prout inueniat magis patientem dispositum, licet enim ipse enim sine tali dispositione vi propria à Deo limitata, multa agere sit potens; tamen vt facilius fiat effectus, & vt videatur naturalis, vt medicos, aliosque decipiat huiusmodi dispositionem requirit. Valles, verò aliter lib. de sac. phil. c. 28. considerans Dæmonem vt extrinsecus aduenientem ad corpus inhabitandum, morbosque inducendum, voluit esse causam externam.

Mediatè, scilicet mediante auxilio rerum naturalium, nam cum ipse caleat omnia venenorum genera ad malum opatum inferendum illis à malefico vti solet, vt dum petit immittere profundum somnum, applicat temporibus, naribus, collo somnifera, ceu mandragoram, opium, iusquiamum aconitum, solanum apium, &c. aut vnguento redacta, aut in quinta essentia, vel in spiritali substantia, qua sapissimè & frequentius vitur cum breuissimo tempore penetrando affectiones quascumque inducat. Possunt enim Dæmones, vt optimi chymici minimo interuallo substantiam spirituosam, veluti formam à crassitie materiz purgatam separare, nam si se iactant Theophrastus, quercet, Vueckerus, Crollius &c. soporifera, vel alia venena ad minimum reducere; mira diligentia pollet inferorum ciuis.

Causa efficiens interna remota est maleficus agens, non ex propria natura, seu vi temperamentis ad tale maleficium siue altera potentia apti causandum, sed auxilio, & posse Dæmonum. ipse enim etsi videatur, vt intentionale agens, & vitiosum, necessario tamen ad hoc vt sit maleficium eius concursus requiritur, vt forma; tum vt cultus, & lucrum Dæmonum conseruetur; tum vt dicatur potius à tali homine, quam à Dæmone esse factum formaliter.

Hinc tacitè negandum venit non dari maleficium à verborum, vt talium proprietate, à visu, à tactu à characteribus, numeris, syderumque obseruationibus, & his similibus. sed si quæ cernuntur ex his, sunt per illa vt signa ratione pacti.

An verò forti imaginatione malefici, vel maleficientis imprimentis causari possit maleficium, multi affirmarunt, quos citat Del Rius lib. 1. cap. 3. & ego à Theophrasto de vita longa 2. 16. ita excipio non prætereundi morbi, qui proneniunt ex mētibz, & æstimatione propria, & imaginationibus alterius, & incantatione superstitione, & similibus, vnde Poeta

*Nos habitat, non tartara, sed nos sydera Cæli,
Spiritus in nobis qui viget, illa facit.*

Non

Non negantes magnam vim, vt naturalem imaginationi, à qua multa mira manasse narratur, & in morbis recipiendis, sanandis, ac in corporis potentiari alteratione &c. breuiter ab imaginatione tamquam agente naturali, & permanente nullum maleficium prouenire posse dicemus. Nam posito, quod radij is imaginati extramitterentur ad rem disiunctam, suam tantum virtutem imprimerent, quæ cum sit pura naturalis, nulla esset proportio, vt quod contra naturam est gigneretur, requiritur verò praua malefici intentio, vt forma concomitanter.

Vel loquimur de effectu imaginationis in proprio subiecto, vt dum quis mente apprehendit se maleficio esse affectum, & neque dicitur verum maleficium, sed falsa imaginatio, plerique enim sic affecti inuenti sunt, vt nisi ex industria medici ingeniosi affirmantis, ac exorcismis, propriisque remedijs stratagemmaticè curati essent, vsquedum in hæresi maleficiati permanerent. sed plura infra in cap. de curat. stratagem. vbi de vi imagin.

Ad internam etiam causam reducuntur tum interna quædam simplicia, & composita immissa ab ipso Cacodæmone ad nocendum in humana corpora, quando vult medijs naturalibus vt, vt sunt venena multa officina Plutonis parata, aut redacta in aliqua forma, vel commestibili, vel potabili, vel euaporabili, seu spirituosâ.

Adde, quod illa, quæ euomunt, vel eijciunt obsessi, aut magico morbo affecti, aliquando vt acus, spiculas, clauos, carbones, sulphur, imagines quascumque capillos, vngues, sibericoris omne genus, spinas, saxa, cultros, ligna, tum animalia, particulas carniū, vel monstrorum, cæteraq; huiusmodi, hisce oculis vidi maleficiatos, qui euomuerunt placenta particulas, frumenti pastas, florum nodos, mulierumque crines, ferreumque clauum; Spreng. part. 2. Mall. q. 1. 13. Cesalpin. de inuestig. Dæmon. cap. 17. historias etiam narrant, & Forestus lib. 15. obser. med. 29. vomitum crinium conglomeratorum obseruauit, & in lib. 17. obs. 26. ita vidimus (inquit Alexander Bened. Veronensis lib. 11. cap. 7.) mulieres duas, quæ acus pariter crinales, vitri frustra, capillosq; pusculos (vt nos quoque vidimus) vomitu reiecerunt: quarum altera, vt refert idem Benedic. exanimata interiit, altera tres ingentes caudæ caninæ affectos hodos euomuit, qua ratione, aut quomodo prius ea hausserint veneficia in dubio est: sic nos quoque vidimus pannum, clauos, ferramenta, &c. quæ omnia reducunt etiam ad internas causas.

Sed quomodo illa intromittuntur in corpora? & an sint realia, & vera, & apparentia? his fuit inter aliquos.

Grillando, & Syluestro Prierato placuit verè in corpora immitti à Dæmone, vel per anum, vel per oesophagum aperiendo in somnis, vel per alias cauitates sine sensibili læsione, in vim habeat id agere, in puluerem res illas prius reducendo, & deinde in corporibus eas vniendo ob imperium, quod habet in naturam, & res naturales.

Alij auctoritate medicorum contendunt naturaliter posse res illas generari in corpore, & Gal. 2. ad glan. & Aetium, & Boniuenium, & Io. Langium. Trall. lib. 4. cap. 6. Del Rius adducit, narratque historiam lib. 3. part. 36. Comit. filij, qui lacertulas satis magnas in vrinâ eiciebat. Potuit autem naturaliter, ex humorum corruptione, & rerum vitio.

At capillos, tophos, pilorum glomos in corporis cavitate, adiuvante naturaliter Dæmonum opera, & humoribus posse generari non est absurdum exemplo quotidiano: forfices vero, acus, cultros, & huiusmodi metallica naturaliter inibi gignere posse persuadere non valeo.

Paracelso lib. de occul. phil. cum Nicol. Remig. arrisit opinio hæc, nempe à Dæmone poros corporis extendi, per eos deinde duriora hæc, & maiora inferi, & poros rursus concludi, quorum apertione iterata demum, quando Dæmoni videtur intrusa expellantur. Adducit exemplum de fulmine, quod sine læsione poros vaginæ penetrat, laminamque gladij chalybeam liquefacit.

Errant verò quia admittunt corporum penetrationem, cum pori illi sint, ita angusti à diuino fabro fabricati, vt vix cogitare queant. Exemplum de fulmine est dispar, cum sit naturaliter ea vi præditum, vt duriora, ac resistētia consumat, mollia autem, & cedere facilia sine læsione transmittat.

Alij dicunt illas res posse esse veras, sed destro modo furtim, ac inuisibiliter motu illo vomitus Dæmonem ibi adducere ad ludendos Christianorum opinionones, & vt sua gesta mirabilia habeantur. Siccine fuit ille clauus ab obsessio eiectus in templo Sancti Bartholomei 1627. qui statim ab oculis populi euagruit.

Multi affirmarunt eas esse res apparentes, & præstigiosas, id fieri eodem fine.

Nos igitur concludamus utroque modo se res haberi potest, nempe vel Dæmon ea apparenter, & illusorie hominum intuitui offert, sicut post breue tempus resolutas, vel euanitas, vel in propriam naturam mutatas inspeximus sapientius; Vel citra fictionem res illæ per Dæmonem in os occulte ingeri, vnde mox eieciuntur. Tum alijs corporeis partibus possunt etiam inferi, & includi, ac modus esset si profundo somno maleficiandum demergat, & doloris sensum eximat, tum dextræ incidat membrum materiamque duram imponendo, citò vulnus consolidet sine cicatricis vestigio, vt expertissimus chyrurgus.

Dubitarunt multi de his operandi Dæmonum modis, quos vt actu possibiles probem adducam aliqua mira naturæ opera.

Beniuenius cap. 20. de caus. morb. abdit, & Forestus lib. citando infra. inquit mulierem quandam, aneam acum deuorasse, quæ nulla inde noxa percepta integrum annum, ita vt erat sana permansit. Quo peractio capit dolor satis acutus mulierem ipsam circa ventriculum vtgere; cum remedia à diuersis medicis nihil proficerent, & sic annis iam decem tali dolore miseram vitam traheret. Ecce acus illa terebrato ventriculo è partu demissa foramine profiliit. Quam acum Beniuenius vidit, & mulierem curauit, quæ paucis post diebus, vnitatē vulneris facta, in pristinam sanitatem restituta est.

Io. Langius lib. 2. epist. 40. refert ingynæcio Ducis Iuliensis, uirgo dum se se exornaret, perterrita ingemiscens, acus quinque quas in ore mordicus tenebat deglutit, & per urinam illæsa easdem reddidit. idem Bened. Veron. lib. 2. cap. 9. de Virgine Veneta, quæ acum crinalem, quæ citri capillorum intorquentur quatuor digitorum longitudine, quam obdormiscens in ore detentam deglutierat, decimo tandem mense eminxisse, ex lib. 15. obser. med.

Foreſt. 22. Arculanus cap. 57. ad Alm. narrat, & vidi ſemel, os acutum infil-
xum in gutture exire per cutem exterius in ſine duorum menſium Iulianus
medicus (ex Beniuen. cit.) vomitu fructum carnis ad parua pilæ magnitudi-
nem in quo vermis non ſecus, ac bruchus in ſili qua recludebatur, reiecit, &
ad priſtinam ſtatim reuerſus eſt valetudinem.

Ambroſius Paræus ſtrenuiſſimus Chirug. lib. 2. chyru. 17. meminit de
ſtudioſo, qui cum ſpicam germinis deglutiuiſſet, eaque in pulmonem per tra-
cheam deſcendiſſet, Natura illam tranſuerſis pulmonum lobis illaſis, integris
etiam coſtarum muſculis, & quæ ſuceingit eas, mēbrana incolumi, integram
expulit. Tum de opiliōne, qui ſemipedalem cultellum cui corneum erat ma-
nubrium craſſitudinis pollicaris in fauces à prædonibus ore aperto adaſtum,
ſex ſolidos menſes in corpore retinuit, & tandem nata in inguine vomica, in-
de chirurgus extraxit, non ne neceſſariū fuit per anguſtiſſimos meatus quoſq;
à faucibus in inguem cultrum peruenire?

Beneuenti habetur exemplum de ſpica frumenti degluta, & rupto abſceſ-
ſu ſub alis euulſa eſt, idem de pila plumbea tormenti ſulphurei, quæ cum chy-
rugicæ manus induſtria minimè extrahi potuiſſet in maſculis natiū, natura
medicatrix ſupra genu rupto abſceſſu illam extramiſit.

Sed quid memoro naturæ mira, præſertim in morbis ſuperandis, eiciendo
que ſuperflua; nam dicebat Hypp. 6. de morb. vulg. ſec. 5. inuenit natura ipſa
ſibi aggreſſiones, non ex præmeditato, & Gal. 7. aph. 54. & 6. de loc. aff. 4. na-
turam, quando ipſa robuſta eſt admirandas, & incogitabiles ſibi vias parare,
ac I. de Erac. 4. inquit quod natura quomodo agat ab humano ingenio inue-
niri non poteſt, ita vt in epid. dictum fuit ſine naturæ ope nullum morbum
vinci poſſe à Valleſ. quod purè falſum defendit morbus in compoſitione, & in
numero, qui tantum artis miniſterio ſanatur.

Ex quibus ſi natura tot, & maiora mira facit, ita vt phyſico etiam impene-
trabilia videntur, num quot maiora operari poteſt Dæmon, qui ſuperior na-
turæ corporeæ creatus eſt?

Addunt alij cauſæ externæ inſtrumentæ, quibus ad iaculanda maleſicia
veneficæ vtuntur, vt ſunt ſila, oſſa, vitrum, capilli, vngues, caligarum, vel ve-
ſtium particula; veſtes, ſeu ſecundina infantium nefandè baptizata: clauis, acus,
ſpicula, ſpina, legumina omnia, fructusque ſicci: ſemina quarundā plantarū,
frumentum, milleum, gallæ, & ſæpè iuglandum nucum cortices, ſtipites, vel
frutula, vel harum arborum frondes, aur radices, quæ omnia vel conſunctim,
vel ſeparatim in maleſici compoſitione multoties obſeruauimus, & vrenda-
riſſimus, atque hæc appetere Dæmonem iudico ob honorem, & memoriam
ſuæ adorationis ſub nuce magæ Beneuentanæ, de qua alibi, l. 6. obſer.

Tum particula; mortuorum, præcipuè repentina morte, vel laqueis ſuſpen-
ſorum, aut obtruncatorum: nec non auium rapacium, vel ferarum; ceu felium
carnium nigrorum, hircorum, verueum, ſerpentium, ſcorpionum, ſcarabeo-
rum, araneorum, veſpertilionum, lucertarum bicaudatarum, cæterorumque
animalium, quæ analogiam habent cum Diabolo; oſſa, & corda, & hepata, &
intestina cæteræque particula; tum radices quædam vulgo la concordia, & la
diſcordia, lapis calamita, ſunium ſuſpenſorum particula; iplumque artificio quo-
dam inſerta, & cortices fabarum quadam pinguedine intinctæ, vt ſæpè diligen-
ter

DE CAUSIS MAGICORVM MORBORVM.

ter vidimus, & quoddam hepar forma pyramidalis reductum quadam nigra penna transfixum recenter obseruauimus in honesto viro Donato Sionno nunc superflite.

Exstant etiam characteres quidam certis influxibus astrorum depicti, imagines, vel cereæ, vel plumbeæ, vel ligneæ, lignoque nucis, aut materia aliâ, nunc simplices, modo clauis, terebello, spiculis, acubus, spinis transfixæ, hunc sine brachio, vel manu, digito, pede, auribus, oculo, naso &c. prout cogitat damnum inferre viperina malefica; ipsæque solent celari sub latere, vel cardine portis, vel sub culcitra, seu puluino, alioque abstruso loco. Et fasces mihi mulier quædam est, quæ cum cor cereum intentione sui amantis fabricasset, ibique quendam clauum transfixerit marmore nefando, quando amantem ad se volare optabat clauum illum marmore percuriebat, ita vt miser amans citò eam petere cogi sensiebat.

Abutuntur etiam quibusdam sacris ad spernendam fidem. credentes tunc maiorem honorem Dæmoni inferre, ad hoc vt effectus facilius perficiantur. tum semine humano, sanguine mestrui, cerebro mur legi, lacerta, gatti, tum pilis hyenæ, lupi, pudendorum mulierum; stinco, hipponane &c.

Quæ & similia etsi videantur connumerari inter causas externas, & internas, pro vt applicantur, cum in tantum magicis morbis obsessi afficiuntur, in quantum instrumentum maleficis persistit: Tamen ex res cum naturaliter nil inueniunt ad maleficium, vel morbos magicos inferendum, dicuntur esse signa, & pacta facta inter Dæmonem, & magum: Seu sunt res quædam ad damnum illi his cerimonijs obsequium, & seruitutem, cuius est maximè auidus.

Sed quomodo à veneficis alliciuntur Dæmones rebus illis, cum non habeant sensitiuos appetitus delectandi, vel dolendi?

Respondet D. Thom. q. 115. art. 5. ad 3. 1. par. quod appetitus ij possunt inesse pro vt simplices actus voluntatis; & nulla alia inclinatione, aut esca alliciuntur, nisi signis, & vt conseruetur cultus eorum.

Petis secundo est ne verum certis constellationibus fabricare maleficia?

Affirmat S. Thom. cit. duplici de causa. Primo, vt homines in errorem inducant, quod credant aliquod numen esse in stellis. Secundo, quia considerant illis constellationibus materiam corporalem esse magis dispositam ad effectum inducendum; & subdit, ideo veniunt de facili in augmento Lunæ; propterea quod tunc cerebrum humanum augumetur, & magis est dispositum ad recipiendum perturbationes illatas à Dæmone.

Tertio subdis instrumenta illa magica, quæ inueniuntur in angulis aliquando domus sæpè in culcitra, arca, in lectuli puluinaribus, cernicalibus, ac etiam in chlamide, alijsque vestimentis agrotantis consuere sine aperfione, vllaque iactura?

Respondetur ea instrumenta. vel Dæmonum opera propria abscondi, vel de nocte venefica manu, aperiente, & consuente Diabolo.

At cur de nocte? an quia ad malum audaciores cum sequuntur eorum, ducem tenebrosam, qui lucem odit, tum mendacium cooperiant, qui male agere intendit lucem odit, & fugit.

Neque per id negatur inueniri eperationes Dæmonum etiam de die, ideo dicitur in psalm. 90. non timebis à timore nocturno à sagitta volante in die, à

negotio praeambulante in tenebris; ab incurſu, & Dæmonio meridiano. Modum maleficiandi expreſſit Grill. q. 3. nu. 13. dum ait, quando maleficiandum, ſive maſculus ſit, ſive femina dormientem ſuis liquoribus, aquis, oleis: aut pinguedine, ſive alijs ſimilibus vnctionibus, plura, & diuerſa venena continentibus inungunt; quandoque femora, quandoque autem, aut caput, guttur, pectus, coſtas, ſeu aliam partem corporis perſonæ maleficiandæ, quæ ſic dormiens nihil ſentit, & eſt tantæ viſ, & potentia illius vnctionis, quod paulatim durante calore ipſius dormientis ingreditur intus carnes; & vadit ad penetralia cordis, viſcerum maleficiati, vnde paulo poſt cauſantur ingentes dolores in corpore eius, cum primum ſcilicet maleficium, vel factura, vt dicunt, tangit inteſtina maleficiati, illinc ſuccedunt maximi vlulatus, & lamentationes tam crebrae &c.

Quæ cum hæc Grill: penetrarem, in mentem mihi venit ad ternas cauſarum diſſentias vim Dæmonis perſtringere. Vel ille exiſtentialiter cauſat vexationes, vel languores, & dicitur cauſa interna proxima, & principalis; hinc vexatio. Vel ipſe excitatis, relictisque morbis, vt puta mota aliqua intemperie, vel fluente, fluxa que aliqua materia, aut diſſoluta aliqua vnitate, vel diſlocatis partibus non exiſtit, nuncupatur cauſa remota principalis, & poteſtatiue poteſt ingrediendo, & egrediendo renouare ſemper morbos permittente Deo. Vel uſus ſit venenis phificis ſimplicibus, vel compositis, quibus applicatis, vel intromiſſis cauſentur paſſiones, & dicitur cauſa externa, &c. ac illo initio præſens in ſuo effectu.

C. A. P. V. I. I. Qui coniecturandi ſunt eſſe magis diſpoſiti ad capeſſenda maleſicia.

Diſſicilis coniectura ex imperſcrutabilitate ſecretorum Dei, & humanæ conſcientiæ: nam viros bonos, & malos his morbis vexatos vidimus, & hiſtoriz comprobant.

Ex alia autem parte diſcurrere poſſumus argumento à poſteriori. Cum enim Draconis ſectatores neminem nocere queant, niſi cui iuſtus Deus permiſerit, & quantum permiſerit; ideoque legitur inferi incolæ veniam à Deo petere, dum nocere volebant, vt dum porcos ſubirent, à Chriſto D. N. veniam habuerunt. Matth. 8. dum Iobum affligebant Deus permittebat, Iob. 1. & 2. de Prophetis Acab. 3. Reg. 22.

Quare cum id à Deo ſemper ad bonum permittatur, nulli dubium eſt eas magis eſſe diſpoſitos ad morbos veneficos capeſſendos, cui propter peccata mortalia longinquior eſt, & non prohibens; Amicos enim ſuos defendit; ac ſi quid mali permittit; id amoris virtute agit, ad eis maiora præmia largiendum, quiſ contra te, te Deus eſt tecum. liberat eos de laqueo venantium, à ſagitta in die, & ab incurſu, & Dæmonio meridiano, dat virtutem potius conculcandi Leonem, & talem Draconem Pſalm. 90. quod ſit, vel à Deo interius per gratiam, vel exterius per cuſtodiam Angelorum.

At cur inter complexionem melanconici ſunt magis diſpoſiti ad huiusmodi maleficas affectiones?

Rationem reddunt propter ſimilitudinem, quam cum Dæmone habet hu-

mor iste, cum præceteris sit superbus, inuincibilis, & rebellis medicamentis; hinc Gal. 3. de loc. affec. 7. ait, vbi in ipso celebri corpore melanconicus succus abundat, eam insanie speciem, quam Græci vocant melanconiam efficit, quo fit, vt neque subito, neque assatim soluat: tum est cognobilior magis sceridus, amarior, obscurior, & aptior ad sauiora symptomata mouendum, præsertim insaniam, & desperationem, quæ ab illo nequam maximè exopratur, ita vt etiam medicè causare solet morbos, qui malefici indicantur, vt historiarum millenæ extant de insanijs, de præti filijs in bouem apud Gal. de atra bile.

*Et sape in leui quarebant cornua fronte,
Omnia complectens falsis mugitibus arua,
Sed detracentes collum submittere aratro.*

De lycantropia, seu lupina insaniam Arabibus Chatrab. vnde Auicenn. lib. 3. F. 1. T. 4. 15. appellauit quamdam maniam dæmoniacam; Leoninam vel auinam, vel caninam, &c. monstrantem signa ferè obsessi Ouid. 1. metamorph. sic depingebat.

*Territus ipse fugit, nactusq; silentia raris
Exululat, frustra; loqui conatus ab ipso
Colligit os rabiem, solitaq; cupidine cadis
Utitur in pecudes, & nunc quoque sanguine gaudet,
In villos abeunt vestes, in crura lacerii
Fit Lupus &c.*

qua melanconia refert Forestus lib. 10. obs. 19. auctoritate Vuierij, multi doctissimi viri Medici decepti sunt ad affirmandum morbum esse dæmoniacum.

Sed quid? tribuunt plerique vim succo melanconico, ceu æthereo, dum futura pronosticantur, dum latino idiomate indoctus aliquis loquatur, ac ea encomia præbent, vt diuinatores, poetæ, sibillæ ab illo originem traxissent, quod Arist. probl. 30. sec. 1. Plato in Ione confirmarunt, tum Petrus Appon. in Arist. cit. & Cardanus ausi sunt, ita scribere. Ego etiam audiui à fidei Medico, quod mulier quædam illitterata dum esset melanconica latinum loquebatur congruum, qua Ianata euanuit. & Forestus cit. de rustica indocta muliere hymnos, & cantiunculas latinas cantante. Guaynerius T. 15. cap. 4. narrat ego Pinaroli quendam rusticum melanconicum vidi, qui semper Luna existente combusta carmina componebat, & transacta combustionem circa duos dies vsque ad aliam combustionem verbum vnquam vllum literaliter proferebat, & hunc mihi nunquam literas didicisse aiebat, hoc quoque Censil. affirmat, & Arist. 30. probl. cit. sentire videtur, dum inquit Maracus ciuis Siracusanus Poeta etiam præstantior erat, dum mente alienaretur.

Multi piè philosophantes prædicta omnia, & alia mira non ad ipsum melanconicum motum quomodolibet, sed ad Dæmonis industriam, & deceptionem, qui medicinis fingit cedere, & humoris melanconici in animis impijs falsam opinionem verificet; & quamquam propter quandam similitudinem illum humorem assequitur, eo magis tamen id agit, vt illa sententia mente concipiatur à melanconia: hinc ethimoligiza maniam, ceu à manibus infernalibus.

Sed perscrutemur an de prædictis miris assignari possit aliqua ratio ab humore melanconico excepta?

Aristot. ait sapientes omnes esse melanconicos, sed non e contra, & dedit exemplum de effectibus vini, & obriorum.

Pro quo primo uarie speculatur Auicennista, ex Jacob. Forl. 3. Techn. q. 1. animam omnem intellectiuam cum omni scientia, quam numquam acquirere possit, creari: & una non differre ab alia essentialiter perfectionis. Quare siquæ anima intellectiua perfectius intelligatur, uel operatur alia; id nõ prouenit ratione essentię diuersę, sed quia corporis temperaturam, & dispositionem habet diuersam unde dum infunditur corpori omnium quę sciuerat, obliuiscitur, & scire postea est quoddam reminisci ut philosopho placuit.

Addunt secundo ex Astrologis, ut Ptolom. part. 1. Quatrip. quod in conjunctione anime cū corpore præest stella una, quę non aliunde impedita influit proprietates, quas in se habet, ac tunc perfectius cum anima est sensibus legatis non solutis; cum tunc quodammodo agat sine forti resistentia.

Concludunt ferè contra libertatem.

Quare cum ui melanconię ligentur sensus, anima ipsa essentialiter docta, mota stellarum influentijs, eo tempore dissoluta à sensibus, ut conditione, prohibente nimirum si diuinetur, si profundissimè disputabitur, melanconia enim describitur ab Arist. 7. Ethic. 1. ferus atque immanis mos, & inter homines rarò, maximè uerò inter barbaras nationes est. Fiunt autem quidam tales, & ob morbos, læsionesque principij, scilicet partis Principis, ubi est mens, & dependent omnes sensus.

Ad id confirmandum adducunt exempla de Adam primo Patre, cui fuit data dispositio per somnum, ut ligatis sensibus reuelationes diuinas melius reciperet, ex Sibill. p. D. c. 4. unde petens cur per somnum reuelationes potius influuntur, quam per uigiliam. Respondet, quia tunc anima est unita, & ferè dissoluta, neque per uigilias distracta.

Quo circa cum melanconici ferè sensibus priuatur, ut colligitur ex Arist. cit. imaginationes fortiter eis imprimuntur, ac à superiori influentia excitati, cum sensus sint ligati ita ut dormiantur, nimirum erit, si anima natura sua sapiens, aliquando hoc modo dissoluta ostēdat suum proprium scire, uel poeticè, uel diuinatoriè, uel grammaticè, uel physicè, &c. plus enim ualet natura doctrinans, quam doctor ipse, & subdunt, quod

Neque ualet illatio antequam fieret melanconia, erat ne anima illa ita sapiens?

Respondent erat sed non excitata influentia, neque ita praeualebat propter multas corporeas sensationes, nam facta melanconia, sensus alligantur, & ita influentia magis influit excitando.

Nec ualet dicere anima illa deberet tunc ostendere suam sapientiā, quando est recenter informata corpori. Nam tunc propter massam illam corpoream humidam retardatur, & pigrescit &c.

Quæ falsa opinio, quia pulchre latè, & acriter reicitur à Jacob. Forl. q. 11. 3. Techn. & Phil. Fabro disp. 1. contra Atheos.

Respondentibus omnibus argumentis, superfluum puta ea hic repetere. Pueri sunt maleficijs subditi. Vel enim sunt sacra abluti, & sic beati moriuntur.

DE DISPOSITIS AD MORB. M.

riuntur. Vel non sunt baptizati; & ita grauius offenditur ab illis. Frigibus Deus; & Diabolo magis arridetur.

Cur verò friget hanc ætatem petunt?

Quoniam hæc ætas simplex imbecillior ad resistendum extat, incursion ad cauendum, impotens earum conatum deprehendere, reuelare, aut accusare. Tum quia ex hac ætate componunt vnguentum pro vnguone sagarum, tum etiam, quod ex his puerulorum partibus fabricant instrumenta pro maleficijs.

Sunt etiam dispositi iuvenes, vel puella suis parentibus inobedientes, maledicti, ac ab his improbat, Dæmonioque oblati, vt historiam iuuenis Terrecusij obseruo à Patre suo propter inobedientiam Dæmoni sæpè oblati, ac tandem varijs affectibus magicis affectui nunc curare tento.

Petis si bonis, & malis viris nocere potentes sint, sunt ne his magicis morbis subiecti iudices, vel iustitiæ ministri?

Affirmat experientia, nam testem ocularem, & superstitem habeo adm. R. Can. & Thesaurium Basilicæ. D. Paulum Ceppam meum illustr. compad. qui cum in nostro Basil. templo quatuor sagarum Arriani sententiam publicè promulgasset, de harum retractione, poenitentiaque nocte superueniente ab irato Dæmone verberibus fuit percussus, ita vt aduentante mane è lectulo surgere non potuit, at de totius corporis fractura immobilitate conquerebatur, paucis diebus adhibitis medicis auxilijs conualuit. Addo alium ita affectum clericum, qui vltimi supplicij sententiam notificauit famiæ Montisher-calei stimmata simulanus. Auctor etiam Formicar. lib. vltimo narrat historiã de Iudice Petro cum satellinibus maleficiato. Sprenger etiam de carnefice solo anhelitu frigis lepra infecto, tamen par. 2. q. 1. sibi contradicit excipiens tria hominum genera tuta à maleficijs, vt publici iustitiæ ministri. Secundo, qui muniunt se ritibus Ecclesiæ, scilicet aqua benedicta, cereis bened. palmis, sale, exorcizato &c. tertij qui per sanctos Angelos beneficantur, Sed ex alia parte videntur minimè Iudices, & Iustitiæ ministri maleficijs esse subditi cū representent officium diuinæ Iustitiæ non permittentis. Ananias verò de natura Dæmon. restringit hoc priuilegium habere illos Iudices iustos, nō quos auaritia excæcat, quos trahit ambitio, quos crudelitas, vel vendicte amor angit, qui curiositate adducti perperam multa designant. Addit Martinus, quod ipsæmet Dæmones vilissima hæc sua mancipia ignibus tradi non modo non moleste ferant; sed frequenter etiam Iudicibus quasi in manum tradunt.

Cur igitur Iudici noceat, qui reum damnari, & occidi optauit? Habet verò nullus peculiare priuilegium, non offendit à Deo, cum ignoratur. Sed ne videretur plus posse diabolus in suis ministris frigidus, quam Deus in suis, qui sunt Iudices: ideo sæpè non permittit. Stent ergo Iudices iusto animo, ac sic parafacient eorum maleficia, visus, tactus, verbaque superstitiosa, tamquam eis innoxia.

Ac mirari non desino cur Spreng. grauissimus vir in part. 3. mall. q. 15. moneat Iudices ne patiuntur se maleficis tangi super nudam iuncturam manuum, & brachiorum: quid? ob timorem veneni inscientis? & cæteræ partes nostri corporis delicatiorēs non subduntur illi? factæ sunt duæ lamæ interrogatæ, eur è carceribus fugam non arripiunt? an sic occlusæ valeant aliquod maleficiū peragere?

Re-

Respondere primo, quia Dæmon ianuas non aperit, ac neque recordantur alias euasisse: cur verò, nescire, quamquam sint aliqua exempla.

Secundo maleficia posse fabricari etiam carceribus contra inimicos suos, & nocere aliquando, vt acceperunt ab antiquis harum professionum, at non semper concessum est à magistris suis. Est ne disposita ad capeffenda maleficia ipsamet malefica?

Affirmant exempla plerumque vi magorum inter ipsosmet pugnantium propter inuidiam Dæmonibus arte excitatam. Spreng. vt alios taceam, par. 2. q. 1. adducit exemplum de verula maleficio necantelluenculam maleficam; Potest enim magi cum Dæmone maioris hierarchiæ fæderata nocere fæderatæ magi inferioris ordinis diaboli, & libenter agunt propter animam lucrû, tum pro superbia. Deus enim finit eos agere iuxta legem ordinariam quando ipse vult, vnde hic magus non est virtute sua potentior altero; sed vi infera habitantis.

CAP. VIII. De Signis Magicorum Morborum, seu Affectuum atque Obfessorum.

Curationem assequi posse sine morborum perfecta cognitione, nulli hypocratica doctrina induto dubium est. hinc scribitur 1. acut. 3. nam in primis quisnam sit morbus dignoscere oportet deinde curationem ipsius ita aggredi, & 2. met. 6. qui omnem morborum numerum methodo non inuenit, huc maxime in ipsis medendi methodi foris lapsurum, & 1. de san. T. 1. & lib. de parti med. 7. explanatur impossibile esse affectum præter naturam latentem curare, nisi & euidentibus signis, quæ scilicet sensui obijciuntur, in eius cognitionem prius deueniamus.

Signum fuit in lib. defin. med. definitum, quod est id quo cognito aliud quod ignotum nobis eratprehenditur. hinc medicina practica dicitur ars coniecturalis, cum indigeat signis ad occultarum affectionum, seu internorum morborum cognitionem. Quare maiorum signorum diligentia in magicis morbis cogniti difficillimis indigemus; cum speculandum sit de malo tegendo à callido Dæmone homini inimico illato.

Tum quia cum reperiantur morbi medici signa communia cum magicis affectibus habentes, vt legere est apud Hipp. de morb. mul. & virgin. in hysteris affectionibus in epilepticis, apoplepticis, tetanis, alijsque conuulsionibus phreneticis, maniacis, stultitijs, melanconijs, vel per essentiam, vel per consensum ex hippocundrijs, alijsque morbis; idcirco difficillima redditur obseruatio signorum.

Prius animaduertes velim perpetuò, non quia aliquid ex dicendis signis in aliquo ægroto reperies, physicis non perscrutatis sine rectorum medicorum consilio gratis decrerare debes morbum illum esse magicum. ex malo enim decreto falsa fit in ægris morborum impressio, suspensiones, scandala, grauiaque peccata exoriantur: & sæpè sapius ignarus ille affirmans erit tantorum maiorum causa: magicis occurrentibus postea, fides interdicatur.

Et quoniam signa sunt in multiplici differentia, vt quædam salubria, insalubria, & neutra, & quædam dignostica, agnostica, & commemoratiua, &

quæ.

quædam antecedentia, affidentia, & pategnomonica. At omnia signa sumuntur à causis prægressis, à morbo producto, & ab ijs, quæ necessario morbum subsequuntur, ut actiones laxæ, excreta, & retenta, qualitatesque mutatae, & hæc tria sectabimur. Nec mirari non possum aliquos Scriptores nobilissimâ, ac utilissimâ de signis materiam sicco pede pertransisse.

A causis igitur prægressis habentur signa de morbo magico, ut si forsan lis, vel rixa mota fuit cum suspecta venefica: si ea minata esset de morbo inferendo, ut ira obcæcata solent vetule.

Maleficium verò per interius comprehendere potest, si quid ab aliquo manducatum, vel potatum sit oblatum, vel donatum, vel paratum ab aliqua: si in edendo animaduertisset de aliquo, vel puluere, vel liquore misto, si inter edendum aliquis timor per ossa cucurrisset, vel gustu mali aliquid saporis, vel nimis dulcis, vel sthomacosi, aut aliquid aliud observatum esset si in somnis aliqua velut umbra obumbrasset, si niger canis, vel coruus, vel felis, vel buba per os, vel nares visa essent, ceu ingredi, & terrorem inferre: si per intestina, per ventrem, per artus tunc sensissent flatum, vel spiritus, aut sicuti serpentes vagantes, doloremque inferentes historias recitat Fernel. 2. de abd. caus. 16.

Externè verò, & difficilioris coniecturæ à prægressis, ut si super egrediens aliquem locum sensus obtusos, vel citò ceu à fulgore ossa, & nervi fracta percipisset, vel mæus fiat, ac paveat.

A morbo producto accipiuntur multa signa, ut videantur symptomata, & res præter communem naturæ ordinem sine causa manifesta, ceu si non respondeant morbi essentia: pro quibus sapientes, & medici ipsi in praxi periti ad affectus cognitionem hæsitent: tùm adhibitis plerisque ritè remedijs non solum affectus ille minuatur, profligaturque: at magis exacerbatur in diesque augeatur, hic applicari potest sententia Gal. 1. epid. 3. T. 1. malignus morbus est cum omnibus diligenter administratis nihilo minor fit. Tùm observantur sine aliquando humorum signo atrocissimæ affectiones cum sequissimis doloribus nullas servantes certas periodos, vel saltem inconstantes, & deteriores potius in diebus decretorijs, & id fit ut à nobis credatur morbum esse ordinariè malignum, cum Gal. 1. epid. 1. T. 25. scripserit proprium malignorum morborum est deteriores fieri in diebus decretorijs.

Aliqui suspirijs luctuosis cum tremore, mæore sine causa corripuntur. Alij cibos reuouunt, appetitusque deicitur, ventriculumque habentes ponderosum, etiam post medicas euacuationes. Alij habent os adstrictum, ut deglutire minimè queant, & sentiunt ceu ranas, vermes, formicas, aut serpentes in sthomaco. Alij per ophagum rem quandam ascendere, & descendere observauimus medicis iudicantibus esse flatum crassum. Aliqui punctio- nibus in cordis regione cruciantur, ita ut laniari asserunt, circa collum aliquando, & arteria, & circa frontem, & supercilia pulsare deprehenduntur: ut cernimus in vxore M. Archangeli nunc sanitati restituta. Alij renum dolore, tunc acerbissimis inferioris ventris torsionibus affliguntur. Aliqui circa articulos spiritus quosdam sentiunt, & sæpè flatum quandam permeantem per ventrem, vel frigidissimum, vel igneum infestantem percipiunt. Aliqui particulas corporis, vel fractas, vel nexibus ligatas habere videntur. Alij sudoribus fetidis, & sine tollerantia circa noctem etiam frigidissimam leuiter, & parti-

eulariter scaturiunt. Paulus Grill. hac enarrata enarrauit lib. 2. q. 6. ad 10. & nos de mag. morb. diuis.

Solet verò vt plurimum obseruari corporis emaciatio cum virium imbecillitate, & languore, mentisque alienatione, ac stupiditate, vt longitudine affectionum acri cruciati facilius desperentur. Tum de liria melanconica, memoriae deperditio, diuersa infania, vt exempla extant apud Amatum, Foresum, Fernel. Guayner, Eugenium, & antiquius apud Auic. lib. 3. F. 1. T. 4. 36. vbi de Dæmonio, & melanc. nat.

Adde motus conuulsuos varios: oculi inspicere solent, vel pupilla adstricti, vel transparentes, variisque coloribus aliquando tincti, vel videntes nebulam aliaque spectra; & inter motus conuulsuos dictos apoplexia, epilepsia, oris tortura.

Febres quas obseruari visum est nullam habent determinatam speciem, ac à medicis eorum motus admirationem adducunt, cutis vt plurimum in his fit ictericia, & maculata.

Alijs veneris impotentia sine causa manifesta, vel præcedens nota contingit, vt vidi in tribus iuuenibus robustis, ac sagacibus: vnus per duos menses, alter per 15. dies, & tertius per annum maleficiati fuerunt. Tum isti vt notauit Augenius cap. 5. lib. 10. pist. cum coire volunt, vel virga non erigitur, vel erecta semen emittere non potest quamuis titillata, & sæpè maleficiati nudi cum nudis nulla præcedente fadicatione toti in sudorem prorumpunt.

Alij valdè odio persecuti sunt vxores, & e contra; ita vt longè præsensiebant eorum aduentum, & gressus; vt exemplum infra.

Multi amore vruntur vt amentes, non amantes apparent, ordinarium amoris ordinem excedentem, diu durantem, nam si Plautus. sic depinxit amantem.

Iactor, crucior, agitor, stimulator, vertor, in amoris rota miser.

Exanimor, seror, differor, distrabor, diripior, ita nullam mentem animi habeo.

Vbi sum, ibi non sum, vbi non sum ibi est animus.

quam maiora symptomata ardentiori igne potest excitare igneus Tartari habitator.

Dentes alia adeo claudunt, vt nulla vi humena possint aperiri, præsertim cum medicamenta contra maleficia offeruntur, vt nobis sapissimè euenit; & Moniales Celentia ita adstringebant dentes, vt exorcismis non iuuantibus cogebamur ad S. Bartholomei sepulchrum conducere, cuius precibus; & meritis citò obediebant.

Alia semetipsas percutiunt verberis, calafisque mori appetentes, sæpè somnolentia corripuntur, & si interrogata; vel iracundè respondent, vel gratis, aliquando imitari delectantur animalium voces, & sonus, & cantus. Sunt aliqua semper canere cupientes, cantuque respondentes, & in cachinnum dissoluentes.

A Dæmonis existentia obsidente, vel producente magicum morbum sunt signa ferè infallibilia, cum Ecclesiam adire recusant, aqua lustrali nolunt se muniri, imò cum asperguntur horrent, conuelluntur, faciem sacerdotis, vel

pij viri, nolunt intueri; ac cum opponitur in sacrificio Missæ hostia sacra, vel imponitur agnus cereus benedictus, vel aliqua reliquia SS. vel carta benedicta cum nominibus Dei; vel aliquod simplex herbarum, vt ruta, hypericus, iringus, herba paris, vel compositum nostrum benedictum, vel argentum viuum, aliudque sacrum; cruciantur: stare loco nesciunt; aut oculorum album mutatur varijs modis, vel graue pondus vel ignem, vel gelu, vel fornicare, aut obdormescere partem persentiunt, aut tremunt; eosdem serè effectus causat manus sacra sacerdotis cor, vel caput superposita, vel benedictio, aut applicatio vnguenti, vel olei cōtra hos morbos; recusant etiam dicere psalmum Miserere mei, &c. Qui habitat, &c. aut Euangel. S. Ioan. in Principio, &c. sunt aliqui exorcismi, qui dum leguntur obsessi conturbantur, guttur, vel venter inflatur, cor constringitur, ac palpitat, & quando dæmon est in aliqua parte sentitur sicut piscis, vel formica, & cætera quam plura possunt causare signa. Potissimum verò est quando illitteratæ personæ idiotæ loquuntur congruenter, vel latine, vel græcè, vel alia lingua, quam numquam didicerint.

Sammarinus 1. par. sacerdot. cap. 3. addit his dictis, quod si quis non potest continuare esum carnis hædinæ per triginta dies talis iudicatur dæmoniacus at ridiculum est, nam hoc signum valet ad deregendam epilepticam affectionem, non alios morbos magicos ex Martino, sed dicta in epilogum reducamus ad septem signa. Primum cum remedia ritè propinata non iuuant ex interna malitia dæmonis. Secundum cum appareant symphomata improporcionata, & extrema, cum diabolus aufugiat mediocritatem. Tertium cum odio habentur verba sacra, & sacrata res. Quartum dum extra ordinarium vsum delirent, freneticent, tum quiescent indicantes in persona tertia loqui. Quintum quando vtuntur varijs loquelis, nec regioni, consuetudini, nec professioni maleficiati correspondentibus. Sextum dum vaticinantur de incognitis rebus, ac de rebus longè factis sine sensu visus pronosticantur; secretaque manifestantes. Septimum cum de repente corripuntur morbo, vel symphomate aliquo, vt animi defectu, seu lipothymia, syncope, cordis palpitatione, tremore, epylepsia, casuque alio; ac breuiter simplici, piaque oratione sanantur.

Nam hæc reduci non possunt ad medicos morbos cum omnis scientia, ars omnis suam habeat proportionem, suumque ordinem, suasque regulas sicuti etiam obseruatur in magistra natura semper suo vnico modo operante. Quare si fortè inspiceremus terram se se mouere, Solem, Lunamque obfirmari à cursu, non ne confiteri cogeremur ea minime naturalia esse, sed miraculosa? Parimodo dicendum cum obseruantur signa dicta, quæ reduci non possunt ad causas medicas, scilicet ad humorem melancolicum, aut ad retentas aliquas euacuationes, venenumque aliquod, vel extra, vel intra corpus genitum, corruptumque semen, vel mestruum, ex quibus symphomata, ac phrenetici effectus, non diu durantes indifferenter irruunt in omnes, & non potius in sacerdotem piumque virum, ac sacra: vt passim obseruatur.

Et veluti dicta iam causare posse sæua symphomata non negandum, ita sæuiora posse excitare malorum Auctorem, vt superiorem, & separatam substantiam est affirmandum, qui vt vacillent homines, vt eius nequitia non patefiant, confundit signa sua cum naturalibus.

Neque velim credas pro morbo magico omnia dicta signa esse obseruanda, sed sufficiunt ex enarratis aliqua essentialia, pro vt species maleficij toto, vel alicui membro noxam affert.

Difficillima censentur signa quando dæmon maleficio immixtus immisceat se alicui substantiæ immundæ aliunde in corpus ægri intromissæ, vel ex eius proprijs humoribus genitæ.

CAP. IX. De generis Dæmonum cognitione.

Quoniam genus, & ordines Dæmonum morbos, vel vexationes causantium multum conducit agnoscere, ad hoc vt vel subiecti, scilicet humoris prædominantis nobis cognitio patefiet (elementis enim humores correspondent vbi isti residere solent) vel ordines, vt cogitando de eorum sede dominata ab aliquo sancto, vel à possidentium Angelorum choro exoremus auxilium, idcirco ne sæpè repetam, quod alibi scripsi, oculatus accipiat coniecturam ab huius operis præludio cap. vltimo, & lib. vltimo, capite vltimo.

CAP. X. De signis recuperata sanitatis.

Solent reduci ad hæc. Vt quando est coactus dæmon post exitum ab exorcista inditium illud assignatum manifestet, sicut lumina extinguere, non las sonare, rumpere vitra, &c. exemplo Marci, cap. 5. Secundo egreditur malignus spiritus ex ore, narice, aure, ano, præputij, orificio, ad similitudinem flammæ, vel frigidissimorum ventorum, aut animalium, vt ranarum, serpentium, scorpionum, &c. ex Apoc. cap. 16. vidi de ore Draconis, & de ore bestiarum, & de ore pseudoprophete spiritus tres immundos exire in modum ranarum. Tertio vel exiliunt statim, aut gradatim euanescent pro vt fides patientis adiuvat, aut curantis gratia aspirat, ex Cypriano T. 4. de Van. Idol. 4. aliquando per intestina descendunt veluti pilæ vsque ad extra anum. Quinto cum vomitu deiciunt tum pessimos, ac discolores humores, tum capillos, ossa, clauos, spinas, &c. maiora, vt obseruatur. Sexto relinquunt languentes lãgidos, exanimos, & ceu mortuos ex Mar. 9. solet obseruari ante exitum violentius, & fortius vexatum, sacerdotes, domus perturbare. Sed hæc signa in demonibus tamquam callidis, falsitatis auctoribus, professoribusque perpetuò vera esse nequeunt: dicuntur tamen verioris obseruationis, ac addunt si magicis correpti morbis functiones omnes naturales exercent, si exonorati tamquam à sarcena relinquuntur, ac cum quadam lætitia, si petunt res sacras adire, delectanturque precibus, concionibus, pijsque discursis, & historijs, mentes suas semper ad Deum, pronosticum certum volunt recuperata sanitate.

CAP. XI. De Magicorum morborum, seu Affectionum præfatio.

In præfagiendo mihi videor videre medicum Iudicis officiũ gerere, qui sententiam iustã proferre nequit, ni prius Actoris, & Rei pensitauerit rationes.

tiōes. Vtitur enim medicus eo Iudicis officio, quod præcipuè versatur in arte gymnastica, ut dum præliantes, vel luctantes inspexerit alterum altero viribus, vel huiusmodi arte maiorem victoriam reportaturum iudicans; ideo Gal. in lib. de const. A. M. c. bello significauit, inquiens, Medicus quippè his duobus; morbo inquam, & naturæ colluctantibus animum semper intendit, atque dum discernit quodnam horum robustius sit; primum quidem secum de salute hominis, aut interitu præsagium depromit; deinde vero quo alterum altero fortius esse nouit, cum & illius præfinitum tēpus agnoscit. Quocirca Medicus totam suam præsagitionem collocare debet in oculatissimè cogitando, obseruando luctam inter naturam cum suis facultatibus, & morbum cum suis symptomatibus, veluti ad expugnandam aliquam ciuitatem (quæ dicitur nostri corporis fabrica) Ducibus, & militibus munitam, ab aliquo Duce, vel Ducibus, scilicet morbis, & symptomatibus. Hanc picturam depictam perlegere potes in tabula Gal. 6. epid. c. 5. F. 2.

Ac ceu in luctantibus sæpè sæpius fit fallare prognosticum de victoria parta, non tam obluctatoris robur, quam pro incogitata artis athleticæ malitia, ita aliquando euenire in morbis palimpolis, simulantibus initio, aut augmento abesse robur, cum postea improuisè colligantur sese ad ruinam; vel vtrumque simul fingentes incogitatam victoriam reportant. Quæ cum minimè ritè etiā ab oculatissimo viro obseruari possunt, cum omnis homo mendax, iudiciaque Dei imperscrutabilia ideo sæpè oriuntur in medica praxi mendacia.

Quare cum plura falsa obseruantur in medicina; quantò falsiora & magis irrita pronostica fieri putas in dæmoniis morbis? non solum quia transcendunt ordinem naturæ, at quoniā fruitur suo modo falsi auctor, ut aberremus. Vidi ego morbo magico monialem correptam, cui pharmacum ante dæmoniū propinaui, sine vitalis viris in pulsibus vestigijs, gelidis, liuidisque corporis extremis, spiramine crebro, ut assistentibus peritis Medicis eam iam morituram pronunciatum fuit; cum deinde appensis super eam sacris quibusdam Amuletis pioque nostro exorcista oratis verbis lustrali aqua aspersa, virtus occultata apparuit, & cum naturali spiratu calor natius reuocatur. Quid pronostici profers in fortibus apoplecticis magicis paulo post tempore veræ sanitati restitutis? cum soluere apoplexiam fortem impossibile. Quid in febribus nullum periodum seruantibus malignisque? Quid in ceteris miris alijs, quos breuitate omitto?

Ex S. Thom. & S. Bonauen. in 4. dist. 34. pronosticatur, morbos magicos esse incurabiles. ex eo quia morbi isti cum sint à dæmone, à Medico directè curari nequeunt cum remedium non sit ei notum. Vel si daretur nota aliqua curatio, esset ab ipsismet maleficis. Sed hæc est præhibita, & illicita Christiano, neque ex more dæmonum confidendum, nam ait Hider. in Form. c. 6. quia eorundem inuocatione posteriora nonnumquam peiora prioribus fiunt, ut in exemplo deducit S. Gregor. 1. Dialog.

Vel datur ab Ecclesia exorcismis, & isti tantum cum sint instituti principaliter contra vexationes infestationes dæmonum, nec valent ad reprimendum dæmones semper, quo ad omnes molestias corporales, hoc Dei iudicio exigente; ideo morbi magici sunt difficillimi, & grauissimi ad suscipiendam cura-

curationem; præsertim cum sint causati, vel ab applicatione rerum venenosarum, vel à potestate diaboli excitatis iam malis, sine deinde actuali sua existentia (ideoque semper vitimur alexipharmacis, ac antedemoniacis medicamentis.)

Obsessi vero facilius curantur exorcismis ieiunio, & oratione, exorantibus sanctis illis quibus datum fuit in vita diabolos expellere, ac qui super cælestes sedes talium inferorum vexantium regnant.

His etiam facile eiciuntur maligni spiritus ignobiliores, aerei, igneique, quam aquei, & terrestres, nec non nobilioris ordinis facilius in subiecto sanguineo biliosoque, nec ita criminis maculato; quam in flemmatico, melancolico peccatis imbuto.

De morbo magico item pronosticandum, quod quando non patefiunt, vel applicatis remedijs ritè adhibitis non sanantur esse insanabiles, ita permitte Deo, ex Nider. è contra cum nostris rimedijs minorari: cedi, patefieri videas, tum malefica instrumenta euomi, vel deici, aut externa inuenta sint; & adusta, languores, doloresque cessarunt. De salute est pronunciandum.

Quod si in acutis non dantur certæ pronosticationes ad salutem; Veriori argumento dicendum in magicis ex demonum confusione, inuidiaue non posse aliquid certi à Medico pronosticari. At si discurrere velimus, quod inferi cum sint superioris ordinis naturæ nostræ victores potius, quam victos in bello coniecturandum fore à vero non multum aberraremus.

Gratia tamen diuina, ac vi diuini influxus hominibus robura ministrantur, ut resistendo, patiendoque vincant, ideoque fidei spe desperandum non est, sed sicuti morbis cacoethicis remediorum vi non adimitur spes salutis; eo magis virtute nostræ viuæ fidei Robore D.N.I. Christi Passionis, qui defectibus perfectionem morbis omnibus curationem, tum inferorum confusione, superbæ penitentiaque naturalibus quibusdam medicamentis subiecit, exorcisticis, medicisque, nunc dicendis medicis fore recuperandam sanitatem confidendum est.

LIBER SECVNDVS⁶³

PETRI PIPERNI PROTHOMEDICI
Beneuentani.

De Magicorum Morborum Curatione.

PPARENT rari nantes in gurgite vasto, equidem ita rari, vt nullum huc vsque scriptorem inueni, qui huiusmodi magicorum morborum curationem tali methodo medica diuiserit docueritque. Nos igitur vt communi vtilitati morem geramus breui faciliq; ordine, vttiliora, ac curiosiora tum à nobis scripta, & obseruata elegemus.

Et quoniam omnis recta curatio ex presentia indicationis sumitur, sicuti praeseruatō ex causis, quod 12. met. 2. Gal. reliquit dicens: monstratum enim est ex morbis ipsis curationis indicationem presentari, velut ex causis ipsis prouidentiam. hinc 1. acur. 1. 3. replicat intellige autem in praesentiarum curationem sublationem morbi, non eam quidem quae adhuc sit, sed quae iam facta sit. Praesens indicatio horum morborum curationis sumitur ex materia, & idea morbi per contraria si volumus methodo vti, 6. met. quare cum non sanemus morbum in communi, sed vt ait Gal. 2. met. 6. totidem sunt morborum redendi rationes: quot sunt ideae morborum, idcirco supposita morbi idea, quod consistat in laedendo occultis nobis rebus, quibus etsi noxa inducitur vel propria vi, vel virtute daemonum, vel naturalibus applicatis, semper tamen nobis incognita existant, insurgit indicatio auferendi talem lesionem ex vi occulta remedijs, quae cum reducantur ad tria, vt puta ad superstitiosa, ad diuina, & ad naturalia seorsim de his agemus.

CAP. I. De remedijs superstitiosis cognoscendis, & euitandis.

QVam vana sint remedia, quae à veneficis superstitiosisque mulierculis affectantur, eorum nominum significatio, ac definitio demonstrat, num quid veneficium sonat, quam veneno inficiens? quid maleficium quam maleficiens? quid superstitio, quam superflua observatio, quae describitur quod sit vera religio falsi cultus.

Attamen adeo pullularunt fidesque adhibetur, vt in omnibus ferè morbis primatum obtinent, curationisque termini gloriam potentia, nec solum à vetulis cordi habentur, sed plerique docti à vera doctrina declinantes hunc curandi modum amplexi sunt: persuadentes his quasi omnes corporis affectiones debellari, vt Dardanus exercebat, hinc cantus,

At si

At si nulla valet medicina repellere morbum, Dardaniæ veniant artes.

Non ut commendat aspera medicorum schola, scilicet non horrida medicina, non fadicante extenuanteque diæta, non dolorem inferente phlebotomia, non vrente igne, nec vulnerante ferro, ut dulcibus medicaminibus, ceterisque compositis. verbis placidis, characteribus innoxij syderumque horarum, motum, ac locorum obseruatione.

Posse vero medicos quoque morbos curare maleficos suadet ratio, medicus enim doctissimus est dæmon, at hostis, cui omnis corporea moles subicitur, quid mirum si omnia morborum genera vi pacti illius annuentibus sanet?

Licere iniquè probarunt aliqui. Alex. Trall. lib. 9. c. 7. docuit quod honestum sit morbum vincere, & omni machina ægris succurrere, ut homo conservetur. Theophrastus Parac. acutissimè philosophans à vera deuiauit philosophia, dum probare nititur morbos maleficos, & quoscumque difficilius curatu magico, & superstitioso opere curare medicis licere, ut probat lib. de morb. cad. & lib. de vita longa 216. subdit non prætereundi morbi qui proueniunt ex mentibus, & æstimatione propria ex imaginationibus alterius, ex incantatione ex superstitione, & similibus, lib. vero de hyperphis. morb. medicum docet curare morbos occultos, nempe ut fabricet imaginem ceream similem egro in suo nomine forti imaginatione, deinde magicis precantunculis, quæ non scribo, partem in qua est læsio adsumat, & comburat, vel si est in toto totum illud comburat medicus, & liberabit ægrum, lib. vero de longa vita ad dissoluenda maleficia fieri iubet imaginem similem suspecti malefici, & comburat. Et extant apud ipsum duo Hexagoni (quos citat Mare.) vnum inscriptum Adonai, alteri Iehoua, vel Tetragrammaton, quibus certo modo præbitis omnem magicum morbum pelli iactat, imò lib. de morbo cad. impie contendit nil referre an Deus, vel Angelus, vel diabolus, mundus spiritus, vel immundus ægro opem ferat modo curetur æger, abutiturque testimonio illo Sacræ Script. salutem ex inimicis nostris.

Et de hyperphis. reperit quæ ratione, & quo medo morbis magico artificio inflatis succurrendum sit, scitu est necessarium omnibus medicis, qui perfecti cupiunt esse.

De tali autem curatione, nec Auicenna, nec Galenus scripserunt, aut sciuerunt quicquam. Non enim in Academijs omnis dicitur ars, ideo oportet medicum, quandoque accedere ad oppugnantes vetulas, sagas, zigenopes, rusticos, & circumforaneos die Zambrecher, & ex ipsis artem ipsam addiscere qui plus sciunt de istis rebus, quam omnes Academiæ professores, & quamquam hæc rideant, Academiæ professores tu vttere illis in forti imaginatione, & experieris effectum.

Sed contra si imaginatio operatur, non ne præstat eam adhibere remedijs sumptis, quæ vel ars medicorum, vel vsus Ecclesiæ approbavit?

Non sanæ mentis, responder si quispiam præter naturali morbo, vel dolore per incantationem detineatur, illi nullum naturale remedium proderit, sed magicum remedium esse oportet, quo morbus tollatur, quali introductus est.

Hoc insert, quia homo impius Ecclesiæ. scilicet remedia supernaturalia repug-

repudiabat, quæ nos vt catholici recipimus; non quia nihil profint physica (iuuare probabimus infra) ideo ad dæmoniaca confugere debemus?

Alij ad maleficos morbos extirpandos obseruant galli cantus, eoque tempore medicamenta propinant: ferunt enim quia dæmones, striges fugantur cantum illum audiendo, destrui etiam maleficia.

Sed cur an quia myſteria magna Tartarei memorant, vt puta Dominicam Reſurrectionem, Petri pœnitentias, vel futuras populorum preces, vel quia lucem odit, & fugit cum

Lumina nocte canit prædicens impiger Alef.

Aliqui pro certo tenent ſiquid precario, vel furto de maleficij domu accepis veneficium ceſſaturum, quod impium, & falſum eſt.

Adducunt aliam ſuperſtitionem veneficium ſanari liquefacto plumbo, verbis quibuſdam, vt de mercatore ſcripſit Codronc. lib. 2. 2.

Vtebatur antiquitas ad magicas artes deſtruendas lotio humano, vt Paſcaſius Syracuſanus credidit de Virgine S. Lucia, & B. Althelmus in martyrio S. Chryſanti memorat, ſed milites magicis putantes præſtigij geſtum potentiffimis illum perfundunt lotij odoribus, quibus cuncta arbitrantur Chalægorum, & Hierophantorum phantaſmata, ſimulque Ariolorum magarum machinas euaneſcere. miſeri ſcilicet his perterreatur, & fugetur, quem non pudet pigetque in fatore cadauerum, aliorumque excramentorum, & libidinum ſtercoribus volutari?

Huius ſuperſtitionis ſunt multa loca Plinij, vt lib. 20. cap. 19. maleficia ambigitactis peſtibus ſanguine meſtruo, lapideque amianto, & idem lib. 30. de felle canis nigræ, & 28. c. 8. de ſanguine hyenæ, vel atri canis, tum de mandragore, & baaras effuſſione, & de innumeris alijs in lib. 6. q. 1. de exemplis ſuperſtitioſarum curat. apud Martin.

Quæ etſi videantur naturali virtute prædita ſunt ſuperſtitionem ſcatentia.

Neque valde mireris, quod cur plerique medici philoſophi curioſitate, non ratione inducti his remedijs uſi ſunt, & iactantur, vt Trallian. Aetius, Celiuſ Aurel. Priſcian. ſere totius libri capite Marcelli, Cardanus, Meſués, Arnaldus, Sauanarola; Nicol. Florent. alij que.

Forſan vt multa, ſcire exiſtimentur? aut vt omnibus morem gererent?

Superſtitio eſt; vt eorum, qui putabant contra ſterelitatis maleficia, vel odij inter coniuges prodeſſe, ſi quis nidum auium inueniens caperet matrem ipſam cum pullis.

Arnald. de remedijs contra mal. 226. poſuit multas ſuperſtitiones. Si fiat maleficia contra ſponſum, & ſponſam virgines, vt ſponſus ſponſam carnaliter cognoscere non poſſit, ſuſcipe vnã parapſidem, vel vnã taceam in cuius medio ſcribas in quatuor certis lateribus verba quædam, & in circuitu taceæ interius ſcribas Euangelium, tum ſcribere in certis lateribus Tetragrammaton, &c.

Tum dare hoſtiam non conſecratam, vel amigdalas ter ſectas, terq; ſcriptas, vt Chriſtus natus, &c. vel in principio erat Verbum, &c. quæ etſi ſint nomina Dei melius eſt corde teneri, quam ore digeri, vt multa ſolent offerri in febribus tertianis, quartanis, &c.

In morbo icterico ſanando vidi, ac increpauit uetularum abuſus, iubebant,

vt æger transfret quibusdam verbis, & retransfret ter in orbiculo falicis more catulorum nebulonum, & similia.

Alter modus Benti notior, at nunc non ita frequentatus in curanda quartana, vel quotidiana, vel tertiana, opus erat, vt febre tali affectus ab vna vrbis porta exiret, retro minimè respiciens, & cætera ad portam calcariz nuper ab Illustrissimo Episcopo Grauin. Archaio Riccio decoratam.

Et in sanando panaricio morbo arquato, benis scirro, spinamque aliquam euellendo dæmoniacè etiam obseruant, volunt vt sambucus aurora sole nascente salutetur & alijsque impijs verbis, alia vana operando.

Vtuntur communium etiam in morborum curatione falsæ imbuti religione verbis, vel scriptis, vel prolatis.

In sistendo enim sanguinem imperant, sanguine stà in te come Christo, &c.

Item locum ex quo defluit digito medicinali tanges, & sæpius repetendo dices, focnon &c.

Addit Marcellus multa vana, vt ad aurem eiusdem partis de qua per narrem sanguis fuit dici oportet ter nouies *σχοροχαμ*, &c. item scribes in charta virgine &c. *ΨΑΨΕΥΝ* &c. pergit vltimo radicem cannabis brachio dextro ligato, si totum brachium cinxeris de ipsa radice, melius erit, sin vero partem habueris, collo suspende, &c. quamuis fortasse hoc tribui posset occultæ virtuti naturalis radice herbæ, at in profluvio muliebri addidit superstitionem dum ait stupidus in monte ibat, stupidus stupuit, &c. ac de illa si cycoma cucuma &c.

Et erat vir quidam hispanus, qui sola nominis, & cognominis inscriptione patientis sanitatem affirmabat verborum quorundam missione.

Vtebatur alter sacrorum verborum benedictionibus, & imperio quem monitum cum fecerim de peccato mortali, vt pius ab incæpto desistit, imperare enim & benedicere proprium est sacerdotis.

Neque mihi arridet modus extrahendi fatum; vel facilem partum reddendi descriptus in Mesue in cap. proprio in vno citho de vitro scribatur exterius psalmus Miserere mei, vsque ad versum &c. & detur ad potandum ei tota &c. item in aure dextra ipsius dicantur hæc verba Memor esto &c. & subdit, mea sententia vanius, scribatur Dixit Dominus Domino meo, vsque ad tecum in principium inclusiue in charta &c. cætera omitto, suspendatur ad collum parturientis &c.

Vt tibi legenti ridendi antiquorum vanitates præponam, adduco quod scripsit Marcel. cap. 21. relinquendo aliqua tamquam profanissima, & quæ initiat, Ad corcum carmen in lamella stagnæa scribes, pergit. Item aliud carmen corce corcedo &c. pastores te inuenerunt, sine manibus collegerunt, &c. Tres virgines in medio mari mensam marmoream &c. sic numquam sciat illa &c.

Ad vuluæ dolorem non sine cachinno leguntur supersticiosæ curationes duæ

Ad facium omnes affectus per multas etiam decantat observationes vanas inter quas cum in anginosa affectione medicus vna vteretur hanc repugnare sacris iuribus conuinci noluit ita describitur non credendum.

Remedium valdè certū, & vtile faucium doloribus sic scribas in charta hæc
quam

Εἶδον τριμερὴ χρύσειον ποταμόν, & reliqua

Quam chartam in phæniceo obuolutam lino conligabis colloque suspendes, meminerisque ut mundus hæc facias.

Eodem ordine extant multa vana nullique rationi innixa ad fauces siquid inhæserit?

In arcendis anginosi, & pleuritici morbis sunt vulgò magnæ æstimationis quidam qui super locum affectum murmurant verba ut dicunt esse orationes S. Leuci, vel S. Blasij signis crucis benedicendo, & de Ananiaspta contra pestem, ex Malleol. 110.

Suntque multi, & Hispani, & Itali iactantes petijs benedictis; vel aqua huiusmodi vulnera sanare etiam periculosa: & quia hunc modum minimè superstitiosum esse contendunt, ideo adducam scripra à Del Rio lib. 3. q. 4. 5. 7. ut res clarior ostendatur.

Huc referendæ sunt innumeræ orationum formæ quibus vulgo vulnera sanantur, vel morbi curantur, vel infortunia arcentur, quale illud de quo Burchard, ibid. v. collegisti. collegisti herbas medicinales cum alijs incantationibus cum symbolo, &c. Est & alia in usu inter Hispanos milites qua quidem salutatores, ut ferunt sanctè vincentes, & omnes gratis curantes cum sola impositione linteorum, & certorum recitatione verborum utuntur formula, fuit Hispanica, sed reddam latine ex Del Rio cit. supra. Per Christum, & cum Christo, &c.

De hac formula mota fuit Ipris anno superiore quæstio, maximè quia nullum naturale medicamentum accedebat. Reuerendissimus Episcopus Iprensis Simonius, & Consiliarij eius totam curationem hanc iudicarunt superstitiosam, & illicitam, & prohibuere ne quis ea vteretur. Multis hæc damnatio dura visa.

Sed immeritò, nam hic effectus expectatur à Deo per modum miraculi, sed miracula sic assidue & quasi ex consuetudine poscere est Deum tentare. Deinde Sancti viri ad miracula edenda non sunt usi certis, & quasi conceptis uerborum formulis, sed modo sic modo aliter prout Spiritus sanctus suggerbat. Tum qui donum sanationum à Deo accéperunt illi, numquam accipiunt cum conditione, ut talibus, uel talibus utantur uerbis; sed tales committit formulæ sunt indicia pacti saltem latentis.

Nec licet priuatis comminisci formulas, quas nec sacra litteræ, nec Ecclesiasticus usus approbavit, qualis est ista, quæ licentiosè abutitur, & deprauat multò sacrosancti Missæ sacrificij uerba, etiam ipsius Canonis, præterea petit effectum sibi concedere per uim prædictorum uerborum; quæ uis non ad uulnerum corporis consolidationem, sed ad panis, ac uini transubstantiationem à Salvatore nostro directæ fuit &c. hæc Martinus contra supradictam formulam, quæ prima facie pia, & licita uidetur. Eia ergo si hæc uetita ut illicita, quid de alijs maiori uerborum missione, mutatione, crucium ceremonijs, quæ exercentur sentiendum?

Athenienses quæque Gentiles odio habuerunt uerbis medelam, unde (ex Vairo. 2. de fasc.) cum in Achaia quandam mulierem esse Atheniensem cognouissent quæ uerbis medebatur, eam lapidibus obruendam dederunt, asserentes non uerbis; sed lapidibus, herbis, animalibus Deos immortales sanandi uim dedisse.

Alij se iactant multos morbos maleficos curare figuris, literis, uel characteribus quibusdam impressis, ut lapidibus, gemmis, auro, argento, ære, stagno, ferro, plumbo, dominante eorum planeta, certo obseruato die, calique parte; & insunt inhaerere affirmantes quod affectus, qui ab his procedunt sunt ex naturali ui influente à cælis in compositionibus illis. hinc Plato 4. de Rep. etsi sapiens, docuit ad capitis doleatis medelam folium quoddam addita incantatione certa adhibitum sanitatem restituere, absque uero incantatione folium nil conferre.

Incantationes has Socrates apud Arnald. lib. Costab. explicat, quod sunt uerba decipientia rationales animas secundum interpretationes, aut secundum memorię impressiones, uel secundum desperationes. Inde autem medici bene confidunt incantationem, siue adiurationem adiuuare. Græci uero medici antiqui intendunt hic animam erroneam imperfectionem sui reuocare, qua reuocata necesse est, ut corpus reuocetur ab ipsa, cum corporis complexionem uirtutem animæ constet. sequi ex Galen. & sic intelligenda sunt uerba illa ab Alex. Trall. lib. 9. c. 4. adducta de humerica Galeni curatione.

Sed quæ agendi naturalia principia possunt esse in figuris, & characteribus ab arte fabricata? ars enim ordinem, compositionem, & figuram tantum dat, præterea agere, & pati non possunt reperiri nisi in rebus, quæ saltem secundum aliquod idem genus pertineat, at naturalia, & artificialia, seu influxus, & characteres, uel imagines genere sunt diuersa, ergo nulla operatio; sed quæ mirari uidentur sunt à dæmone mediante signo, uel pacto imito.

Animaduertendum in magica calliditate tibi propono, quod antequam in alicuius morbi curatione introducatur magus, dæmoniacam doctrinam doctus, petat, an experta sint remedia aliqua naturalia, quæ nisi acta sunt, prius fieri iubet: ac postremo ipse operatur.

Ego cum iuuenis id bene factum ab eo putarem, cum remedijs auferantur humores omnes melanconici sæpè subiecta, & occasiones à tartareo agente agitandi.

At cum intimè speculatus sum, alia congrua magis abscondita ratio mihi representata est, nam id uult dæmon agi ad hoc ut in potentibus uiribus naturalibus tota uirtus attribuat suæ mancipio, ut honor, cultusque suus augeatur. Vel quia Zelotypus sibi tantum non alijs, uel diuinis, uel naturalibus remedijs sanitatis causa condonetur, idcirco protestari solet magicus curator interdictis alijs incantatis tantum suis medicamentis uelle sanare. Addo etiam quid cum sciant morbi declinationem, & priuationem, ut sua religio glorias solum acquirat, irritant gentes ad tunc querenda remedia ab illo, uel illo Mago.

Sed ut noscas uetitos sanandi modos, ac ueros medicos transcribam dicta Doc. Io. Fran. Ripæ de remed. ad pestem pag. 61. Quis dicatur medicus. Respondet. Medicum accipimus qui alicuius partis corporis, uel experimento pollicetur, non incantationibus, aut imprecationibus; etsi multi sint qui incantationes, & imprecationes sibi profuisse affirmat. l. 1. §. 1. ff. de uarijs, & extror. cog. Vnde si uulneratus faciens se curari per incantatores moriatur, non poterit uulnerans intulari de homicidio, tum quia uulneratus non dicitur adhibuisse medicum qui uulnus curaret, tum quia per partem damnatam curam.

cedram sui procurauit, & sic fuit in culpa Sanctum Bart. Soc. conf. 78. Primo aspectu col. si. lib. 2. qui poterat alleg. rex, Aug. in c. quoniam 88. dist. Matres inquit Aug. infideles filijs dolentibus quarunt ligaturas sacrilegas, & incantationes omnia ista peccata sunt hominum, &c.

Et ut superioribus iam scriptis pro superstitionis cognitione dicta Cardinalis Cusani censeam, & exercin. ait, precepisse Moysen vasa coperiri propter Dominus abundas: sunt enim daemones quibus vetulae offerunt esculenta, & poculenta, quae mundando domum non comedunt imo seducunt. Prohibuit ne vir indueret vestem mulieris, & e conuerso, propter idolatriam, quia mulieres vestes viriles, & arma in honorem Martis induebant, & viri mulieres in honorem Veneris. hoc festum peragitur à Christianis in carnis priuio, tum addit, si res consecrata ad aliud quam ad proprium vsum applicentur est superstitio, ut aqua benedicta vni ut remedio naturali, non ut sacramentali, & à Deo virtutem, superstitiosum est.

Ita etiam omnem accipere, & expectare à determinato anno, mense, die, festo, vel à solis, lunaeq; syderumq; determinatis radijs facinus aliquid bonum, vel malum superstitiosum est, si vero fiat ob deuotionem simplicem sanctorum, vel virtutem aliquam influentiae, ut sic non est peccatum. Verum si pius es, & Deus est tecum, quid times temporum obseruationem?

Est ne sanandi superstitiosus modus eorum, qui orti sunt die parasceues; & quot quot nulloamineo sexu intercedente, ac abortu septimi masculi legitimo thoro sunt nati? memorat Vairus. 1. de fasc. 11. Del Rius lib. 1. part. 21. Garzonius nel ferraglio, Iulius Caesar Baricellus facundus scriptor in hor. geniali. Et obseruantur praecipue in febribus in Flandria, ac Beneuenti aliquos scrophulis affectos per septem dies continuos à puero quodam Romano per illud temporis spatium ieiunante sanitate restitutos vidimus, & puto maiorem efficaciam habere qui natus in die parasceues simul septimus inter fratres.

Respondetur cum Del Rio, quid hoc nequit ad naturalem causam reduci: quare ut concessa, prodigiosa curatio est, & si nihil superstitionis accedat reducenda est ad donum supernaturale, vel ad gratiam gratis datam. Non enim ab simile vero est ob Dei honorem, & mysterij sanctitatem, & honorem coniugis id Deum concessisse.

Ad hoc reducitur virtus illa Regis Galliae à S. Ludouico, & ante hereditaria tactu, & signo Crucis sanando strumas, ut Forestus 3. obs. Chyrug. 10. Guido in Chyrug. T. 2. d. 3. c. 5. Tagaul. 1. in st. Et referunt quoque Reges Angliae olim (ad confusionem viuentis nunc Regis) quosdam angulos benedixisse villis paruorum contractioni, spasmo, & comitiali morbo, quas omnes virtutes.

Pomponatius conatur referre ad virtutem talis individui, & adducit exempla de lapidibus, &c. dicens, sicut in herbis, lapidibus, & animantibus inueniuntur haec sanandi virtutes, sic nihil repugnare, qui & in tota humana specie similes vires inueniantur: ut in vno homine sit virtus talis lapidis &c. in alio talis plantae, & quod ergo planta haec, vel lapis ille possit, idem etiam hominem hunc, & illum vni naturae effecturum, & per has rationes admittit in latitudine naturae, qui solo contactu, afflatu, osculo, sibilo, aut nude linthei appositione.

fitione sanant etiam atrocissima vulnera, quam S. Anselmi artem vocant, vel genus illud saluatorum, vt vocant in Hispania; vel Sanctæ Catherinæ, vel sancti Pauli &c.

Respondet ad has rationes Martinus disparem esse rationem, nam hominis forma diuersissima est à forma v.g. reubarbari, magnetis, vel alicuius animalis, & eam vim beneficam quam à natura acceperunt obtinere ex certo temperamento, & definito totius speciei, inde omnis magnes ferrum attrahit, nec omnes homines sunt salutatores.

Teracrucius ponit aliud fundamentum arguens naturali complexione, & constellatione, quidam sunt nociui, quod patet, & halitu, & fascinate aspectu, ergo ex ijs quidam naturali complexione, vel constellatione erunt salutatores, & medici.

De constellatione natos refutat Albertus, nam omnes ex vi essent præditi sub illa influentia orti si quando tangit, ferè semel tantum esset hæc curatio in toto vitæ cursu, cum permagnus est annus stellarum.

Neque valet illatio de nociuo ad salubre, quia malum oritur facile ex quouis defectu, bonum ex integra causa: vnde benedictum omne bonum è sursum, si quid enim affert noxæ nascitur ex habitu contagioso.

Concludamus igitur modos illos curandi in limine naturæ Philosophos, & Theologos non admittere, & si qui aliquando reales effectus eueniunt attribuendum puto, vel dæmoni vi pacti quomodolibet, vel Deo suisque seruis miraculose, aut gratia gratis data alicui viro pio ob aliorum vtilitatem. Huiusmodi nempe donum conferendæ sanitatis, seu curandi esse supernaturale D. Paulum. 1. Corint. 12. docuit, alij quidem per spiritum, alteri fides in eodem spiritu, alij gratia sanitarum in vno spiritu, alij operatio virtutum &c.

Nauarrus manual. c. 11. 36. se extendit etiam ad non probos viros, ac allegando Margarit. Confes. subdit. porro illi qui vulgò salutatores vocantur (quantumcumque alias sint perditissimi homines) licet possunt suo munere fungi, quoniam gratia illa gratis data huiusmodi hominibus à solo Deo conceditur in aliorum vtilitatem.

Quæ nimis licentiosa sententia defendit omnes Ensalmaiores, qui & homines, & uetulæ propter remedij facilitatem, & suauitatem, quamplurimæ in omnibus ferè morbis obseruantur.

Quæ gratia etsi Deus quibus uult largiri potest, credendum tamen moraliter potius amicos quam inimicos ditari, tum hac gratia gratis eleuatos inueniri raros, & piissimos, uitaque purissimos; nec faciliter suadere possum diu manere in scelestis quin mutet in bonos.

Exempla enim Gentilium quæ adducuntur pro tactu, ut de sudore Alex. de digito Pyrrhi, de Vespesiano, &c.

Neque naturalia, neque diuina censentur, etiam si nugas esse negas, at dæmoniaca, dæmon enim malignus effectum sanitatis assequi agit suo modo à Gentilibus, Iudeis, Moris, Turcis, Hæreticis, tum ut omnibus gentibus confusio seminetur, & in dubium ponatur, quæ sit uera religio, tum ut cultui suo credatur.

Et quoniâ cōmūnis utilitatis maiori cōmoditate licet ab alijs accipere, ideo non me pudet sectionē ultimā lib. 3. & cā lib. 6. Del Rij in totū transcribere,

S E C T I O I X.

EX his inferitur decisio de multis formulis, quas non prætermittam planè, ut de ijs possint lectores, quando de facto inciderint iudicare, nec adscribam integras, ne curiosi, & impij queant abuti, sed adscribam tantum initium, & finem omittis medijs, & circumstantijs, quas auctores earum requirunt. primæ quatuor frequentes sunt hic in Eburonibus.

1 Ad equos sanandos interrogant, cuius coloris sit? si dicās spadicem, clamant spadix spadix si laboras tali, uel tali morbo, tam uerè saneris quam Ioseph, & Nicodemus &c.

2 Ante per ante, par ante ante &c. ut uirgo Maria peperit.

3 Alligare equum soloni arboris, quæ numquam fructum tulit, idque trium horarum spacio.

4 Pro quouis morborum genere, funiculo laneo brachium circumdare in nomine Dei, &c. & ad nomen sancti, cui morbus tuus sacer, funiculus contrahetur, & fiet breuior. &c.

5 Dicto consummatum est, pedem equi terræ fortiter incutere, & addito alio uersiculo ex oration. Domin. clauum excidere.

6 Ad morbum quendam animalis sanandum, iniicere phialæ uitreæ aqua plenæ limpida nouem hordei grana &c.

7 Filium per christum trahere: aut terreum imaginem sub altaris pala abscondere.

8 Tempore Missæ dentes tangere, & quendam ex Euangelio Passionis uersiculum dicere, &c. ut os &c.

9 Cum ægroto ante febris accessionem manus lauare, & interea certum ex psalmis uersum sub murmurare, uel laborantis manu prehensa dicere aquæ facilis tibi hæc febris atque &c.

10 Recipere tres panes missales, & in uno scribere qualis est pater, &c. & in 2, &c. & in 3, &c. & dare has hostias febricitanti.

11 Ducere ægrum feria sexta idque continuis tribus diebus ante solis ortum uersus orientem, & eo expansis ad solem manibus in Crucifixi morem stante dicere. hodie dies illa est &c.

12 Illud Aphricani, gustate, & uidete quod bonus est Dominus inscriptus certæ supellectili, &c.

13 In aquæ frigida cyathum instillare profluentis sanguinis definito numero guttas: & inter unam quamque legere Pater noster, et Ave etc. et propinare patienti, cumque certâ quâdam interrogare, uel fronti eius certum uersiculum cruore illo inscribere. Vel in sanguine sistendo dicere sanguis manet in te etc.

14 Tribus diebus ante solis ortum super equo dicere in nomine Patris, etc. exorcizo te uermem, etc. ut nec carnem, nec ossa huius equi edas, etc. deinde certo numero recitare Pater, et Ave. tandem in dextram aurem equi cum aliquot crucibus factis insusurrare quatuor quædam uerba etc.

15 Ad inueniendum furem, in crystallo crucem facere cum oleo oliuæ, et sub cruce scribere, Si Helena, et puero casto, etc. et post tergum eius flexis genibus

ter dicere orationem, &c. & cum Angelum (intellige nigrum) videbit puer in phiala tum interrogare quæ quis voluit. Item leguntur septem Psalmi cum Letanijs, hinc sequitur oratio terribilis ad Deum Patrem, &c. hinc exorcismus in furem: denique formatur figura circularis cum barbaris nominibus, &c. sic fure oculum putant excuti &c.

16 Ad curandum maleficiatum accipe tres olei violacei mensuras, & confisrens contra solem ante eius ortum exprime nomen &c. vicesima die mensis sanabitur.

17 Item ferre inscripta nomina trium Regum cum certis tribus versiculis, vel verba planè incognita, & absurda vt illa veterum Danata duries, &c. vt recentia Abrac, Anon &c. vel illa pani scripta Irioni kiriori &c. vel istud Hax, pax, &c. contra morsus canum rabidorum. Item contra dolores dentium, strigiles falcesque &c. vel aliud galbes, & galdes, Et in piscium captura illud Geoponici &c.

Alia quædam superstitiones in expi. primi præcepti apud Beatrium leguntur. c. 5. alij, inquit, promittunt sic, vis ut maritus tuus diligat te: accipe de omnibus crinibus tuis, & effer illos, &c. alia sic accipe hæc sancta verba scripta, & consue vestimentis viri tui, & non poterit occidi, vel substantia morte mori. Vel sic, si vis habere maritum ad voluntatem tuam, quæ re clavos ferreos antiquos de quibus inuentis debet formari annulus, &c. habebis maritum pro tuo desiderio infra annum. Item si sponsa debet habere bonam fortunam, oportet quod in nuptijs ingrediatu domum sub duobus gladijs, &c. item ne infans rapiatur à strigibus, debet poni cultellus, vel corrigia &c. hætenus ille contentus tantum posuisse quantum ad fugiendas agnitas superstitiones pertinebat. nunc ista sufficiant exempla plura. lib. 6. c. 2. §. 1. q. 1. & ex opere Martini de Arles extant enim innumera gratia abstrusa superstitionum curatarum quibus vti non debet incantus, nisi prius sollicitè cum prudenti, & pio Thelogo rem contulerit, solet enim hære anguis in herba.

Ex vltima monitione lib. 6. pro cognitione superstitionum modorum, concludit Mart.

Orationum quoque sanctitatem diabolus multis superstitionis circumstantijs solet violare. aliquando violat malo sine proposito, vt cum quis orat, aut celebrari curat Missam ad exitium alicuius; aut vano, vt ad sciendum aliquid boni successus &c. moneantur ergo in orationibus, attendere ad sequentia axiomata.

Primum peccatum orationis est ratione materie, quando petuntur res illicitæ, aut noxiæ, quæ repugnant honori, vel præceptis Dei, aut caritati proximi; aut quando res indifferentes (v.g. diuitiæ, honor, doctrina &c.) petuntur absolute aut pertinaciter nimisque instanter; aut quando petuntur instanter res de quibus iustum dubium est an sint homini ad salutem profuturæ.

Secundum est ratione formæ, quando continent verba, vel sensus verborum aliquid falsum, mendax fidei, vel naturali rationi, contrarium, vel nomina barbara, & ignota, aut nugæ, & ineptiæ, quia hæc omnia sapiunt blasphemiam.

Tertium peccatum est ratione modi, seu cerimoniarum, quæ adhibentur quando illæ sunt vanæ, & præter, vel contra communem Ecclesiæ consuetudinem,

dmem, vt si necessariò debeant fieri certo statu corporis, certis horis, vel diebus non interruptis, brachijs certo modo expansis, oculis in certum locum defixis, cum tot candelis talis, vel talis coloris, & similibus, Existimando circumstantias has ad effectum aliquid naturalis, vel supernaturalis virtutis conferre.

Contra hæc peccata adhortandi sunt homines, vt firmiter apud animum suum statuunt, nec velle malum vllum vitare, nec velle boni quidquam consequi, vel retinere per vlla media, illicita, vana, aut superstitiosa. Secundo postquam serio diuinum auxilium implorarunt, conentur suam voluntatem diuinæ prorsus conformare, sibiq; certo persuadeant quicquid eis acciderit, id à Dei prouidentia procedere, & ipsis esse longè vtilissimum. Tertio certo credant quando Deus illis non concedit quod postulât, id paterno Deum pium, & misericordem animo facere, quoniam hoc illis expediat, sicut solet medicus ægro multa subtrahere, & denegare non inuidia, nec sœuitia; sed beneuolentia, & sapientia. Quarto non apponant Missas quas ad intentionem dici curabunt vllum numerum, aut determinationem loci diei candelarum, &c. ex hoc cap. damnantur Missæ, quas vocant tricenarias reuelatas, & clausas Missas Comitum, Missas S. Amatoris, contra quas differit D. Vincentius Ferrerius hom. 4. Dominicæ 4. in Aduent. Ex dictis etiam damnantur orationes in quarum titulis præscribitur certus dierum numerus quo exacto sint exoraturi; contra illud præstantis viduæ Iudith 8. v. 12. Qui estis vos qui tentatis Dominum? non est iste sermo qui misericordiam prouocet; sed potius qui iram excitet, & furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis Domini & in arbitrium vestrum diem constituistis ei. Nec non orationes, quibus petunt à Christo, Despara, vel Sanctis reuelationes, aut apparitiones, quia hoc est plenum periculi, ac deceptionis, audaciæ, curiositatis, ac præsumptionis, quemadmodum etiam orare, vt significant eis diem, & horam obitus, & istis insuper inculcandum illud Thome de Kempis quid faceres si scires? nunc ita viue, vt securus horam illam expectes. Quocirca cum omne bonum à Deo pendeat, quomodo quod aues coniequit peres Datoris suaq; sponsæ præceptis inobediens? Tum cum sufficientia nostra ex Deo sit, & fors, mors, vita, & sanatio in manu Domini, quis cuncta vana, superstitiosaque remedia iuuare affirmabit? multa habes lib. de curat. Diuina.

C A P. I I. An licitum sit petere à veneficis remedium.

VEteres Iuristæ ad hominum vtilitatem tamquam bonum finem inspicientes statutum relinquerunt licere, nempe ad curandos morbos, vel ad reprimendas tempestates, vt Pet. Aerodius lib. rer. iudicat. 8. T. 7. cap. 6. Bartol. Salicet. Godefrid. & alij in leorum cap. de mal. Maluetius de sortib. Gril- lan. de sortil. legem vero hanc sustulit postea Leo Imp. constit. 65. ad Styli- anum. negans quidpiam verè bonum artibus his magicis effici: sed apparens illud bonum, illecebram, atque nassam esse, ac subdit notum enim nobis est illas, vt qui se ipsis dedunt, pro Creatore, ac Domino insauis, dirisque dæ- monis adhæreant, efficere; & qui illas affectantur, hos, per externarum rerum lætam quandam speciem, vulnera in anima excipere, quale quiddam inter

pugnandum meticulosi frequenter accidit; qui dum ictus interdum excipere manu nolunt, illis vel caput, vel ventrem exponunt. Sanè vero si quis aliquo modo incantamenti usus esse deprehensus fuerit, siue id restituendæ, conservandæue valetudinis, siue auertendæ à rebus frugiferis calamitatis causa fecerit, is apostatarum pœnam subiens vltimum supplicium sustinet. illi autem Iurisperiti ad Reipublicæ tantum vtilitatem, ac statuam rationes, non directè ad Dei offensam inspiciebant.

Interdicunt Sacræ literæ, & Canones maleficos consulere etiam ad bonum finem *Leuit. 19. non declinetis ad magos, neque ab Ariolis aliquid sciscitmini, vt polluamini per eos ego Dominus Deus &c. idem c. 20. & Deut. 18. &c. S. Paulus ad Rom. 3. statuit non esse facienda mala, vt eueniant bona, & qui amat animam suam plusquam Deum perdet eam.*

Nam cum supponatur vt verum dæmonem semper esse paratum corpori, & animæ nocere, ac ita cum suo mancipio contractum fuisse, resultat quid si quem sanitati est restitutus id efficere maiori animarum lucro: idcirco multi tenent maleficos morbos curari non posse ab illis, nisi in aliam transmigrant personam, maiori vel æquali damno. Ad euitandum ergo quodcumque damnum, vel peccatum non est confugiendum ad istos. Quare etiâ si veneficium non transmigrari posset in alium non permittente Deo; negari tamen non potest hos aliud componere maleficium, nam quid sibi vult cum à maleficiato petunt ligamen aliquod, vt salutem vulgo strenga, vel linteolum, vel zonam, nisi hæc necendo, vel vouendo diabolos inuocant ad responsa, ac ferè tamquam signum pacti taciti, vel veteris consensus accipiunt suarum operationum.

D. Thomas de malo 13. q. 4. huic proposito optimè scripsit. digni sunt morte non solum qui talia faciunt, sed qui consentiunt facientibus.

Propter quæ verè assentiri non fido ad periculi euitationem dictioni quintæ Del Rio. ita

Licet à malefico petere, imò licet etiam illum minis, & leuibus verberibus cogere, vt maleficium tollat, quandocumque probabiliter credo illum sine maleficio modo aliquo licito id facere posse siue quandocumque non sum moraliter certus quod vtetur modo illicito.

Hanc sententiam probat esse communem. Verum Caiet. T. 2. opus. 12. cautelam proponit, vt quis expressè protestetur se nihil commune cum diabolo habere velle, quia cum sit inimicus Christi D. N. omnis cum eo familiaritas interdicta nobis est: ita vt si procerto haberemus sanitatem ab illo obtinere, si à nobis peteretur non vt colamus illum, sed tantum vt sanitatis impedimentum auferat nobis illatum, Sotus ait, non esse licitum.

Ideo animaduertunt Theologi, Iudices ne ita simpliciter maleficos cogant vt maleficia curent, vel ægros benedicant pro talium cognitione, cum iubeant, vt peccata committant.

De possibili vero euenire potest, vt petendo maleficij dissolutionem à venefico ad pœnitentiam reuertatur, & sic sine altero maleficio sanetur infirmus, & hæc petitio limitatur faciendæ ab auctore proprio maleficij, non à magis exteris, cum sepe sapius propter escam aliquid lucrandi, vel aliquid aliud, ipsimet maleficia iaculantur, abscondunt, vt postea destructionis auctores habeantur.

Cautè etiam obseruandum à quibus magicorum morborum petantur remedia

media, sunt enim innumeri medicam artem profitentes, at à iure S. R. Ecclesiæ methodoque Galeni declinant superstitiones plerasque committentes. Quocirca perscrutandum est quibus medicamentis sint vsuri ex quo modo, cogitandumque licita ne, vel illicita, nec vnquam recedere à nostro methodo diuinæ iuncta, quod si nolint dicere, vel se iactent habere peculiarem gratiam; de ijs dubitandum est.

CAP. III. An Applicatio Remediorum telo, mucroni, seu cuique instrumento vulneranti sit naturalis, ac licita curatio.

Hanc curationem exercent Sueti, & Marpurg. ac nulla superstitione esse maculatam tenent.

Modus est, vt si haberi possit instrumentum per quod vulnus illatum est, accipitur, in temperato ponatur aere, & pars tota cruore tincta, vel saltem ea quæ penetravit, vel totum instrumentum, mane, & sero vngatur tale vnguento vetito.

Resp. Vsnæ in caluaria iuris, &c. non scribuntur. Confice sole existente in libra: Vsnæ colligitur luna versante in piscibus, vel crescente in Venere. Hoc vnge in punctura, &c. dixit Auctor huius impugnando. Vulnus vero volunt lauari quotidie vrina sua, &c. Si verò instrumenta vulneratoria non habeantur: aiunt quod sat sit si aliud ducatur per vulnus, vel ramus salignus in apertura cruenta madefactus, & inungantur vtraque horum latera.

Fundantur in rationibus sympathiarum, & antipathiarum; nec non in proprietatibus occultis influentiarum, quibus vnguentum redditur potens, & multorum naturalium de quibus assignari minimè potest vera ratio, vt plura sunt exempla, vel quia Deus magnus ab initio mundi sic virtutes illas plantauit, nec reuelauit. Sed quid? mira multa naturæ non dicuntur magica ab ignaris dæmoniaca.

Iste verò curandi modus, quia tota vis expectatur, & tribuitur rationibus dictis sine verborum Characterumque obseruatione minimè superstitiosus nuncupandus.

Cur verò vritur Vsnæ suspensi capitis? Extat intima ratio. Qui enim suspenduntur toti spiritus propter timorem mortis, seu refrigescunt in capite, & congelantur: & sic propter violentam mortem, & suspensionem suffocato natiuo calore in cerebro confunduntur, & fit vsnæ balsamicæ melius generatio, quam in alijs extinctis, & ita in operationibus anatomicis tali quoque corpore medici vtuntur.

Affirmant hanc curationem arrisisse Maximil. Imp. iurantque ter mille, & ultra sine dolore, sine cherugicorum præsentia conualuisse.

His præiis, hic medendi vsus non est approbandus ab honesto, rationali, & Christiano Medico; Cofugere enim ad qualitates occultas, ad Dei arcana non reuelata non est philosophi, sicut ponere actiones, & effectus in maximo distanti, non alterato medio, Probat alijs medijs id etiam Martinus Bonacina, T. 2. disp. 3. q. 5. p. 4. Neque modus medendi est medici, sed Blateatoris; nam Medici applicant medicamenta in corpore humano sanabili; non curant ligna; vel mucrones, vel enses, vnde quia illa medela variat normam, & mo-

dum ordinarium Medicorum videtur includere superstitionem. Deus enim omnia fecit, & reliquit secundum suos ordines, & mensuras; Primo erat Chaos, abissus, tenebræ; & terra vita inanis, vacua sensu; tum fuit creata lux vegetans, vitamque reddens, postea cælum lucis fons, tum spiritus, & distinxit in tres Hierarchias quarum vnaquæque habet tres ordines, vt diximus, c. ult. præludij, postea hominem, voluitque dum ægrotaret præceptis medicis stare; nec vt prudens medicinam abhorreret.

Adde omnis Medela, vel est à Natura, vel à medico eius ministro, vel à diuinis, vel à dæmonibus; Non est naturalis intrinsecè cum ipsa natura agat suis proprijs instrumentis in corpore naturali; non est Medici extrinsecè, cum non applicet remedia in abstracto, sed vel extra, vel intra corpus rationale. Non est diuina, quia esset miraculosa, nec sunt sine necessitate multiplicanda miracula, neque illo vnguento spiritus bonus allicitur, & flectitur. Imò si effectus sortirentur. Reducerem, vel ad dæmoniacam vi vnguenti armarij, tanquam signi taciti, vel antiqui cum aliquo mago.

Vel ad vanam obseruantiam simpliciter medelaque, aliquando ad sanitatem terminari per accidens, aut propter validam vim naturæ sanantis vulnera sanabilia, dicebat enim Hipp. 2. pron. & Coac. prænot. Moriuntur maxime ex vulneribus, si quis cerebrum sauciatus fuerit, aut spinalem medullam, aut hepar, aut septum transversum, aut cor, aut pulmonem, aut ventriculum, aut intestina, aut vesicam, aut venam cauam. Adde ex. 2. 5. Auic. renes, neruos, arterias, vesicam felleam, oesophagum, matricem, iugulares venas, articulos, & capita musculorum; minime vero moriuntur, subdit Hipp. vbi hæc non sunt; tum addè quando non committitur error notandus in ratione victus.

Vel ad virtutem abluendi vulnus cum propria vrina, quæ valde conducit ad abstergenda, & esiccanda vulnera, quæ cum non sint in dictis partibus, nec venenosis facile possit concedi curationem.

Sed replicet ingeniosus, quod curatio dicenda sit astrologica, cum vnguentum illud, & vsnea fuerint composita sub propitijs influxibus: vnde vis ea traductiua continuatur ad vulnus mediantibus spiritibus illis influxis, aut radijs, aut lumine, siue qualitate occulta intermedu afficiendo spiritualiter.

Sed contra, quia motus illi locales pertinent tantum ad Angelos bonos, vel malos, non ad vim rerum naturalium. Tum, concessa virtute in influentijs, repugnaret naturæ contrariorum, & proportionum: influxus enim sunt limitati, non possunt, v. g. excitare frigidum, & calidum, humidum, & sic, cum vnico modo, nam in vulneribus primo frigidis, & temperatè adstringentibus prohibenda est inflammatio, quæ existente nullo modo introduciatur sanitas; Cuius prior indicatio est partium vnio, vt quæ prius erant disunctæ, vt mutuo adducantur, coniungantur, agglutinentur, & tandem conerescant, coalescantque. In simplici vulnere faccijs adaptatis, & constrictis datur vnio. Agglutinatio verò fit à sola natura sanguinem subministrante. Minister autem naturæ adiuvat, primo modicè esiccantibus, vt absorbeantur humiditates excrementitias in parte debilitata subcrescentes, coalitumque remorantes; secundo symptomata, & alia superuenientia, quæ vnioni procurandæ impedimento sunt remouens, vt dolor febris, res infixa, ossa fracta,

dis,

dislocata, sanguinis profluvium, caro aucta.

Ad quæ omnia cum requirerentur medicamenta tempore proportionato qualitate contraria, ac diuersa applicanda, tum manus chyurgica; Quod possit hæc agere influentia affirmare vanum, & superstitiosum iudico.

Probatio de sympathia, seu concordia symphonia, inter vulnus, & instrumentum vulnerans, ac vnguenti compositionem non est admittenda: cum potius inter vulnus, & vulnerans sit antipathia, seu discordia pugnans; neque sanguis ille frigefactus, potest habere aliquid attrahentis, & excitantis cum mortuus sit, & derelictus à regimine naturæ. Et forsan melius esset si dixisset, vnguenti auctor Rod. Goclenius, vngenda sunt frustula lintei cruore imbuta; sympathiæ colorem tribuisset.

Ad paritatem, quæ adducitur de tot rerum occultis, proprietatibus, amicis, & influxibus? est dispar rationis consideratio, cum in illis requiritur contactus aliquis, vel visio proportionatè, aut fiducia imaginans, vel aliqua apprehensio, seu animi passio, num inter vulneratū, cubile clausum, & distans, ac telū alio loco medicatum, qui tactus, quæ visio, quæ proportio cogitantur?

Ad exempla de sigillis lapidum virtutibus miris præditis ad distans, fat responso, s. Rom. Ecclesiæ, vt vana interdicens.

Aliqui profitentur sola characterum scribentis inscriptione per litteras missus diuinare de animi moribus, corporum complexionibus, de futuris morbis imminuentibus, de modo curandi, nec non de reis, & bonis fortune. Quæ omnia cum nil commune habeant cum ratione, sapiunt vel superstitiosum, vel vanum, vel dæmoniacum.

CAP. IV. Vt demon nocere desinat est ne licitum, signum maleficijs destruere.

Hanc quæstionem longa serie tractat, & disputat contra Hesselium, & discipulos eius qui nullo modo esse destruendum tenebat 14. argumentis Mart. lib. 6. q. 3. 1. ad omnia respondens affirmando licere etiā spe cessationis.

Nos pro responsione vtemur Scoti dictis in 4. dist. 34. his verbis, Si per orationes Sanctorum impediatur virtus dæmonis bene fit, si tamen Deus illud non exaudiat, tunc si sciretur maleficium, & destrueretur, dæmon non indigeret amplius, quia ex pacto non assistit, nisi dum duram aliquod signum. Et ex hoc patet, quod trifida est illa quæstio, an liceat tollere maleficium intentione curandi maleficiatum. Non enim solum licet, sed est meritorium destruere opera diaboli, nec in hoc est aliqua infidelitas, quia destruens non acquiescit operibus malignis, sed credit dæmonem posse, & velle fatigare, dum tale durat signum, ac destructio tali signi finem imponit tali vexationi.

Clarius id explicare videtur Caietan. 12. tom. 2. scribens duobus modis contingit maleficium à maleficijs solui; primo per simplicem dissolutionem, seu maleficij destructionem prius facti, vt puta dissoluendo ligaturas capillorum, pennæ, lini fili, funium suspensi ad furcas, & c. enarrata in c. de causis, & signis; aut comburendo alias compositiones, & hoc absque dubio licitum est, nec opus malefici, vt maleficus est; at hominis, scientis impedimentum

boni

boni proximi sui; quia nulla hic euenit inuocatio dæmonis, sed sola signi dissolutio, quo durante diabolus statuerat malum alterius continuare; secundo per inuocationem dæmonis, seu aliud maleficium, & hoc procul dubio peccatum est mortale.

Quare licitum est etiam maleficum rogare, & pecunias promittere, vt ligaturas, vel maleficium, quod habet dissoluatur, & comburatur simpliciter tantum, sine alio maleficio, quando nulla illicita intercedant. Sicut enim est malum ponere; ita bonum tollere, imò si te nolente maleficio vitur non cooperaris; sed si tibi maleficium ad dissoluendum, vel comburendum (non autem ad flumen currens, vel caminum fatidum proiciendum) præberet tutiorem rem esse putarem.

Neque hic scribam tot exempla proprijs oculis obseruata, & in posterum pauca adducenda, quod combustis, & dissolutis maleficis instrumentis, imò publicè expositis, sanati sunt statim ægri, etiam si nō fuerint decantata à sacerdote orationes huic institute; tamen quoniam sæpius morbi isti renouatis signis recidiuari solent, idcirco pijs ceremonijs ea igne concremari melius est, operam demum præseruationi dari.

Sed quæso hæc curatio per ammotionem signi est ne collocanda inter naturalem, vel inter diuinam, vel dæmoniacam? nam non est diuina, cum nulla intercedit præcatio diuina; nec naturalis, cum nullum videtur naturale remedium; Neque malefica, cum supponatur destructio tantum signorum non compositio. Vera quidem censentur.

At Respondere possumus istam curationem appellandam esse maleficam priuatiam cum cesserit malum, non posituiam, seu mauis dicere moralem. Sicut enim licitum est expectare dæmonis fugam, ab obsessio, ita est expectare effectum priuatium à dæmone.

CAP. V. An mortua Maga cesset demon operari in maleficio.

CVM clarum sit sæpeque repetitum, quod maleficia fiant à veneficis odij, vel amoris voluntate, & diabolus, vt morem eis gereret fiet pactis afflicto in aliqua corporum cavitare, alioque humore excrementitio, vel applicatione actiuorum naturalium venenosorum, creditur, quod dum ad inferos ignes suam præcipitauerit seruam eius sine consecuto non curet de cæteris; loquitur tamen de sua assistentia non de venenosus applicatis iam vim impressis, vel alijs absconditis, & ingestis.

Altera ex parte, quia multa sunt exempla de maleficijs conseruatis diu, perempto auctore; Cogitari potest, quod licet sit mortua maga ipse cupidus augendi, conseruandique cultum, suamque congregationem ad exemplum sub suo vexillo militantium; suis, monstrat post mortem quoque se stare pactis, facinora ea tartarea conseruando, vsque dum à rerum moderatore permissum sit. Neque inferis, quod dæmon cum sit mendacij pater non est dicendum stare promissis, quod verum est quando agitur de salute animarum; at quia seruando pacta (præter conseruationem sui cultus) mortua maga expiscari spem habet, forzan impatientia, vel desperatione, animam maleficiati, aut saltem voluntaria delectatione se delectat affligere corpus: idcirco à maligna incæpta operatione potius tenendum est non cessare.

79

LIBER TERTIVS

PETRI PIPERNI BENNI PROTHOMED.

DE NATVRALIBVS REMEDIIS.

CAP. I.

An Remedia naturalia agere possint in magicis morbis curandis.

Leiq; forzan non probè affirmarunt, quod Morbi magici, cum dependeant à spiritu, nequam, & incorporeo agentes; cui nulla semper terram potestas est, cui comparatur, qui factus est, vt nullum timeat esse rebus naturalibus vim omnem adimendam: ex eo quia naturalia cum sint ordinis inferioris, non possunt operari in superiorem ordinem habentes; & si quid aliquando valeant; agunt quatenus prohibent dispositiones aptas ad morbos suscipiendos, aut quatenus alleuient vexatum; vel indispositioni per dæmonem introductæ opponendo, sensibilia naturalia sanent. At Tartareus hostis vim habet denuò morbos renouare, causas, & humores, vel flatus augendo, & iterum ad nouum peccatum suum ministrum irritando, vt facturas refabricet.

Ex aduerso, quoniam humani generis Salvatoris aduentu, limitata, & enervata fuit eius potentia; ita aliquando Deus permittat eorum operationes, vt debbellari possint suis medijs: si enim ab his humores perturbentur, euacuatis, & temperatis; cesset vexatio, si applicentur venena naturalia; antidotis aptis administratis recuperetur sanitas; si aliquando obstruerentur via naturalium spirituum, his apertis desinat morbus, &c. ideo Alij Theologi, Medici, & Exorcistæ experientia moti melius.

Affirmant res naturales, indirectè certè, seu ex concursu principali causæ supernaturalis vim habere contra dæmones pellendo, vel cruciando.

Sæpius enim effectum habere naturalia permittit Deus, tum ad confessionem, despectum, & pænam dæmoniorum, cum intelligantur res inferiores potentiam tenere in se superiores, & sic intelliguntur, vt instrumento diuinæ Iustitiæ operari. Tum etiam quia initio creationis tali dote potuit res illas Deus dotare, vt hos morbos in præseruando, vel iuuando, uel curando agerent.

Subscribitur Auctor, lib. 2. de secret. nat. 100. his nam fili, qui contra infinitam substantiam peccat, infinitè peccat, oportet peccans, igitur quocunque modo possit, magis pœnam pati: sed præter ammissionem uisionis diuinæ, nulla potest eis dari maior, quam qui submittantur actioni uirtutis rerum sensualium, & præter hoc fili extat tibi reuelatio, qualiter medicinæ sensuales actiones habent ad dæmones fugandos de quocunque corpore.

De-

Defenditur etiam à Mengho, lib. 3. comp. ar. exor. c. 7. à Del Rio, lib. 6. c. 11. 3. à Zaccharia Vicecomite, in p. 1. doc. 2. à Polidoro pract. art. exor. p. 2. c. 6. qui auctoritate Nicolai de Lyra super 1. Reg. 16. probat petras, & herbas magnam uim habere in maleficia. Hostiens. sum. Tit. de impot. coeundi, & propter alios Magister, in hist. super Tob. 6. ait fumum cuiusdam arboris adustæ diabolum pellendi uim habere: & Ioseph. Hæb. 8. antiq. 2. hanc facultatem inesse herbæ Baaras, quam describit Mattioli. idem tenet Hugo; & D. Hieronymus scripsit dæmonium sustinenti licet petras, uel herbas habere, sine incantatione; & habetur in forma. 26. q. 7. dæmonium sustinenti, c. ult.

Inter multas probationes adducā scripta à Ioanne Nider. 12. Formicar. ita. Præterea, quid his maius est: tenet Paulus Burg. in addit. super p. Reg. 16. hanc conclusionem u. d. Non solum concedendum uidetur, quod aliqua sensibilia possunt affligi à dæmonibus leuius ferre, ut scilicet Nicolaus de Lyra tenet, sed quod etiam per sensibilia aliqua à dæmonibus affligi possunt totaliter liberari; quod probatur per eandem, quam Nicolaus adducit. Nam cum dæmones non possint materiam corporalem secundum suam uoluntatem transmutare, sed mediantibus actiuis qualitatibus, qui disponunt materiam ad suscipiendum actionem afflictiuam in corporibus ab eis obsessis: ut Nicol. dicit. eadem ratione per aliquam rem sensibilem potest curari dispositio in corpore humano, per quam non sit aptum ad suscipiendum actionem dæmonis. Verbi gratia mania est maximè dispositiua ad alienationem mentis secundum medicos, & per consequens ad suscipiendam afflictionem dæmoniacam, quæ quidem maniaca passio sicut potest alienari per sensibilia medicamina, sic & penitus curari; & per consequens curata esset talis dispositio in corpore humano ad suscipiendum afflictionem dæmonis correspondentem tali dispositioni, & sic recedet penitus afflictio dæmonis actiua redeunte passiuā in possessio, hæc at alia Paulus.

Codronchius, lib. 4. de Venef. m. 9. idem sustinet addendo, ut nos agimus, quod res istæ antequam adhibeantur debeant benedici, ut melius operentur.

Addit Petrus Mamor. in siag. mal. cap. 11. ita. Guillermus Paris. dicit quod quia dæmones peccauerunt per appetitum se eleuandi ad superiora, iuste à Deo puniti sunt, ut inferioribus rebus subiciantur, & per lapides, & herbas, aliquas effugentur; Anania uero, lib. 4. de nat. dæmon. c. 27. habet. Cæterum non pauci secretiores sapientes haud ullis virtutibus dæmones perpati aiunt, sed quadam, qua hæc inferiora, superioribus aduersantur analogia: aut ex opposita intelligentiarum propria uirtute cunctis rerum generibus (ut secretiores volunt) præsidentium. Hinc notanter dixisse Proclum autumno de magica vlt. Non numquam uero herba una, vel lapis unus ad diuinum sufficit opus.

Fauet etiam hinc scriptum Fernelij de caus. rerum abd. c. 17. nam si occulti morbi usquam proueniunt necesse est, & contraria illis occultaque remedia existere nihil in hac rerum uniuersitate subsistit, cui non & simile, & contrarium quoddam natura protulerit, etiam si nostra diligentia nequit inueniri; nam cum ut plurimum verum sit in inferendis maleficijs, ut dæmones rebus venenosis naturalibus, etiam clare patere debet ad ea auferenda concurrere

conferre entia naturalia, nam quid valerent dicta Eccl. 38. ni medendi haberet suo modo potestatem?

Honora Medicum; propter necessitatem, etenim illum creauit Altissimus, à Deo est enim omnis medela, & à Rege accipiet donationem. Disciplina medici exaltabit caput illius, & in conspectu Magnatum collaudabitur. Altissimus creauit medicinam de terra, & vir prudens non ahhorrebit illam. Non ne à ligno indulcate est aqua amara? Ad agnitionem hominum virtus illorum, & dedit hominibus scientiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis. In his curans mitigabit dolorem, & vnguentarius faciet pigmenta suauitatis, & vnctiones conficiet sanitatis, & non consumabuntur opera eius. Pax enim Dei super faciem terræ. Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum; sed ora Dominum, & ipse curabit te. Auerte à delicto, & dirige manus, & ab omni delicto, munda cor tuum. Da suauitem, & memoriam similitudinis, & impingua oblationem, & da locum Medico. Etenim illum Dominus creauit, & non discedat à te, quia opera eius sunt necessaria; est enim tempus quando manus illorum incurras. Ipsi verò Dominum deprecabuntur, vt dirigat requiem eorum, & sanitatem propter conversionem illorum. Qui delinquit in conspectu eius qui fecit eum, incidet in manus medici hactenus. Quare cum Altissimus dotauerit tot virtutibus putas forsan non tribuisse ei etiam vim aliquam, suo capitali hosti contradicendi, appugnandi, eiusque acta annullandi? pferim, qui in medendo obseruet Christi præcepta?

Ergo negare non potest admodum conferre in magicorum morborum curatione res sensibiles certe tanquam instrumentum diuinæ iustitiæ ad illorum penas, & confusiones, & confirmetur exemplo ignis, qui naturaliter non cruciat damones, & animas, cum nulla sit proportio, sed solum vt instrumentum eleuatum ad penas eorum à iusto iudice; eodem modo possumus philosophari de quibusdam sensibilibus beneplacito Dei ita electis, talibusque virtutibus ditatis.

Neque quia naturalia huiusmodi modo indirecto agent ad delendos magicas affectiones, inferres nos finem non assequi; Age, cia scedo, veniet sanitas; nec vt concludas curo, indirectè vel directè, vel utroque modo curari morbos.

CAP. II. De Particularibus Remedijs Phisicis.

Cum neque dicta neque chyurgia, neque pharmacia morbi sanentur; incurabiles putauit, Gal. 7. ap. 85. at Medici nostra ætate ad aliquid diuini reducunt, ita vt oporteat ad aliud medendi genus scopum conuertere, scilicet, vt viri illæ occultæ; propria virtute occulta oppugnetur; ideò ex cogitarunt multa, quæ interne, & externè etiam appensa huiusmodi proprietate essent prædita. Hæc non solum magis morbis, sed derelictis malis, à grauissimis auctoribus, vel quotidiana nostra obseruatione confirmata omnibus utilimum colligere iudicaui. Solent enim contra huiusmodi morbos agentia, vt plurimum esse alexipharmaca, seu secundum qualitatem occultam contraienens, vt.

Lapis Belzuar, fragmenta gemmarum, margaritæ vnicornu, terra lemnia,

L

bolus

holus armenus, utrumque coralium, alyssum, Vincetoxicum, artemisia, allentia rhamnus, absinthium, celidonia, antherrinam, verbascum, anethum, Angelica odorata, aristologia, attriplex, assa fetida, asarum, aloes, asphodelus, acetosa, beronica, bistorta, brionia, baccharis, baaras, centaura, cypripedium, cyperus, cyclamen, calamentum, Dipotamus, dracunculus caryophyllata, esuia, enula, hellebori, eupatorium, feniculus, fumus terræ, fugadæmonum, genestra, gentiana; herba Trinitatis, hyssopus, & ab Arnal. in c. de malef. laudatur herba, quæ transuerit per medium lapidis perforati, & in primario usu est herba est baccas paris, iuniperus, iua, lilium conuallium, lignum alodes laurus, maiorana, morsus diaboli, seu succisa (cuius radicis pulvis contra pestem, vermes, & internos carbonculos mirè) melissa, moly, mater syluæ, mitridatæon, mirra, myrica, nigella, nasturtium, origanum, origanum, Palma Christi, peonia, panis porcinus, polipodium, pinpinella, quinque folium, quo sæpe utebatur quidam suspectus homo, & à Fuchio laudatur ad expiationes lustrationesque, atque castimonias, Ruta, Raphanus, ruta capraria, fauina, squilla, stechas, scordium, scabiosa, sena, succus cyrenæicus, spica, nardi, sperma cetæ, tormentilla, trifolium, acetosum; Valeriana, verberna, vincetoxicum, vngula, caballina, semen agnicasti pro maniacis.

Principaliter verò, & vsualiter sunt Palma Christi, cuius radices maniaci datæ magno sunt iuuamento: & 3.1. feminis in vino propinatum neruorum affectibus, & epylepsie auxiliari Mattiol. & Nicol.

Aristolechia, quam Gal. commendat conuulsis. & simpl. & Dioscorid: venenis, & serpentibus; infantem eius suffitus reddit hilariorē; utimur etiam in suffumigijs.

Ruta cui magna vis tribuitur morbis magicis, & ab Arist. causa quaritur 20. probl. 24.

Hypericus tantam habet antypatiam, ut eius suffitu frequenter dæmones recedunt; hinc appellarunt fugam dæmonis cuius feminis 3.1. cum vino bibita contra morbos chronicos febres longas, & quartanas continuata valet; purgato corpore initio accessionis bibat quartanarius 34. vini optimi, & 3.1. pul. semin. hyperici, coriand. pparatorum, & millij solis per 4. vices.

Verberna, vel berberna vocatur herba sacra eo quod multum ad amuleta, expiationesque commendaretur, ut Dioscorid. & Plin. scribit magos ex ea febres nullique morbo non mederi; hanc valentes efficcare, & discutere, & discutere, & perfecte corroborare ait Gal. 8. simpl. ideo Archigenes, referentæ Aetio, ipsam capillos fluentes sistere, radicis decoctum dentium dolores sedare; colicis, epylepticis, quotidianarijs, ac quartanarijs proderet, ischiæ succurrere arbitatus est, ac emplastro curat tumores splenis mirè.

Peonia conducit præsertim, dum in capite adest affectio, ac quoque pueris alligata curatione epylepsie curat, huius grana 15. suppressionibus nocturnis, vuluæ strangulationibus opitulantur ex Gal. Dioscorid.

Laurus ferre est contra dæmones, ac etiam contra venena, & serpentes manu ducendo eius baculum ex Rodrig. lib. 5. c. 7. & Proclus ultimo de magia ampliatis ait sufficit enim carduus ad subitam alicuius numinis apparitionem, ad custodiam verò laurus, racinum, & squilla quæ vana sunt.

Herba paradisi semen (quo sæpe vtor) præstantissimum esse medicamentum.

tum contra hos morbos scribit Pandeſt. nec non in morbis chronicis ordinarijs, ita vt quidam ſemiſulti facti pulueris huius 31. hauſta, vſque ad 20. dies ſani fuerunt cui adſcripſatur Merſiol.

Baaras Ioſeph. Hæbreus 8. antiq. c. 2. & 7. bell. iudaici, 23. ad dæmoniacoſ morboſ commendat. Mattioloſ illam reperit; ego non dum.

Iringi radicem laudant ſimpliciſtæ contra omneſ oppilationeſ, & omnia venena, & ſerpenteſ ſed Arnalduſ, cap. contra dæmon. & malef. ita exagerat ſi quiſ portauerit. radicem iringi, nunquam inſidias alicuiuſ dæmonis ſuſtinebit, promittente Deo, item ſi ſub veſtibuſ dæmoniacoſ ponatur dicta radix, dæmoniacuſ confitebitur quiſ eſt, quod eſt, & vnde eſt. & effugiet. at vigoſiuſ ſi benedicetur tamen vſque dum non ſum expertuſ: nec huiuſmodi efficaciam huic ſtirpi eſſe conceſſam autumo.

Herbæ bettonicæ tantum gloriæ quidam tribuerunt, vt domuſ in qua ſata ſit exiſtimetur tuta à piaculiſ omnibuſ ſcribebat Vienoſ, & de Bacchare auctoriſ. Virgil. in bucol. Bacchare fronteſ cingite ne vati noceat mala lingua futuro.

De Moly herba Homeruſ narrat, quod Mercuriuſ contra veneficia Circeſ Moly herba Vlyſſem muniuit.

Addunt etiam valere lapideſ adamantem, calamitem, vt Arnal. Aetitem, Celidonium ex ventre hyrundinuſ meſe Auguſti extractuſ, vt hortuſ ſanitatiſ, opaluſ galactitem, ſaphiruſ, Cathoithruſ, ſmaragdum, iaspideſ.

Argentum viuum geſtatuſ magniſit ab Auctoriſ, contra maleficiæ. de Chryſolito ita Galluſ. eſſe phylaſteriuſ fixuſ perhibetur in auro contra nocturnoſ ſortuſ tutela timoreſ, &c.

Gagatem contra morboſ omneſ magicoſ laudant ſere omneſ ſcriptoreſ, & à Meſue ſit oleuſ ſacruſ hinc iurè ſcribitur: idem dæmonibuſ contrariuſ eſſe putatur.

Vincit præſtigiuſ, & carmina dira reſoluit: & hortuluſ ſanit. cap. 58. de lap. teſtatur, aut ſi per oſ hominiſ obſeſſi loquantur ſumuſ eoſ tacere cogit. & ſubdit dæmonibuſ, & omnibuſ maleficijſ reſiſtit: Arnald. & Bayruſ, 163. ad maleficiatoſ extollunt arcem picuſ commeſſam, & ſel coruinuſ, & oleuſ ſeſaminuſ vinctuſ, tum cor corniciſ maſculi mareſ, & ſeminæ vxorem ſerre, & ſcribit quandaſ puluerem hyrundinuſ, quaſ non approbo, & Gilbertuſ mentitur ſi Caprinuſ in domo tua poſueriſ à proprietate omnia dæmonia fugere, tum laudatur ſuffimigiuſ ſelliſ piſcium lauſularuſ, vel iecoriſ, & vpupæ cordiſ, & piſciſ callyonimi Tobiaſ, vel dentiſ hominiſ mortui, vel mirræ, galbani, aſſæ, & de ſulphure pergit Procluſ cir. ſed ad præſagiuſ cor talpæ; ad purificationem verò ſulphur, & aqua marina. ergo ſacerdoſeſ per mutuam reruſ cognationem, compaſſionemque conducebant in vnuſ; per repugnantiam expellebant, purificanteſ cum oportebat ſulphure, atque aſphalto, id eſt bitumine aqua aſpergenteſ marina, ſic de Medea Ouid.

Terq; ſenem flumma, ter aqua, ter ſulphure luſtrat. Purificat enim ſulphur quidaſ propter odoris aiumen, oleuſ verò ſulphuriſ quantum in re medicaſ conduciſ ſciunt experimentatoreſ, & qui fidem rebus chimiciſ adhibent.

Non recolo latè de lupi pardi, onagri, rubetæ, Cynocephali, alioruſque

animalium remedijs, cum superstitionis non pauca includi videantur: tamen quæ particula animalium non prohibentur, quin agere valeant indirectè, seu instrumentaliter, nisi superstitiosè administrantur, idèò ut certè raritate materia, ac carminis elegantib' delectetur hæc ex Rio transcribo.

*Horrendum facinus nimirum, nil tale verentes,
Promeritosue homines violenta obtrudere morti,
Et spoliare bonis: sed magni rector olympi
Antidotos homines docuit. Nam sortis byena
Noctiuaga pellem perhibent arce verenda
Fascina si gestet quispiam, tacitasue referret:
Stercora, qua reijcis violenta, & morte perempta,
Ossa que creduntur magicas depellere fraudes.
Et confert catuli nigri tinxisse cruore
Interiora domus, murosque obducere rubra
Incrustamenta, vel fel suspendere ignis.
Liebenes tumidos celeris dromada, & reserare
Conuenit, & siccos seruare tubilibus amplis,
Quod strygibus fraudes adimant, & fascina pellant.
Atque oculus dexter muskela includitur auro,
Post teneris digitis aptatus, reddere tutas.
Dicitur à diris lamijs strygibusque ligatos.
Creditur à multis torui seruata leonis
Pars cauda prodesse viris, quo fascina venant:
Pertur quod simili vi polleat ungula pardi,
Et de Cammleonte ita Villichius
Cammaleontis hepar tostum niteromantica pellit Appensus colla.*

Possumus etiam inter phisica connumerare, quòd lauare maleficiosos viri-
na hominis, vel decocto verbenæ conferat, & nescio an vis aliqua naturalis
indirectè inesse possit sanguini mestruo, qui vermina necare solet circunda-
tus agro, & postea inuncta demoniacis magorum artibus, & insidijs aditum
omnem præcludi, ut iam cecinit de canis nigri cruore hæc, & multa Plin. lib.
28. & 32. s. quæ non reperiuntur vera, sed omninò falsa.

Curiosus Benñus petijt an gestatio anuli de electro, ut puta stanno plum-
bo, & mercurio sub coniunctione saturni, & mercurij composito iterumque
recomposito sub coniunctione cum ijs aliorum planetarum è sit licita, cum
plerique gerant, contra tot morbos capitis, & in malignos spiritus.
Ego quidem non negata virtute aliqua rerum metallicarum, ut naturalium,
(nam argentum viuum mirè volunt valere) neque influentiarum, nulla
intercedente murmuratione, si & in quantum admitterem nisi fabricandi
modum doceret bea apostata fidei Paracelsus, lib. de compos. Metall.

Quæ omnia si à perito hac praxi imbuto medico vna con pio exorcismo
benedicente applicentur eligendo vel simpliciter, pro ut pars vna affecta, &
morbus

morbus vnicus indicationem praberet, vel componendo inuicem sicuti partes eadem, & plura affectiones demonstrarent, vel internè, vt expressa in puluerem redacta, vel clambicata, aut saccharo, vel melle condita, vel in spiritalem substantiam extracta; aut externè ad formam cataplasmati, emplastris, vnguenti olei vel appensa pro amuletis, miras parient operationes ad ad orbis Rectoris gloriam, & calicolarum, nec non operantis honorem.

CAP. II. De Remedijs Medicis in omnes Magicos morbos in communi, ad quolibet particularem Perito applicandis.

Rari Medici in huiusmodi morbos, medendi methodum monstrare conati sunt; nimirum cum naturales, defectus naturales; non transnaturæ ordinem indagare voluerunt.

Nos igitur experientia mira moti, pique utilitate curationem hanc ad medicum ordinem nunc reducere laborabimus.

Sopponatur; sicuti naturalia posse supradicto modo, vt probauimus, agere in magicos morbos, eo magis valere composita medicamenta, quæ antedemoniaca nuncupari licet; Quippe cum morbi sint difficiles ad inueniendas eorum essentias, causas, & remedia; seu difficile, etiam est venena curare, nisi adamassum cognoscantur. Ars tamen Medica vniuersale, remedium, mirum pluribus, conferens omnibus speculata est reperire, vt theriaca Andromaci, Mitridatum, alexipharmacum contravenena; composita Magni Ducis, Medicina nobilitatis tutoris; antedemoniacum nostrum? ex qua missione aliquod simplicium ad illud morbi genus directum prodesse possit; hæc etiam à sacerdotibus gentilibus in diuinis laudatur, quod proclus de sacrif. subiungit, miscebant autem plura inuicem, quia videbunt simplicia nonnullam habere numinis proprietatem, non tamen singulatim sufficientem ad numinis illius aduocationem. Sunt igitur vtilia huiusmodi mista, ita vt omnes exorcistæ medicorum piorum consilio, & existentia necessaria iudicent ad curandum praxi ordinaria.

Et quamuis difficillima sit curatio, & parte resistentiæ agentis supernaturalis spiritus; tamen vel ratione recipientis corporis, vel affectu partis; aut quia Deo placet, vt morbus magicus tollatur isto, vel illo medio ad eorum maiorem penam, & gloriam suam; his remedijs pie adhibitis multos vidimus ex onoratos, sanitatique restitutos. Itaque nunquam derelinquendi sunt egri sine auxilijs, quod monet Celsus, lib. 2. satius est anceps experiri auxilium, quam nullum, & Gal. 10. meth. 10. sic quanto itaque satius est aliquid non nulla fiducia, vel cum periculo facere, quam spe adempta certè perire, tanto profecto satius est potentibus praesidijs pugnare, quam nil agere. Adde quod cum plerique reperiantur iudicari morbi magici, vel quia non ita realiter sint, verum & agrorum falsa imaginatione, vt de melanconicis narratur à scriptoribus, & copiose à Foreste, lib. 4. cbs. in schol. 13. quos saepe sapius non medico ordine, sed Stratagemmate, seu calliditate curari opus est, vt in posterum dilucidabitur. Vel quoniam in dubium vertitur an sint venefici, vel ordinarij, vt viridissima est in praxi obseruantia, idcirco necessarium dari curationem hanc institutione, quæ si non proderit egregie,

non solum non nocebit: at morbis quoque medicis maximi esse adiuuamini-
nis, vt de quibusdam retulimus simplicibus, & iam dicemus; huic proposito
recitat Ferrerius, 2. met. 11. de homerica curatione, maniacos qui cacoda-
monibus obsideri videntur ceremonijs, & idoneijs praesidijs aqua lustrali
propinatis plerique curauerunt, ideo Trall. lib. 1. noluit nullum remedij ge-
nus medico praetermittendum esse quod 9. cap. docet attamen auxiliari oportet,
& non desperare, sed victu, medicina, & & omni modo succurrere oportet;
tum in 7. lib. 13. repetit etenim in pium est talem differere, & prohibere,
& quae agro ad salutem conferunt. Quare vt ad rem redeamus, nam medi-
cum prolongare sermonem in his quae nullum iuuamen afferunt medicatio-
ni superfluum esse reliquit Gal. 1. acut. c. 3. cum finis medicae artis curatio
sit non eloquentia, & vt ait Celsus, lib. 2. remedijs sanari morbos, & Hipp.
lib. de arte; bonus namque medicis, & operibus iucundius quia ex ser-
monibus ostendit, vt pote qui docendo non magnopere exercitatus, multi-
tudini fidem sinceriozem ex ijs, quae videat, quia quae audiat facere malit.

CAP. V. De Scopocuratio, vel Diptico instrumento.

SCopum ergo curatum dirigamus ad effectum ipsum, qui curari desi-
deratur; hic cum sit magicus morbus negat sanitatem, vnde indicatio
resultat illum auferendi, ac sanitatem ponendi, & quoniam morbus omnis
expelli non potest causa existente à qua dependet, idcirco dirigendus est sco-
pus ad causam, quae vel est materialis spiritalibus subiectiua, & sic resurgit
indicatio euellendi subiectum, & simul spiritalibus sacris diuinisque rebus
oppugnandum; vel est tantum venefica naturalis. Verum cum vt plurimum
causa haec soleat esse naturalis ideo naturalibus medijs, & spiritalibus propu-
gnandum Media igitur natura administranda sunt à parte indicantium, quae
sunt praeternaturalis constitutio, & naturalis; His ergo instrumenta
medica terminoque cum sint tria dicta, chyurgia, & pharmacia, dieta cum
existimetur nobilior in omnibus morbis docente, Gal. de remed. p. facit. 10.
primus, ac praecipuus scopus in omni aegritudine est ex acta victus ratio, quae
cum consistat in sex rebus non naturalibus incipiemus ab aere.

Sed antequam ad regimen manus imponatur, intimum perficiendum est
examen; an maleficium sit externè fabricatum, & abstrusum, an internè
propinatum, ac vtrumque potestatiue, vel existentia daemone. Quare illud
perquirendum est, vel vt figuratum, vel vt aggregatum, aut separatum re-
bus illis cap. de causis descriptis, inspicere iubeas domus cellarijque angulos,
limina ianuae infra cardinem, captus, festinia, culcitrae, puluinos, & pului-
nulos, sacculos vestes, aliaque secretiora loca, hoc enim reperto, rectèue esto
nil remaneret curae; nisi praeseruatiae; attamen aduerso tartareus magus,
non solum externis maleficis instrumentis, hinc interna curatio semper exer-
cenda est; celebratis ergo prius sacramentis de quibus in cap. de cur. diuin.

Aerem ponderamus, sine quo nec morbus tolli nec teneri sanitas po-
test. 3. met. 8. in morbis magicis dupliciter consideratur, vel ratione
morbi, vel ratione subiecti affecti; ratione morbi venefici saepe debet
esse subtilis, clarus, luminosus, & benedictus (vmbra enim humectat, cum
det

det magis, quia accipiat ex. 2. de dicta 20.) in quo sint accensi ignes ex ro-
 remarino, cupresso, abrotano, pino, iunipero, lauro oleis, mirto, hyperico,
 ruta, unitim cum quercinis lignis; in quorum carbonibus sint olentia ex li-
 gno aloes, belzuino, laudano, storace, thure, myrrha, vel componatur passil-
 lus. R. thuris storacis calam. Karabæ calam. ar. belzuini laudani astrologiæ
 rot. semin rutæ hyperici añ 3 i. ambra can. balsami an. p. vi. cum gummo
 gragag. dissol. in aceto, f. passilli pro igne tempore, morboque frigido
 proficuo, nam si morbus est dæmonis præsentia aer iste ratione contrarieta-
 tis oppugnat, cum ille sit luci fugus, tenebrosus, & maleolens, si autem ex
 applicatione rerum venenosarum, talis etiam requiritur tamquam spirituo-
 sum alexipharmaeum, ac ita confert ratione subiecti affecti, cum odore re-
 creetur, & refocillatoria nutritione spiritus vitales vigorosius bello, & succo
 melanconico resistunt, ut plurimum horum morborum causa.

Cur verò sulphure, pice, assafoeda, & his similibus maleolentibus, uti so-
 lent exorcistæ?

Id non sit ratione subniliandi aerem tantum, sed ad despectum dæmonum,
 ob rapresentationem penarum memoriam, vel quoniam sua penetratione,
 purificat humorem melanconicum, vel quia à Deo optimo sub his suppositi
 sint, & volunt quod terrei aquei, & lucifugi dæmones fatidis non admodum
 molestari, quæ solent odio habere aerei.

De suffumigijs fatidis (vel immodicè oporatis) Noto non ita incautè
 torquendos esse miseros ægrotantes, putantes nocumentum inferre dæmo-
 niorum existentia, cum periculum ducant frigidam inspirationem vitæ ne-
 cessariam interdicens; aut corpus ad maiores vexationes disponendi, hu-
 mores agitando, caput implendo, variosque morbos causando; iure igitur
 corporibus plenis malis succis dispositis ad caducum morbum, ut Valles. de
 5. Philos. pag. 219. & mulieribus propter vterinas affectiones prohibentur,
 purgatis verò humoribus, & obseratis magis, quam maleficiatis non interdi-
 cuntur. Ac communi utilitati liceat mihi passillos Aetij serm. 13. cap. 119.
 hic transcribere Seminis viticis, melanthij, cornu cerui, sansuci baccarum
 lauri, absinthij, sulphuris viui, bituminis iudaici, saluiz, radicis cyclamiois
 artemisiæ, origani, rutæ siluestris, cumini, castorij, lupidis gagata; anisi, co-
 nyra, rosmarini, buccinorum vstorum, resina singulorum vnciam vnam,
 cedria sextantem, picis rachynthiæ libram vnam. Omnia confusa ac cribrata,
 cedria, resina ac pice ex cipito, in passillosque redigito ac vitior. Facit ad an-
 ginam, potum, & suffitum ita ut hiant ore æger vaporem hauriat. Ad om-
 nem verò vigiliarum speciem vino liquefactum fronti illinito, atque ipsi so-
 rinsecus naso: quin & intrinsecus nares sublimito, & super prunas proiectum
 suffito, & somnum ægro conciliabit, facit & ad nares sordidum, & fati-
 dum natium vulcus, ipsis naribus ex eo illitis cum aceto; sanat animalia ve-
 nerata, & calices sufficit, & ut quidam tradunt etiam immundos spiritus ar-
 cer, hæc & Aet. extat pomum nostrum descriptum.

Æstate verò, & morbo calido aer procuretur frigidus, odoratisq; similibus,
 sandalis rosas, violis, narcissis, matris siluæ borraginibus, aquis vel aceris be-
 neolentibus, & manuteneri potest hoc pomum. R. fl. viol. matris siluæ bor-
 rag. citrangul. ros. hypericonis cort. citri añ. 32. sandal. omnium maceris

ann.

ann. 3. canfora 3. gummi arab. & dragag. dissol. in acet. ros. q. s. f. pomum secundum artem. Euitentur venti austrini, celum nubilosum, nocturnum, puluerosum, ac si possibile esset mutare non solum solium, seu domum, ubi contracta est ægri- tudo: sed Ciuitatem, vel oppidum perutile putamus; Sicut verò sit orientalis, neque nimis perlucidus ob spirituum dissipationem: neq; obscurus varijsque figuris depictus ne incutiatur ex imaginatione timor, vt multi obseruantur.

Secundo nõ offeretur cibus, qui dicitur crassum, ac robustũ alimentũ, quod naturalem habet aptitudinem, vt conuertatur, & alteratur à cibato, ita vt sit cum eo idem specie: vnde cum à creatore sit ordinatus ad conseruandum animalium vitam, quæ cum consistat in calido, & humido, tendere ad caliditatem, & humiditatem iure asserendum est, & accipitur in lib. de sal. dietæ; quod cibus sit optimus, qui calidus, & humidus sit temperatè, mollis actu, vel potentia & pinguis, vel dulcis, ita vt perfectè concoquatur in instrumentis coctioni seruientibus, faciliè penetrat ad omnia membra nutrienda, & citò in eorum conuertatur naturam, & eis assimiletur, & in lib. de med. purg. nu. 1. pag. 41. docemur sinceris, & acidis cibos si quis citra delectum, ac inconsideratè exhibeat, nihil commodi proficient, & in lib. de vef. med. nu. 27. ex cibis quicunque nobis incommodi sunt, & ingressi hominem lædunt; horum vnusquisque aut amarus est, & meracius, ac intemperatus, aut salus, aut acidus, aut alius quis intemperatus, & fortis: & propterea turbamur ab ipsis, sicut etiam ab his, quæ & corpore excernuntur, soluit Hipp. tres ciborum differentias numerare, quæadmodum alimenti species sunt tres, potus scilicet, sorbitio, & cibus, sic cibus tres habet suas differentias, vt puta cibus potabilis; velut aqua carnis, cibus sorbilis, veluti carnis contusum, ac tandem cibus crassus, vt caro non contusa: primus est leuis, tertius est grauis secundum medium tenet locum. At ad rem redeamus; cibus in nostro casu talis debet esse qualem requirit morbi occasio, virtus, & ægri consuetudo, tempus morbi, & anni; in magicis tamen morbis, non contraindicante virium robore, initio cibus laudatur paucus; hinc ieiunium animæ, & corpori prodest, non pura enim corpora quanto magis nutris tanto magis lædis. 2. aph.

Inter cibum primum locum possidet panis, familiarior ad nostri corporis fluxibilitatem reparandam, in his morbis præponitur albus benecoctus, cum sit permeabilis, nec flatuosus, tum optimum esset ex supradictorum lignorum igne cum coquere, & farinæ frumenti flore, & aqua perfecta; alij enim panes, & alij farinis compositi alio liquore non dicuntur veri panes, sed cum adiecto, panis igitur est verè alimentum, quod à summo Patre pro quotidiana esca exoramus, ideo scribitur, & panis cor hominis confirmet, nam sicut vinum reparat spirituosas partes nostri corporis, ita panis solidas, offerendus, ergo in his morbis panis modestè fermentatus, & con pauco sale prius benedicto, ad prohibendam humoris salsedinem, & in capite grauedinem ex. 2. de compos. med. 18.

Sed ex oppugnatio, & 2. leuitici omnes oblatio, quæ offertur Domino, absque fermento fiet, & paulo infra, quidquid obtuleris sacrificij sale condies, vnde cum huius morbi curatio sit diuina, Dei iussa sectari tenemur.

Equidem quo ad primam partem, quia nimium fermentum ob sui acetositatem

tatem cerebro, & oculis nocet concedendus potius, cum paucō fermento, secunda verò ex iam dictis hic militari nequit.

Soluendum, ergo cum Valles. debere nos uti in sanandis morbis multo sale, & nullo fermento, cum textis alloquatur allegoricè. Sal. enim est symbolum prudentiæ, integritatis, seu incorruptionis, nam siccando incorrupta seruat; fermentum verò sola farina fit, idcirco cito sine sale corrumpitur; estque symbolum corruptionis, seu peccati quod abesse oportet, ut morbi curentur.

Quo circa morbo existente calido, furioso, & cum febre panis confert aliquantulum fermentatus cum paucō sale, morbus verò frigidus, & chronicus panem indicat non fermentatum, & cum sale, dummodo non adsit grauis capitis dolor, ideoque exorcistæ vtuntur neuolis dictis facta semper prius benedictione in omnibus edulijs, & potibus, euitetur nimis calidus, vel antiquus, & placentulæ sub cineribus coctæ.

Vt noscantur in hoc morbo ciborum quorundam qualitates conferentes adducam dicta hipp. lib. de morbo sacro. 4. agens de Magorum, & Circulatorum curatione refert, curationem constituerunt sibi ipsis securam, expiamenta offerentes, & incantamenta, & à balneis abstinere iubentes, & à cibis multis, ac ineptis ad hominum ægrotorum esum, veluti ex marinis quidem à mulo, & melanuro, mugilique, ac anguilla, hi enim pisces periculosissimi esu sunt; ex carnibus verò à caprina, ceruina, suilla, ac canina, hæ enim carnes maximè aluum turbant; ex volucribus autem à gallo, & turture, ac otide, insuperque ab his quæ robustissimæ esse censentur, ex oleribus à mentha, alio accepa, nihil enim acre infirmo conducit. Pallium præterea nigrum habendum non esse præcepere: niger enim color mortalis est: neque caprina pelle decubendum esse, neque eandem gestare oportere, neque pedem supra pedem habendum esse: neque manum supra manum hæc enim omnia curationis impedimenta esse. Valles. verò lib. de sac. phil. cap. 28. ita explicat. à balneis suspicor circulatores illos arcere solitos ægrotantes, quo sublata maxima, ac notissima talium morborum curatione maior expiationibus auctoritas accederet. Nimirum melancholici morbi, quales sunt plerumque quos dæmonciat, nullo auxilio magis, quam balneo curari solent; atque eo magis quam villo alio medici vtuntur. Tollebant, ergo hoc, ut viderentur tollere totam curationem naturalem. Cibos illos omnes interdici ægrotis idoneum erat ob ipsos morbos, quandoquidem ob crassitiem aut melancholicum substantiæ modum, aut acrimoniam erant noxij. imponebant enim illi hac in re vulgo id quod erat naturale ad diuinam causam referentes: nigro indui pallio: ad melancholicas passiones non est vtile: manum habere supra manum, aut pedem supra otiosi, & cogitabundi est, quod etiam melancholicis obest: indui pelle caprina, aut in ea decumbere, proprietate quadam esse noxium epilepticis Trallianus, cap. proprio tradidit, at redeamus.

Euitandæ igitur dictæ carnes, & bubulæ, ex ouinæ omniumque animalium siluestrium quatuorpedum, omnique bipedum, præter turdum turturem, ficerulam, alaudam, tum auemptum, & accipitrem valentia à proprietate ex Rab. Moise cit. à M. Graddo. c. de trem. cordis. qui in 22. aph. ita sic carnes pullorum accipitris, & noctuæ sunt saporis boni, quia corroborant ani-

nam, & conferunt melanconia, ac subdit quidam est mihi conquestus de dolore, & tremore cordis, sine causa manifesta, & feci eum vti carnibus accipitris in succo maiorana decoctis, & vino albo, & liberatus fuit. Caro, ut plurimum sit hœdina (quæ valet ad obsessi etiam cogitationem, ut diximus) tum agnina, aut vitulina annicula, aut iuvenes castrati; viribus autem debilibus conceditur pullus, capo, starna, & coquendi modus sit potius elixus, quàm assus, euitentur omnia pingua nimis; cunctaque lacticia, tum salita, & acris, omniaque genera leguminum præter far. cunctaque oleaginosæ.

Neque neganda sunt oua, non tosta, nec quæ in sartagine parantur, nec sub cinere coquuntur: sed sordida recentia, & in aqua tremula dicta: exact. f. simè enim nutriunt, ut Gal. de pot. aliment. cap. 21.

Inter pisces conceduntur saxatiles, & qui capiuntur in torrentis, non in lacubus, vel palustribus, mareque sordido; apud nos sunt trutta varij, scami, cancri, gambari. Ad morem verò gerendum grato appetitui, multa, etiam si videantur extra rationem medicam condonamus docti à Gal. 2. aph. 38. non id in gratiam solum ægrotantis, sed ad maiorem quoque eius vtilitatem facere medicum oportet; nam quæ libenter, & magna cum voluptate assumimus, ea arctius complectitur, omnique ex parte oppressus concludit; & retinet ventriculus, atque multo facilius concoquit; insuauia verò, & ingrata respuit.

Sunt enim pisces marini propter horum suauitatem omnibus operati; idcirco Medicus non debet in parua quantitate esse avarus ad concedendum præsertim dum febris absit.

Inter olera sint inimica betæ, caules, lactucæ, spinacchiæ seu atriplices, cichoreæ, & cetera huiusmodi, laudatur borrago, endiuia, buglossum, & purgato corpore, in prandio feniculum, apium, petroselinum, anetum, lupulos, asparagos, non prohibemus; euitentur bulbi omnes terræ, ut tubera, capæ, & allei omniaque genera fungorum.

Fructuum genera non sunt indicata à morbo, cum ex lib. de affect. 15. consistant crassæ statuosque substantiæ, ac corruptibilis, ideò non concedenda admittimus lazarolum, fragham vino dilutam, & poma, & pira sub cineribus cocta, & mala punica, & medica, & vuas passas; cappares, & oleas conditas, cum garyophilo, fructus sint coriandri præparati, vel gariofilli conditi: ipse verò extollo hanc tabellam, R. feminis hyperic. peoniæ, herbæ paris, femin. papaueris albi, specierum diambra ann. 31. femin. quatuor communium 31. zucch. dissol. in aqua betton. & flor. citrangul. q. 5. m. f. elec. sic cine enim somnus conciliatur, spiritus clare fiunt, membraque nobilia corroborantur. Cum cibo it potus, interque potum nobilius vinum: hinc cap. 9. Iud. numquid possum deferere vinum meum, quod lætificat Deum, & homines; his igitur morbis tristibus optimum est. Sed vtendum regula breui, quam docet Eccles. 31. exultatio animæ, & corporis vinum moderate potatum, & sanitas est animæ, & corporis sobrius potus, de hoc iucunde agebam in petra. 2. c. 9. de reg. casui nostro confert album, cos, limphatum aqua lustrali, vel si caput sit affectum aqua bettonicæ, vel hypericon. Si cor, aqua cordiali, si stomachus mellissæ, rorismarini, si artus, iux, verbenæ qui vinum non bibit præponatur aqua fontis puri, vel aqua cocta cum aliqua ex iam dictis

dictis herbis, vel aqua salsifraffi, vel chinæ, vel salsa.

Tertio motus, & exercitium superfluum non iuuat, modeste tamen vtendum. Hipp. enim, lib. de dieta scripsit homo edens sanus esse non potest, nisi etiam laboret; labores enim ea quæ insunt consumere solent; cibi autem, & potus ea quæ euacuata sunt explent; & 3. de dieta, 7. docuit antequam ægrotent sit cognitio, quod corpora perpatiantur, vtrum cibus superat labores: aut labores cibos, aut moderatè inter se habeant, vtrum enim tandem superatur; morbi fiunt, ab æqualitate autem inter ipsa mutua sanitas adest, & de exercitationum differentiis, & modo bellè egit. 2. de dieta à num. 24. pag. 48. vbi habet segnicies, ac ocium humectat, & corpus debile facit, anima enim quiescens humiditatem è corpore non consumit: labor presiccat, & corpus robustum facit, &c. sæpe corpus antè cenam leuibus frictionibus, tum ventosis tractandum; nimis locutio penitus interdicitur, cū viris loquacibus.

Quarto Vigiliæ sunt, dum excedunt perniciosæ, & aliquando totam ad se trahunt curationem; huic morbo vt plurimum sunt comites; idcirco toto studio procurandus est somnus temperatè somniferis, & cibis, & medicamentis, saltem non dormit æger, quiescat; sed cum assistentia alicuius viri dum, vt plurimum in somnis malè affici solet.

Quinto animi passiones, omni arte attemperari studendum; de quibus tractauit in pet. med. ita Eccles. c. 30. monet multos occidit tristitia, & non est utilitas in illa, zelus, & iracundia minuunt dies, & ante tempus senectam adducet cogitatus, ex quibus inferitur priora verba pertinere ad morborum causas, posteriora zelus, &c. ad tuendam valetudinem, vt Valles. cap. 72. de 5. phil.

Neque dicas quod potius homines, pusillanimi, gaudio moriuntur, quam tristitia, vt Gal. 1. de sympt. caus. Nam verum est, quod mors in gaudio est minoris temporis; in tristitia longioris, ideo cap. 25. assimilans Eccl. scripsit sicut tinea vestimenta, & vermis ligna, ita tristitia viri nocet cordi, & 17. pro- uerb. repetitur spiritus tristis exsiccat ossa, ac subdit animus gaudens atatem floridam facit, & cap. 38. ne dederis in tristitia cor tuum, sed repelle eam à te; & memento nouissimorum.

Neque enim lachrymis defunctum vita maritum, vel vxorem, vel Patrem, aut Matrem, amicum suscitabis, neque filium, neque amissam inuenies pecuniam, neque incendio consumptam reficies domum. Neque enim est conuersio (à morte, sc. ad vitam) & huic nihil proderis, mortuo, sc. & te ipsum pessimabis.

Sexto repletio fugienda est cum sit omnium fetè morborum causa excitans, & conseruans, & fusè Hipp. lib. 3. de dieta à nu. 9. vsque ad 15. differentias, signa, curationes, memoria tenendo ab omnibus tractauit, in magicis morbis est causa vexans; ieiunium laudatur, & medicè, & spiritaliter, & sit doctrina compendiosa sententia Eccles. 31. & si coactus fuoris in edendo multum, surge è medio, & vome, & refrigerabit te, & non adduces corpori tuo infirmitatem, audi me fili, & ne spernas me, & paulo ante, vigilia, & cholera, & tortura viro infrunito accidet; somnus autem sanitatis.

Inanitiones, seu excrementorum expulsionem per solita loca procurandæ; quod si natura sit tarda, & sopita ad excernendum medicis instrumentis, &

auxilijs stimuletur in corporibus enim puris nec vermes gigni, nec spiritus malignos manere fertur.

CAP. VI. De Chyurgico instrumento.

EXplanato breuiter in communi, ac vt plurimum contigit dietetico instrumento; pro vario morborum, & virtutis esse variando, transeundum ad chyurgicum; sub quo cum frequentius, & vtilius consideretur sanguinis missio, examinandum an his morbis conueniat; quare.

Notandum multos plura protulere de venæ sectionis indicante. Sunt primo, qui communiter confisi in 4. vict. acut. 19. vbi scribitur in acutis sanguinem detrahes si morbus vehemens fuerit, vigeat ægrotantis ætas, & adsit virium robur; quod Gal. 4. met. 6. confirmauit, cum morbus sit magnus, vel essentialiter, vel localiter, vel cacoethicè semper phlebotomiam indicare, sustinent. Quæ opinio sic pura intellecta, inadequata est, & difficultatem inuoluit. Primum quia magnitudo morbi aufertur remediorum simili proportionem, quæ cum duo numerantur genera, vt puta sanguinis missio, & purgatio, ideo non adæquatur vno indicato: at medicum facit circumspicendum an debeat vti phlebotomia, an pharmacia, sicuti in morbis magnis à bile excitatis statim purgandum nec prius phlebotomandum, vt sape docet Gal. Adequatum igitur, & principale indicans materiæ indicatæ, .s.l. sanguinis missionis, est plenitudo, vel quoad vires, vasaue, vel mista; vel vniuersalis, vt puta, vniuerso corpore scatente succis; vel particularis, aliqua redundante particula, vt à Gal. lib. de mult. & de sang. miss. accipitur.

Inadequatum verò reduci possumus ad triplex ad motum v. d. sanguinis, vel præsentem vel imminensem, sub quo includantur inflammationes, dolores, sanguinis commotio ex casu, &c. vnde dicitur sanguinis missio diuersa, vel euentatiua, vel minoratiua; ita Gal. cit. 4. met. citra plethoram sanguinem mittit; secundo ad cachochimiam crudam sanguini mistam, perueniæ enim sectionem minuitur, & corrigitur humor; & cit. 4. acut. docuit. Nos autem non existente plethora venam secamus, cum dolor vehemens hominem statim prehenderit, vel pars aliqua fracta fuerit, vel os ex loco pulsus sit, &c. Tertium ad calorem, cum per istâ refrigerentur; hoc statuit p. aph. 23. in ardentissimis febribus sanguis emittatur, vsque ad animi deliquium.

Sapida fit dicta opinio sententia Galeni, lib. de sang. miss. ita non quamcumque morbi magnitudinem sanguinis missione curandam esse; sed prius diligenter indagandum, an conducat sanguinis detractio, an expurgatio, & subdit vnde qui sine discrimine in omni morbo, constanti facultate sanguinem demere student, artem medicam produnt.

His perlibatis dicamus, in magicis morbis, cum ex supradictis aliqua res presentaretur indicatio secare venam salubre erit; quæ facienda est cum præmeditatione; ne morbus excitatus sit ab applicatione frigidorum venenorum, aut ipsemet frigidus; vel æstualet in stomacho bilis, vel hic aut prime venæ crudis succis grauidæ essent, vel explicata aliqua euacuatio, tum vir-
tus contra indicaret debilis, aut anni temporis extrema qualitas (vel morbi
perio-

periòdus) præsertim calida, & sicca in qua apertè etiam si morbus fuerit magnus, Galenus 4. aut. 19. interdicit venam secare.

Vena quæ in his morbis Tundenda venit congruens est communis sinistri brachij tum splenetica in manu, præsertim si certior sis factus prædominari spiritus terrestres: in aereis autem secanda prius vena dextri brachij hepatica: deinde cephalica, in ceteris cautius procedendum; at intuendum principaliter dominium materiæ peccantis.

Causa materialis magicorum morborum interna, quia vt plurimum ponitur humor melanconicus, vel naturalis, vel aëtatus, cuius sedes ab omnibus Anatomicis destinata sit in splene, quo repleto, atrum illum succum consuevit natura expellere ad ani venas sanguifluas seu mæuis appellare hæmorrhoidales, quibus suppressis insanos morbos ante nos obseruauit, Gal. 6. epid. com. S. T. 25. dum belle scribit morbum sanè melanconiam .i. atram bilem vocatum per sanguifluas venas leuari euidenter constat, multosque clausis illis insanuisse animaduertimus, quosdam verò non solum semel, aut bis, sed ter, & quater simul atque sanguiflua vena suppressa sit in atram bilem incidisse, non nullos verò, & singulis annis hoc vitio tentari solitos, nisi aut per venas hæc præsidio prius senserint; aut atra bile medicamento purgata malum anteuertent. Idcirco esse perutile sanguinem trahere per has venas experti sumus: inspecto tamen veneficiati temperamento talem succum accumulante. Re enim vera maximo etiam factæ melanconix remedio; vt Gal. 4. aph. 25. & futuræ impedimento est hæmorrhoids, tum 6. aph. 11. docuit, non vacationis ratione solum, sed ipsa etiam humoris vacuandi qualitate eiusmodi affectus hæmorrhoides sanant, hæ enim crassum sanguinem profundere solent humoris melanconici plenum, talem in sanguine vim obtinentis qualem in vinis fex habet, quare nihil mirum, & melanconiam, & nephritim (vel vertes phrenitim) per hæmorrhoidas curari, vt potè, quæ sanguinis veluti facem vacuare soleant, & de his Hipp. 6. de mor. vulg. 3. 37. sanguifluis venis laborantes, neque morbo laterali, neque pulmonario, neque phagædena, neque inflammatiunculis, quæ cothienes vocantur, neque ijs quæ therminthi, l. cicera, fortasse verò neque lepris, fortasse, neque albis. Ex quibus non solum hoc præsidij genus in consuetis laudatur, verum etiam in melanconicis tali euacuatione vnquam abusis, præcipuè post vniuersalem euacuationem.

Quod si mihi obicias huiusmodi euacuationem minimè proficuum esse, cum non euacuet sanguinem illum crassum sed suptilem doctus à Gal. lib. de hirundinibus docente; sciendum autem hirundines non eum qui in profundo est sanguinem allicere; sed eum qui carni adiacet exugere, vturur verò ijs pro cucurbitulis.

Respondebit ea antiqua obseruatio, quæ erat per corpus hirundines affigere, cucurbitularum loco, ad suscitandū sanguinem euacuandum; cum non dum mihi constet in huiusmodi venarum osculis eas appendisse, vt mos noster est, & in praxi obseruandum in prouocandis hæmorrhoidibus nullum aut obscurum adiutorium melanconico spleni à chyrurgicis afferri, dum venas quæ ad animusculos externos terminantur aperiunt, hæc enim ortum ducunt à vena caua ex ramo hypogastrico, appellanturque plenitudinis depletices.

Inueniendæ, ergo sunt diligenti manu venæ illæ internæ dependentes à vena porta per ramum splenicum dictæ cacochimiæ correctrices, ad hoc vt directè affectibus melanconicis auxilium detur, hinc colligitur via pronosticationis ratione signi non esse simpliciter bonum sanguinem atrum fluere ex venis externis ani, cum hepatis noxam indicet, à splene non expurgati, quando verò sanguis ille exit. ab internis non est malum, immò cum afferat tolerantiam, & conferentiam fatendum bonum.

• Peris alterum, operantur ne optimè pratticidum in febribus continuis tres post dies à purgatione deueniunt ad has hæmorrhoidales euacuationes? moti quia his sanguinis sex crassa educitur, sic quommodo corrigitur, perficiturq; sine virium iactura?

Responsionem, & documentum accipio à Gal. 4. aph. 25. vlt. ibi alioqui temerè non est vacuationi per hæmorrhoidas assuefacienda natura: quippe quæ vtrumque periculosum excessum habeat, & cum ultra modum sanguis excernitur, & cum ex toto sistitur, timet enim Gal. ne eas venas aperiendo excitetur hæmorrhogia, vt sæpe contigit, quæ postea si supprimatur, dicta supra symptomata, & affectiones causare solet, idè Paulus, lib. 3. c. 59. laboriosam curationem vocauit cautè idcirco, & ex indicantibus consuetudine, necessitateuè simpliciter, nec propter vsum, & praxim tantum iubenda est huiusmodi hirundinum affissio, nec minime fidendum euacuationem hanc non resoluerè posse vires: cum nobis adeò, casus virium ex himis sanguinis profusione in febribus cōtinuis apertis præsertim externis venis visus, vt mors subsequuta sit, Hipp. lib. 1. prædic. num. 18. videtur nos docere signa quando imperandæ sunt hirundines in illis venis; lumbis dolentibus, oris ventriculi dolores accedentes signa hæmorrhoidum fluxionis futuræ sunt, Arbitror. autem, & hos prægressæ hæmorrhoidum eruptionis signum esse. Tu adde cum lib. 1. med. met. c. 20. Actuarij vbi præter redundantiam succi melanconici, vt causæ internæ, adiungit externas, vt qui solita exercitia omiserunt; aut pleniorè victu uti cæperunt, quam ante; vel quibus contuetæ è nare, vel vtero excretionès supprimuntur, aut quibus mos erat sanguinem per aliquem locum euacuare, signum verò oculare est, quia capita venarum supereminent, & in internam intestini recti partem velut vux acini lucidæ apparent; cæcæ dolorem vehementiorem excitant ex Oribasio 9. compen. c. 42.

Maximi quoque adiuuaminis censentur esse ventosæ non scarificatæ, vel incisæ, prout indicauerit affectio, & temperamentum; nec non frictiones; Nempè, cum in hoc morbo res naturales, & præter naturales prædominentur, eas vim habere discutiendi, euentandi, euaporandi experientia, & ipsa rei ratio demonstrant, aut certè conferunt ad flutuofas materias diminuendas quibus vtuntur dæmones ad naturaliter affligendum, hinc Gal. 12. met. vlt. decisit, dolor qui spiritum flatuofum comitatur propriam, quandam curationem sortitus est, ex cucurbita cum flamma copiosa multoties admota: videbiturque tibi præsidium hoc in huiusmodi malis incantamenti cuiusquam simile quid efficere; siue hi in intestinis, siue in quauis corporis particula sint excitati, illico enim cucurbitula admota qui spiritu flatuoso cruciantur, tum à dolore liberi, tum omninò sani redduntur, lib. verò de cucurb. has narrat

vtili-

utilitates, cucurbitula potest materiam euacuare, dolorem soluere, flegmorem minuere, inflationem discutere, appetentiam reuocare, imbecillum ventriculum robustum efficere, animi deliquio liberare, ex alto fluxiones transferre, ac resiccare, sanguinis fluxiones coibere, facultates mensium corrumptrices extare, & menses leuare.

Quod si ipse commendat post vniuersalem euacuationem intellexit de scarificationis, ac ratione euacuandi, non reuellendi.

Frictiones ante canam sunt celebrandæ, ad hoc vt per poros natius calor ad eas vaporosas materias expellendas insurgat.

Instrumenta verò omnia medica antequam in praxim ponantur, pium, & magicis proficuum est sacerdotali benedictione benedicere.

De Cauterijs.

Quoniam agitur de pertinaci morbo curando cui sæpe non sufficit dieta medicamenta, multa; aliaque instrumenta chyurgica, idè ne quid omittatur confugiendum etiam est ad ignem, tamquam vltimum remedium decantatum ab Hipp. 7. aph. vlt. & quidem in nostro casu conuenire suadet ratio phisica, & moralis, hæc, quia cum ignis sit instrumentum diuinæ iustitiæ in demones, & reprobos, huius representatione excitatur magnarum pænarum memoria: vnde Iob. 20. deuorabit eum ignis qui non succenditur, siccinè confusi miserundum corpus obsessi, vel veneficiati vexare. fortasse cessarent, tum cum significetur vniuersale iudicium in psal. 49. ignis in conspectu eius exarsit, cuius memoria demonibus molesta forsan aufugiunt, sicuti enim fatida multa administrant exorcistæ, eò magis, & ignis, at vtinam Deus mittat ignem in ossibus meis, vt hos morbos expellendi curandique modum indicare potis sim.

Accedit ratio medica imperans; cauteria administrare deberi in morbis à continua humorem congectione ortum ducentibus; cum enim morbi isti sint vt plurimum (vt diximus) compositi ex naturalibus, & spiritalibus causis, naturalesque, vt media soleant esse humores vel flatus mouendi, congerendique à mouente tartareo, idè ad eos deriuandos, aut reuellendos, euacuantibus administratis salutare videtur cauterium. dixi euacuantia administrata; nam si fieret impuro corpore; periculum immineret, ne eam humorum feruginem ad partem vltam tanquam debiliorem deponeret natura, aut forsan coacta ratione doloris, quæ oppressa impotens concoquere, & expellere, vel morbus produceretur, vel cacoethica gignerentur vlcera.

Quæ verò sit pars cauterizanda; id medicus accipiat à parte affecta pro vt velit reuellere, intercipere, deriuare, vel corroborare. Antiqui enim non solum vrebant partes oppositas, vel ex eodem diametro pro vt earum consensus videbatur, verum ipsæmet affectæ partes, vt hepar, stomachum, vesicam, abdomen, caput, pectus vterum, &c. præsertim quando sunt affectæ per essentiam, quæ visio non erat longo tempore tenenda; at iudicio medico peracto, ut eæ partes viderentur humoribus expurgatæ, tunc consolidandæ, cur uerò hodie aboleuit usus doctissimè refert Santorellus hoc cap. in antepraxi.

Nos igitur colligamus hanc uisionem in huiusmodi morbis pertinacibus non solum perutilem esse, sed necessariam, cæteris prius adhibitis remedijs igne nouo, & ferro benedicto, assistente pio exorcista orante, & increpante, cauterium in ea parte à docto medico iudicata imponere; adducerem plures historias ni longior; sat sit obseruasse nequitiarum principi hunc cauterizandi modum nimis displicere; ita ut uideatur esse curatiuum, & præseruariuum instrumentum.

CAP. VII. De Praxi Pharmaceutica.

V Iso pro coronide dietico, & chyurgico instrumento prout nobis uisum est ad utilitatem communem posse conferre, remanet ut pharmacia morbum magicum medico ordine tentemus expellere: Pharmacia nomen quamuis tantum ostendit inuoluere omne genus euacuationum. Ad hanc tamen, tum externa, tum interna alia remedia reducuntur; quæ cuncta cum ad methodum nostram medendi necessaria represententur, breuiter ea perlibare conabimur.

Offertur primo uomitio, ut frequentior in morbis magicis, præsertim ab assumpto veneno causatis, ac inferiorum partium affectionibus primatum obtinens; quam Auic. 4. p. cap. 13. extollit, euacuat phlegma, & chole-ram, mundificat stomacum, capitis grauitatem remouet; fastidium aufert, lassitudini confert. est medicamentum malitiæ caloris, atque ab euentu morborum chronicorum præseruat, nihilominus incautè, & frequenter adhibitus solet esse causa excitandi multa symptomata, quod idem Auic. cit. cum Celio Aureliano, lib. 5. c. 2. admonuit, quippè eius frequentia, & assiduus vsus stomacho nocet, & ipsum debilitat, surditatem inducit, visui, pectori, & antiquis capitis doloribus obest.

Consideranda primo est natura corporis maleficio imbuti, sit ne ad tabem inclinata? ut exponit, Gal. 4. aph. 4. an numquam vomuit vel vomet? in his enim periculum imminet, ne aliqua vena frangatur, an habeat pectus angustum, graciliaque hippocundria? & Codronchus, cap. proprio, auct. Gal. lib. de humor. 1. subdit, insuper cum ventriculus infirmus est, & totius corporis in se excipit redundantias vomitus vitandus est in sanguinis reiectione, vteri strangulationibus, nauseabundis naturis, & ijs qui suffocatione vexantur, & qui ex qualibet occasione capitis dolore affliguntur, qui suffusionem suspectum habent, & omnibus oculorum affectibus, nec non ijs qui in primis venis copiam crudorum humorum habent, vomitus sunt noxij.

In ordinarijs medendi cancellis dictas regulas ad vnguem obseruandas esse nemo doctus negat; in morbis verò trasnaturæ ordinem largius à nobis exercentur ponamus enim Martam insciam magicum venenum sub placenta commedis, ac nausebundam factam, & strangulantem cum capitis oculorumque dolore interdiceretur ne vomitus? Tyranni non auxiliaris medici esset officium, vomitum, qui concomitanter diuinis verbis, è thei faucibus plerosque exemit, vomentibus non prouocare; quare sit.

Conclusio, in omni ueneficio ore assumpto, omni tempore, omni complexione, omni ætate, omni regione conuenit uomitus; sed proportionato
uomi-

(vomitorio) non prohibente morbo colico, vnde timetur uomitus.

Explicatur, & ex dictis in principio huius oper. l.b. i. recolamus demonem esse symiam Dei, uehementerque appetere, ut superbum adorationes, & ceremonias, pactumque cum mago obseruare, ut sui cultus conseruentur, & protraherentur; tum instrumenta composita à ueneficis non esse alia, nisi ceremonias, signaue, quibus positis, & stantibus, ui pacti demon operatur ad magi finalem intentionem; quibus uero ablati cessat operari.

Ex quibus infero ad hoc, ut afflictiuam illam operationem in corpore affe-
cto prohibeamus, indicatio resultat auferendi instrumentum illud fabricatum, quod conatur demon conseruare, tum internè oppugnando totis uiribus medicamentis; tum externè os infirmi sua existentia claudendo ne contrarias accipiat medicinas; ut uidi in duabus monialibus sororibus maria Clara, & Ursula, quibus demonem cogere exorcimis, ut descenderet ad pedes opus fuit. Et quoniam nulla uia, nullus locus uicinus conserens affliguari possit per quem extrahi ualeat magicum illud compositum assumptum, quam per uiam osophagi extra; ideò necessarium affirmatur esse uomitum; nam per intestina, etiam multi aliqua euacuarunt, ut capillos, ossa clauas, plugas, &c. quia longior uia magnis cruciatibus fuerunt afflicti.

Sed antequam ad notificandas uomendi regulas descendam fas sit describere recentem historiam, quæ mihi hæc scribenti occurrit.

Anno 1627. de Septembri in Terra Celentia Illustrissimi nobilissimi pijssimique Marchionis D. Andrea Gammacorta, cum duodecim monialium Cænobium suis spensis ob animi pietatem à sua dominatione edificatum esset; & famina fidei minor, tartarea; non humana, hypocrita, boni huiusmodi inuidiosa lacerans; Plutonis officinam petens farinam apprehendit, aquam lethes fluminis expiciens, cerberi ossam immiscens pastam formauit, ac confectam placentam igne Luciferi assiccaram, Belzebuc legioni consecrauit, ut quæque eam comedisset cruciaretur. sic vipereo, simulatoque sanguine ore spumante, ut eam omnes illæ moniales ederent curauit; tunc subito spiritus intus alunt, & ventrem, & mentem agitant; & ceu magno pondere oppressa talia membra de nocte; pauores, ululatusque sensiebant, convulsionibusque afficiebantur per interualla; iussu Illustrissimi Marchionis, & illis primo duæ Bnæ urbi missæ sunt, ut beatissimum corpus Principis Apostolici Diui Bartholomei apertius manifestaret morbum esse sathanicum (ceui solet) cum enim in sacratissimo altare exorcizata essent sub prædicta placentia modum ueneficij recepti; & Belzebuc, Carbonem, Sulphurellum corpus vexare fari coactæ sunt vi maleficij. Scribam italicè alia nomina prolata in alijs, forzan fictè, in suore Maria Chiara, stinco, iacco, elchio, palo, stelio, Principi tutti. In suore Ursula Mammana, scarafone, grancio, sorice Prencipi. In suore Margarita mosca, lacerta, tizzone mazzocca Prencipi.

Quibus ordinato cōpetenti dietico instrumento, quia suppressæ erant menstruæ euacuationes sanguines nisi ex talo imperari; considerata ueneficæ materiæ existentia in ventriculo, cum ea dispositis humoribus alijs, leue vomitorium offerendum præposui, ex quo parum euacuatum est; hinc in tam pertinaci extremoque morbo fortioribus uti ausus sum; postridie propinata

fuere grana sex AlKerosi (infra scribendi) in vino, tam Marte, quam Clau-
dia: & per vomitum magnum viscosi humoris copiam cum quadam pasta
eicierunt; tunc ambę acriter stola ligata in ferreis cancellis Sancti Bartholo-
mei sepulcri; tacitis præpositis huius sancti spiritus illi inferi respondere,
assidentes omnes oculariter visi sunt: ita ut clamarent, ex illis corporibus
tunc exitum petere, quando festus erit dies Santi Bartholomei celebrandus.
Beñti erat translatio huius venerandi corporis ex Liparis ad nostram urbem
die sc. 8. Kal. Nouembris, qua die anno 832. Sieardus ex Salerno Beñtum
transtulit maximo Beñtę regionis tripudio, ut chronica scripsit, & cum par-
tes omnes placentę consumptę, vel eiectę essent; siccinę audaciór tertium
vomitorium sacris ceremonijs perscriptum obtulit, vnde euomuerunt flauam
bilem porraceam, siegma vitreum cum quibusdam pili, lanęque filamentis,
pastęque quantitates; postridie ad diminuendam melanconicam materiam
apertę sunt venę hemorrhoidales: ex quibus sunt cruciatus remissi, & taci-
tę, modestiores euaserunt; duos ante dies aduentantis festi dicti, super genu
internę cauteria modo nostro administrata sunt; interim adsumebant ma-
nē ellectuaria nostra contra maleficia cum aqua nostra composita; & meritis
Sancti Bartholomei sanitate restitutę domus suas, & patriam petierunt.

Paucos post dies quinque alię conforores missę sunt, quę meritis Sancti
Barthol. & gloria Dei, nostrisque medicamentis ad eorum cænobium liberę
reuerterunt.

Hęc admirans Illustrissimus D. morem gessit suę Illustrissimę Vxori, ut
cum alijs tribus monialibus veneficio infectis, an nostra medicamenta medi-
ca, vel pia, vel magica essent scrutaretur, tum ut Sancti Bartholomei sepul-
chrum visitaret; nostrorum medicaminum periculo factó, coluit, orauit, &
exorauit, facinoris miri testimonio tabellam inuentione pulchram, & voto
sacro muro apposuit: me autem inter cętera his poeticis muneribus deco-
rauit à strenui D. M. L. Hieronymo Bruno datis.

*Alla Tabella di Santo Bartholomeo per il voto fatto dalle Reuerendę
Monache de Celenza.*

Questi che in aria miri.

*Con la destra impugnar fiero coltello,
Che scortecò sua pelle,
Seasciò schiere d' Auerno inique, e felle
Da dieci, che l' anello
Ricuerno da Dio sposo, & amanti;
Queste in segno d' amore
Al santo Vincitore, e trionfante,
Danno per voto il cuore:
E per archi, trofei, marmi, e scoltura
A memoria gli fan humil pittura*

SONETTO

S O N E T T O.

M Entre di vite il gran tartareo Duce
 Di rabbia pieno, & inuido desio
 Viene in peccato à guerreggiar con Dio
 Per disfar opra, che di ben rilace.
 E cento, e mille schiere nella luce
 Mena dal cieco abisso, e luoco rio
 Contro il casto edificio, e santo, e pio
 Et assedio crudel lui condusse.
 Quando Bartholomeo prende commiato:
 Dall' Eterno Monarca, e viene in campo
 Col porpureo stendardo di pelle,
 E fende, e fora, e scaccia quasi lampo
 Gl' immondi Spirti, e fè restar l' Ancelle
 Sacrats à Dio col cor lieto, e beato.

Petitum fuit an legeram simile exemplum? & an expulsus daemon iterum ad affligendum redeat?

Quo ad primum ferè simile memorat Io. Nider in formicario cap. 2. ità vix iam decem sunt anni transacti quod in ciuitate Nurembergensi monasterium nostri ordinis sanctæ Catherinæ dictum cum extrema difficultate reformabatur per vndecim illuc transmissas deuotas reformatrices ab alio reformato loco. Fuerant enim omnes sorores in dicto monasterio ad reformationem inuoluntariè, & pro se complices sibi in Ciuitate non paucas habuerunt. Postquam igitur locus regulariter clausus est; & cœuicosa gens sexus fragilis colla iugo submitit obedientiæ: venit in monasterium quidam daemon, qui primò sonitibus nocturnis insolitis moniales quasdam infestabat, & subdit, & tandem tam de die, quam de nocte conuentum inquietabat, &c.

Aliud narrat Vuckerus, lib. 15. secret. auctorit. Vuieri. Si vno loco (sic incipit) maleficia collidantur vbi numero plures (quemadmodum in monasterijs potissimum virginum, velut organorū sathanę ludibrijs magis accommodatorum frequenter vsu venire cernimus) ante omnia hac cura propendeat, vt separentur, & vnaquelibet ad parentes, vel sanguine, aut affinitate proximę uehatur, quo singulæ seorsim commodius fideliusque institui, & sanari queant, &c. & infra describit duas octogenarias incredibili cruciamentorum genere à dæmonio esse exercitatas.

An verò dæmon expulsus possit iterum vexare vexatum nulli dubium est, dum Deus permittat, nec sit aliqua repugnantia præseruatoria affecti, & præsertim in maleficijs, quando enim ponuntur instrumenta magica seu facturæ, vt signa; ipse obsequij auidus, damni humani cupidus, sui cultus zelosus semper concurret ad affligendum; huic proposito pulchram historiam

recitat Mengus, cap. 16, in fusti de quadam moniali multo ieiis maleficijs oppressa; subdit. Et adueniente hora excitandi moniales, cum quibus illa moram trahebat ad matutinum, dæmon velut sagitta ab ipsa fuggiebat solutis maleficijs in ipso existentibus, quæ in dies illa, ex ore euomebat; tandem diuino sibi assistente, & adiuuante præsidio, illa totaliter à dæmone derelicta, liberata fuit; at Describamus nunc aliquas vomendi regulas, vt promptius, rectius operetur.

Sit prima ante vomitum lenitio ventris, ne materia, ex aluo ad ventriculum trahatur; ideo sunt optimi prius clisteres.

Vomitum non valde mane fiat, & serò precedenti abstineatur à repletione ciborum; præcipue frigidorum.

Et ad euacuandum sthomacum vomitus prouocari potest etiam post vinctuosa, & sthomacosa cibaria comesta, vt docet hipp. 3. de diet. 3.

Neque fiat vomitus, vel ante, vel post venæ sectionem statim.

Hora vouendi ligentur oculi, & frons fascia benedicta.

Post vomitorij assumptionem lauiet corpus mouendum, vt facilius vomatur. 4. p. 11.

Post vomitum lauanda est facies; & os aqua rosata, & aceto.

Completo vomitu quiescendum per duas horas: tum cibus offerendus assus potius, sed leuis digestionis, quam elissus.

Si post vomitum in sthomaco mordicatio sentietur Fercula pinguia, & vinctuosa exhibenda sunt; ipsique superponatur lana succida in oleo calido infusa.

Si superuenerit singultus, potetur aqua calida, sin autem non confert excitetur arte sternutatio.

Si vires videantur malitia vomitorij debilitata, offerenda 3r. confectionis iacincti, vel Alkermes, vel lapidis Belzuar G. 10. vel elyxir vitæ examinatum recenter in suo libel. de clyxir a. F. Donato Heremita.

Vomitiones ergo trium sunt generum, vel ventriculorum nimia copia, & quantitate pressum molestant, siue sit aqua siue vinum, &c. & nuncupantur letes. Aut eundem qualitate sua acri, & mordicante vellicent, lancinent, aut dissoluant, & sic ad vomitum excitent. Aut tota sua substantia prorsus ipsi contraria sint qualia sunt quæcunque in venenorum veniunt numero. Nunc Medici suadent, quando morbus est leuis, tribueretque inducias semper à leuioribus vomitorijs esse inchoandum, deinde veluti per palum ad fortiora transeundum. leuia enim ceu parant naturam ad vomendum, vnde euitentur repentinæ mutationes sibi inimicæ; ideo Hipp. 7. epid. nu. 53. proponit vomitorium ex aqua, aceto, & sale, Galenus 2. de antidot. c. 7. aquam calidam, & acetum mulsam, & hidreleon. & omnia tepida tepide excitare vomitum docet Gal. 8. met. 5. quantitatem verò restringit ad libram.

Vbi verò adest morbus fortis, & magnus, fortia, & magna deberi vomitoria medici asserunt omnes. à nobis, vt magis salutaria magicis morbis numerantur hæc. Veratrum nigrum; & quod administratur, vt terminus finalis album; struthium quod radícula, & lanaria herba appellatur; Thymeleon; Glans vnguentaria; lathyris seu catapucia, Ricinus Thapsia, ruta agrestis, radix ciclamini, semen nasturtij, agaricus, eupatorium Mesues
bulbus

bulbus vomitorius, vel narcisus, flores ginestræ, & semen. solia, & radices affari, semen vrticæ, sparthum: Gratiola seu gratia Dei valde proficua; stybium præparatum vulgo antimonium, puluis AlKeroni vsualis, vitriolum albificatum, sal tartari.

Inter duo extrema intermediant mediocra vomitoria; vt flores, & semen aneti, semen, & radix atriplicis, semen erucæ, semen rapi, radix raphani, radix cetruli, vel peponis, radix bettonicæ, semen dauci, cartamus. quæ modo decoquantur in sola aqua simplici modo in aqua medica, vt rosata, hyperici modo in aqua, & oleo v. d. R. aliquorum dictorum simplicium dr. 1. aqua fluminis. lib. de coquantur ad consumptionem tertiæ partis cuius R. lib. 1. oximel. & olei dr. 1. m. vel R. seminis nasturtij, radice raphani, betton. an. dr. 2. seminis fuge demonum dr. 1. decoquantur in lib. 1. aquæ ros. alb. ad consumpt. quartæ partis adde sy oximel. squillitici, blei an. dr. 1. m. pro vomitorio, & id confert etiam sthomacis plenis humoribus, & flatibus, ætate, temperamento, & tempore calido.

Vel R. rad. atriplicis, seminis aneti, cartami an. dr. 2. decoquantur in lib. 1. aquæ bettonicæ ad consumptionem tertiæ partis; tunc adde oximellis simpl. aceti an. dr. 1. olei veteris dr. 2. salis gemmæ 3. pro duobus vicibus vtimur quoque in pituitosis sthomacis, natura, & tempore frigido.

Quando decipiendi sunt ægri medicamenta abhorrentes ex supradictis pulueribus conficere possumus placentam cum melle, vel zuchcharo, vel ellectuaria. R. seminis cartami, aneti, & radice raphani essicati an. dr. 2. cum melle despumato, f. ellect. vomituum dosis sint dr. 2. pro vice.

Vomitorij verò fortioris exempla quod complexionibus robustis, ære, temperato, fortioribus vexationibus, morbisque magnis, ac in pituita crassa, æruginosaque bile propinatur sunt vtiliora scribenda, vt

R. radice, & foliorum affari, florum, & seminis ginestræ, hyperici. an. dr. 1. masticis aquæ fluminis dr. 7. decoquatur ad consumptionem tertiæ partis, tum adcolaturæ zacchiari ros. dr. 1. tepidè potetur. euacuant etiam per inferiora omnigeni coloris excrementa.

Rolandus cent. 6. cap. 5. R. pulueris radice affari dr. 2. aquæ cardui benedicti dr. 6. vel hiscopis extollit etiam in morbis pectoris, crassis febribus, calido lecto vomendo, & sudando. Mattnolus laudat ad magicos morbos semen lathyris, seu cataputicæ, grana 10. à putaminibus delibrata, tusaque ouo forbili deuorentur, aut

R. Succi thapsiæ lotæ prius aqua mellis essicati dr. 1. puluer. menthæ, & florum nimphæ an. dr. 1. iuris pull. dr. 4. m. vel pulueris rad. dr. 4. purgat per superiora, & inferiora; vt docet Gal. 6. simpl. trahitque ab intimo ad extra; difficili anhelitu, spuitienti, prodest.

In forma solida. R. cort. radice thapsiæ mense maij vel Iunij collectæ dr. 1. affari dr. 2. castaneolæ vomicæ, seminis atriplicis an. dr. 3. granorum cataputicæ excorticorum dr. 1. gummi arabici dr. 2. contudentur, & cum melle despumato. f. ellect. dosis sit dr. 2. seruetur per annum ex Arnaldo Vill.

Vel R. seminis cartami, rad. affari, enulæ campanæ, cataputicæ excort. vel ricini an. au 1. cum melle despumato, f. ellect. vomituum secundum artem dosis dr. 3. robustis,

Est in frequenti usu apud exorcistas vomitorium, ex albo veratro, cum
resciant

nesciant alia; vna veste, vnaque mensura vestire putant omnes: hinc magna pericula, vitæque discrimina; cum eandem dosim, easdem materias omni veneficato, nulla accepta indicatione ab essentia morbi, à parte affecta, ætate, complexione propinant, nec considerata ipsius ellebori substantia venenosa, & ratione ordinandi, corrigendique symptomata superuenientia. Forellus obser. 9. lib. 30. narrat timendas historias.

Ego negare non possum admirandas vomitiones materiz veneficæ non insepisse, & ægris timidè imperasse; tamen in actu vomendi assistens, sa- uissimas perturbationes, lypotomias, strangulationes, cruciatuque plurimos, vomitusque copiosos album causare obseruavi; ideò Plinius vetauit dari senibus, & pueris; item mollibus, & feminei corporis, animæque exilibus, aut teneris; & feminis minus quam viris; item timidis aut si exulcerata sint præcordia, vel tumeant, minimèque sanguinem excreantibus, vel latere, vel faucibus, ac loquens Io. Mes. de his protulit helleborum album debere vitari: est enim profocatiuus, super nigrum autem debere præsumere concordant omnes, & propriè rectificando secundum artem, & legem; & non conuenit nisi robustis, corporibus; & animosis, temporeque veris; & propriè datus quidem, quando: & cui conuenit, & qualiter acquirere facit iuuentutem, & incolamitatem, & mores laudabiles, & complexionem bonam.

Ideò non ita fides adhibenda est ijs, qui neque litteram medicam sciunt, & secreta medicamenta se factant possidere, quod consideratè ponitur in lib. de med. exp. 1. & nos non laudamus hominem ignorantem artem medicam, vt habeat hæc secreta; quoniam vellet prodesse fortè, & nocebit; & propter hoc oportet hominem scire complexionem causas, & accidentia, vt cognoscat ægritudines, & earum accidentia; quoniam qui ignorat hæc non est securus quin noceat plurimum, & pro maiori parte: etsi aliquando proderit etiam, hoc erit ex fortuna. Sed ad rem ex supradictis non videtur tunc album veratrum administrandum, & nigrum ab imperitis esse suspectum. Attamen quia praxis communis cogitauit album helleborum esse forte medicamen, & conducere ad omnes fere humores expellendos ab omnibus corporis cauitatibus, tum conferre ad omnes morbos pertinaces, difficilisque curationis, vt cit. Mesues, Serapio Auicenna testantur.

Dici potest in morbis ordinarijs, vel extrinsecè magicis non ita discriminatum hoc remedio vtendum esse, morbis verò veneficis internis (vt puta existente interne maleficio) solitis exorcisticis benedic. accepta tamen indicatione, à maleficiati tempore, affectione, partisque affectæ natura non vituperari etiam album, vt magis vomituum; & potest hic accommodari eadem sententia Hipp. lib. epist. num. 32. purgatio sursum versus commodat ei in quo sine febre est cibi fastidium, aut stomachi punctura, aut vertigo, aut os amarum, & in summa doloribus supra septum transuersum, sed quæso vteris ne scriptor eo dispensandi modo quem practici aliqui exorcistæ exercent, v. d.

℞. Hellebori albi, perforati an. dr. 1. ÷ zucchini rosati, thuris an. 3. ÷ & omnia simul in vino albo optimo quantitate vnius libr facias bullire quousque deueniat ad medietatem. &c.

Quibus non animo contradicendi, sed quoniam Mengus ipse in flagel. de remed.

remed. tribuens documentum pro exorcistis, docet quod exorcista nullo pacto præbeat hoc vel potabile aliquod remedium alicui infirmo sine consilio, & iudicio medicorum; quia cum complexionēs, seu naturæ infirmorum sint diuersæ diuersimodè illis etiam applicandæ sunt. assero hanc formulam mihi non arridere, tum quia repentè euacuatur, tum ex præcepto Auctorum ad summum hellebori quantitas non debet excedere 3. vnam, nec decoqui ad medietatem (vt Codronchius) cum vomitoria lenem sustinent decoctionem; tum etiam quia vt ipsi aiunt, & est, temperamenta sint diuersa non semper eadem mensura, sed diuersimodè est ordinandum. Tum semper sectandum præceptum Hipp. 2. aph. 9. quod Gal. in comm. explicat; siue per vomitum, siue per alui solutionem purgare velis, si totum corpus fluxum reddideris, sic demum bellissimè purgaueris, fluxum verò fiet meatibus omnibus reclusis, & humoribus incisis, & tenuatis si fortè crassum, & lentum humorem corpus habeat, & Plinius cit. monet cauendum est sælici quoque cura ne nubilo die detur; quippè impatibiles cruciatus existunt; nam æstate potius quam hyeme dandum, non est in dubio; corpus septem diebus ante præparandum cibis acerbis, abstinentia vini; quarto, & tertio die vomitionibus. pridie cæne abstinentia, album, & in dulci datur, &c. Vt euitetur abscondita contradictio cum Hipp. 1. y. pridie cæne abstinentia explicatur; ne cibis in assumptione veratri reperiatur ingessus: fauet huic Gal. 6. epid. 1. 6. quibus enim cibis in intestinis occlusus est, nisi quis aluum prius ducens forbitionem dederit; vehementer lædet; cum non humectaret. Hippoc. n. 4. aph. 13. normam dans difficilè vomentibus ait. Ad helleberos, qui non facillè supra purgantur eorum corpora ante potionem pluri cibo, atque quiete humectanda sunt; vnde duo excipimus ex Gal. in com. primum, vt vomiturus assuescat leui vomitorio ad vomendum, vt iuribus cum oleo, & oximel: simpl. primo, tum squillitico, vel decocto camomeli, & his similibus; secundum corpus præhumectandum mollibus rebus præsertim cibo, non quidem amaro, salso, acri, acerbo; sed medicinali naturæ proportionato; omnis enim cibis sua natura solidas corporis partes humectat; quies verò per accidens; idem refert Gal. in 6. epid. c. 1. 6. dictum est autem tenuare de humoribus: hos enim tenuare conuenit: mollire de membris solidis; & in utroq; veratro.

Et sicut motus ante pharmaci exhibitionem exsiccano reddit corpus purgationi inobediens, contra autem quies humectando præparat: sic assumpto medicamento, motus excitat calorem, calor spiritus; hi humores, atque hinc tandem euacuationem procurat; iure igitur iubet Hipp. 4. aph. 14. & 15. quum biberit quis helleborum ad motiones quidem corporum ducere magis, ad somnos verò, atque quietem minus; indicat autem nauigatio turbari mentione corporis & 6. epid. sect. 5. dixit qui veratrum bibit si citius purgare volueris; lauare oportet, aut comedere.

Pronostica verò de assumpto veratro habentur in coacis prænot. n. 4. purgationes val. de rubicundorum, nigrorum à veratro, malæ sunt, & cum talibus exolutio mala, à veratro vomere rubicunda, spumosa, pauca prodest: facit tamen duricias, & suppurationes magnas abducit; in omni purgatione redundante, frigiditas cum sudore perniciofa est, & conuulsio pessima.

Hæc cuncta veritatis plurimum intra medicinales terminos possident: in
magi-

magicis verò aliter observatur, plura enim & ira excitat danda ad rimorosa, desperationemque incutiendum. multos vexatos & vomentes, insperamus cum frigidityte extremorum, sudoreque anxietate, & sine pulsu, terque, practica monstravit Martæ, & claudie sepiusque in alijs cum sanitatis sequela.

Vt verò magicis morbis veratrum convenire medica ratione probemus. Colligamus ab Hipp. in epist. Democrito num. 33. Ceterum veratrum his dare oportet, quibus de capite fluxus fertur, & in lib. 1. de dieta no. 35. veratri purgatio à fomentis confert desipientibus, & stupidis; hæc ferè semper sunt in illis ergo, &c. Addo quoniam cum in causa ut plurimum existit melancholia, cui vehemens debetur medicamentum, ex 6. aph. 47. tum quoque, quod cum morbus annumeratur inter longos, & pertinaces, hinc Gal. 6. epid. 1. 6. docedat veratro quidem purgate si valde antiquus affectus sit, & ceteris victibus (ut ita dicam) extrudendus: veratro ideo uti debemus: habita tamen, ut monuimus, ætatis, habitus, roborisque ægrotantis ratione: loco enim cit. Hipp. iubet iuvenes veratro purgare.

Eia ergo his munitis, ad arma med. & primum, Rx. Hellebori nigri dr. 1. fuzæ demonum fl. nimphæ, thyris an. dr. 2. macerentur in dr. 8. vini optimi per noctem leuique facta decoctione, colaturæ addatur oximel. simpl. dr. 1. præmissa benedictione tepidè exhibeatur ieiuno.

Præcepit Philon. Medicus Doctissimus ex Syluat. desuper manducare, recordatus forzan sententiæ Hipp. 6. epid. 5. ad rem quidem esse in sensitiuis stomachis, vel delicatis aliquid iuris consumpti, vel cremoris ptissanæ bibere censeo: admisceo verò oximel. dicti Medici disciplina, cum nullam suffocationem causare possit aceto mistum; tum flores nimphæ tamquam antidotum veratri ex Mattioli, quibus inimicum vinum. Tu, Rx. Helleb. nigri dr. 4. rad. assari dr. 1. rad. centauræ, thuris, perforati an. dr. 2. infunduntur per noctem in dr. 10. aquæ bettonicæ facta decoct. ad consumptionem quintæ partis collig. serueturque pro potu addendo aceti ros. dr. 2. tepidè diglutiatur. Ad corrigendam aliquam medicamenti venenositatem alij volunt immisci dr. 1. theriacæ Andr.

Ipse puto quando opus esset forti euacuatione, alexipharmacis non impediendam vim operantis medicamenti; sed confecto potius opere tribuendam, vel aliquo irruente symptomate, cui satis sit proportionato remedio immiscendo semper confect. Iacinti, Alkermes, &c.

Quando verò vomitus sit superfluous offertur theriaca recens cum syde ciconijs: ventriculo, emplastrum de crusta panis.

At in forti temperamento, cui celebratis prius alijs remedijs morbus per seuerat. Rx. Hellebori albi dr. 4. seminis latheris, seu ricini delibrati dr. 4. hypericon, valerianæ an. dr. 1. infunde per noctem in lib. 1. vini, aut aquæ fl. citrangel. vel in calidis complexionibus aquæ fl. ros. alb. facta leui decoctione collig. ac addè oximel. simpl. ac tepidè diglutiatur æger, aut Rx. Hel leb. albi dr. 1. florum ginestræ, iuxta manuschr. rutæ an. dr. 1. infunde per noctem in lib. 1. vini, uel aquarum dictarum, tum bulliantur ad consumptionem quintæ partis; colaturæ addè olei benedicti dr. 2. propinetur repetendo tribus vicibus.

Laudatur been Arabum, quod ex Constantinop. affertur ex Mercurial. lib. 1. c. 16. nam est sine sapore, & sufficit vnum, vel duo grana decorticata, & admisceri potest parum zacchari mouet per vomitum, & aluum; maniacis, & melanconicis.

Si quis verò potabilia abhorret, ac cætera respuit, quoniam honestum est omni machina ægris succurrere; quædam medicorum ingenia exsogitant, quibus decipiatur, ac sanetur ægrotus primo.

Colligantur radices ellebori (si vis per superiora magis ducere, albi; si per inferiora, nigri;) græco vino mundentur cortices superiores colligantur, inferiores nullius sunt momenti irrorentur vino, & ad solem, vel tepidum calorem assiccentur; hunc processum ter repete: contere tenuissimè: hunc puluerem pone in vas vitreum album, super impone succum rosarum persicarum, iterum effice, & hoc quinquies repete; ultimo contere, & in vitro serua: habes medicinam incomparabilem ad omnes ferè morbos, dosi, dr. ʒ. cum succo viol. cum vino; & fieri possunt ellectuaria cum zaccharo fino, & albumine oui secundum artem, tempus componendi aptius est iunius.

Ad exemplar aliorum extractorum, marte tuo conficiendorum, describam illud Quercetani in pharm. pag. 717. pleraque enim habet idem, & VucKerus in antidotario.

R. Radicum, & fibrarum hellebori nigri (vel albi) lib. 1. omnem sortitiam prius aqua ablue: deinde macera per integrum diem in aceto rosato: hoc enim tollit nimiam illorum acrimoniam, & venenatam qualitatem: effunde acetum: radices autem mediocriter ad ignem lentum siccata, & crasso modo contusæ indantur in matracium capax super effundendo succi limonorum partem, & succi pomorum redulentium partes duas, vt materiam duos tresuè digitos supernaret, omnia stent in digestionem; B. M. donec succi in colorem rubicundum tngantur, & exactè in pregentur tota hellebori substantia, cola postea omnia, & facies prælo exprime: ultimam hanc expressionem commisce cum prima colatura: & iterum affunde facibus nouum succum rosarum persicarum optimè indeq; denuò extrahe omnem substantificam virtutem in B. M. colando, & exprimendo iterum omnia, & misce hanc colaturam, & expressionem cum prioribus illis: omnia in matracium capax iniectis fiat digestio in balneo purumque ab impuro separetur; tandem separa ad calorem lentum humiditatem donec in fundo maneat extractum in spissiori paulo forma quâ sapa est; huius autem vti possumus dr. ʒ. vel forma pillulari, vel ellectuarij iam supradicti contra omnes, ex melanconia morbos, & qui radices altiores agunt, occultaque habent semina. Notat idem quod quando cum vomitorijs miscetur aliquod fortiter purgans, vomitoriorum vis retunditur, & inhibetur, ac potius per inferiora fit euacuatio non sine igitur ratione multi reddunt antimonium euacuans per inferiora, fortiter purgantium admissione, vel adstringentium.

In his suum habet locum principale antimonium, non solum, vt purgans, verum vt tale iucundum, & facile; possunt enim decipi agri, vel potu, vt ad grana 8. vel 10. vino, iure, aut aqua; cibo vt panatella, ellectuarij crudi forma, conferua, intra ficum, ouum, &c. Fuerunt vero, & sunt plerique ex academia Erasii Medici, qui huiusmodi medicamentum ratione,

experientia Illstrum virorum philosophantium comprobatum adeo aperte oppugnantur oppugnantque, ut si eis Imperium; non tantum, ut exularet, sed ut à mortalium memoria decideret, imperarent; viderunt forsitan porabillum ebrii ipso propinato prava symptomata, nec penetrarunt indebitè præparatum, ac cæteros omittendo scriptores: Mattioli potius herbarum venerator, inspectis eius virtutibus, quot encomia narrat in proprio capite? & ibi orobat Grecorum, ac Arabum auctoritate non esse venenosum medicamentum, ut inscitia medicorum tenet.

Tu tutam præparationem ab hoc accipias, lib. 3. cap. 53. & à Vaeckero, lib. 2. antid. c. 35. transcriptam. R. antimonij electi, lib. 2. contere in mortorio aëneo minutissimè, imponaturque in vase terreo supposito igne accenso, continuè spatula ferrea nunquam cessando agita, usque dum admittat vapores, & solitum splendorem, odoremque sulphuris, ac in cinerem versum positum super carbonem ignitos nullum euaporet fumum; dum enim occurrit (ut solet) conglobari, seu se se vniri, opus erit quoties conglobatur, toties ab igne remoueri, & in puluerem reduci spatula semper agitando calcinari; huius igitur antimonij. R. lib. 2. boracis aurifabri dr. 1. salis ammoniaci dr. 2. reducantur vna in puluerem, abscondatur in circulo circumdato beneque tecto fortissimo igne in fornace præportionata inspicendo post tertium horæ spatium an fufum; tunc proiciatur super tersum marmor vel trullei cretacei fundum, laminaque formentur colore hyacinthi.

Altera est. R. antimonij, tartari an. lib. 2. puluerirentur adde salis nitri, lib. 1. immittantur in olla ignita pederentim, & inuenies regulum album; cuius R. dr. 2. puluerizz. minutissimè, cum dr. 2. salis ammoniaci include in cruciulo, & da ignem, ut supra, & lamina efformentur.

Crollius in chymica Basil. ad magicos morbos laudat flores antimonij præparati suo modo; nos breviori ordine præparatione utimur Vaeckeri, R. antimonij crudi, lib. 1. aquæ salis, q. 1. quibus mixtis, & solutis sublimetur, quod sublimatum est collige; abluet, & ad usum serua: dantur grana 5. vel 7. cum conferua ros. iure, vino, &c.

Ex Hearnio habetur facile vomitorium, R. vitriolum Rom. efficcatum, dissolue in aqua, depuretur per residentiam, depuratam euapora, quod in fundo erit propinabis ad grana duo, vel tria cum conferua aliqua; & à vomitu ager aqua carnis nutriendus; ipse puto quod si ter hanc dissolutionem, & euaporationem reiteres tutius ad dr. 2. offerri valeat.

Alterum modum scripsit Crollius cit. ac 200. p. extollit in ventriculi affectionibus, & cerebri; in febribus in peste, in lumbricis, in dorsi doloribus, in defluxionibus falsis dosis à scrupulo ad duos habita indicatione completionis, &c.

R. vitriolum album (fit per dies sex dies in calido sole aëstiuo, vel forzan in clibano) solue in aqua pluuiati, & euapora, donec quasi crusta appareat: postea per quattuor dies in loco frigido ponas: & concrecent crystalli quos eximes, & aquam iterum euaporabis, ut antea: hic labor penitus tertio reiteretur coagulando, & dissoluendo: ultimo ter eodem modo procedatur cum aqua rosarum; crystalli tandem supra calorem leuem siccentur, & sponte redigentur in puluerem album; hoc lene est vomititium.

Hæc pauca vomitoriæ genera nostræ materiæ pertinentiam, alijs non enarrantibus explanauimus, vt tibi medenti errandi sit occasio interdicta, sumpta indicatione, vt sæpe monuimus, à maiori, vel minori affectione, & temperamento. Nunc, vt promissis stare examinemus an pulvis dictus Alkerotus conferat magicis morbis?

Compositio est apud crollium, sed imperfectè; veram accepit Venetijs Perilli D. Hieronymus Mascambrianus Patricius Benñus; ibi enim pestis tempore à Medico dicto Alkeroto fuit frequentata, multosque, è faucibus orci lucratis magnis opibus liberauit.

℞. antimonij, tartari an lib. 2. puluerizentur, adde salis nitri, lib. 1. inciantur pedetentim in olla ignita, & fiat regulus albus; cuius, ℞. dr. 1. mercurij dr. 3. arsenici sublimati dr. 4. pistentur subtiliter, & intromittantur in vitrea flosa, ac accendatur ignis cineris lentus; supponaturque recipiens semiplenum aquæ cordialis, vel scorfonariæ; vel, & melius, maluæ; post temporis spatium reperies ibi butirum album, quod in vmbra efficcetur, ferueturque dosis sit ad grana 6. pro vice, &c.

Hanc misturam perutilem esse existimo in magicis morbis; suadet experientia, quia iucundè eradicatur peccans materia per vomitum, & sæpe per secessum. Tum etiam quòd ex scriptis medicorum, & exercitarum clarum sit, argentum v. v. occultæ proprietate pro ærulo conferre ad omnia veneficia si benedicetur; quæ maiori efficacia fatendum est intra adsumptum hoc modo correptum, ad materiæ expulsionem, & oppugnationem?

Eadem ratione valere autumo mercurium vitæ Quercetani qui duas miras magicas constitutiones memorat in Pharm. cap. 16. & Forestus, lib. 18. obseruat. med. 19. narrat de vomitu viuorum scarabeorum in puella; & Bened. Veron. lib. 13. 22. scribit quendam lapidem nucis iuglandis magnitudine eromuisse, quem Nicol. cui magnitudine inspexisse refert, & Benivenerius fatetur vomitum brucci animalis, & cuiusdam nostri forma vermis, cauda furcata, quattuor pedibus, obseruasse, vt alia amittam; quæ omnia, etsi admittenda, non tamen impossibilia tenent multi; nam sicut ex putredine ea generantur in mundo, eadem ratione gigni valeant in corpore humano paruo mundo; illa verò referebantur ad incantamenta.

Largitus est, etiam summus Opifex pleraque quæ extra applicata ab umbilico supra (infra enim ventrem ducunt) vomitum prouocant, vt fel animalium, vnguentum de cyclamino, vel ℞. rad. cucum. siluest. dr. 7. cocco gnidi scamoneæ an. dr. 1. lactis tithymali dr. 5. cyclamini terbinthinae an. dr. 2. hellebori albi 3 4. mellis quantum sufficit ad emplastrum; sed & si etiam reperiuntur, quæ manum, & pedum volas inungendo vomitum prouocare scribebat Leonus, lib. sec. 3. c. 17. Rec. lythargyri, auripigmenti, euphorbij, pyrethri, eilebori albi an. dr. 1. argenti viui extincti dr. 1 2. succi oxylapathi, succi bryoniæ an. dr. 2. axungie porci veteris dr. 5. confice, & vutor. potest addi fel. tauris coloquintida, hermodactyli.

De Medicamento Purgante.

Conuenire in magica curatione medicamentum purgans, demonstrat huius, rei que praternaturam essentia in. 1. aph. 2. dicitur, quod purga-

no sit humorum qui sua qualitate molestant euacuatio, qui cum in magicis morbis sæpe reperiantur, & causæ mediata, igitur conuenit; dixi sæpe, & non perpetuò, data contingentia, quòd ante maleficium possit corpus rep-
 xiri purum; sed quidem rarò, nam in obsessis vexat demon mediantibus quoque humoribus; vnde administrari solent proportionata purgantia, ne ipsius motu turgeant humores, vel ad reuellendum à nobilibus ad ignobiles partes, vexationesque exonorandas. Tum quoniam, quæ continentur in passiuis corporis partibus, sūt præternaturam, ergo vel auferre, vel deponere tentandum est, docuit Gal. in art. med. c. 94. & ut summum dicam quidquid præternaturam in aliquis partibus continetur sanationis intentio est ablatio, quæ si fieri non possit transpositio.

Adde quia sicuti potest in stomacho esse instrumentum veneficij, ita & in intestinis, capite, vel corporis aliqua cavitare, humoribusque vnde præbet nobis indicationem illud expellendi, vel destruendi medicamentis solutiuis. Huius sententiæ præter omnes exorcistas, & medicos est Federicus Lamecius in vna sua epistola transcripta à Del Rio lib. 6. c. 2. sec. 2. in qua enarrans prius multa remedia occulta qualitate contra maleficia, à nobis in principio huius l. adducta pergit.

Sed ea demum remedia vsurpanda erunt si simplex, & solitarius morbus fuerit: hoc est si cum occulta pernicies inuaserit, purum fuerit corpus, & integre sanum; si verò vel intemperie, vel plenitudine, quæ plethoram vocant, vel humoris vitio, quæ cacochymia dicitur, vel obstructione, vel alia causa præternaturam corpus laboret, non ante adferenda sunt remedia, quæ totius substantiæ proprietate, seu contrarietate maleficia profligant, quam vitia illa summo uersijs remedijs, quæ manifestis qualitatibus, de quibus dictum est supra, morborum vim, & acrimoniam hebetant, & obtundunt. Si quidem præsentibus his malis occultæ medicamentorum facultates, quasi sepultæ franguntur, & hebescent; præclusisque, & impeditis vijs quibus iter est ad affectam sedem, eo non possunt integris viribus peruenire. Quapropter hæc mala statim per initia tollenda sunt, neglectisque propemodum maleficij proprijs indicationibus unicuique illorum convenientibus remedijs medicandum. Ac intemperiem quidem curabimus calidam refrigerantibus, frigidam calefacientibus, humidam siccantibus, siccam humectantibus: serua semper contrariorum lege: sicut in libris methodi medendi præceptum est; obstructionem verò expediemus detergentibus, incidentibus, & tenuantibus medicamentis: humoris vitiosi exuperantiam purgatione vacuabimus, quod si plenitudinis signa apparuerint, nec quicquam eorum repugnet, quæ sunt in venæ sectione obseruanda: sanguinem etiam per initia mittemus, nisi veneni suspicio adsit; tunc enim non ipso statim initio vena secanda erit (alioquin venenum in venis traheretur, à quibus omni studio arceri, atque excludi debet.) sed post vomitus, & deiectiones, atque ubi nihil ipsius veneni in ventriculo, & intestinis reliquum esse coniecimus. Præterea reuellendis noxijs humoribus, quos demon, vel maleficus homo in principes partes traduxerit: conuenient clysteres acres, & sudores prolekti balneis, æstuarijs guaiacina, e beni, salsa perilla, vel china decocta. Denique si fractura, vel luxatione instrumentorum structura permutata

fuerit,

fuert, fracta vel luxata pars quamprimum erit in naturalem formam, sed demque propriam reducenda his ita constitutis, & ut vnus cuiusque status conditioque feret accommodatis: tum demum erit ad occultarum proprietatum opem confugiendum. Sed peris antequam ad medicamentum purgans deuenis est ne precedendus vomitus?

Distinguas si veneficium sentitur in stomaco, vel oesophago signis ab hoc affecto acceptis à vomitu inchoare necessarium puto; at si grauitate, dolore, cruciatu, videtur inesse intestinis, & infra septum transuersum; optimum est initium sumere à clysteribus deinde à purgantibus medicamentis, si verò materia iacet in aliqua parte corporis longinqua, ut artubus, capite, &c. fouente ventriculo; tunc precedente vomitione tutius est deuenire ad electiuum, & eradicatiua purgantia peccantis humoris.

Quòd si morbus magicus non est, ex assumpto veneficio, sed externè fabricato. Medicus procedere debet, prout indicabit morbi essentia, pars affecta, & temperamentum; vitæque antea acta, immiscendo semper naturalibus remedijs ea quæ ab occulta proprietate recolimus supra valere his morbis, vnita exorcistica benedictione.

Dum igitur in coniecturam venisti annuentibus indicijs signum, seu maleficum instrumentum intercludi in aliquo inferiori viscere, doctus ab Hipp. in Epist. nu. 32. scribens; purgatio deorsum versus commodat, vbi sine febre est tormen, lumborum dolor, genuum grauitas menses, agrè prodeuntes, dolores in partibus sub septo transuerso, iubeas per tres dies mane, post horas tres syrapi præparantis, ut talia immittantur clysteria.

Rec. fol. betton fugæ demonum, iuxæ, rutæ, aneti, malux, atriplicis, mercurialis, parietariæ an. dr. i. fol. senæ, epithem. an. dr. i. ellebori nigri dr. i. ÷ f. d. in aqua fluminis cuius decoc. Rec. lib. ÷ hieræ picræ, benedic. Nicol. an. dn. ÷ olei rutacei, camomel an. dr. 2. ÷ salis gemmæ dr. i. m. pro clyf. & quando actu fit diglutiat æger aquæ lustralis vn. i. ad materiæ vaporosæ interdiciendam ascensionem, vel Rec. fol. lauri, marrubij, sabinæ, matris syluæ, verbenæ, artemisiæ, mercurialis an. p. i. radice brionæ incisæ dr. i. sgarici, cartami an. dr. 2. polipodij, querc. dr. ÷ f. d. in aqua huius decoc. Rec. vn. 7. adde olei laurini, sapæ, amigd. amar. absint. an. vn. i. ÷ salis dr. i. m. pro enamate.

Hæc non solum in his morbis tibi cogitanti videntur esse vtilissima verum omnibus morbis qui dependent à flegmatica, melanconica, flatuosaque materia, ut in articularibus affectionibus, ischiade, dolore colico, hypochondriaca, seu myrarchiale passione, vteris frigidis, quotidianis, & quartanis febribus.

Syrapi, qui prosedere debent ante purgationem possunt esse Rec. Sy. de bettonica capil. ven. de rheade sumariæ an. vn. ÷ aqua betton. & mellissæ, vn. 3. m. vel Rec. sy. oximel. simpl. absinthij de tribus radicibus, G. an. vn. ÷ decoctionis nostræ contra maleficia vn. 4. m.

Decoctio hæc est Rec. fol. betton. verbenæ, centaureæ, pimpinellæ, quinq; folij, & trifolij an. p. i. seminis hypericon. peoniæ, rutæ, aneti, coriandri an. vn. ÷ tormentillæ manus christi, gentianæ, an. vn. ÷ decoquantur parum in lib. 19. aqua fluminis colentur, & feruantur pro potu; ut iucundius libaretur destillari.

destillari potest.

Quod si calida videatur peccare materia dulciora conueniunt cum clystria, cum syrups, vt Rec. violarum, frondium attriplicis, maluz, aron quinque folij cardui benedicti parietariae an. partes aequales facta decoctione, Rec. vn. 7. olei viol. hypericon, rosati an. vn. 2. diacap. Arn. dr. 7. salis dr. 1. m. pro clyst. Syrupus in calidis conueniret tali forma, Rec. sy. de acrido citri, de pomis, infus. ros. rub. capil. ven. an. vn. 2. aqua cord. vn. 3. m. Vel. Rec. sy. de portulaca, de borrag. fumariz an. vn. 2. aqua decoct. nostrae vn. 3. m.

Est in medica potestate, & iudicio pro vt occasio indicationis sibi suggerit haec omnia variare, (Ego etiam, vt tutor effectus sortiretur, syrups admisceo guttas tres olei vitrioli, vel sulphuris, vel quintae essentiae coralli, vel perlarum.

Preparati humores per electuum medicamen educendi sunt; quod describere vnum vt omnibus conferat, & iuuat gratis dicerem; cum non sanetur homo in communi. Si. n. oculariter difficile sit particularium noscere temperamentum, vt remedia quadrent, ita vt aiebat Gal. 3. met. 7. Si enim vniuscuiusque naturam scirem, qualem Aesculapium mente concipio, talem me esse putarem; hinc nostra professio coniecturalis oritur, & doctus medicus; quomodo remedium scribendum est vt omnibus consentiat? exemplo tamen aliquorum planius monstratur iter.

Rec. fl. cord. & fruct. pect. an. p. 1. tormentillae, valerianae, betton. an. p. 2. semin. hypericon, peoniae, rutae an. dr. 2. herbae paris dr. 2. agarici troch. dr. 1. f. decoc. in succo ros. ps. in. i. col. diff. confect. Amech. diaphin. an. vn. 2. Sy. D. August. sy. helleb. nigri (descripti a Massaria, lib. 9. c. 29.) an. vn. 3. reub. pul. dr. 2. m. f. p.

Si abhorret potabilia, vel propinentur grana otto supradicti pulveris Al-Keroti, vel antimonij correcti, vel florum eius, vel mercurij uitae; uel ex radicis hellebori nigri, ut plura de uomitu scribebamus, uel dr. 2. rad. muchion. can. uino maceratę.

Essentia Tibij, ex Andernaeo.

S Tibium in puluerem contusum per dies decem leuigatur igne, donec primum flos albus mox luteus apparet: qui tandem, e rubro in purpureum colorem transit. Huius vn. 2. in uini spiritu quantum uiginti digitos superet diebus duodecim uase diligenter occluso macerantur, postea separantur per balneum: atque tunc essentia Tibij instaurandis renouandisque uiribus dicata fundo usque subternitur. Huius grana quattuor, & aqua mellissae chelidonij, aut uino generoso dantur, Febres curat; quam intercutem discussit, morbis uterinis demoniacis, comitiali, & similibus medetur. Morbum gallicum omniaque hinc orta uitia mirabilia sanat humores per plura ducit superfluos percutis habitum.

In forma pillul. Rec. pillul. fetide de lapide lazuli, de fumo terra, an. dr. 2. cum succo ros. formentur pill. 9. post tres horas adsumat Apozema ex vn. 5. sy. D. Aug. uel de polypodio Magistrati, aut lib. 2. iuris accipitris, uel noctue, uel upupe, in quo decoctum sit epytemum, & helleborus.

uel

Vel Rec. pul. hierę simpl. lapidis lazuli pparati, agarici troch, turbit an. dr. 1. cum succo brionię formatur pill. 7. post duas horas offerendum aliquod apozematis dicti.

In delicatis, Rec. fl. cord. p. 1. senę, epithemi, polypodij querc. an. dr. 2. cort. mirabol. Keb. & citrin. agar. troch. an. 3. sandal. citrin. dr. 2. fuge demonum seminis rurę an. dr. 1. dictami albi manus Christi, an. dr. 1. f. d. in aqua betton. in suff. col. diff. reub. vig. infusi in parte dictę decoctionis, & non col. dr. 2. confec. amech. dr. 6. sy. de polypodio mag. D. Aug. an. vn. 3. m. f. p. in pillul. Forma Rec. hyerę picrę 34. helleb. nigri, polypodij querc. an. dr. 1. agarici, salis indi, lapidis lazuli an. dr. 1. coloquentidę dr. 4. cum succo bettonicę, & fuge demonum f. massa pro pillulis dosis dr. 1. cum apozemate aliq. quod suprascripto.

Vt etiam possumus vino helleborato, vt Rec. hellebori ab omni terrestri impuritate prius vino optimo mundati, ac siccati dr. 2. follicul. senę, epythemi, an. dr. 1. corticum citri, anasi, feniculi an. dr. 2. macerentur omnia in duabus mensuris optimi vini albi per tres dies in loco calido; deinde coletur, & cum zaccari sufficienti quantitate dulcoretur, aromatizeturque mane dr. 3. vel 4. quo vino multi liniunt partes affectas tepidę.

Sin autem, quę faciliori maioreque virtute pędita sint mauis, tum in assumendo, operandoque chymica arte, ex supra dictis extrahere possumus, vel extracta, vel quintas essentias; hinc Raymundus, Lullus, lib. 2. de secretis naturę can. 6. docet nos curam perfectam demoniacorum melanconicorum, & omnium morborum caducorum, cum sua quinta essentia Cęlido-nię, in qua immisce fumus terre, centaureę maioris, epythimi, thymi, ellebori nigri an. dr. 2. lapidis lazuli dr. 1. & dimitte stare per tres horas, & da ei in potu bis in die semel in nocte, & vnge ab extra totum corpus, & regionem splenis.

Quod maiori operatione sint dotata nobis suadet suptilior; ac penetrabilior eorum virtus, hinc facilius assumi, & materias crassas frangi, & expelli spiritusque discuti fatendum est, id Cęsalpinus in peripat. c. ult. confirmat subdens, quę huiusmodi facultatem habere comperta sunt amuleta, & alexipharmaca appellata, aut totius substantię proprietate, id consecuta; plurima per experientiam inuenta, & longo vsu confirmata. Ex ijs autem ea maxime opportuna sunt censenda, quę spirituosa, & multam efflant huiusmodi vim, tum quia intimius penetrant; tum quia cum spiritibus conueniunt, sic enim, & permisceri, atque eos alterare possunt, aut pellere.

Posuit multa ex chymicis lecta, lib. 2. sec. 26. Vuc Kerus hic pro nostra commoditate nostrę methodi attinentia egrorum iucunditate, diglutiendiq; facilitate, aliqua transcribemus; in lib. enim de medic. exptis vltimo sancitur, & cauene prębeas medicinas mali saporis, quoniam medicina, quam infirmus habet in odio plus nocet, quam profit.

Extractum hellebori nigri.

Corticis radicis hellebori nigri infundatur in aqua anasi; de qua fit oleum, & stent in infusione per horas 24. deinde bulliant simul ad aquę

aquæ si. fere consumptionem, coletur postea cum forti expressione; vitæ decoquatur expressum cum syrupo rosato solutiuo ad sufficientem spissitudinem, reponatur in vastulo terreo vitreato, dolis est dr. 2.

Aliud ex Hearnio.

R Ec radicem veratri nigri effossarum sub ortum solis incrementa ducente luna, ac persugante dodecatemorion capricorni, leonis aut sagittarii, in pulvram contundantur, & distillantur, dum nil amplius liquoris fundant; hoc fiet vi calidi caloris in arena; hic cinis, cum vino liquecat in lixivium, mox balneo exhausto, liquorem salem fundus dabit, qui omne vitæ humani corporis antiquatum in causarijs abigit, ac in floridam iuvenetam efficitur corpus reuocat; soluitur cum vino, croco, & ambra dosis est à dr. ÷ ad dr. i. Tu eadem arte extrahere potest reubarbarum, senam, epithimum, polypodium, Turpetum, hermodactilos. Extractum esulæ, aut assari cum radice. R. fol. esulæ sicca, & pulverizata quantum satis est; spiritus vini, q. s. misce cola, & in balneo destillentur donec mellis crassitatem acquirat; hac quoque ratione helleborus extrahitur, & grana lathyridis, seu lini.

Extractum vniuersale, quod potest applicari ad cuncta veneficia, & ad omnes humores peccantes educendos, in plerisque morbis; sanguinemque purgat.

R. diagridij dr. ÷ rhabarbari optimi vn. i. trochisci diacolocynth. dr. 3. agarici troch. dr. 7. turpeti ex vino cithoneorū macerati vn. ÷ fol. senæ vn. ÷ semin. & corticum citri an. dr. ÷. ænulæ campanæ vn. i. radicis valerianæ bifloræ, manus christi an. dr. 2. semin. hyperici, rutæ, peoniæ an. dr. i. ÷ herba paris dr. i. calidoniæ, bertonicæ, feniculi, shecados an. p. ÷ thuris, mirrhæ, massicis, an. 3. ÷ feminis dauci, anasi an. dr. i. singula confundantur maceranturque in aqua hypericon, & spiritus vini lib. 3. postea sub prelo exprimantur, & ampulla imposita destillantur donec crassitudinem mellis acquirant, postremo aloes dr. ii. dissolutis repurgatisque ex vino stillitio, vniuntur in modum extracti, vt ad crassamentum mellis instar appareant: datur dr. i. in iure vino aliq; liquore, hæc pauca sint tibi exemplaria ad quæuis videantur proportionata morborum expulsiōni.

Pro pauperibus laudo seminis peplij, seu esulæ rotundæ dr. i. vel ricini, vel cataputæ dr. i. vel succi brionæ efficati, & præparati dr. i. vel radicem sambuci succi efficati dr. ÷ vel recentis vn. i. ÷ cum melle ros. eiusdem virtutis habent radices abuli, & semina à Mattiolo prædicantur corticis crocæ succus, vel decoctio frangolæ, quæ soluit, & corroborat hepar. radices mûchicam, polypodium, sena, &c.

Post purgationes toties repetitas quoties morbus pertinax persistit, alias quoque particulares euacuationes, vel per secessus per epygrasim, vel per vrinas, vel per sudores, vel per palatum, aut per nares, cum morbi, vel symptomatis conditio, habitus, temperiesque corporis indicaret perutiles esse non nego; nam et si per uomitum, & per secessum illas veneficas materias, vt plurimum expelli obseruetur; sunt tamen exempla per Nares, & per

urina,

urinarioſ meatus aliqua inſtrumenta euacuata eſſe.

Opportuna idcirco exiſtimo decocta, vel extracta ligni ſancti, zalzæ, ſmylacis, ſaſſiſſaſſi, chinæ, miſtæ cum ſimplicibus cap. 2. huius lib. deſcriptis partem affectum, vel iuuantibus, vel tamquam vehiculis aliorum remediorum exemplum ſit.

Rx. ſupradictorum lignorum proportionatorum medici iudicio morbo magico; complexionis, &c. vn. 2. infunde per 24. horas in lib. 2. aquæ fluminis decoquantur ad conſumptionem medietatis in fine decoctionis adde fol. ſenæ, epiſthemæ, polypodij querc. an. vn. ÷ agarici troch. dr. 2. rad. dictami labi, biſſortæ tormentillæ, valerianæ, an. dr. ÷ ſeminis hyperici, peoniæ, rutæ an. dr. ÷ betton. borrag. pimpinellæ an. p. ÷ ſemin. coriandri cinam. an. dr. ÷ factæ colaturæ mane aſſumatur lib. ÷ deſuper dormiendo aut quieſcendo; poſt duas horas pannis coperiatur tum ſuffitu illo in cap. 5. deſcripto ſudorem prouocare affectet æger. Si quis autē naſeabundus, vel ſtomachofus fuerit cui animus deficit hanc quantitatem ſuſtinere; parari, ex dictis poteſt, more chymico, vel extractum; vel quinta eſſentia.

Paupertati, & auaritiæ morem gerimus hoc. Rx. Smylacis aſperæ vn. 3. vel radicis buxi, vel eban, vel cannarum noſtrarum vn. 2. infunduntur per 24. horas in lib. 2. aquæ fluminis, & bulliantur ad conſumptionem medietatis, addendo in fine radicis brioniæ vn. ÷ ſenæ polypodij querc. an. vn. ÷ hellebori nigri preparati dr. 1. fol. cælidoniæ horrag. bettonicæ an. p. 1. ſemin. peoniæ, hypericon, rutæ, nigellæ an. dr. agarici troch. dr. 2. cinan dr. ÷ factæ colatura ſeruetur pro duabus vicibus. valet quoque alijs morbis chronicis.

In his magicis affectionibus mirè proficit calybs præparatus: Rx. lib. 1. calybis loti cum aceto, & aqua, terque igne accendatur totidemque aqua verbenæ extinguetur limetur, ac inſpergatur garyophyllorum, ſemin. rutæ, & hyperici pulueriz. an. dr. 2. abluaturque ſemel in aceto, & relinquatur per 24. horas notas poſtea Rx. vini dulciſſimi lib. 10. infunditur, ac exponatur ad ſolem (vel ignem, abſente ſole. per 8. dies frequenter agitando benedicetur, ac mane doſis vn. 7. pro vice deſuper ambulando.

Vel Rx. dicti dicti calybis prædicti vn. 2. thuris, mirrhæ cort. rad. cappari, tamaricis, valerianæ, ſabinæ, ſemin. peoniæ, rutæ, pul. Diarrhod. Abb. an. dr. cum ſucco brioniæ. f. trochiſci doſis dr. 4. mane.

Nollem, vt me loquacitatis nimie accuſares ſi miras curationes dictum calibem perfeciſſe dixerim, præſertim in lienis ſchirro, cunctis hyppocundriorum obſtruetionibus, colicis, nephriticisque affectibus, cauſam ducuntibus à craſſis humoribus.

De Antidotis.

POſt magna hæc remedia non ſunt prætermittenda vim habentia ab occulta qualitate ad conſuſionem dæmonum forſan à Rerum Conditorum inſtituta ne ita ſuperbia ſeuiant ſe inferioribus eſſe ſubditos inſpicientes; idcirco in omni ferè viſitatione aliquid, ex ſuperius ſcriptis, vel in puluerem, vel in conditis propino.

inter composita magnam prerogatiuam obtinere theriacam saepe manet ad dr. i. assumptam prater rem experientia monstrauit; tum mitridatum, tripheram persicam, confectionem iacinti, electuarium ducis, Tum electuarium Marcelli ex pluribus (cum vt plurimum maleficium annuente Proclo fabricetur ex pluribus) in lib. de medicam. cap. 20. narrat Antidotum Hadriani, quo utebatur Caesar Augustus, quę potio dat omni corpori fortitudinem, quisquis, enim ea vsus fuerit, nec stomachi, nec iocineris, nec splenis, nec cordis, nec lateris, aut pulmonis, aut coxarum dolores patietur, sed nec tussim, nec perfractiones, nec spasmos, nec coli dolores sentiet, nec dysentericus, nec hydropicus, nec suspiriosus, aut colericus erit. Facit etiam hoc remedium contra omnes humores noxios, & omnia venena; vel maleficia in cibo, aut in potionibus data. Compositio ergo eius est talis; faniculi seminis cimini, gummis thebaici, ph. pulegij, origani, piperis albi, herbae sabinae, petroselini, cedri seminis, chamedropis, cassiae bonae, iouis barbae, rapae seminis, nardostachyos, iunci seminis, enforbij, e chyos radice, hoc est capsellae, cyperi, pyrethri, tripolis seminis, quo mulieres vtuntur in capi te, anomi, serpylli sicci, gentianae, aristolochiae longae, rutae agrestis seminis, omnium superscriptarum specierum an. vn. i. item rutae radiculam, quae facit ad porcorum incommoda, agni radicem, agrimoniae radicem, draconitae radicem: quae radix est quasi costum, & bene olet, acori radicem harum specierum singulas vn. ÷ adpendes, & omnia vel infra, vel superscripta diligenter tinsa, & cribata in puluerem tenuissimum rediges: ac postea cum melle attico, quantum ad spissitudinem sufficiat permiscebis, atq; ex eo cum opus fuerit quanta auellanae est magnitudo ieiunio dare debebis.

Extat Caridion. in lib. adscript. Gal. de med. par. fac. cap. 189. vbi videtur praeliari nux contra nucem, seu sub nuce acta, ibi haec scribentur. Ad veneficia, & praestigia caridion, & latum cuminum, & zocchij radicem, ad tertiam partem decoque, & ex vino vttere potui da: gestet, & glaneum ossa, haec enim suffitu daemones abigunt; glanis est genus piscis marini.

Nos vero prater iam dicta: haec pauca ad horum morborum praxim redigimus.

Rx. pul. specierem diamargarit. frigidi, cum gemmis dr. i. ÷ vincetostici, carlinae fugademonum baccharis, boni armeni, coralli vtriusque an. dr. i. lapidis Belzuar, herbae pridis, vnicorni an. dr. ÷ zucchari albi dr. i. puluerizentur, & benedicta dosis sit dr. i. pro vice cum aqua parti affectae conducenti.

Vel ex his pulueribus componi potest elect. cum dissolutione zucchari in aqua proportionata.

Nec adspernendus est vsus olei vitrioli, & praecipue sulphuris ad guttas tres in aqua quinque folij, vel gentianae, vel perforatae, vel huius butyrum, mire ad pectoris affectiones conducens ex Quercet.

Tum Rx. & mirum iuuat ad vires restaurandas ad labores, & ossium fractiones, ad inappetentiam, cordis tremores a demonum vexatione excitatos.

Rx. diamargar. frigidi dr. 2. semin. hyperici vrticae, herbae paridis, coriand. praepar. rutae syluestris, rad. angelicae odoretae, tormentillae gentianae, scopae regiae, gariofil. cinam an. dr. i. pulueriza, & per tres dies infundantur in

Vn. 3. ÷ aqua vitæ; deinde colentur, & fortiter exprimentur, & dentur pro tribus vicibus patienti.

In conferuis parari potest hoc. **Rx.** conferuæ adianti, borrag. maluæ, fumariz, rosar. rub. an. **Vn. i.** pulueris suprascripti **dr. 2. m.** in vase dosis **Vn. i.**

Iam claudere proposueram, cum occurrit mihi sententia Sancti Aug. proferens, qui veritatem tacet mendax appellari debet; & bonum in tantum est bonum, in quantum est suimet communicatiuum; idcirco nolui hoc meum antidotum sub silentio abstruere. Antidotus contra omnes morbos Magicos, & antiquos; cunctaque venenorum genera, ac virulentos morsus animalium æremque pestiferum, præseruatiua, & curatiua.

Rx. vincetoffici, imperatoriz, bistortæ, peoniz, scorfonariz tormentillæ, dracontæ, angelicæ odoratæ, carlinæ, consolidæ realis Baccharis zedoariæ radicum an. **dr. i.** Pulegi, lauri, origani, verbenæ, scabiosæ maluæ, cardui, bened. frassini; foliorum an. **dr. ÷** iuniperi, rutæ, citri, acetosæ herbæ paris, semin. an. **3. ÷** cinis cancerorum fluuiialium **dr. i. ÷** puluerizentur omnia sup-tiliter, ac cribellentur tum adde theriacæ Andromaci **Vn. i. ÷** mellis optimæ cocti lib. **÷ m.** f. electuarium addendo in fine olei vitrioli, vel sulphur. grana **8.** Huic cedat illud vulgo dictum, l'Oruietano, cum sciam ingredientia, & forzan alterum magni Ducis. dosis huius est **dr. i.**

Alia pro iisdem, etiam mira, & excepta pro peste anno 1571. & 1630. præseruat. & curat.

Rx. semin. lactucæ portulacæ, acetosellæ peoniz, citri excort. psillij, endiuiæ cithonij iuniperi, rutæ, herbæ paris, an. **dr. ÷** rosar. rut. setæ crudæ spodi cardui sancti an. **dr. 2.** dictami, tormentillæ Angelicæ quinque folij scorfonar. scordij chelidoniæ an. **dr. i.** contraherbæ gentianæ zedoariæ fragmentorum lapidum, prætoriorum an. **dr. i.** croci, & camphoræ **dr. ÷** zucch. cand. **Vn. 2. m.** f. puluis dosis omni mane **dr. i.** vino vel acido quodam.

DE BALNEO.

Balnea habent etiam exorcisæ ad miseros egrotantes succurrendos, ex aqua tepida multis immista herbis, quorum artificij hodierna praxis oblita sit, ac ab expiatoribus, & magis antiquitus vetita, vt testatur in lib. de sacro morbo 3. solent tamen euenire casus, in quibus eorum administratio saluberrima, & sæpè necessaria censetur, sicut cum Valles. notauimus cap. de cibo. Idcirco, vt præmanibus sint regulæ pauca perlibemus.

Balnea vel sunt naturalia, vel artificialia, naturalia ad diuersos morbos in diuersis locis Italia multis sortita est quorum plerique scriptores memoriam colerunt, vt Sauanarola, Lombardus, Baccius, Iazolinus, ceterique, & hæc vel sunt humida, vel sicca, humida sunt; vt aquarum dulcium, quæ ex 3. aph. 15. solum extremas corporis partes dulcè euacuant. Sicca verò cum caliditate efficcant, & per sudores vniuersum corpus euacuare apta sunt. Paulus lib. 1. cap. 52. ad hæc restringit; balneorum naturalium alia nitrum, alia falem, alia alumen, alia sulphur, alia bitumen, alia es, alia ferum representant, non nulla composita, ex his omnibus reperiuntur, &c.

Quare si balneum aliquod naturale reperiri legisti à Deo electum ad hos morbos

morbos expellendos; consule tuis egris; ipse valdè conuenire natatorium Sylœ iudico.

Ob naturalis defectum, maioremque commoditatem artificialia paranda. In affectibus igitur calidis laudatur aqua dulcis fluminis, in qua sint decoctæ nympheæ, tussilagines, salices, rosæ, mirtus, acetosæ, borragines, lactuce, cichoreæ, iusquiami hyperici, verbenæ huius enim decocti lauacrum peculiari virtute ad curandos hos morbos fulgitum est.

In frigidis affectibus miscendum est, vel sal, vel nitrum, ut in capitis, thoracis fluxionibus, in humido stomacho, hydropicis, ac laxis tumoribus, tum sulphur cum indigemus lenire dolores, nervosque emollire, ac calefacere, tum ferrum, dum curanda est lienis, ventriculi, mysenterij oppilatio, referente Paulo cit. nec vnquam prætermittatur miscela stirpum à proprietate oppugnantium his morbis partibusque affectis conducentium quales descripsimus, cap. 3. huius lib.

Multi ad balneandum vsi sunt vrina humana tamquam magis vim habente abstergendi, esiccandi, ac penetrandi.

Nocent balnea impuris corporibus, & cachochimis, vnde 1. aph. 42. gal. ait balnea non prodesse, nisi euacuatis prius, & concoctis humoribus noxijs. Tum ante balneum præcedat exercitium si temperatum possibile sit, vel frictio, & fiat ante cibum post fecum euacuationem, hora præsertim vespertina Alex. lib. 2. cap. proprio locus debet esse calidus, neque nimis immorandum est, cum substantiam nostram dissoluant, animique deliquia excitent, tempus sit quantum eger ferre valeat, si plura cupis pete nostram tertiam petram de natatione. Demum memorandum his balneis nos sæpe esse vsos ceu epythemate, cum spongis in affectis partibus, vel ut stillicidijs cadentibus alto.

C A P. De linimentis oleis, & emplastris.

Post corporis euacuationes in impuris, inter vnctiones in praxim obseruatæ sunt olea, vel vnguenta composita ex herbis, alijsque rebus parti affectæ, & affectioni iuuantia. Mesues extollit oleum de Gagatæ, sic paramus oleum de verbenæ, de bacchare, de hyperico, de iua, de ruta, de abrotano, de lauro, de absinthio, de chelidonio, vel horum extracta, ac quintas essentias, vel simpliciter, vel vnitim.

Ego in affectibus frigidis, & flatuosis, murmurationibusque frequentior hæc Rx. olei hyperici, rutæ, lauri an. vn. i. olei magni Ducis, quintæ essentiae absinthij, roris marini an. dr. i. balzami guttas tres m. pro linimento diuitibus.

Vel Rx. fol. iuæ, palme benedictæ, aneti, lauri, verbenæ, hyperici an. p. i. rad. gentianæ diptami, valerianæ, manus christi, astrologiæ rot. angelicæ odor. an. dr. i. contunde contundenda, & pulueriza puluerizanda, ac decoquatur in oleo communi; & parum aquae laustralis, & stillatitij vini deinde colentur addendo thuris, sthiracis cal. theriacæ an. dr. i. mitridati dr. i. nucis muscatæ gariofil. cinam an. dr. i. ligni aloes dr. 5. ambrae, muschi an. gr. 2. vtatur externè, & internè ad dr. i. i.

Aut. Rx. horum ingredientium sic puluerizatorum, & contusorum quantitatem

titatem dictam: macera per dies decem in vni 4. aquæ vitæ optimæ & vn. ÷ aquæ benedictæ in vase vitreo posita intra fimum equinum; deinde exprime, ac feruetur pro vnctione, qua facta prius solita benedictione vngantur tempora, pulsus, manus, pedes, labia, aures, nares, nuca, stomachus, & omnes articuli; vel partes affectæ, quibus pro vt est intentio mepici applicari potest emplastri ferma immiscendo picem teredintum dr. vel vn. i. intus assumi, quod magni solet esse auxilijs.

In calidis affectionibus applicari possunt olea mista, vt R^x olei ros. amigd. dulc. hyperici verbenæ an. vn. i. m. vel R^x vnguenti rosati, vnguenti populeon an vn. i. pul. diamarg. frigidi thuris palmæ benedictæ an. 3. ÷ m. In parte affecta vt in capite, in iuncturis, pectore, stomacho, hypochondrijs, renibus est magnæ utilitatis superponere hoc emplastrum R^x hellebori nigri infusi per noctem in vino, & exsiccati vn. ÷ seminis anasi, feniculi, peoniæ, rutæ, carui, hyperici, yrticæ, thuris mirrhæ, corall. rub. ros. artemisiæ. rorismarinæ, laudani an. dr. i. i. serapini, bdellij, elmi an. vn. ÷ dissoluantur hæc in aqua lustrali cætera puluerizentur, & cum pice, & terbentino f. emplastrum excellens benedicendi.

CAP. VIII. De Præseruatione.

Cum finis medicinæ sit sanitas, vel conseruanda, & a morbis præseruanda; aut recuperanda, hæc pertinet ad curandi methodum, illa nobilior ad præseruationem temnit, quæ sicuti in medica praxi consistit in dieta, sex rerum non Nat. inter tria medicinæ instrumenta omnium nobilissimum conseruandi sanitatem, & propellendi morbum ipsam esse victus rationem. ita in morbis veneficis principatum obtinet ipsa dieta spiritalis, quæ versatur in abstinentia à septem peccatis mortalibus, & obseruantia præceptorum Dei.

Et quoniam, vt dixi alibi, præseruandum est a morbo spiritali terribili, indicatio resultat vtendi armis spiritalibus, intrepidaq. fide; inter quæ, præsupposita confessione penitentiali, cum sacra communione primum locum obtinere frequentem orationem Patres scribunt. & nos in lib. 5. §. 4. ibi docetur quid orandum.

Si Deus est tecum quis contra te? De dispositis ad hos morbos sunt multa pro præseruatione in lib. i. cap. 6. & multas orationes cum hymnis S. Bartholomei, Barbatii, Mercurij inuenies §. 28. 19. & 20. & passim.

Et quamuis dicatur non esse determinata oratio, vel breue, vel herba, aut lapis, quæ infallibiliter præseruare, vel curare hos morbos valeant. Negari tamen non potest reperiri multas orationes, aliasq. sacra, & herbas, & secreta Dei voluntate, ac concursu, si piè dicerentur, ac paterentur ad præseruationem, vel curationem conductura.

Inter orationes adscribuntur, frequens piè recitatio Credo in Deum, &c. Salua Regina, &c. Ave sanctissima, &c. Qui habitat in adiutorio altissimi cum oratione In principio erat verbum, &c. nomina Dei cum dictis abrenuntio tibi Sathan, & coniungor tibi Christe. septem versiculi Psalmorum. psalm. Miserere, &c. exurgat Deus, &c. Benedicti animi pietate obserua-

dice-

dicere hymnum S. Mercurij, & S. Barbati, & S. Bartholomei cum orationibus, cum confessione, & communione sacra, colere dies festos nostrae piissimae matris Mariae Vig. tum in Dia Virg. tum in die veneris sancti adorare S. Crucem 33. vicibus ex litteris Beatae Iouannae in honorem triginta trium annorum Chisti.

Inter sacra sunt cerei benedicti cum agno Dei S. Reliquiae Sanctorum appensa, & honorata, tum crux cum agno Dei, &c. sal benedictum, & alia, quae quia scripsi in lib. 5. 6. 8. non licet hic repetere. at is omnino vtere.

Inter naturales, herbas, vel lapides, vel quaedam animalium partes fuisse scribebam lib. 2. cap. 2. inuenies, & cap. 1. fuerunt qui dicebant naturalia non prodesse magicis affectionibus nisi indirecte, quibus ego praesertim & non curo si directo, vel indirecto modo.

Nota

Perfringam tibi pomum ad perferuandum a magicis morbis. & frondium lauri, vettonicae, verbenae, rutae, saunae hyemaci, quinquefolij, hyssopi, iuniperi, artemisiae, celidoniae, anacardi, acordeon, nardi vhamni, absinthij, verbasci, anethi, acetosae, an. p. equales succisae seu morsus diaboli, radices gentianae, valerianae, manuschristi, diptami, astrologiae esulae, hellebori, drauunculi, peoniae, polipodij, vincetoxici, tormentillae, garyofyllarum, lilij conualbrioniae, bistortae, baaras, centaurae, calami arom. calamanti, eupatorij, squillae stachados an. p. equales. feminis herbae paris, hyperici, nigellae rutae caprinae an. p. equales terrae sigillatae, lemniae boeniarmeni, vnicorni, vtriusq. coralli. fragmentorum gemmarum, & margaritarum, gagaten, phylasterij, Argenti viui, mirrae, thuris, ana, galbani, sulphuris, an. p. equales hac omnia componuntur simul secundum artem atque cum gummis dissol. in aqua ros. ac argentum viuum possit vniri cum stagno liquefacto. conformentur pilae addendo balzami, sthiracis, muschizibetti, ambrae odor. ligni aloes sandalorum, ad libitum, & ad diuitias, benedicenturq. solitis benedictionibus imprimaturq. effigies S. Bartholomei vel Antonij, & valere possunt pro preservatione. mirifice etiam contra pestilentialem aerem, vel in pestem magica arte excitatam, vt 1630.

119

LIBER QVARTVS

PETRI PIPERNI BENNI. PROTHOMED.

De Strategemmatica Curatione.

Ntequam ad curationem strategemmaticam deueniamus opere praeitium duxi de vi imaginationis aliqua praeludere, cum ea ferè tota versetur circa id obiectum & quod dicere non audeo neminem reperiri ab affectione phantastica adamussim liberum, idcirco sit.

CAP. I. De Vi Imaginationis.

EA animi vis quam Græci phantasiam appellant latina lingua imaginationem versit, à Platone vero pictura, cum mediantibus quinque sensibus interioribus in eius sensorio rerum species formantur, ornatè vocatur. Fuerunt philosophi inter hanc, & animæ virtutes differentiam constituentes alij neq. a sensu differentem. Aristotelici vero volunt discrepare a sensu ab opinione, & ab intellectu.

Imaginatio enim propriam sedem in animali possidet, propriæq. operationes attribuuntur, & aliquando fallitur.

Sensus vero posita receptione, debita obiecti distantia, illeso suo organo nunquam est fallax. Tum quia sensus in actu fit a præsentibus sensibilibus; imaginatio vero an nota omni sensibili præsentia, negotiatur, operatur. immò non solum præterita, & præsentia, possibilia, verum suspectabilia, imaginabilia, & a natura impossibilia concipit. in somnis quoq. imaginatur, sed nulla sensatione præsentis.

Picus lib. proprio. ad id probandum addidit. Imaginatio in confinio intellectus, & sensus posita est, & medium inter vtrumq. suum locum tenet, & sequitur quidem sensum, cuius actu patitur: intellectionem autem antecedit, cum sensu coit, quia, & particularia, quemadmodum ille, & corporea, & præsentia percipit præstat illi; quia nullo etiam mouente prodit imagines, nec præsentis modo præteritas, futurasq. & quæ etiam promi a natura in lucem nequcunt, consentit ei, quia sensibilibus speciebus pro obiectis utitur: eum vero præcellit, quoniam eas quæ a sensu derelictæ sunt, ipso etiam cessante. & sequestrat inuicem pro arbitrio, & culpat, quæ fieri a sensu nullo pacto possunt. intellectui conuenit, vt potè quæ libera. vaga nulliq. rei peculiariter addicta. præcellitur autem, quoniam sensibilia, particulariaque tantum concipit. & effingit; ille præter hæc vniuersalia, & intelligibilia absq. omni materiæ contagio defecata in sedus præterea superiorum omnium virium venit. quandoquidum officio eo, quæ sibi natura impertijt, frustrarentur imaginatione non suffragante, admiculanteq. Neque enim aut opinari aut scire, aut intelligere anima corpori alligata quicquam posset nisi ei phantasia ipsas identidè administraret species, hæc ille, tū descriptionē pgit.

Ima-

Imaginatio est motus in animam quem sensus in actu positus parit, & est vis quæ formas promit & sese, ac omnibus viribus potestas adnata, & quæ effingit omnes rerum similitudines, imprensionrsq; uirium aliarum transmutat in alios, & est potentia assimilandi cætera ad se ipsam, his prelibatis.

De vi imaginationis extant duæ communiter sententiæ, prima nimis affirmatiua, altera negatiua.

Primam erroneè prosequuntur multi cum Auicen. in 6. nat. 4. c. 4. & vt facilius intelligatur.

Volebat Princeps animam humanam per fortem existimationem vel affectionem non solum proprium corpus realiter immutare posse, sed alienum. Ita vt fortis existimatio vnius sit potens corpus alienum sanum existens ægrotare facere; egrum sanare; & quod est remotius à vero; niues pluuias, & pestes inducere, & cessare facere; addit Forliui.

Explicat & supponit, & si omnes animæ inter se non differunt essentialiter non communicantur tamen in proprietatibus & virtutibus earum, propter celestium influxuum varietates ad ipsarum productionem concurrentium. vnde accidit aliquam multum eleuatam esse & nobilem; aliquam vero materiam multum immerfam; & consequenter aliquam multum actiuam; aliquam parum. anima. n. humana vel est ex substantia, vel natura intelligentiarum, seu principiorum inducentium formas, & effectus in materia; vel est eisdem principiis immediatè subordinata, & per consequens materiam mundi inferioris dominatiua.

Secundum supponit quod naturaliter obedientior esse debet materia mundi principio & causæ nobiliori, quam minus nobili, alias subuerteretur ordo vniuersi.

Tercio quod anima humana quantumcunq; modicum in nobilibus proprietatibus eleuata, potest transmutare materiam extrinsecam, & corpus alienum; & nouam formam in ipsam inducere, mediantibus tamen transmutationibus & qualitibus intermedijs: sicut anima medici sanitatem imaginis & afflicti, potest in corpore ægro sanitatem inducere.

Nota quod ad hoc vt anima sit potens ad has transmutationes, requiruntur prærelectionem dictam anime, primo fortis & affixa affectio anime. Secundo q; subiectum illud sit dispositum ad talem transmutationem recipiendam, non. n. potest vt pute lapidem in hominem mutare. Tercio q; anima hæc non sit subiecta passionibus sensibilibus, seu carnalibus, sed sit similis suis principiis sl. intelligentijs, ex quibus.

Positio Auicennæ est quod anima humana eleuata & nobilis cum forti imaginatione, & affectione, nullo corporali & reali intermedio, non solum corpus proprium, sed alienum localiter & formaliter potest transmutare.

Patet nam animæ sic eleuatæ vt superiori inferior materia parere debet.

Tum quia non minorem virtutem vel potentiam virtualiter transmutandi corpora possunt Cælum & intelligentiæ imprimere in anima, quam in lapidibus, & gemmis prætiosis. sed impressa est virtus virtualiter transmutandi corpus alienum lapidibus, gemmisq; prætiosis sine instrumentis intermedijs vt hyacintho sanandi & conseruandi sanitatē; & expellendi ægritudinem cordis dum exterius applicatur (vt Auic.) hoc idem de smaragdo cum

exteriori obiecto oculis serpentis (.sl.viperæ) quos liquefacit, vt Serapio. cum igitur hyacinthus, & smaragdus non operentur per instrumentum reale intermedium, sed totum per contactum virtutis, non videtur irrationabile, quod anima eleuata, & nobilis excellentior existens illud efficere possit.

Subdit Forliuiensis ex mente Auicennæ aliqua exempla quod autem materia mundi inferioris sit obedientior animæ quam contrarijs transmutationibus.

Primum exemplum est Auicennæ quod super angustam trabem extensam super terram quis securè & sine casu ambulat, quæ tamen si super profunda aqua poneretur nemo sine casu ambulare posset: quod non est nisi propter fortem imaginationem cadendi formæ, cui magis obedit corpus, quam virtuti motiue muscutorum erigenti corpus.

Secundum adducit de gallina quando vincit gallum in pugna. ex Arist. 8. hist. animalium ultimo.

Tertium, qd si quis vehementer imaginatur, aut cogitat de Venereis (vt sunt iuuenes lasciu) erigitur virile membrum, ita vt quandoq; vis expulsiua, semen expellat: siccinè virtus naturalis ventositatum & spirituum motiua; ac expulsiua seminis obedit cogitationi.

Quartum, quod puer genitus frequenter assimilatur ei, quem viderunt coeuntes.

Quintum, est, de oscitatione, ex primo probl. 1. & 2. Tum ex imaginatione minguentium, mingitur. Tum multi videntes comedere res verbas: incurrunt in stuporem dentium.

Et patientes icteritiam, iuuantur per aspectionem in rebus citrinis.

Multi cogitantes de sanguine incurrunt in fluxum sanguinis. Eodem modo, & res rubæ sanguinem commouent ideo consultè in exitu variorum obiciuntur rubei panni. Aliqui intuentes vulnera, sentiunt ea, in determinata parte illius vulnerati.

Addo, quod sæpe accidit, vt solus homo rideat, solus illacrimetur, ratio cinetur, & cum fetida sub oculis quasi proponimus, statim nausea excitatur. Et prægnantes ex desiderio, inficiunt fetus. Et sunt, qui solo medicinæ aspectu, non dico odore; expurgantur. Et quanti sanitati restituti sunt subitanis; excitatis animi terroribus? gaudijs? iris? Ita vt ad curandam quartanam prociunt serpentes; inuadunt ense euaginato, ad linguæ paralytim incendia domus simulant, quibus aliqui coxendices, podagrici. claudici, sanati sunt. Gulones nonnulli epulas quasdam auidius cogitantes, suas simili quodam sapore saliuas inficiunt.

Recolerem multorum pleraq; exempla, ni nimis protraheretur oratio.

Quare vt epilogentur Auicennistarum dicta inquit Garsia. Ad hanc igitur animam nobilem, velut causam naturalem, & sufficientem reducant Auicennistæ mirificentiam operum, quæ per artem magicam, vel per imagines astronomicas, vel per verba incantationum fiunt: & Demum dicunt, quod mirabilia, & intracula, quæ commendantur in sacris litteris, per virtutem animæ nobilis, & constantis naturaliter facta fuerunt, & nullo modo supernaturaliter vt christianorum lex summe tenet.

Q

Quæ

Quæ sententia, cum sit superstitiosa, & vana chimeras Maumettanas sectans, breuiter, ne ita stare, euellere conati sunt, inter alios Forliuensis, Garzia, his, & similibus veritatibus.

Primo quo ad illam diuisionem adductam, quod aliæ animæ sint eleuatae, & nobiles, aliæ infimæ, & otiosæ. Nam (Et parcat prolixitas) huiusmodi animarum distinctio, vel est quiditatiua, & essentialis, vel materialis, & accidentalis.

Non admittitur primum; indiuidua. n. humanæ naturæ secundum eorū animæ essentialē distinctionem, specificè distinguerentur inter se; quod falsum practica demonstrat: cum omnes homines in illis operationibus, & accidentibus coeunt, quæ totaliter propriam speciem consequuntur: tum homo rationem obtinet speciei specialissime, & per consequens animarum differentias, non potest esse essentialis.

Secundo neq; valet asserere esse naturalem, & accidentalem; cum anima sit independens à corpore, & incorporea: Addo, quia anima intellectiua, cum non sit extracta à materiæ potentia, ex se, & naturaliter antequam corpori vniatur, propriam formam habet, ideo esse nobiliorem, & minus nobilem, non potest procedere à corpore; neq; ab intelligentijs, cum istæ non creent animas; sed Deus omnipotens; vt affirmat Auicē.

Quod si stimulas, saltem animas nobiliores effici, ratione influentiarum, quæ prædominabantur in earum creatione, vt Iouis, Saturni, &c. & ratione operationum nobilium, aut si addis ratione dispositionis corporis temperatissimi ad pondus, &c.

Huic longè satisfacit Medina, nam cum anima, ex ipso Auic. ponatur à materia seiuncta, quomodo suscipere potest cælorum virtutes nobiliores, cum sint corporales in sui productione? ac forma, & subiectum proportionē quadam, sibi respondere non debent? verum demus hoc: cur non id ipsum cunctis hominibus, qui in eodem astrorum aspectu gignerentur accideret? cur non horum virtute naturam quotidie videremus peruertere? Multi profectò sub illo Iouis propitio gignuntur aspectu; ergo multi imaginatione, & forti æstimatione, opera mira producerent; neq; tamen in quopiam mirabilem istam virtutem operandi, videmus.

Ex hac falsa sententia, centū & ultra sequerentur absurda; vt in vnomet subiecto ex vi duarum imaginātium imaginationum sint duo contraria; sequeretur naturalis perpetuitas; mortuorum resuscitatio; vita sine cibo; virgo, sine maris concursu impregnari; cæcus, & oculis carens, comprehendere colorem, & videre: negatio miraculorum D. N. I. Christi, aliorumq; Sanctorum, & cætera huiusmodi consultè omittens.

Prima igitur conclusio, est falsa. quia nullam transmutationem, vel formaliter, vel localiter immediatè, anima sic eleuata efficere naturaliter potest. Nam nec solæ species calidi, vel frigidi imaginatæ, vnquam valeant calidum, vel frigidum causare, nisi associantur cū sensibilis appetitus passione.

Addit Marc. Donat. de adm. hist. m. 2. c. 1. velex imaginatione forti agens anima contactu, id perfecit, vel non; non contactu, quia in maxima distantia agit; ergo sine contactu; at quæ sine contactu agunt, in infinitum agere possunt: nam interualli natura, in naturali actione, solum ratione tactus requi-

quiritur; ergo anima nostra, in infinitum agere poterit, & per consequens erit infiniti vigoris, quod est absurdum.

Secunda, quoque mendax est; cum omnis actio naturalis fiat semper contrarietate, & resistentia, & ita est transmutatiua actio materiae in forma substantiali, aut in motu locali.

Neque valet, quod materia inferioris mundi, naturaliter magis obedire debet nobiliori principio, quam ignobiliori, seu minus nobili;

Quoniam, non quodlibet agit in quodlibet; sed determinatum, in determinatum, & modo determinato. Efficacioris .n. & maioris virtutis, multo sunt intelligentiae mouentes orbes, quam humana anima quantumcumque eleuata; & cum hoc est materia mundi inferioris obedientior eis quam animae humanae; Sed illae non possunt hanc naturam inferiorem realiter transmutare, nisi mediante actione: nam non imprimunt in hoc inferius, nisi motu, & lumine mediante, & non sola intellectione, & effectione; ergo nec anima humana per solam affectionem, vel imaginationem facere poterit.

Tum ex 3. phis. in omni transmutatione phisica, agens, & passum debent esse simul; sed numquam anima, aut imaginatio vnius corporis est simul cum corpore alterius; ergo,

Ad probationem adductam, de celi, intelligentijs. Respondet Medina cit. & ad exemplum de gemmis, dic cum D. Thom. in 2. dist. 15. q. 1. ar. 2. quod aliquid in rem a se distantem, per medium agit, non opus est, ut qualitas, cuius interuentu operatur, eosdem effectus in corporibus interiectis, indiscriminatim edat, sed pro subiecti natura, & conditione, quod luce conspicuum est, quae sublimaria corpora calefacit, non coelestia in quae primo recipitur, &

Garfia subdit bellè, quod quomodocumque causa aliqua, est plurium effectuum productiua, quorum vnus, est altero posterior, & dependens, non repugnat effectum posteriorem peruenire ad extremum, & non ad medium. Et hoc ideo, quia medium potest esse susceptiuum prioris effectus, & non posterioris, vel quia medium fortius resistit, quam extremum: exempli gratia. Sol est calefactiuus, cuius calefactio dependet ab illuminatione, ideoque potest illuminando calefacere extremum, licet non calefaciat quodlibet intermedium; mediam .n. regionem aeris, quae sufficienter est disposita per diaphaneitatem illuminat, & non calefacit propter multam frigiditatem. Alij directe tenentes contrarium Auicennistarum, negant etiam phantasiam posse in proprio corpore nullo modo transmutationem aliquam inducere, ut morbos, &c. Nos ut explicentur exempla relata, quia imaginatio facit casum.

Dicemus primo cum Forliulensi, & Thomaso de Garbo, quod simplex imaginatio, vel existimatio, aut species existens in anima (ad quam .sl. non sequitur passio appetitus sensitiui) potest esse causa, tam per accidens, quam per se realis transmutationis corporis, cuius est imaginatio, vel species.

Quod, sit causa per accidens, notum est; nam imaginatio mouet spiritus ad cerebrum, & diuertit ab alijs membris, & per consequens, cerebrum calefacit, & saepe sequitur febris ephimera ut ab alijs quoque animi passionibus.

Quod per se sit causa: explicatur, sicut .n. lux, & plurimae qualitates à cælo influxae, sunt naturaliter caloris, vel frigoris productiuae, quamuis non

sint formaliter calidæ, vel frigidæ, ita species calidi, ut existens in virtute imaginatiua, ex natura propria in subiecto disposito, caloris productiua est & species frigoris, frigoris. Idq; dicunt dicta Aristot. in lib. de motu animalium absolute, & causis eius, alterant phantasiam, & sensus, & mutationes: sensus .n. statim sunt alterationes quidam existentes: phantasia autem, & intelligentia habent rerum virtutes: aliquo .n. modo species intellectiua calidi, aut frigidi, aut delectabilis, aut tristabilis, talis existit, qualis, & rerum unaquæq; propter quod tremunt, & timent intelligentes solum, &c. item videns aliquis aliud comedere rem acerbam, ex sola imaginatione percipit in ore acredinem, & ad dentium stuporem incurrit, ut 7. probl. 8. & alia exempla supraposita. Sed ad nullam aliam causam per se, illam acredinem producentem videtur reduci posse, nisi ad imaginationem, & speciem acredinis in anima existentem, quæ in subiecto disposito, est naturaliter acredinis productiua.

Ex quibus, ad adducta exempla, dicendum, vel esse fabulosa, vel demoniacæ, vel diuinæ; aut reduci ad spiritus, tam naturales, quam vitales, aut animales, mediante imaginatione mouente, ita ut ceu videatur obedientia quædam horum spirituum, ad virtutem apprehensiuam.

Ac ut scripta veriora appareant, coniunxit suas picturas Thomas de Garbo, in q. de animæ acc. quod non solum ex imaginatione causante appetitum concupiscibilem, causatur realis transmutatio in nostro corpore, ut calor, vel frigus, & similia propter motum spiritus cordis vitalis intus, vel extra; sed etiam saepe, ac sæpius accidit alteratio in corpore nostro multifariè, ex imaginatione propter motum factum in spiritu naturali, & humoribus, & humiditatibus alijs; sicut euenit in multis accidentibus animæ, quæ vocantur animi affectiones, in quibus anima vehemens imaginans afficitur ad aliquod appetibile; ex qua affectione, non solum vitalis spiritus, sed naturalis, & animalis, & aliæ humiditates existentes in corpore mouentur, corpus nostrum multum alterantes. Sicut accidit quod ad imaginationem alicuius pulchræ mulieris, genitale membrum statim erigitur, & vehementer calefit. In coniunctione etiam masculi, cum femella, quum vehementer imaginatio cadit super formam, & figuram alicuius accidit, quod fetus illi similetur, & oportet ad hoc quod tales effectus sequantur, sit etiam dispositio, & aptitudo in materia. Et propter hoc non oportet, quod ex aspectu comedendi acerrima percipiamus in dentibus semper acredinem, vel stuporem, sed cum est dispositio propinqua in dentibus alicuius, ex humiditate aliqua, vel quavis alia causa, ad id incurrendum.

Ex aspectu similiter rerum rubearum, non semper causatur fluxus sanguinis narium; sed cum homo, est dispositus in suo sanguine, ad illud de facili incurrendum, & omnia hæc propter motum factum in spiritu, quicumq; sit ille spiritus, qui mouetur localiter, & alteratur per iam dictos modos, & talis spiritus aliquando est vitalis, aliquando naturalis, aliquando uterq; qui aliquando mouet vapores in ventositates, aliquando humores, & humiditates: si quis autem non poneret spiritum distinctum à vitali, haberet ponere prædictas transmutationes, fieri ex alteratione facta in spiritu, à corde procedente sibi diuersas, & varias imaginationes, causantes diuersos appetitus, & affectiones animæ in quibus accidit diuersimode spiritum alterari, & moueri, &c.

Ad

Ad exemplum de Fascino, respondeas, vel esse contagium, seu infectionem, vel pactum expressum, aut tacitum, seu antiquum cum Dæmone; at alibi plura.

De imaginationis falsa curatione stratagemmatica. Cap. II.

SÆpissima multorum euenit observatio, qui medicis remedijs sanitate non restituti, se magicis morbis esse vexatos, obstinate mente concipiunt ita ut nec suorum, nec amicorum, nec medicorum, aut Rhetorici alicuius dissuasio proficit, ad falsam imaginationem diluendam, horum non solum morborum, verum medicorum præsertim melancholicorum impressam, Optimi medentis est, non tantum medicamentis, at calliditate, stratagemmate ægris opem ferre. quod Alex. Tr. c. 4. lib. 9, docebat, honestum est morbum vincere, & omni machina, ægris succurrere. Nos vero Christi Fidei imbuti, addimus omni machina, quæ non repugnat fidei præceptis: nec sequenda temeraria, & erronea sententia Paracelsi lib. de morbo cad. contententis, nil referre, an Deus, vel Angelus, vel Diabolus, mundus spiritus, vel immundus, ægro opem ferat, modo curetur æger: cum omne bonum, & datum optimum à Deo est; sanitas cum sit quid bonum, studere debemus, ut ab ipso modo procedat, contrarijsq; factis, ne prodeat interdicendum.

Neq; etiam mihi arridet opinio ea, asserens, quod liceat in hac stratagemmatica curatione, ad auferendas falsas illas ægrorum chymeras, uti carminibus, numeris, musica, figuris, determinatis temporibus, ac diebus ceremonijs amuletis, &c. vel alijs occulta qualitate, tali imaginationi depravata iuvantibus remedijs. Quæ etsi respectu medici stratagemmaticè agentis, pieq; includi non videatur aliquid superstitiosi, datur tamen occasio ægris, vel astantibus, his vanitatibus credendi, vel falsè suspectandi, malèq; sentiendi.

Idcirco cæteris omissis, ultimus modus occulta proprietate iuvans, non spernitur; dum sine vlla vana observantia, exerceatur;

Maiori ergo commoditati, quæ à Græcis, Arabibus, Latinis verè elegi, pauca hic perstringere, fas sit: ac addam, quæ à signaturis primo, ac à similitudine iuvant.

De signaturis membra corporis iuvantibus. Cap. III.

Capiti profunt.

AGaricum, scilla, folliculus, floris peoniæ, pericranium herbaceum iuglandum, nucleus ipsius cerebri, papaver, cranium humanum, vngula Alcis, hirundines;

Capillis.

Adiantum, aliæq. herbæ capillares, folia capillacea thapsiæ mira in alopecia, lanugo malorum cydoniorum, capilli granorum Indiæ; capilli humani destillati.

Auribus.

Asari folia condita, oleum ex cochleis.

Oculis.

Flos euphasiæ, flos asteris attici, flos potentillæ, hieracium, scabiosa; grana nigra, herbæ paris, pupillæ conducunt; lapis beloculus, opalus, folium persicariæ, chelidonium, cuius vinum sanguinem concretum è corpore ad miraculum expellit: hepar caprinum.

Naso.

Foliū mentastri aquatici, cuius extractū valde confert amissioni odoratus.

Dentibus.

Acini mali punici, & cydonij, ad vitia gengiuarum, & dentium firmitatem, radix herbæ dentariæ, hyosciami, pinei nuclei, lepidij radix etiam appensa.

Gutturi.

Pyrola, ceruiciaria, vuularia in gargarizatu, pentafilonis radix, ad strumas.

Mammillis.

Cochlearum nudarum sputamen ad fissuras; specula pennarum pannoni hausta ad vbera male affecta, & concreta: cuminum aceto tustum, lac arcet, & expellit; coagulum leporis, hædi, fissuris medetur inunctio glutinis ex vberibus vaccinis.

Pulmoni.

Pulmo lupi, vulpis, pulmonaria, tam arborea, quam saxea, cor, & pulmo ericij.

Cordi.

Mala cydonia, myrobolanum, melissophyllon, folia melissæ, fructus citrij, anthoræ Alleluya, corupupæ, vel hirundinum, nardus, os de corde cerui, cor motacillæ.

Hepati.

Hepar lupinum, ad omnia vitia eius; fungus quercinus, & betulinus, quorum pulueris insperione sanguinem sistit: hepatica lichen, iecoraria, fontium parietibus adherens, pira.

Lieni.

Ceterach, scolopendrium verum; tamaricis decoctum; lingua ceruina; lupini decoctum; infusio calybis præparati, quæ valet etiam maleficijs.

Ventriculo.

Zingiber; Galanga; folia cyclaminis; umbelicus Veneris; ventriculi gallinæ; lupi corium gestatum; vel vulturis, ad digestionem.

Intestinis.

Cannæ; cassia fistula; calamus aromaticus; lumbrici intestina lupi.

Pudendis.

Pini fructus; glans; hieracij caulis, ad inflammationem penis bibitus; ciceris vel fabæ farina; Aron herba est instrumentum generationis. porrum; flores Cynosorchi, ad secunditatem inuitant; Mora sanantur mori frondium, ac fructuum puluere, tum cinere scarabæorum. inguinum inflammationes tollit, pes leporis herba.

Vtero.

Vtuo.

Aristolochia rotunda, puerperis opitulatur; macis, quæ est matrix, nucis myristicæ, leontopetalon; cyclaminus; sabina; malum granatum; interior cortex betulæ viridis; vesica carpionis siccata parturientibus; matricis gallinæ pulvis, in collum matricis injectus fluorem exuat, & sterilitatem tollit; & idem vulva, vel coagulum leporis, vel testiculum.

Vesica.

Vesica houis, suis, pubi imposita urinam cit, vesica ouilla, vel caprina bibita, mingentibus in lecto; Alkakengi.

Renibus.

Propriè portulaca, sal urinæ humanæ contra calculum, milium solis; semina nespuli; sanguis hirci, cerebrum leporis vsum.

Secundinæ, vim habet expellendi Nimphea, & exuij serpentis cingulum; ac secundinæ lotæ pulvis.

Spinæ dorsi; filix semina, equisetum.

Ossibus, Gratia Dei, seu Geranium:

Neruis, & venis, plantago; salza perillia, vel nostrata, nerui Gruum, onagri, apri, ciconiæ.

Poris cutis, Hypericon, radix tormentillæ, nodos in cute tollit; semina viparum, & lentium ad variolas:

Manibus, palma Christi; ficus solia; quinque folium; panaricio, lumbricus viuus impositus.

Pedibus, pedes anserinorum, cum artemisia; pedes gruum; nerui vulturis alligati, vel leporis talorum extremitas, cutes vituli marini; magnes, affectus articulares alleuiat.

Quarum virtutū si petis rationes, confugiendum est, vel, ad totius substantiæ proprietates, seu occultas vires, aut ad insensibiles quasdam partes, vel spiritus è rebus illis defluentes, ac deinde mutato aere, per inspirationē attractos.

His ergo, minime nefas est, ad hominum vtilitatem phisicè vti. Medentem verò, non medica tantum, at thetorica arte oportet esse imbutum, sæpe. n. est simulandū, dissimulandū, adulandū, arguendum, increpandumq; ac sanitatis spe confidentia, firmiter animum implendum, vt fides radicaliter adhibeatur.

Neq; circumforanei officij, pro vtile fine consequendo honesta calliditate vt oculariter viderentur magicæ materiæ esse euacuata vomentibus, vel purgantibus medicamentis misceri autumant, vel succos, vel pulueres facultate præditos tingendi ad viridem, ceu puluerem cassiæ, aut mellis adusti, violarum, rubear tinctorum, sandalorum, verzini, tum capilli triti, & his similium. Falsa. n. imaginatio rebus simulatis, vt plurimum vera, viuæq; redditur, ac vt callidior res euadat, subscribam pauca exempla obseruata nobis.

*Observationes Stratagematica. Cap. II II.**Exemplum Primum.*

Quidam mercator (vt taceam nomina) ex ludi magna iactura incidit in melancoliam, mæstus erat, & pauebat, in somnis; dolore onerante ventriculum, assumptis quibusdam medicamentis, non conualuit; per-

tur.

turbatus medicum vituperans, cum morbum non cognouerit esse magis cum; cui contradicentem medicum furore ductus, abrenuntiavit. mihi accito historiam narrauit, obtempero, adulator, ac polliceor, veneficium illud, in sthomachi cavitare fixum, me expulsurum; si prius confessus pio Sacerdoti, medicamenta assumeret, adiurans, annuit libenter. Ordinata quedam sunt esculenta, ac potus, syrupiq; , vt ab exorcista benedicentur, iussi; celatimq; ex pilis, lanarum filis, pice glutinatis, &c. acetum quoddam compenso, tum pulueris Alkeroti drac. viij. propinaui, in tertia vomitione ea compositio callidè fuit proiecta in vase. ac ficta astantium admiratione, & exclamatione, languenti repenti demonstrata, iam fassus est sanitati, se mihi esse, restitutum.

Secundum.

Altera vxor fabriferrarij, cum articularibus doloribus diu laborasset, inde prauatam incidit imaginationem, se numquam medici auxilijs curari, cum sit maleficio vexata; Promitto his veneficijs. vt obseruatorem, efficaciam remedia possidere, ac in pristinam sanitatem cito eam reducturum. Illa, quia Deo, & tibi, fidem firmam habeo, cunctis tuis præceptis parere, sum parata, inquit. Fabricata cerea imagine, omnibusq; articulis acubus infixis, in culcitra infra lanam abscondita; (interdicta omni suspicionem de aliquo male sentiendi) imperaui, vt perquererent in cardine ianue, in arcis, & tandem intra lanas anchiterij: totiusq; tori, & quidquid notatione dignum reperiant, conseruent. En sua soror, magnam simulans admirationem, ceu terrore concussa imaginem illam lane particula inuolutam, manibus extollit; iam sana es, clamans; super infirmæ cubille eiecit; qua ab ipsa inspecta; vstaq; , eius imaginatio dilucidata est.

Tertium.

Notarius, cum hyppocundriaca melancholia viscerum cruciatibus, terrore, & mestitia esset affectus, nulli medico remedio credebat, cum falsè imaginabatur, sanguinis menstrui puluerem in pane dulciario, à iuvene meretricula, ei propinatum fuisse. Cui ipse, argumentis quibusdam sophisticis affirmans, sanguinem quendam conglobatum arte repertum, furtim pharmaco purgante, purgari curauit; siccine falsa imaginatio euauit; etsi, per multos dies cruciatus fuerit dolore flatuoso; chinæ decoctis, aloeq; rosata frequentata, victuq; proportionato, sanus euasit.

Quartum.

ERat, & alter iuuenis adulter, amore captus Beneuenti, adeo blanditijs cuiusdam femine comprehensus, vt aduri circa cor ipsumq; , ceu perforari sentiebatur; incidit in delirium, adiurabat, se esse maleficio vexatum à puluere quodam ingesto in pastillis, vt ipse recordari cogitabat; suam heresim inspiciens, preparato corpore, puluerem nostrum ex hellebero macerato in infusione ros. pers. alibi descriptum, (præcedentibus benedictionibus) obtuli: ac occultè projectis cineris, & carboni pulueribus, in aquimario, vbi vomebatur, illis deinde circumstantium admiratione, patefactis; se liberum esse pronunciauimus; ac ad iacula cupidinis oppugnanda; meliusq; conualendum, Romam petere pietate animi, celiq; mutatione consului: non longo tempore litteris, libertatem se recuperasse, me certiore fecit.

Quintum.

Nobilis quedam Iuuenis innupta, amore exardebat cuiusdam viri inuicem frequentatis nuncijs, ac affectatis muneribus, agitata eius phantasia, incidit in melancholiam: interrogata per quatuor dies non respondebat; quare attonita, & muta iudicabatur. Cui ego pollicitus ipsam sanitati restituere, licet à morbo magico, vel cupidinis stimulo (de quo dubitandū) laboraret, adiurans me omnium suorum arcanorum, fore secretarium: arrectis auribus, me stare promissis constrinxit, secretè historiam narrauit concludens, se pro fidei articulo tenere, ab amante ingrato, esse agitatam. contrario arguo, dissuadere tento, vim illam esse amoris rationis obliuionis, consilia recta turbatoris; hæc, & alia cum minimè prodesse, placidis verbis, ad sacramenta piè suscipienda, cohortor; perq; septem dies recitando psalmum; Qui habitat in adiutorio &c. ac sanguinis missione emaciata, libera vsq; ad nouum sponsum euasit.

Sextum.

Occurrit Vir quidam, amore amens, & melancholicus, & quod peius, omne medicum auxilium ab intra, recusabat. à partibus naturalibus, ad animales vsq; auram, seu flatum ascendere, & descendere sentiebat, cum stomachi dolore, & tremore. acriterq; sustinebat, veneficium ei fuisse propinatum, forma pulueris à vetula quadam infida; opinioni huic falsæ adherere, sum coactus, vt collo suspenderet breue quatuor illarum candelarū benedictarum exorcistis in vsu, præpono (purgatisq; suis peccatis, sacramento penitentiz) super ventriculum, oleum illud benedictum, linire, iubeo; hinc materiam maleficam, vomitu expelli pro certo tenere, testor; suiq; parentibus pulueris Alkeroti grana 8. vt cum ouo sorbili furtim propinent præbeo. qua re multa materia vomitu educta, iam sanus factus es, subdidi, noli amplius peccare, ne deterius tibi contingat.

Septimum.

Quidam meus compater, corpore gracilis, complexione frigidus; cum voluptatis amore, vxorem duxisset; duos ante dies, dum himinem perforare cupiebat, Vetula minante capite, cui matrimonium illud, non arrisit, increpauit. vñ tibi ij, ij, iste, verba minantia, timido animo concepit: ità vt cum nocte sponsalitijs, fruire debebat, virile membrum erigere non potuit; sudabat; ex intimis suspiriaq; trahebat; vxori auidæ protulit, se ab ea vetula, esse maleficiatum. sequentibus alijs duabus noctibus, nec soluere debitum valuit; præposita quædam remedia, mihi consuluit, vt per anulum benedictum mingeret; vel per anulum ianuæ replei; vel sumeret aquā illam ab Arnaldo, quibusdam nominibus positam, & pleraq; alia; quæ cum ei patefierem, esse vanam, & superstitiosā, iussibus meis subiecit. Probabiliter confessus sum, se maleficio nexus affectum. tamen quia vetulam illam maleficam non cognoscebam; nec eam ciuitas habebat. speculor gracilitatem infirmi, & an ex timore imaginario potentiam veneream fluccescente, debilitatæ, frigiditas hæc potuerit concausari. Maçte animo sanitatem tibi polliceor proferens, ego animum eius vigorauī. instituto victu venereo, vigorantq; (ambobus prius confessis) duxit mihi iubenti Coruum, cuius fel accipi, & cum oleo sesamino, balzamo, & hyperico iuncturas, caudam, ac pudenta,

denda, liniri percepi; ac ante quam coeant per 4. horas electuarium dias-
tyreon comedit bis, illaq; nocte, & in posterum vxorem suam cognouit;
frequentauit etiam sero hunc suffutum. R. fol. rubi, & florum; si sint, ari-
fol. rotund. rad. thuris ana p. equales.

Octauum.

Nobilis quædam mulier, puellam vnâ peperit; sterilis, post quattuor
elapso annos, imaginata est, se non posse concipere, propter malefici
suspensionem; cum aliqua remedia, ad conceptum, non consulerint; pro-
babiliter id contingere affirmari, at simul putari, vterum post partum, con-
traxisse frigidam intemperiem, & humidam; Sic elapsis mensibus, repur-
gata, per octo dies, coitum penitus interdixi; interim vt bonis cibis, gene-
rosoque vino vterentur, inter quos, laudari columbos, iuueniles, passares,
carnem leporinam, &c. tum balneo isto calido vterus balnearetur. R. fol.
abrotani, artemisæ lauri, mercurialis, origani, pulegi, nepetæ, hyssopi, bet-
tonicæ, lingvæ ceruinæ, agrimonie an. p. i. cinnam. g. ryophyll. macis, thuris
ana dr. i. bulliantur in aq. fontis ad consumptionem quartæ partis, ac suffi-
migeretur prius, deinde superfedat, balneando per horam.

Tum supponatur in vulua. R. nepetæ recentis p. i. coaguli leporis, fellis
tauri, & mellis q. s. ad faciendum pessarium cum lineo panno. vel R. yuae
passulæ cum granis, foliorum, mali granati siccorum an. dr. i. cum melle fac
pessarium teneatur per duos dies deinde iterum remouetur: tum media no-
cte per 7. horas a cibo assumeret dr. ij. confectio. diasatyrionis, ac parum
coaguli leporis, superbibendo vnc. ij. vini optimi, vel guarneti; semper ve-
ro, dum vsus vrgeret, bibebat aquam chinæ; tum iringis conditis, vtebatur
mane; ac cunnus vngebatur hoc linimento. R. olei nepetæ, flor. citrangul.
ligni hedere, hyperici an. vnc. ÷. musci, ambæ, ligni aloes an. gr. vi. rasuræ
eboris, & coaguli leporis an. scr. ii. ÷ cum cera q. s. m. f. linimentum mirum:
acceptum ex secretis proau. Quibus celebratis solitis benedictionibus, ad
morem gerendum, per singulos tres menses, verè postremum secunda facta
est ex mare, quem ego sacro fonte leuaui.

*De morbos simulantium, Vromantium, aliorumq;
Stratagemmatibus. Cap. 5.*

AD Stratagemmaticam artem agnoscere attinet, qui morbos simulant,
vel causa ludificandi, vel carceribus detenti horum morborum fide,
medico approbante, vt iustam magistratibus occasionem, aut exeundi, vel
liberè vagandi, aut leuiter torquendi representent.

Vel mendici, qui inglorij multa fingunt, vt largius elemosynas lucrentur;
hoc. n. pernoscere Medicum diuinatorem, gloriosum, ac admirabile reddit.
Ciuitati autem conducit facinorosos homines punire; debellare mendicantes
falsos; otiosos laboribus triremis exercere; amantes ægrotare simulates
detegere, ne medica ars infemetur, apud eos.

Solent carceribus clausi, de morbo aliquo interno simulare, nobis tantum
manifestando clamores, tortiones, ac querimonias, vt de colico, nephriticoq;
dolore, flatibus hypochondriacis, maniarumq; generibus aliquibus, &c. qui
sunt

sunt morbi sine febre, sine pulsum mutatione. Vnde ne animam nostram inquinando, temere ad iudices referamus, sedula est medico adhibenda diligentia.

Alteri fingendi ratio est, cum quispiam data opera, aliquem sibi excita-uerit morbum, breui tamquam a leui causa externa duratarum.

Febrem cum metis turbatione per aliquot temporis spatium mentiuntur epoto semine alterci, illas etiam accendunt radices mandragoræ vino emace-
rata, tum ancardina confectio, castoreum, myrrha, assa fetida, calamentum,
ammoniacum ex. f. 2. 1. Auic. 3. alij cornuti scarabei oleo pulsus iungunt
ex Card.

Vomitibus languere videntur alij, ceu animam euomentes ingesto hellebo-
ro albo, vel antimonio, vel puluere Alkaroti.

Infirmi, ex quibusdam signis, vt cernantur agunt multi, superiorum bra-
chiorum musculis circumligatis, pulsum constitutionem immutant, vt
languida, ac inequalis vel nulla praefert facultas.

Colorem faciei, aut corporis variant alij croco, vel rhabarbaro liquefacto,
vt ictერი, & periculosi appareant. & pallorem, ac faciem hippocraticam cu-
minum inducere tradunt. puniuntur etiam Medici, & alij remedia docentes
ex Ripa de pestis praeservat. num. 175.

Labia, ac linguam tingunt alij, aut corticibus mali punici, vel mali agre-
stis, tum croco, sandalis, viola, cassia, moris, vt rubea nimis, crocea liuida,
nigra, scabrosa appareat.

Sanguinis sputum excitant exsucto, ex gingiuis sanguine. Multi morsu
tarantula affectos se simulant aliqua in corporis parte excitato liuore, mu-
sicam, sonum, ac rubeos aureosq; colores appetentes saltando, semiq; mortui
cadentes per tres dies, vt nummos animi pietate expiscent.

Tumores mentiuntur cum thapsia, seu herba flammula, & elegantius cum
aqua crabronum, aut vesparum, vnde remedio assumunt theriacam.

Elephantiaci non nulli se reddunt, excitando in facie tubercula, ac pustulas
fabrili glutinio, vel oleo calcanti, calcis, cantharidum &c. inflatam circum
fauces adstrictam tenentes, arte vocem raucam fingunt.

Vlcus crustosum in tibijs, natibus, brachijs produciunt mendici, vt lucrosi
fiant, calce, sapone, & sinapi; vel cantharide, & sapone, vel euforbio &c. de
horum poena Ripa de pestis praeser. num. 173.

Multi arte prouocant ramicem, vel tumorem thapsia, euphorbio ventosa
seu cucurbitula in stoto inducendo, aut syringa fistula proprio ore eum tu-
mesfaciendo; hac artem obseruauit in carceribus spiritalibus Vicario, sedente
Perill, ac Reuerendiss. D. Nobilissimo V. Annibale Melario Senex illi tamen
ob animi benignitatem simplicem suspensionem non concussionem dari iussi.
Cum, n. exigua est ramix vel ymbellici eminentia, ac facinorosus homo, fa-
scijs ligatus utrumq; genus corde sustinere potest, late tractat Fort. Fid. in
Rel. Med.

Multae mammae visu horrendas cancerosas, pelliculis ranarum, vel corio
aliquo supili cum glutine coherentibus, spongisq; imbutis sanguine parant.

Liuios in corporis parte aliqua, vel carnes exugendo, vel colore liuidita-
tem simulantes vt indicum, viola, lilium &c. iniqui multi excitant non so u

se de crimine defendēdos, sed de illatis verberibus alios gratis ad accusandū.

Animaduertendum non ex quocumq; leui liuore argumentari posse gra-
uem, vel mortalem esse affectionem vt aliqui faciunt, siccine verberibus cēsi,
vel agrē vel minime viuerent, & Nero Imperator, his esset mortuus, Plin. lib.
13. c. 22. qui initio imperij nocturnis grassationibus conuerberatam faciem
illiniens sibi cum rad. thapsiē thure, ceraq; & secuto die contra famam, cutē
sinceram circumferebat. Verum indagandam, an sit pars aliqua principalis
liuida, vt animalis p̄sertim tempora sincipunt circa collum. Spirituali, vt co-
stē p̄ctoris p̄cipuē sinistrē & c. vel naturalis vt hyp̄pocūdria, vefica, vterus,
scrotum. ac maxime perscrutari quæ symptomata secuta sint? & an verē in-
dicare possint partium principalium, vel minus principalium lēSIONem, quæ
caussa esset, vel fuit mortis, vel mutulationis, sed alibi de his cum hęc acce-
peram à Plin. Auicē. Gal. occurrit mihi liber 3. rel. Med. Forr. narrans.

Alius cadauērosū brachium magna omnium admiratione fulctum fer-
cula ostentabat: proprio. n. brachio post terga occultē reuincto, aliud inuicē
ex suspendiosi cadauere thoraci aptauerat.

Nonnulli elapsū, ac pendulū intestinum, turpi spectaculo visendum
præbent; ac sanie, taboq; persusū: bubulo v. d. intestino in anum submisso,
ac lacte, & sanguine per spongiā, quæ intus latebat continuo instillante.

Nec minoris etiā in pudicitiz, mendica quædam procidentem vterum,
mentiebatur: dum in extremum ceruicis veficā bubulā, flatu semiplenā
ac turpi sanguine oblitā intruserat: in exitu autem pudendi spongiā indi-
derat: quæ illabente vteri illuue turgebat: a qua etiā quasi cuneo aliquo,
& vefica retinebatur; & falsus vterus quasi sanie quadam mandebat.

Alij vrinā sanguineā reddunt potu dr. ÷ rubez tinctorum, vel ficus
fructus indicæ; alij citrinā cum Rheubarb. vel fetidā, cum asparagis.

Stercus etiā tingunt cassia, viola, moris; sanguineū fluxum mentiun-
tur, potu ieiuno stomacho minij, aquæ falsæ immisti.

Sed longior nimis protruderetur oratio, sat scire plerosq; reperiri his, &
alijs calliditatibus indutos. multi. n. muti se simulant, alij habere intus ser-
pentem in somnis ingressū. nonnulli miro modo contrahuntur, distor-
quentur. multi imitātur epilepticos, sapone in os indito, spumā emittentes;
aliqui gutta serena obcecāt; alij saltantes colorant vi morsus tarātulæ. aliqui
semper esse coactos saltare vsq; ad solis occasum. vi cuiusdam miraculi.
Multi se Dēmonē oppressos esse fingunt deformes visu representantes, vlu-
lantes, vel latrantes, vanaq; multa proferentes, ita vt admirationē indocto
vulgo afferunt. Ac stratagemmate, stratagemma manifestatur, appensis
Amuletis non sacris, simulantibus nobis, esse sacra.

Simulant alij se esse magos, Dēmonemq; ligatum possidere in lapide; vel
phiala hominum futura diuinantem, vel morbos omnes etiā veneficos cu-
rantem, & hac simulatione multa expiscant, furanturq;.

Pleriq; se sanctos finxerunt, celicijs, orationibus, hippocraticis, ieiunijs. &
fuerunt, qui non cibus, sed Spiritu sancto nutriri, populo persuasi sunt; quas
fraudes narraui in Petra Med. 2. c. 4. impressa Neapoli.

Obseruandi igitur, ac puniendi acriter sunt isti scelesti impostores, alieno
labore otiosi viuentes, sapæq; alienis fortunis sub ouium forma, tamquam
lupi

lupi insidiantes leonicinia, veneficia, proditiones, urbium aliquando secreta consilia ex plorantes, inimicis referunt; edificiorum incendarij; qui aquarum fontes, puteos, vasaq; aquarum lustralis, vel portarum annulos veneno pestifero infectores esse solent. vt anno 1630. exempla sunt ex peste ab ijs strigonibus illata Mediolani, multisq; Italiae locis 5000 millia & ultra corpora humana depascente.

Tum etiam maiori pena condendandi circumforanei, & Vromantes malefici, qui urinæ inspectione, quibusdam ceremonijs scripturis, ac imposturis, multis vanisq; obseruationibus plurimas condunt superstitiones, ita vt se iactant diuinare, non solum de specie morbi, de parte affecta, de morte, & vita; at de ætate sexu, patria, de diuitijs, ac paupertatibus, de alijs euentibus, de fascino, maleficiorumque generibus; ac de rebus ablatiis à furibus; punctis, quibusdam Geometricis in vrina inspectis; circinoq; mensuratis; vel anulo quodam magico, vel speculo incantato, vel phiala demoniaca ex vrina, cuncta scire blaterant; sepeq; impia, ac illicita cum immodicis, & stultis miscent.

Et cum de maleficis, fascinijsq; diuinare istaq; curare se iactent furtim instrumenta maleficalia, vel abscondunt, aut dextro modo, vel præstigiosè vomitu, vel deiectione simulant esse ex pulsa, vt famam atq; lucrum expiscant. historias narrat aliquas Forestus lib. 2. de incert. urin.

Stratagemmate, quoq; quodam multi versuti medici orationibus, obseruatibus loquelis, cum egris, & astantibus, seruis, callide percontantes prædicere, iactantur: de morbo, vel de parte affecta, de sexu, seu re aliqua, ceu scire illud acciperent ab inspecta quadam diligenter vrina, vt apud vulgus gloriosiores eant. Plebecula, ac rustici facile decipiuntur à versutis; obseruantur stratagemmata multa apud Criminalistas, apud Iudices in regendo, vt obseruauimus multa, & notatione digna apud D. Sigismundum Collem Aduocatū Fisci in causa spiritali Illustrissimi D. Patriarchæ Alex. Archiep. Ben. at inter Regni Principes primo, primi Alexand. de Sangro in criminalium reorum examine.

Similibus calliditatibus, seu potius deceptionibus vtuntur Blateones in suis electuarijs, vnguentis, oleisq; vendendis; cum periculum primo ipsi facere simulant, vel dum venenum accipiunt (præparato prius stomacho antidotis, cibiq; stomachosis repleto, vt facilius vomant) contra quos Mattioli lib. 6. vel dum manus proprias vrunt ignea flamma, munitas prius ouorum albuginibus alijsq; stillatitijs, aut aqua vitæ, &c. aut dum vulnera alicui corporis carnosæ, cutaneæq; parti iniiciunt &c. vel cum publicè sanare fingunt hominem ab ijsmet prius malitijs plenum morbos simulantem, vt suis remedijs fides adhibeatur.

Aliqui tamquam abstrusi latrones promittunt arte chymica es, in argentum; argentum viuum congelare; argentum, in aurum transmutare; aurumq; multiplicare.

Alij, vt gloriosiores habeantur simulant se arte astrologica esse decoratos, ac ab astantibus, vel ægris grauitate quadam petunt, quo die, qua hora inciperit affectio, (vtinam hanc scientiam callerent, forsitan non blatearent) tabellaq; visa de dierum & horarum decubitu sine signis, sine pulsu, sine vri-

na, morborum differentias agnoscere iactant gratis, sic principiat.

Die solis si quis ægrotare incipiat siue remedium petat, dicito morbum esse calidum ex flaua bile, cor angere dolore, & membra omnia grauari ægitudine. Hora solis, corpus nimio affici ardore, & membra veluti incendi, dolorem in corde, ac renibus esse. Die Veneris languorem, & veluti contractionem esse circa lumbos, renes, testiculos, spinam, vmbelicum. Hora Veneris dolores iuxta renes esse à frigore ortos, & ægrum multiplici cura, ac sollicitudine torqueri. Die Mercurij adfectum esse pulmonem, ægrè spirare, & inde corporis totius ægitudinem, sensuum vires perturbatas, graues cogitationes. Hora Mercurij, tumores in corpore, dolorem in lumbis, qui ortus est ex æstu nimio & frigore sequenti, aut è vento aliquo. Die Lunæ, phlegmata caput infestare, dolorem esse in lumbis facile posse in apoplexiam incidere. Hora Lunæ, morbum esse ortum ex humore adfirmes, atq; dextrum latus, male habere, & nisi citò succurrant periculum fore de vita, circaque occipitium dolorem; Die Saturni, morbum esse frigidum & siccum, & diuturnum, ortum in liene, membra omnia grauari, & maxime stomachum. Hora Saturni morbum esse natum è ventis, ac frigore, lumbos, & splentem infestari. Die Iouis, redundare sanguinem ob hepatis calorem nimium, dolorem esse sub pulmonem, circa dextrum latus, febribus ægrum laborare. Hora Iouis, adfectum esse hepar, tremore, ac frigore corpus commoueri sed morbum non esse diuturnum. Die Martis, morbum esse calidum & siccum, laborare febris, anxias cogitationes habere, languorem esse in renibus. Hora Martis, febres & tremores esse in corpore redundare flauam bilem, imminere morbum regium: huic ne detur medicamentum, nisi hora Martis. hæc est communis natura planetarum. dies vero errantium siderum accipe ab ortu solis; quæ & si non sunt semper vera; accidunt sæpissime. Nec ita fallere neur si librum de infirmorum decubitu apud Gal. intelligerent.

Alij prognosticatores se teneri ambitiosè cupiunt obseruato lunari die, sub quo æger incidit in acutum morbum: tali ordine ex lib. 5. Gal. attrib. de Dy; namid. 34.

Si quis in infirmitatem ceciderit prima die mensis lunaris, tertia est timenda; quam si transierit vsq; ad 30. dies euadet.

Si secunda die, 14. timenda est, quod si transierit diu euadet licet egrotas. 3. die liberabitur in paraxismo. 4. die licet grauiter vsq; ad 18. diem infirmus, sed euadet. 5. die licet grauiter patiatu euadet. 6. die licet sanari videatur quinta tamen die alterius mensis morietur.

Qui septima die, liberabitur. 8. die, si non fuerit factus sanus vsq; ad xv. diem morietur, si 9. die cum summa molestia liberabitur. 10. die proculdubio morietur. 11. die liberabitur in paraxismo. 12. nisi liberatus fuerit in 15. morietur. 13. infirmus erit vsq; ad 18. qua transacto liberabitur. 14. manebit vsq; ad 15. & sic euadet. 15. nisi intra 19. diem conualuerit morietur. 16. licet per 28. dies molestetur tamen liberabitur. 17. infirmus vsq; ad 17. & euadet. 18. citò sanabitur, 19. citò euadet. 20. si euadet, sed caue ne sequenti mense morietur. 21. nisi periculum mortis intra x. dies incurrit sequenti mense liberabitur. 22. idem 23. cum molestia liberabitur altero mense sequenti si incidat

in.

in morbum morietur. 25. euadet licet patiat. 26. non morietur. 27. licet
usq; ad exitum patiat tamen liberabitur altero mense. 28. mors minatur.
29. altero mense liberabitur. 30. dubia est.

De alijs per superstitionem suspectam rebus scribebam c. 1. de curat su-
perst. & c. 3. de armario vnguento, seu de curandis vulneribus, per instru-
mentum vulnerans medicatum.

De iam scriptis cognoscendis Cap. VI.

Quoniam rectus est iudex sui & obliqui : ad cognoscendum morbum si-
mulatum necessariam puto veri morbi cognitionem : idcirco cum
aliquis aliqua affectione se affectum fingat, recurrendum est ad causas præ-
gressas, & symptomata, quæ illum sequuntur. ut puta si correspondeant
morbi veri naturæ : temporisq; mensuræ. Nam si vera fateri volumus, plures
morbos internos, & occultos, ex relatione tantum ægrorum, ut quæ species
sit, quæ doloris differentia, quæ pars affecta, quæ signa præferunt, coniectu-
ra quadam cognoscimus : vnde si simulator sit, Medico vel Fisco callidior in-
rationem reddendo proportionatum suæ fictæ ægritudini, intentum habe-
bit ; At si Medicus, vel Iudex in eum interrogando varium reperit, inco-
stantem, neq; dolores correspondere affectui, neq; parti affectæ, neq; vitæ an-
teactæ, ac quadam prudentia penetrauerit, simulatoris fraus aperietur.

Calliditates vero, seu deceptiones nebulonum manifestantur ratiocina-
tione stratagemmatica : scilicet an correspondeant phisicis rationibus, vel artifi-
ciosi sint dextræ manus ludæ : aut secreta naturalia, vel forsan pacta Demo-
num.

Indocti vero ceu pauonis pennis tecti, apud vulgum simulantes esse phi-
losophos, astrologos, medicos, citò dubijs doctis, disputationibus, se esse
nigros coruos, auratos asinos, insamantur.

Galenus lib. quomodo morbum simulantes &c. documentum scripsit, ut
Medicus versetur in quadam medica experientia, ac communi ratione, seu
maius prudentium appellare ; quia pauci exactam, ac perfectam habent, ac
subdit, ad medicam experientiam pertinere, illum v. g. deprehendere, qui
colico cruciatu se tenere affirmabit, cum tamen nec indigestio, nec infrigi-
datio vlla præcesserit, ac pergit alium exemplum de seruo thapsia tumorem
excitante. & lib. ad Posthumum gloriatur cognouisse uxorem Iusti Pyladis
amore affectam ex stratagemmatica nominatione amati, colore turbatam,
pulsuq; varijs modis agitato : heu Erasistratus amari nouercam à priui-
gno, ipse narrat.

Ad otio igitur nos cum Fort. Fid. perstringamus morbos simulantium,
cognitiones stratagemmate.

Primo ad notionem quadam medicam perspicaci ingenio : ut dum præ-
ponitur morbus, cuius nulla causa aduertitur prægressa.

Secundo, dum interrogantur responsiones, animaduertendæ an inordina-
tè loquantur ; an rubor in genis ex verecundia.

Tertio si remedia recusent soliti assumere.

Quarto si vires remediorum applicatæ iuuandi consuetæ negent iuuare,
vel

vel si externè applicatæ statim sanare videntur, vt de tumore ex thapsia
narravit Gal.

Quinto si hominum tollerantia, vel excedit malo improporcionata, vel par-
cissima, vel diuerso modo erit.

Sexto si signa morborum solita non fuerint, ac excreta, vrina, & pulsus, &
respiratio, non sint affectui correspondentia, vt discurrere potes an sint mor-
borum signa propria.

Septimo partes affectæ simulatæ inspiciendæ, examinandæ, tangendæ, tẽ-
pore repetendæ. corpore toto nudato, an adsit aliquod vinculum, os aperien-
dum, brachia, pectus, hyppocundria, scrotum, alizq; particulæ, quæ prohi-
bent tormenta, vel carceres, tractandæ.

Octauo muti, & paralitici, & tremuli, saltatores, & tarantulati, astmatici,
&c. ficti verberibus, & fustibus, pugnis, & calcibus, arte quadam cogendi
sunt vera fateri.

De cognoscendis vitijs corporum, vt de liuoribus, dislocationibus, vul-
neribus, cæterisq; pertinentibus ad Curia referendam relationem; quoniã
bellè egit Fort. dictus lib. rel. M. superfluum esset, & præter institutum, hic
tractare.

LIBER QVINTVS

PETRI PIPERNI PHILOS.

ET BENEVENTI PROTHOPHISICI.

De Curatione Diuina Præfatio.

Anc curandi partem pertinere ad Exorcistas non ignoro; tamen quia multis annis cū Exorcistis versatus sum; & ne noster tractatus videatur omnino mācus, tū vt vnusquisq. animi pietate ductus exorcisticā artem in promptu secundā partē exercere, ac de ea rationē aliquam reddere valeat, non ab re, & forsan ad summi opificis gloriā Sanctiq. Bartholomei, iucunda, & vtiliora pauca Beneuenti obseruata, nec non à fidelibus scriptis collecta addere iudicauī,

Rumpantur hinc asserta, & assertores huiusmodi magicos morbos non posse depelli, nisi ab arte magica dæmonis imbutis. Quod erroneum est contradicens, Sanctæ Ecclesiæ ex supra scriptis; quibus probatum est auxilia, quæq. naturalia improporcionata non solum indirectè quatenus vexatum alleuient, vel oppositam dispositionem dæmonis desiderio contrariam introducant, vel pœnarum memoriam representent; sed viuo quodam modo forsan ad eorum confusionem, aut pœnam diuinæ iustitiæ, vt talibus virtutibus à Deo concessis sint subditi, eos morbos expellere, & iuuare posse. Quo magis potens est superior diabolis, & omnibus vis diuina? vnde discipuli 72. reuertebantur cum gaudio ad D. N. I. Christum dicentes ex Luc. x. Domine etiam dæmonia subiciuntur nobis in nomine tuo. Et hipp. vt gentilis lib. de nat. mul. in morbis sæuissimis orditi à Dijs cognouit, cum causæ vt plurimū morborum numen sit. Hæc curatio cæteris tutior animæ semper prodest, corpori numquam nocet; imò sæpiissime à morbis etiam naturalibus liberat, ac sine medicis auxilijs persanare apta est: Phisica verò per se magnos morbos causatos, præsertim sine actiuitate passiuorum rarissime curare valet, & dignum est.

Animaduersione, quod inuidi dæmones, ne sanatio tribueretur diuinæ virtuti, meritisq. Sanctorum diminueudi causa animi pietatem, seminandi; spe aliquid superstitionis, ipsimet se expelli à rebus determinatis naturalibus solis, callide simulant. Phisica igitur semper cū diuina vnienda, nec ab huius imperio discedere: sic enim multos è periculis exemit, & aliquo modo appellanda erit instrumentum causæ efficientis, quæ est sacra curatio.

Nam, si volumus per curatiuas indicationes discurrere, causa principalis maleficij est substantia spiritualis dæmoniaca; ergo rebus etiam spiritalibus sacris per contraria oppugnandum: quoniam non est nobis lucta aduersus sanguinem, & carnem, sed aduersus mundi dominos, rectores tenebrarum seculi huius, aduersus spirituales astutias in caelestibus, tum etiam nos diximus, posse dæmonem propria virtute maleficiatum nocere, & morbos exci-

tare: in hoc casu paruum vtilitatem afferunt pura naturalia, (nisi Deus velit his uti tanquam instrumentis suæ diuinæ iustitiæ, ut diximus.) & hic militat doctrina Matth. 27. hoc genus dæmonum nō eicitur, nisi ieiunio, & oratione.

Quid sit. Cap. I.

C Vratio igitur diuina, nihil aliud est, quā secundum opera præceptis Dei parare, & huic applicari potest recepta illa contra pestem Ripæ lib. de peste vl. de remed. & tunc valet in pestem quoque huius notandi anni 1630. Urbano 8. Pontifice, vnguentis, & pulueribus magicis seminata à strigonibus (peremptis multis varijs tormētis) Regioni Galliæ Cæsarpinæ, Allobrogum, Florentiæ, Mantuæ, Ferrariæ, alijsq; locis miseranda calamitate, ita ut, nec antidoti Magni Ducis potuere.

Rx. Syrupum aquæ viuæ, quem bibas; deinde Rx. lachrymarum vnc. 1. & apostema, seu bozulam laua, quam dilutam gladio scinde, & emplastrum ex herba salutis, & oleo virtutis confectum, super impone, qd nō amoueas, nisi te liberū perfectē cognoscas, hæc pie ab ipso explicatur late, & nos in posterum.

Et primo. Viua fides Dei se offert, quam Petrus admonet sobrii estote, vigiliate, quoniam aduersarius vester diabolus, tanquam leo rugiens obambulat quærens, quem deuoret; cui resistite solidi in fide, scientes easdem afflictiones, vestræ, quæ in mundo est fraternitati coniūmari, hic enim agit in incredulis, at Paulus ad Tassal. 1. 3. subdit super omnia assumpto scuto fidei, quo possitis omnia iacula mali illius ignita extinguere, galeamq. salutarem accipite, & gladium spiritus, qui est verbum Dei in omni deprecatione, &c. sic Cypriano Mago dæmon respondit, se Christi fide munitos nocere non posse. Niderius 4 Form. narrat postquam quinq. remedia efficacissima laudauit, ut primo habere fidem integram, & Dei præcepta seruare. secundo se signo Crucis, & oratione munire. Tertio ritus, & ceremonias Ecclesiæ colere, quarto publicam iustitiā bene exequi, quinto Christi passionem verbo, vel memoria ruminare. Inquit cum quidam maleficus me inuocaret, ut quēdam inimicum suum vita priuarem; aut in corpore lederē grauitur fulminis ictu, aut alio modo; vocaui ego magisterulum, id est dæmonem, qui mihi respondit, quod neutrum facere posset, habet inquit fidem bonam, & diligenter se signo crucis munit, idcirco nō in corpore, sed in vndecima parte fructuum suorum in campo sibi ei nocere possum: De fide dixit Saluator noster 17. Matth. & Luc. si habueritis tantam fidem, quantum granum sinapis dicetis monti huic transi hinc illuc, & transibit.

Cap. II.

S Equitur dieta septem rerum mortalium, quæ in huius nominis (SALIGIA) literis continentur, ac decem diuini medici præceptis omnino parendum est; & si anima mortali repletionē grauis existat, generaliter, & particulariter inanitione sacri penitentiae sacramenti, eam exinanire curetur. Quamplurima extant exempla in libris miraculorum, & vitæ Sanctorum, id esse perfectum remedium probantia, Ioannes Diaconus in cap. 8. Lucæ tria narrat, eorum, qui à dæmone possessi mox ut peccatum B. Gregorio confessi pœna peccati se liberatos sensere: & hoc verū maximumq. arcanū intellexisse se puto in morbis desperatis, auctore de rebus aff. ct. lib. c. 5. ut Christianus.

Tu;

Cap. III.

T Utissimo antidoto Sacrosanctæ Eucharistiæ munire, ac roborare, non solum magici morbi, sed Christi fidei imbuti omnes se debeant: sunt innumerabilia exempla apud scriptores, notiora etiam infantibus, ut in prato florido lib. 3. c. 20. 21. 22. 23. &c.

Scribam, quæ scribit Leonardus Vairus lib. 3. de fasc. vi. Christi, namque corpus à deuota anima sumptum, conscientiam exhilarat, animæ vires reparat, hominem meritorum Christi participem facit, deuotionem excitat, si se illuminat, ipem roborat, charitatem inflamat, affectus regit, præterita peccata delet, contra futura armat, dæmonum fraudes, ac fascinationē penitus auertit magicosq. morbos; Quo circa cum quidam Neapoli luxuriæ stimulis ardentius sollicitaretur, eaq; de re ad Sanctum Eucharistiæ sacramentum accedere non præsumeret, illi consilium dedi, ut conscientiæ examine præmissio, & peccatorum confessione peracta quanta posset humilitate, ac deuoto mentis affectu hoc sacramentum fumeret, quod simul, atq. ijs executus; ardens illud luxuriæ incendium sublarum prorsus fuit.

Ac ut pauca subiungam, & vtendi modum antiquum exorcistis fidelibusq. lætitiæ lib. 2. c. 3. vitæ D. Bernardi habetur, quandam personam super caput eius posita Eucharistia liberauit ab eodem hoste generis humani.

Mediolani in Ecclesia S. Ambrosij adducta ad eum fuit mulier multis annis obfessa, sicq. deformata, ut monstrum non femina videretur; conuersus ad populum iussit omnes attentius orare, missamq. iusta propè altare constituta femina teneri auspicatus: quoties de more sacro salutarem hostiam signabat, toties ad mulierem quoq. conuersus, eodem signo Crucis edicto spiritum nequam, athleta fortis impugnat, expleta autem oratione dominica efficacius hostem aggreditur, Patenæ siquidem calicis, sacrum Domini corpus imponens, talia loquebatur. Adest ille, qui pro nostra salute passurus, nunc (inquit) princeps mundi eicietur foras, Hoc illud corpus, quod de corpore Virginis sumptum est, quod in tumulo iacuit, quod de morte surrexit, quod videntibus discipulis ascendit in Cælum; in huius ergo maiestatis terribili potestate, tibi spiritus maligne præcipio, ut ab hac ancilla eius egrediens, contingere eā deinceps non præsumas, cumq; eam inuitus deferens, & manere ultra non valens atrocius affligere, tam magnam iram, quam modicum tēpus habens; rediens pater sanctus ad altare, fractionem hostiæ salutaris ritē compleuit, diffundendamq. in populo pacem ministro dedit; & confestim pax, & salus integra reddita mulieri. Huic etiam accedit, ut frequenterur missæ sacrificium, ut hystoriam narrat D. Aug. 22. de Ciuit. Dei 8.

His tutioribus remedijs peractis; diligenti cura inuestigandum est, an instrumenta mælefica in locis alibi patefactis reperiri possint; quæ inuenta igne benedicto orando cum litanijis Sanctorum, & psalmis exurgat Deus: & qui habitat in adiutorio Altissimi comburantur.

Cap. IV.

A Dmodum prodesse in his, & in omnibus morbis ieiunium, eleemosynā, orationem, ut præter tot experientias, probāt d. c. si per sortiaras, Matth. 17. Marc. 9. & multi Sancti, & Sanctæ in eorum vitis, & miraculis; quæ omnia melius iuuāt, si ipsimet affecti exerceant, & maxime si consocios habeāt alios Dei seruos.

Sed si quæris, quid orandum?

Respondet D. August. lib. 2. de symbolo ad Catecum. 1. & de utilit. cred. 22. quod efficacia principalis danda est orationi Dominicæ, & symbolo Apostolico, ac addo salutationi Angelicæ, ut de Rosario multa leguntur miracula, & de Salve Regina contra inferorum spirituum potestatem narrantur exempla in lib. 3. Plati floridi c. 116. ac illa oratio Ave sanctissima Maria, fuit adeo in corde Pontificibus Romanis, ut centum annos Indulgentiarum, qui quoties piè eam proferret lucrari concesserunt, extat officium Beatæ Mariæ Virg. Officium D. N. I. Christi, Officium Angeli Custodis: litanias. tum aliquorum psalmorum recitatio, ut qui habitat in Adiut. cum sua oratione; Miserere mei Deus, & psal. 140. libera me Domine ab homine malo, & psal. 83. Deus ne taceas, neq. comescaris Deus; & psal. 20. exaudiet te Dominus in die tribulationis, item lectio 5. Evangelii secundum Ioannem In principio erat verbum, &c. & psal. ab omni pio quotidie legendus 37. Noli æmulari in malignantibus, neq. zelaueris facientes iniquitatem.

Potètes etià sunt illi versiculi psalmorum cū nominibus attributis Deo v. d. Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus præualui aduersus eum, ò Adonai.

In manus tuas Domine commendo spiritum meum, redemisti me Domine Deus veritatis, ò Messias.

Locus sum in linguam meam notum fac mihi finem meum, & numerū dierum meorum, quis est ut sciat quid desit mihi? ò Rex fili Dauid.

Fac mecum signum in bonum, ut videant, qui oderunt me, & confundantur, quoniam tu Domine adiuuisti me, & consolatus es me, ò Eloi.

Dirupisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini inuocabo. ò Emanuel.

Perijt fuga à me, & non est qui requirat animam meam, & clamaui ad te Domine, & dixi tu es spes mea, & portio mea in terra viuentium, ò Christe.

Confiteantur tibi Domine omnia opera tua, & Sancti tui benedicunt tibi. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, &c. Amen.

Qui, si sape, pièq. recitentur adiuuant ad curationem, & præseruationem.

Similis pietatis animi est hæc alia Oratio.

Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat, si ergo me quæritis finite hos ab ire. Si ambulauero in medio tribulationis uiuificabis me, & super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, & saluum me fecit dextera tua. Amen.

Ecce signum ✠ Crucis fugite partes aduersæ, vicit leo de Tribu Iudæ radix David Allel. Allel. Iesus Nazarenus Rex Iudeorum.

Cap. VI.

Sed antequam amplius progredieris petis, an sit aliqua oratio determinata, & infallibilis, vel aliquod breue, vel exorcismus sanandi morbos, aut expellendi dæmones?

Respondetur, quod hoc certè credere superstitiosum, cum ij exorcismi, tam in Ecclesia primitiua, quam moderna sunt positi apocriphè, & dubiè. ipse enim Deus liberè quem vult, & quando placet persanat. Non negatur tamen quibus;

quibusdam ex diuino, & secreto pacto voluntateq; si piè, vel tali intentione dicerentur maiorem potestatem, & totalem vim sanandi, vel expellendi concessisse ex Sibill. c. 8. 3. dec. hinc noto idcirco interdictam esse multorum psal-
morum determinatè deferuentium ad sanandos morbos, vel contra hostilia arma, serpentes, canesq; &c. lectiones, suspensionesq; à Summis Pontificibus, quia mali homines non ad animæ, sed corporis salutem, & gloriam finaliter tendebant. hinc scandala, & vilipendia horum minimè iuuantium nascebantur, ac superbiæ illorum pro certo credentium per ea verba offendi nō posse &c.

Ad hoc probandū insurgit Ioseph Angle in Q. mag. & Valles de .5. Phil. 3.

Nulla verba, nec exorcismi habent infallibilem efficaciam ad cogendum, & arcendum demones, quia cum verba, aut signa non habeant talem efficaciam ex natura sua, sed solum virtute Diuina, aut Angelica, non alligauit Deus potestatem suam ex lege sacramentalibus verbis, sicut sacramentis, sed operatur quando sibi placet ad gloriam suam, & vtilitatem credentium. & multum facit ad hoc pietas, & fides ministrorum. præsertim ruminantium vitam, & passionem Saluatoris nostri, qui sua potentia, prudentia, & prouidentia hominum mensurat passiones, affectionesq; secundum eorum capacitatem, & eleganter canunt versus isti

Huic & alto cuncta tuenti,

Nulla terra mole resistunt;

Non nox atris nubibus obstat

Vno mentis cernis in istu,

Qua sint, qua fuerint, veniantq;

Quem quia respicit omnia solus

Verum possis dicere Solem

Verba igitur p'a Christiane, vel operantur per se virtute diuina, quibus prolatis saquitur effectus, & sunt sacramentalia. Vel operantur per se, sed improprie, cum non ipsa, sed Deus operari proprie dicatur (ea .n. concurrunt tamquam signis, seu animi pietate in Deum) primæ concurrat opus operatum, secundæ opus operantis.

Cap. VII.

Multos etiam persahauit aspersio aquæ benedictæ signo crucis: ita ut sunt millenæ historię apud Surium. & .s. Eligius Nouionensis Episcopus quinquaginta amplius energumenos simul porrecta eius aqua benedicta liberauit, ut refert equalis eius .s. Audocemus in eius vita. s. Barbatus Archiepiscopus Beneuentanus, dum nucem magam Beneuentanam concomitantibus omnibus suis Ecclesiasticis, concuium secularium copia radicitus euelli curauerat. Serpentem in radice inuentum terrorem cunctis eiacularum, ipse benedictæ aquæ aspergine crucis signaculo abnodauit: ut in posterum de Nuce Maga.

Cap. VIII.

DE signaculo crucis extant innumerabiles animæ, & corporis sanationes à morbis, & à demonibus, de quo D. Cyprianus serm. de passione Christi D. Athanasius de incar. Verbi, pleriq; alij at signum crucis tollit omnem magiam, & ut paucis tam saluterum vexillum honorem. Voco te.

Res

res Macarium, qui signo crucis in Biaria morbos pepulit. Meelinæ incendium extinxit: tum Theodor. Archimandritam sola signi crucis benedictione veneficium Theodori magi euitavit, sæpe dæmones expulit; solitas frugum calamitates auertit; & dæmones certis locis includebat, & signo crucis locum obsignabat, ne cui nocere possent teste Gregorio eius discipulo. eodē gladio utebatur. 3. Portianus, s. Maximus, & fatentur hoc dæmones expulsos à Patapio apud Metaphrastum mense Nouembris, clamantes, vere terribiles Nazarene, & ubiq; in omnes obitines imperium: quo ergo proficiscamur? si in desertum, si in Ciuitatem si vbiq; duxerit aliquis, tu illic prauenis sola crucis figura, solo tuo nomine nos expellens.

Christi fidei professores, sanctæ crucis orationem hanc proferre solent, signo crucis muniendo.

Christus mecum * istam crucem semper adoro: crux est cetera salus mea: crux diuidit gladios: crux soluit vincula: crux est in me: crux est in anima mea: crux est signum immobile: crux est via, veritas, & vita: per crucem inerat diuina virtus: crux Christi fundit omne bonum: crux Christi, aufert omne malum: crux Christi dat vitā æternam: crux Christi diuina salua me, quam super me, & ante me gero. quam antiquus inimicus ab homine in quo te videt fugit, hoc signum crucis erit in celo cum Dominus ad iudicandum venerit, quamplura; & pia collegit de signaculo crucis Florianus Canalis lib. bened. pag. 84.

Nec taceam, quid etiam Mart. notauit, sanctos aliquos ad euitandam vanam mundi gloriam signo crucis aliquid naturale signatum, vt pomum &c. propinasse. ita scribit B. Fortunatus aliquando sanctos hisce diuinis remedijs, quædam aliæ adtribuiffe, dicis tantum causa, vt miraculorum gratiam, hoc quasi naturalis remedij velamento (quæ illorum erat humilitas) obumbrarent, & humanam laudem effugerent, vt de B. Radagunde Regina idem prodidit, eam crucis signo folium pampani addere consueuisse; quod hodie forsitan inter res suspectas superstitionis connumeraretur: ij tamen præcepto Domini parebunt dum monet nolite gaudere quia dæmones subiciuntur vobis, sed gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cælis.

Cap. 1 X.

D Vbitas curiose an homines non probatæ vitæ, sed rectæ fidei virtutem habere possit hos morbos sanandi, ac quoq; miracula monstrandi?

Respondetur non repugnare id effici posse sicut habemus Euangelia, & primo Matth. cap. 7. multi dicent mihi in illa die Domine Domine non ne in nomine tuo profetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? & tunc constet illis, quia numquam noui vos. discedite à me omnes qui operamini iniquitatem.

Marcus cap. 9. Magister (Respondit Ioannes) vidimus quendam in nomine tuo eicientē dæmonia, qui non sequitur nos, & prohibemus eum; Iesus autem ait, nolite prohibere eum, nemo est. n. qui faciat virtutem in nomine meo, & possit citò malè loqui de me. qui enim non est aduersus vos pro vobis est. idem ferè legitur in Luc. cap. 13. & excipitur in 1. ad Corinth. 12. Paul. Hoc erat in primitiua Ecclesia. nunc vero eam potestatem iure ordinario Exorcistis, Diaconis, Subdiaconis, Sacerdotibus, & Episcopis tantum ab Ecclsi

eleſia conceſſum eſſe conſtat. Si qui verò ſint alij actantes priuilegia ſpecialia, ac ius extraordinarium conceſſum à Deo habere. ſpirituſali iudicio ſubmittendi, ac examinandi, nam ſuſpectos ex aliquo pacto demoniaco exiſtimo.

Cap. X.

Oleo infirmorum per Episcopum benedictum est morborum magi-
corum ſalutare, etiam obſeſſorum remedium; quo grauiffimos mor-
bos .ſ. Launomarus abigebat. vt Sotius Eucheris vxor Agapij, veneficio at-
tentata cum roderentur inteſtina adlata eſt ad .ſ. Parthenium, qui triduo
orans. & oleo ſanctorum ei propinato ſanam remiſit, vt Methaphy. Erat hoc
ordinarium B. Auxentij Archimandritæ contra demonis obſeſiones, mor-
bosq; ab eo illatos remedium, iſto etiam hidropicæ cæcoq; ſanitatem reſti-
tuit. S. Eutychieus Patriarca, vt Euſt. in eius vita, & contra virulentos mor-
bus. S. Paternus Abrincenſis. hoc S. Theodoſius brucos pellebat.

Ac, vt detur exemplum, & doctrinam Exorcistiſ habetur ex Ioanne Mo-
lineto Chon. Belgici. 1495. Egidium Nettekum Decanum Camaracen-
ſem cum exorcizaret Quercetenſes Emergumenas, quæ loqui labia clau-
dentes nolebant ſolitum digitis illis labia deducere, & increpitare hoſtem ſi
vales potesq; digitos hos oleo ſacro imbutos mordere, vel lædere, en illos ti-
bi permitto, ſi nequis os aperi impero: mox autem energumenas viſas li-
berari magna moleſtia, cepiſſeq; Decano parere ei; reſpòdere ad quaſita.

Cap. XI.

Baptiſmus, de quo late Mart. lib. 6. pag. 175. mirificè etiam valet ad pel-
lendoſ demones, ſapandoſq; morbos magicos è corpore paganorum,
gentilium, iudeorum, turcarum &c.

De Amuletis. Cap. XII.

Sacroſanctæ Eccleſia pia miſericors mater ad fugandos demones horumq;
morbos inuenit, tam in præſeruatiõne, quam in curatione ſacra amu-
leta, ſeu ſcripturarum orationum diuinorum nominum, rerumq; ſacrarum
ad collum appenſionem.

Quæ quàmuis à B. Chryſoſtomo in 43. Humil. videantur parui fieri, dū
ſcribit quidam aliquam partem euangelij ſcriptam circa collum portare, ſed
non ne quotidie euangelium in eccleſia legitur, vt audiat ab omnibus? cui
ergo in auribus poſita euangelia nihil poſſunt, quomodo poſſunt cum cir-
ca collum ſuſpenſa ſaluare?

Huic tamen reſpondet S. Thom. 2. 2. q. 96. ar. 4. hunc intendere explicare
caueri hominem à figuris ſcriptis, quam à verborum auditu, & ex humil.
73. ſit clariuſ cum muliereuſas illas reprehendit, vel quòd non recta, ſed
phariſæa intentione id facerent, & loco ſuperſcit inuehitur in duo nequam
genera hominum: primum, qui ex huiusmodi ad collum ſuſpenſis, ipſi
ſanctiores volebant videri, vt phariſæi olim: ſecundum, qui ex eadem ſu-
perbia, quæ ad collum alij ſuſpenderent, ipſi de capillis, vel veſtimentis ſuis
largiebantur. Verum efficaciorẽ virtutem ſi illa verba, quæ ad collum li-
gata portantur quotidie quicq; in corde cum debita reuerentia memoren-
tur inferre autumo. Ex his ergo cum Garzonib in app. mir. ſtanza 3.

Colligo quod quando in ipſis verbis, p. j. s, & non incognitis, modo ſcriptio,

his, crucium numero figura, vel similibus spes non ponitur, pium, & sanctum est reuerentiæ causa, sanctorum reliquias, cereas agni Dei effigies, euangelium S. Ioannis, psalmum David, & similia sacræ scripturæ testimonia Deum gestare collo appensa, nil vani immiscendo, sed affectus, qui inde oritur erit supernaturalis Dei beneficentiæ adscribendus, alijs autem creaturis vti, quas vel usus Ecclesiæ Cathol. vel proborum medicorum ars non commendat omnino est prohibitum.

Ad hoc patefaciendum clarius adducam scripta S. Thomæ cit. duas condiciones exigentis. Prima est, ut pijs verbis nihil superstitiosum admisceatur, v. g. si fideret quis figuræ, coloris litterarum, vel modo scripturæ, vel tempori, aut determinato numero, vel materiæ membranæ, vel attramenti. Secunda, ut recta sit gerentis intentio, veluti si prius verborum sensus obseruetur, spes verò figatur in Deum, idq; fiat, vel ad professionem fidei veræ, vel ob alium pium, & sanum finem; effectusq; à diuina potentia sub eius beneplacito expectetur.

Huic præposito explicat Gugliel. Paris. lib. de leg. Quemadmodum veri Cultores Dei altissimi, & pronuntiando sermones eius, & etiam deferendo scriptos, interdum ipsum venerantur, & per huiusmodi venerationem mira interdum à creatore obtinent; sic, & maleficia non virtute verborum, quæ, vel proferunt, vel scripta deferunt, sed veneratione, &c. quam, vel proferendo, vel deferendo illa demonibus impendunt, ab ijs obtinent multoties, quæ homines admittuntur &c. narrat Leontius Episc. ex Surio. i. iulij Sanctum Simeonem salum mulieri magæ amuletum in tabella conscripsisse, quo gestato illa non potuit amplius diuinare, nec magica amuleta facere. idem legimus in vita S. Antonij, ac Fernelius lib. 2. de caus. rer. abd. recitat de fuga Demonis ab obfesso gestante imaginem S. Michaelis Archangeli.

Cap. XIII.

Inter amuleta laudantur breue ex auro, thure, & mirrha propria benedictione.

Ruta, hypericon, benedicta.

Carta benedicta cum inscriptione sacrorum verborum, & nominum in flagel. 190.

Crux illa scripta in pag. 105, fugæ sathanæ.

Compositio ex quattuor cereis benedictis.

Sal benedictum.

Oleum benedictum.

Gram benedicti à summis Pontificibus.

Scribo tibi amuletorum principem, quo ad gloriam altissimi, & mei Patroni S. Bartolomei honorem vtor. &c. auri, thuris, mirræ bened. parum. hyperici, rutæ bened. salis bened. radices iringi, gentianæ, valerianæ, manus Christi, morsus diaboli, herbæ paris ad arbitrium, argenti viui incorporati in plumbo liquefacto prius. dr. i. puluerizanda poluerizentur, & cum cereis benedictis intictis paucis olei bened. & gummo dragag. dissol. in aqua lustrali formetur spherulæ effigiatæ sigillo S. Bartholomei, & portentur collo appensa. quibus admisceri possit aliqua particula agni benedicti, seu consecrati, à Summis Pontificibus.

Cap.

Cap. XIII.

DE hoc late memorat Mattheus in 7. decret. & multa miracula narrat Del Rius, & Frisius poetice de Agno Dei.

Postulat in primis (sc. Pontifex) sacrati aspectus, ut agni

Agnum ad caelestem concisa corda leuet;

Vtq; salutifera memores vitaq; necisq;

Criminis, & vitij noxia vincla terant,

Hæstis ut insidias stygij, ac certamina vincant,

Decipulas mundi, carnis, & illecebras.

Corporeos nobis morbos, casusq; repelli,

Præsertim horriferos, mortificosq; pestis.

Cap. XV.

Suspenduntur, cum maximo effectu sanctissimæ reliquiae sanctorum, ita ut sæpe super ægros impositæ maleficos, & dæmoniacos esse patefacerent, ex inquietudinis, vanæ locutionis, ac ponderum sensu; minimèq; inspicere volentes eas, idem peragere obseruauimus oleum, seu manna Sancti Nicolai deuotè propinatum, & vinctum loco affecto. nostro exemplo narrat Georgius M. lib. 1. de glor. Mart. c. 6. oleo sanctarum reliquiarum addito ieiunio, & oratione multos dæmoniacos à B. Auxentio sanatos: merito ergo religiosè, semperq; sanctorum reliquiae colendæ sunt, ut tamquam caelestis thesaurum venerabatur. S. Bano Episc. Milnenfis, & S. Ioan. Damasc. sanctorum reliquias appellauit fontes salutiferos, ex quibus plurima ad nos beneficia manant suauissimumq; vnguentum profluit. iure igitur tot olim, & hodie ad eorum sepulchra sunt peregrinationes institutæ.

Cap. XVI.

Quot enim dæmoniaci, vel maleficiati beatas Romanas visitantes reliquias, præsertim columnam. D. N. Iesu Christi sanitati restituti sunt? quot Venetijs S. Marcum, seu Christi Cancellarij, quot Neapoli? quot in monte Virgineo? môtèq; S. Michaelis Archangeli? quot in diuersis locis? ita ut ferè omnis Ciuitas suos colat aduocatos, & Patronos (nimis n. honorati sunt amici tui Deus,) Thomas Phasellus lib. 10. de reb. Sicul. 2: quotannis ad D. Philippi Apost. sepulchrum in Sicilia plurimos energumenos liberari, adeo ut anno. 1541. plusquam ducentæ faminae huiusmodi fuerint numeratæ: huius sancti os magnum brachij colimus in Ecclesia S. Donati Beñti, & sæpe est in coadiutorio magno ad liberadas vexatas, exorcizante huius Eccl. Abbate adm. R. D. plo viro Francisco Pacillo meo compadre.

Cap. XVII.

Exstat Beñti sepulchrum Sancti Bartholomei Apost. Principis, totius Indiz, terroris, fugæq; Dæmonum, ac nostræ Vrbis fautoris Patroniq; munificentissimi, in quo vidi multas verè energumenas (præter eas moniales decem Calentia) varijs linguis loquentes, astantium secreta reuelare fingentes ad ferreas cancellas tumuli alligatas, sola à perillustri D. Abb. Io. Baptista Capasso exorcistica arte inueteratus, tacite ab inuisibili inauditoq; imperio Sancti Bartholomei esse exorcizatas, cuius dictis respondebant, ac ita clamant. Ah scorticato, non più tormentare, ne ti basto hauerci scaccia: ti dal Indie nostre? non più tirare? che corda è questa? me n'uscirò sì, sì ch

T

voi?

voi? & manibus post terga corda, cæta appensa remansa corporibus conuul-
sis meritis istius sancti sanæ surgerunt, sed quid? sunt quotidiana miracula,
quæ sic volente Deo obseruantur &c. cecinit de hoc Sancto in lib. 9. ode
14. Iesuita Masculus.

Oratio pia S. Bartholomei. Cap. XVIII.

☉ Princeps Apostolice
Bartholomee Domine,
Tu mala mea mortifica:

Qua bona sunt viuifica.

☿. Ora pro nobis S. Bartholomee;

☿. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

☿. Oremus.

Domine Iesu Christe, qui per B. Bartholomeum Apostolum, & discipu-
lum tuum Indiam visitare voluisti, ac innumeris miraculis, ac marty-
rijs coronasti eundem: Presta quæsumus, ut eius meritis, & præcibus ab in-
sidijs Dæmonum, & omnium inimicorum nostrorum visibilibus, & inuisi-
bilibus tua fauente dextera liberemur, & hunc famulum tuum N. à Dæmo-
num vexationibus curare digneris, qui uiuis, & regnas in secula seculorum.
☿. Amen.

Cap. XIX.

*S. Barbatæ Episcopi Beneuentani, cuius corpus honoratur sub Altari
maiori Archiepiscopalis Ecclesiæ.*

Hymnus.

Barbate Christi famule;
Longobardorum speculum,
Verbo fulgens, & opere
Samnites, hoste liberas.
Beneuentano Principi,
Matrem ostendis virginem;
Præces agentem filio,
Pro libertate populi.
Et Constantini Cæsaris,
Mentem iratam mitigas,
Vrbis nephandam arborem,
Vellendo fidem propagas.
Romual Theodorindam,
Et plebem Christo copulas,
Tu simulacrum vipera,

Vertis in Dei calicem.
Miles accendens Principem;
In necem Dei famula,
Dæmonis aula nescitur,
Cum multis eius possideris.
Tua letura manuum
Sanat laesos tangibus;
Sis virgo nobis amabilis,
Medelam delinquentibus.
Precamur inde supplices,
Christum pro nobis rogitare,
Qui tua festa colimus,
Ut facias nos calibes:
Christo, & Patri gloria,
Vna cum Sancto Spiritu. Amen.

ORATIO PIA.

☿. Ora pro infirmo (vel nobis) Sancte Barbate.

☿. Ut dignus efficiatur, (vel digni efficiamur) gratia Christi.

☿. Oremus.

Domine Iesu Christe, qui per Beatum Barbatum Episc. anno tuæ in-
carnationis, 688. mortuum vita eius 80. mensibus vndecim Bene-
uentum victoria, miraculisq; honorare voluisti, illudq; idolatria serpentis,
alijsq; superstitionibus auxilium spoliare tribuisti, concede quæsumus, ut
huius præcibus dæmonum vexationum, insidiarumq; victoriam consequa-
mur

mur; sicut ipse sub nucis nephandæ radice tartareum serpentem mactavit
aqua lustrali, qui vivis, & regnas, & venturus es iudicare seculum per ignem.
R. Amen.

Et quoniã de Sanctorum Benñorum, ac Aduocat. Episc. Archiep. nechon
Ducum historias luculenter, & nobiliter Perill. ac Reuerendissimus V.I.D.
Prot. Apost. Basilicæ Archid. D. Marius de Vipera (cuius antiqua proge-
nies ortum duxit à Vipera Romualdi, & S. Barbatitempore) tractat; ideo
dictis cedo.

*Oratio S. Mercurij composita per Paulum Diaconum, sanctissima
vita Monachum Montis Casini, quendam Secretarium Principis
Arechis Beneuent. Cap. XX.*

Salue miles ægregie Mercuri Martir inclite, esto nobis refugium apud
Patrem, & Filium, & Spiritum Paraclitum.

V. Ora pro nobis Sancte Mercuri.

R. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.

Oremus.

Deus, qui Beatum Mercurium Martyrem tuum per Angelicam visio-
nem in tua fide solidasti, presta quæsumus, vt intercessionis eius auxi-
lio ab insidijs inimicorum omnium defendamur, & in tuo semper amore
cre scamus; Per Dominum nostrum Iesum Christum, &c.

Hymnus eiusdem in translatione corporis Beneuentum.

Martir Mercuri sacult futuri,
Perpeti dona gloria corona,
Qui tuam totis venerantur votis,
Translationem.

Qui dudum Roma Desio distante,
Multa pro Cristo passus, ipso dante,
In Casarea vir virtutis ante,
Victor occumbis.

Quem Casar constans instat præcessorum,
Deferens secum fines appulorum,
Proteritis intrans more tyrannorum,
Cuncta consumens.

Interim urbem vastas opulentam
Samniam insta, verè loculentam;
Cuius ruinam Deus violentam,
Illa solatur.

Tres canobite, grata Deo vita,
Ista dolentes, tristes, & marentes,
Corpus Beatum, sibi commendatum
Humans ibidem.

Urbi desolata, ita consolata,
Super humata corporis beata
Ossa pro rata, sis vi Deo grata,
Construit templum.

Casar progressus venit Beneuentum;
Sed vi repressus sibi resistentem,
Romam festinat, samniam declinat;
Bullipotentem.

Post plures annos Arechis insignis,
Samnia Princeps multis motus signis
Martyris corpus, laudibus condignis,
Samniam transfert.

Domans id ara nobili præclara,
Cuius præcatu omni nos reatu
Paugma beatum purget, & optatum,
Conferat statum.

Honor, & virtus regnum, & potestas,
Sit Deus noster tibi, qui sic præstas
Tuos attolli contra res infestas
Opem ferendo. Amen.

Composuit etiam alium de eius passione. Cap. XXI.

ET sicut iam diximus valde valere ad sanandos hos morbos suspensio-
nem, vel visitationem sanctissimarum Sanctorum reliquiarum; ita
nimis etiam perficit recursus ad sanctam probatamq; vitam viuentium,
virorum, auxiliumq; ab his petere, quod constat miraculorum donum te-
nere, si legitur de B. Macario sola sua præsentia magicas affectiones sanare

de S. Petro, qui non solum imperio, & presentia, sed umbra omnia genere affectionum persanabat: verbis etiam sanabat B. Basilus, & Paphnutius, & verberare S. Paulus simplex, & S. Theodorus, alijque vel litteris, ut S. Eugenius, & Gregorius Thaumaturgus, ut scribit Greg. Nisen.

Cap. XXII.

Adiuvat etiam ad maleficia daemonesque propulsanda benedictarum campanarum Ecclesiae catholicae pulsatio Durand. lib. 1. ration. cap. 4. ita de his Campanae sunt vasa aenea in Nola Ciuitate Campaniae primo inuenta, maiora itaque vasa campanae a campaniae regione, minora vero a Nola Ciuitate Nola, auctore Diuo Paulino dicuntur. Pulsatur autem, & benedicitur (non ut vulgus censet baptizari, sed aliquando baptizari accipitur pro benedici, ut suo ser. de sac. ded.) campana ut per illius tactum, & sonitum fideles inuicem inuitentur ad praemium, & crescat in eis deuotio fidei; fruges, mentes, & corpora credentium seruentur, procul pellantur hostiles exercitus, & omnes insidiae inimici, fragor grandinum, procella turbine, impetus tempestatum, & fulgurum temperentur. infestaque tonitrua, & ventorum flumina suspendantur, spiritus procellarum, & aerea potestates prosternantur: & ut hoc audientes confugiant ad sanctae matris Ecclesiae gremium ante sanctae Crucis vexillum; cui flectitur omne genu caelestium, terrestrium, & infernorum &c. & sic daemones, ceu turbas aeterni Regis campanas audientes territi, fugiant nocere, non quia aeris sonus dissipat aerem, & daemones; sed Dei virtus, Dei que digitus agnoscendus sua dispositione operantis vi benedictionis. idcirco in angustiis (ut enixis) tribulationibus, rebus arduis ter solitum est campanam magnam pulsari, ut pro ea necessitate christiani ad orandum excitentur. Ac potest de facili in his latere aliquod maleficium (ut accidere solet parturientibus) unde ad hoc dissoluendum pium est pulsari.

De Exorcismis. Cap. XXIII.

Praeter iam dicta pro sacra curatione ad daemones, morbosque expugnandos instituit exorcismos primo S. Gregorius, pia mater Ecclesia, non quia vi vlla naturalis astrali, ut voluit Rhodig. lib. 2. 8. seu materialiter fugandi hos torquendi, premendi praediti sint, at Dei concursu, cui placuit in bonum hominum ita inuocari, & vim talem initiatis impertiri, & ut debitum obsequium praestetur. Quibus non solum fas erat vii Sacerdotes, & exorcistico ordine imbutos, verum bonos viros charitate inflammatos; imo, ut supra scribebam, bonae fidei, etsi non integre vitae homines imperando in nomine Iesu Christi D. nostri, qui venturus est iudicare seculum per ignem. Tempore nostro hoc officium videtur esse restrictum ad particulares, & paucos Sacerdotes, ac rarissimos exorcistas, cum requirantur multae conditiones, optime obseruantia, & prudentia ad interrogandum praesertim. Nam legitur in Niderico in formicar. in conuentu Colonienfi Fratrem verbis satis iocosum, sed in gratia expellendi daemones valde famosum, hic cum in terminis conuentus Colonienfis daemonem obfesso corpore arctaret. Daemon petiuit a Fratre locum recedendi, quo gauisus Frater ait (in ioco) in cloacam meam vadas. Exijt igitur daemon, & nocte cum frater ventrem purgare velleret, daemon tam dire contorsit prope cloacam, ut vitam cum difficultate saluaret.

Sed

Sed Hilario Eremita in illo dæmoniaco ducto gazam loquente lingua græca, & syra (quam numquam didicerat) exponere volebat multa. cui Sanctus ait, non curo quomodo intraueris; sed ut ex eas in nomine Domini nostri Iesu Christi impero. Hoc nomen est breuis, & verus exorcismus, quo Sancti, & Sanctæ, & etiam viri alij Christiani innumerabiliter domonia eicierunt. Sic verificat Marc. 9. 10. in nomine meo dæmonia eicient, linguis loquentur nouis, serpentes tollent, & si mortiferum, quid biberint, non eis nocebit, super ægros manus imponent, & bene habebunt; & Prudentius eleganter in Apoteosi ponit hunc exorcismum.

Intonat antistes Domini, fuge callide serpens,

Exue te membris, & spiras solue latentes,

Mancipium Christi fur corruptissime vexas?

Desine, Christus adest, humani corporis ultor,

Non licet, ut spoliū rapias, cui Christus inhasit,

Pulsu abi, ventose liquor, Christus iubet, exi.

Et ad confirmationem D. Hilarj, ex Luc. 4. Respondidit Iesu illi obseſſo loquaci, obmutasce, & exi ab eo. nā (subdit Luca) non sinebat dæmonia loqui. ex nimia enim loquacitate scandala, & peccata oriuntur in populum.

S. Chrysostomus solebat ad machinamenta dæmonum, & ad præseruandum, necnon curandum, hominibus consulere, ut quotidie proferrent hæc. Abrenuntio tibi Satana, & coniungor tibi Christe.

Diuus Cyprianus exorcistæ imperium explicat lib. 4. epist. 7. per exorcistas voce humana potestate diuina dæmonem flagellari, uti, torqueri, ac sua charitate, & fide, humilitate, & ieiunio promittat maleficiato corporis, & animæ salutem, nullo interesse premens, ac ad reliqua prosequatur.

Cap. XXXIII.

Petit curiosus ad quid diriguntur exorcismi? Respondit Thyreus de dæmon. p. 3. e 40. verba exorcismi ad tria diriguntur, vel ad Deum, vel ad Sanctos, vel ad dæmonem, ad Deum dirigitur petitio, ut peccata remittat, ut misereatur obseſſi, ut potentia sua dæmonem cogat, comprimat, & exire expellat. Ad Sanctos, ut ad Dei familiares amicos, & cælestis Regiæ intimos Palatinos gratia valentes, ut à nobis impetient, quod a Deo obrinere contendimus; petimus ut ipsi intercedant; eorum adiunguntur interdum merita, non ut equalia Christi meritis (per hæc enim illa efficacia sunt, & sine his illa nullius meriti forent separata prorsus) nec enim ut meritum Christi diminuunt, sed ut primum, & præcipue Deus filij merita adspiciens, & oculos ultra porrigens ad ijs tincta imbutaq; merita Sanctorum fructum meritorum filij tam longe præsentem, & per omnia membra corporis sui influentem considerans; citius moueatur, seq; à nobis exorari patiatur; sic ergo per Christi, & famulorum Christi merita interdum exorcistæ obsecrant. hæc ille.

Cap. XXXV.

Sanctus Clemens lib. 8. const. cap. 7. addidit ita postquam exiuerunt Ca-techumeni dicat Diaconus orate energumeni hoc est vexati ab immundis spiritibus; intentè omnes pro ipsis orate, ut benignus Deus per Christum increpet immundos & nequam spiritus, & eripiat seruos suos ab imperio inimici qui increpauit legionem dæmonum, & principem malorum diabolum,

lum, ipse nunc increpet pietatis rebelles, & liberet fragmenta sua aulexatione ipsius, & purget ea, quæ ingenti sapientia condidit. etiam attentè oremus. salua, & excita illos Deus in virtute tua. inclinate vos Energumeni ut benedictionem accipiatis.

Et Episcopus vel sacerdos oret, dicens.

Oremus.

Deus, qui fortem armatum ligasti, & omnia vasa eius diripuisti: qui dedisti nobis potestatem ambulandi super serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici: qui homicidam serpentem ligatum tradidisti nobis, tamquam passarem puerulis, quem cuncta pauent, & horrent à facie virtutis tuæ: qui eum deiecisti, sicut fulgur e cælo in terram, non lapsu vocali, sed ab honore in ignominiam, ob voluntariam nequitiam: cuius aspectus siccatur abyssi & minæ liquefaciunt montes, & veritas Domini manet in æternum, quem laudant infantes, & lactentes benedicunt, quem celebrant, & adorant Angeli: qui aspicit super terram, & facit eam temere; qui tangit montes, & fumigant: qui minatur mari, & siccatur illud, & flumina omnia deserta facit: cuius nubes puluis pedum eius, qui ambulat super mare sicut pavimentum: vnigenite Deus magni Patris Fili, increpa Spiritus nequam, & libera opera manuum tuarum ab alieni spiritus vexatione: quoniam tibi gloria, honor, & adoratio per te tuo Patri in sancto Spiritu in secula amen.

Tum Etola. cum capistro ligetur obsessus leuibusq; verberis castigetur ad vilipendium non corporis vexati, sed demonis infestantis. & cum imperio proferat sacerdos hæc

Quomodo cecidisti Lucifer.

Cap. XXVI.

Scripta ab Antonio Mag. Sancto. Hamo crucis, ut draco inuncatus a Domino est, & capita legatus ut iumentum, & quasi mancipium fugitiuum vinctus, circulo, & armilla labia perforatus, nullum omnino fidelium proforare permittitur? nunc miserabilis, ut passer ad illudendum irretitus a Christo est calcaneo Christianorum substratus gemit, ille qui vniuersa maria a se absorta plaudebat. ille qui manu sua terrarum orbem teneri gloriabatur. Ecce a nobis vincitur. Ecce me aduersum se prohibere non potest disputantem.

Et repetat sæpe hæc.

TV es, qui iactasti sedem ponere aquiloni, & esse altissimo similem, nunc sub corpore materiali sub fetidis humoribus superbis habitare? Christus Iesus imperat, eius seruus Barth. fidelis Apostolus percutit. exi & tace.

Exorcismus terribilis S. Zenonis. Cap. XXVII.

EXorcizo te immunde spiritus, tentator diabole, nunc insensate, false, hæretice, ebriose, luxuriose, superbe, inuide, fallax, mala tascha, insipiens; Coniuro te ꝑ per Deum viuum, & verum, & per gratiam Dei, & per ipsum te exorcizo, & adiuro ꝑ te per eum qui in Cana Galilee aquam conuertit in vinum, item coniuro te ꝑ per Iesum Christum Dei filium, qui sub

sub Pontio Pilato crucifixus est, & cui Longinus lancea latus aperuit, qui in crucem dixit, heloy, heloy, heloy, & per ipsum ego te adiuro † vt recedas ab hac creatura Dei N. qui venturus est iudicare seculum per ignem, viuos, & mortuos &c.

Postea signa te in fronte dicendo. Potentia Patris † conforta me. in ore dicendo, Sapientia Filij Dei † doce me. in pectore dicendo, amor Spiritus sancti † illumina me cognoscere te, amare te, possidere te, seruire tibi amē
Oremus.

Deus, qui Beato Zenoni confessori tuo dedisti virtutem expelli demones de quocumq; loco, & persona, presta indignissimo seruo tuo, vt eius merita, & orationes mihi prabeant virtutem, vt istos dæmones, vel istas facturas, hanc creaturam affligentes expellere, vel destruere valeam ab ea, per eum, qui venturus est iudicare viuos, & mortuos, & seculum per ignem.

Et lege Euangelium, In principio erat, &c.

Et alterum, Erat Iesus eiciens dæmonium, &c.

Et alterum, ductus est Iesus in desertum, &c.

In aure dicatur ter.

Deum, qui te genuit dereliquisti, & oblitus es Domini creatoris tui.

Audi ergo maledicte sathana, audi & time victus, & prostratus abscede † in nomine Domini nostri Iesu † Christi. Tu ergo nequissime sathanas inimicus fidei, aduersarius generis humani, mortis adductor, vitæ raptor, iustitiæ declinator, malorum radix, fomes vitiorum, seductor hominum, proditor gentium, incitator inuidiæ, origo auaritiæ, causa discordiæ, excitator dolorum, dæmonum magister, quid stas, & resistis? cum scias Deum tuas perdere vires? illum metue, qui in Isaac immolatus est, in Ioseph vendatus, in agno occisus, in homine crucifixus, deinde inferni triumphator exitit gloriosus. Recede in nomine Patris, † & Filij, † & Spiritus Sancti, † & da locum Spiritui Sancto, per hoc signum † crucis Domini nostri Iesu Christi, qui cum eodem Patre in vnitæte eiusdem Spiritus Sancti regnat in secula seculorum, & ipse venturus est iudicare viuos, & mortuos, & seculum per ignem. Amen.

Exorationes Sancti Bartholomei. Cap. XXVIII.

¶ Sancte Bartholomee Princeps Apostolice.

Resp. Percute, & dissipa eos (vel dic nomen dæmonis)

¶ Sancte Bartholomee, qui igneis catenis Astarot ligasti, & Berit, & Baldæ dæmoniaq; alia ab indeis exiliasti.

Resp. Percute, & exilias eos ab hac creatura N.

¶ Sancte Bartholomee, qui Regis Polimi filiam à Dæmone vexatam libera-
rasti,

Resp. Libera hoc Dei plasma N.

Oremus.

Sancte Bartholomee tartareorum terror, qui Liconiæ, Indijs, Ciuitateq; Albani Armeniæ maioris genus humanum ab insidijs diabolicis defendisti, ac in eius pectus Christi fidei semina inseristi defende, protege, libera, & custodi N. pietate superna ab hoste maligno, & ab omnibus sibi fauentibus

tibus, vt sanus mente pariterq; corpore Iesu Christo Domino nostro liberè seruire possit. Amen.

Cap. XXIX.

✠ **H** El ✠ Heloym ✠ Adonay, ✠ Sother ✠ Emanuel ✠ Sabaoth ✠ Agla ✠ Agios ✠ Otheos ✠ Messias ✠ Principium, & finis ✠ primus, & nouissimus ✠ Christus vincit ✠ Christus regnat ✠ Christus imperat ✠ increatus Pater ✠ increatus Filius ✠ increatus Spiritus sanctus ✠ liberet N. ab omnibus vexationibus dæmonum per omnia merita Sancti Bartholomei, Philippi, Donati, Barbat, omniumq; Sanctorum. amen.

Orationes in initio cuiuslibet rei dicenda ad libitum Cap. XXX.

✠ **I** N nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti amen: Iesus Maria.
I O Pater sancte in vnione amoris tui amantissimi Filij, tibi commendo spiritum meum.

Ingrederere Domine Iesu Christe animam meam, Sancta Maria, & omnes sancti, & electi Dei intercedite, & orate pro me; Domine sta super me; Domine impera, vt surgam, & seruiam tibi soli.

✠ Deus in adiutorium meum intende.
 Domine ad adiuuandum me festina.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Sicut erat in principio, &c.
 Saluator mundi salua nos, sancta Dei Genetrix protege nos: Angeli, & Archangeli, Throni, & Dominationes, Principatus, & Potestates, Virtutes cælorum, Cherubim, atq; Seraphim; Patriarchæ, & Prophetæ, Sanctæ legis Doctores, Apostoli omnes, Christi Martyres, sancti Confessores Virgines, Anachoritz sanctiq; omnes, intercedite pro nobis.

℣. Sancti Dei omnes intercedere dignemini.

℞. Pro nostra omniumq; salute.

℣. Fac mecum signum ✠ in bonum, vt videant qui oderunt me.

℞. Et confundantur ✠ quoniam tu Domine adiuuisti me, & consolatus es me.

Oremus.

C Oncede quæsumus omnipotens Deus; vt intercessio sanctæ Dei genitricis Mariæ, sanctorumq; omnium Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, atq; Virginum, & omnium Electorum tuorum, vbique nos lætificet, vt dum eorum merita recolimus patrocinia sentiamus: Per Christum Dominum nostrum. amen.

Benedictio loci vel domus infirmi, & pia contra terribilia, & pauores. Cap. XXX.

A diutorium nostrum in nomine Domini.

℞. Qui fecit cælum, & terram.

℣. Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ.

℞. Dominus sit in loco isto, vel in domo ista, & cum omnibus habitantibus in ea.

Oremus.

I Nclina quæsumus Domine aures tuas in præces nostras, quibus te humiliter deprecamur domum istam tua benedictione impleas, & efficias,

vt

vt in ea sit sanitas, castitas, victoria, virtus, humilitas, bonitas, & mansuetudo, & plenitudo legis, & gratiarum actio tibi Deo Trino & vni, neque contra eam præualere vnquam possit terrimus dæmon, nihil proficiat inimicus in ea, & filius iniquitatis non apponat nocere ei. Per Christum Dominum nostrum. amen.

Visita quæsumus Domine habitationem istam, & omnes insidias inimici ab ea longe repelle. Angelitui sancti habitet in ea, qui nos in pace custodiât, & benedictio tua sit semper nobiscum in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti & (aspergatur aqua benedicta) & benedictio Dei Patris &c. descendat super hanc domum, & omnes habitantes in ea, & maneat semper amen.

Benedictiones vero domus molestata à spiritibus, vel vulgo Monacello & mazzamorello quia longæ aliæ sunt, haberi possunt in Flag. Dam. & pulchrius in libel. de Benedic. à R. canale 117.

Benedictio generalis ad quæcumq. Cap. XXXI.

Adiutorium nostrum in nomine Domini.

R. Qui fecit cælum, & terram.

Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor, &c.

Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Benedic & Domine creaturam istam, N. vt sit remedium salutare generi humano, & præsta per inuocationem sancti tui nominis, vt quicumq; ex ea sumpserint, vel gustauerint corporis sanitatem, & animæ tutelam accipiant: Per eundem Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum viuit, & regnat in vnitæte spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum amen. Aspergatur aqua benedicta.

Benedictio Panis, Vini, & Aquæ, & cæterorum commestibilium, & potabilium. Cap. XXXII.

Adiutorium nostrum &c. vt supra.

Oratio.

Domine Iesu Christe qui panis Angelorum, & panis viuus æternæ vitæ diceris, qui ex quinque panibus, & duobus piscibus quinque millia hominum in deserto satiasti; & qui panem ipsum & vinum in tui sanctissimi corporis substantiam in vltima cæna conuertisti, idq; in Ecclesia in tui commemorationem perpetuò fieri præcepisti: Tuq; benignissime Iesu qui conuertisti aquam in vinum in Chana Galilea benedicere & exorcizare & sanctificare & pro tua pietate digneris hanc materiam panis, & vini, & aquæ, & cætera N. vt sit remedium efficax contra potestatem omnium inimicorum, contra omnes facturas, ligationes, incantationes, illusiones, verfutias, ac omnia diaboli, & eius ministrorum maleficia, vt quicumq; hanc gustauerint, deuotèq; sumpserint perfectam salutem mentis, & corporis consequantur. Rogamus item te mortis triumphatorem, & humani generis conditorem simul, & redemptorem, vt purificando & purifices; benedicendo & benedicas, & sanctificando & sanctifices hanc panis, Vini, & aquæ &c. materiam in honore gloriosissimæ Virginis Mariæ, omniumq; sanctorum, & sanctarum vt omnino destruat omnem potestatem inimici, & ipsum

vt in ea sit sanitas, castitas, victoria, virtus, humilitas, bonitas, & mansuetudo per tuam potentiam fugare valeat. Descendat quæso super hanc materiam perfecta plenitudo omnium tuarum benedictionum, & per nostræ humilitatis famulatum in honorem victoriosissimi nominis tui purificare & saluberrimum reddere & exorcizare & benedicere & sanctificare & digneris, & omnibus sumentibus sit perfecta purgatio: fuga: extirpatio, destructio, & exterminatio maleficiorum omnium, & diabolicarum fraudum; & tandem mentis, & corporis optata salus, & protectio, tutela salutis, integritas charitatis, consolatio spei, roboratio fidei, virtus constantiæ, & visitatio Spiritus sancti per te Dominum nostrum Iesum Christum, qui viuis, & regnas in vnitæte Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum amen. Aspergatur aqua benedicta in modum crucis. ✠

Benedictio syruporum Medicinarum, & omnium compositorum medicaminum. Cap. XXXIII.

Adiutorium nostrum in nomine Domini. R. Qui Fecit cælum, & terram.

Esorcismus.

EXorcizo te medicæ compositionis materia per Dominum Deum creatorem virtutis tuæ, qui per Sanctum Angelum suum Tobiam seruo suo piscem exenterare præcepit, & cor eius, & fel, & iecur recondi, cum essent necessaria ad medicamenta vtiliter, vt virtutem tuam naturalem retineas, & supernaturalem recipias, ad omnem virtutem diabolicæ fraudis, & impetus coercendos non nostris poscentibus meritis, sed eiusdem Dei virtute occurrente, & passione filij eius intercedente, qui venturus est iudicare viuos, & mortuos, & seculum per ignem. amen.

Oratio.

DEus à quo de cælo est omnis expectanda medela, sicut de terra est omnis creatio medicinæ, qui in plenitudine temporum magnum de cælo misisti medicum, quia magnum in terra infirmum iacere noueras: multiplica super nos misericordiam tuam & benedicere & sanctificare & digneris hoc genus medicinæ remedium seu compositum, vt quicumque ex eo sumperit liberetur a vexatione diaboli ex maleficio præcipue illata, & ita illius nexus efficaciter dissoluatur, vt affuisse Dominum nostrum Iesum Christum agnoscentes gaudeamus, qui tecum viuit, & regnat in vnitæte Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum. amen.

Benedictio olei; descripta in cap. de oleis sua compositione.

Cap. XXXIII.

✠ **I**N nomine Patris, &c.

Adiutorium nostrum in nomine D. R. Qui fecit &c.

Oleum effusum R. nomen tuum.

Ostende nobis Domine misericordiam tuam.

R. Et salutare tuum da nobis.

Adiuua nos Deus salutaris noster.

R. Et propter gloriam nominis tui libera nos:

Nihil proficiat inimicus in nobis.

R. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.

Fiat misericordia tua super nos.

Quem?

R. Quemadmodum sperauimus in te.

Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor &c. Dominus vobiscum. **R.** Et cum spiritu tuo.

Exorcizo vos omnia aromata, herbas, radices, semina, lapides, gummas, & quæcunq; paraui ad componendum oleum, per Deum * Patrem, Per Deum * Filium, per Deum Spiritum * sanctum, per Deum * trinum, & vnum; per sanctam * & indiuiduam Trinitatem: vt à vobis effugiat, atq; discedat immundissimus spiritus, omnis incurfio fathanæ, omnis fraus inimici, & omnis nequitia diaboli, vt mixta cum oleo liberare valeatis quos, cumq; ab omnibus infirmitatibus, ab incantationibus, ligaturis, facturis, maleficijs: ab omni diabolica fraude, arte, & potestate, per merita Domini nostri Iesu Christi, dilectissimæq; Virginis Mariæ, ac omnium sanctorum amen.

Oratio.

Deus sanctificationum, qui es infinita pietas. qui cœlestia, & terrena simul moderaris, exaudi quæsumus Domine præces seruorum tuorum, & copiosa tua benedictio descendat in hoc oleum in honore nominis tui, & victoriosæ * crucis tuæ, & in honore sanctorum omnium, & sanctarum totius cœlestis curiæ.

Tu ò clementissime Pater sanctifica * & miserator illustra * proprio splendore clarifica * vt quæcumq; pius sacerdos vnixerit hoc oleo perfectè sanare valeat, & ab omnibus maleficijs, facturis, diabolicis fraudibus, demonibusq; liberare propter nomen tuum sanctum, victricem manum, & brachium excelsum. Tu Domine libera quoscunq; per manus sacerdotis vnctos hoc oleo ab omnibus infirmitatibus, maleficijs, incantationibus, signaturis, facturis, & ab omni opere fathanæ, & ab omnibus periculis mentis, & corporis liberati, per tuam pijsissimam clementiam, & misericordiam in tua gratia lætantes, in cœlis semper post mortem exultent: Per Dominum, &c.

De modo vngendi agrotos à Sacerdote. Cap. XXXV.

Oret prius.

Exaudi nos omnipotens æterne Deus, pro famulo tuo N. quem modo in nomine iuo oleo benedicto sum peruncturus, & intercedente gloriosa Virgine Maria, Bartholomeo, Philippo, & Petro Apostolo, ac omnibus sanctis præsta vt huius olei benedicti virtutem sentire valeat, atq; ab omnibus mentis, & corporis malis, & præsertim à febre quartana, continua, tertianis, alijsq; morbis, maleficijs, facturis, ligationibus, incantationibus, infestatione Demonum perfectè liberetur, Per Christum: &c.

V. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

R. Qui fecit cælum, & terram.

V. Adiuua nos Deus salutaris noster.

R. Et propter gloriam nominis tui Domine libera nos.

V. Saluum fac seruum tuum. N.

R. Deus meus sperantem in te.

V. Esto illi Domine turris fortitudinis.

R. A facie inimici.

V. Nihil proficiat inimicus in eo;

R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

℣. Fiat misericordia super famulum tuum N.

℞. Quemadmodum speravit in te.

*His dictis Sacerdos extremū pollicē tingat oleo benedicto, & ungat frontem, tempora, oculos, aures, guttur, pectus, cor & umbilicum (si fuerit vir) sub pedibus, exprimendo pollicis signum * interim dicat.*

Per istam benedictam vñctionem, & suam pijsimam misericordiam liberet te N. Deus à febris &c. atq; ab omnibus malis mentis, & corporis, ab omnibus incantationibus, ligaturis, maleficijs, signaturis, & factoris, tibi arte diabolica factis, in nomine Patris * &c.

Hæc vñctio per istud signum sanctæ * crucis, & per oleum * sanctificatum, & per donum sancti * spiritus liberet te à malo, & fiat tibi ad sanitatem, & sempiternam salutem, amen.

Dum inungitur infirmus Astantes orent, & dicant litanias pro eo, vsq. ad illa, Propositio esto Domine famulo tuo. N. ac deinde sequatur Sacerdos, vsq. ad preces. Infirmus mente oret, ac teneat in manibus candelam benedictam, & aqua lustrali aspargatur à Sacerdote, tum collo suspendatur hæc carta benedicta, sacris inscripta nominibus, ac incluso cereo agno.

Quæ sequuntur nomina Dei scribenda in carta bened. appendenda collo vexati pro curatione, vel secumferenda pro præseruatione, ac in seio vexato superposita manifestum faciant, an sint spiritus immundi ex Mengo in flagello, & canale in libel. de Bened. alijsq.

Cap. XXXVI.

Benedictio cartæ.

℣. Adiutorium nostrum, &c. ℞. Qui fecit, &c. ℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Coniuro te * cartæ per verba illa Tituli triumphalis Saluatoris. D. nostri Iesu Christi, & per omnia alia verba, quæ de Creatore omnium creaturarum: & per illum, qui potest tribuere, & facere, vt tantum obtineas virtutem, vt omnia, quæ super te scribentur ad effectum salutis æternæ perducere valeas, & vt omnis fallacia, & vis diaboli exeat de te, & intret omnis virtus prædicta sine mora in nomine Patris * &c.

I E S V S M A R I A Nomina Dei.

In nomine Patris * & Filij * & Spiritus * sancti amen * Hel * Heloy * Soth * Emanuel * Sabeoth * Agla * Tetragrammaton * Agios * Otheos * Ischiro * Athanatos * Iehoua * Ya * Adonai * Sadai * Homoufion * Messias * Increatus Pater * Increatus Filius * Increatus Spiritus sanctus * Iesus Christus vincit * Christus regnat * Christus imperat * si diabolus ligauit, vel tentauit te. N. sine effectu, vel per sua opera Christus filius Dei viui per suam misericordiam liberet te ab omnibus spiritibus immundis, qui veniunt de cælo, & incarnatus est in vtero beatissimæ Virginis Mariæ causa humanæ salutis, & eiciendi diabolum, & omnem malignum spiritum, te in profundum inferni, & abijs. Ecce crucem * Domini fugite partes aduersæ,

sz, vicit leo de Tribu Iuda radix David.

Horum nominum Dei expositio extat apud S. Hieronimum tom. 3. in epist. ad Marcellam, & sunt prima decem. cætera pulchrè explanantur in bened. à R. Floriano Canale.

Consilium pro exorcista acceptum à DelRio lib. 6. anatoph. 10.

Cap. XXXVII.

Monendi sunt Exorcizatores, vt abstineant superfluis colloquijs, & terminis illis actuum iudicialiorum, quibus iubent demonem nunc exire, & iterum se iudicio posset tali die sistere. Secundo vt abstineant formulis illis nouis, & insolitis, ac secretis, & non approbatis iudicio ecclesiæ S. Tertio vt ad exemplū Christi paucis iubeant demonē tacere, & exire, nec garriendi præbeant, vel causam vel potestatem. Quarto nō minus, quam alij moneantur exorcistæ nihil curiositatis, aut discendi causa demonem interrogare, aut ab eo exquirere, licet id honestissimum sit, & vtile videatur, quia non licet familiaritatem cum eo instituere, vel eius consilium, aut auxilium petere, Nisi fortè virtute Christi vi cogatur, & iubeatur dicere aliquid veri, quod ad spiritualem salutem adstantium prudens, & pius exorcista meritò iudicet pertinere, vt videmus Christum nomen demonis interrogasse, vnde consuetudo inualuit nomen demonis exquirēdi. Nec fides patri mendacij præstanda est, cum male de aliquo sentit, vel fingit detegere secreta, vel quando mentitur se esse animam alicuius defuncti, vel occisi, vel suspensi, quod falsissimum semper est.

Audiant antequam exorcizent iudicium Medicorum, an sit obsessus æger, vel maleficio infectus, nam per exorcismos non sanantur morbi ordinarij, etiam si per maleficia ex demonibus inferuntur, quod verè, & prudenter Tostadus monuit non solere exorcismis omnes molestias, & vexationes, quas demones inferunt hominibus repelli; sed solum illas, ad quas repellendas exorcismi ab Ecclesia ordinantur, vt sunt molestiæ, quas inferunt manendo in corporibus, & illa vexando; siue dum interius manent, siue dum exterius obsident, & illa inquit, regulariter sanantur per exorcismos, maleficia autem demonum, & alia mala, quæ nobis inferunt, contra quæ non ordinantur directè exorcismi non curantur per exorcismos, nisi rarò, & indirectè.

BREVIS, ET ELECTVS MODVS EXORCIZANDI

Beneuenti obsessos, & maleficiatos à S. Ecclesia probatus

Auctoribus collectus. Cap. I.

Oratio super agrotos dicenda.

✠ **P**otentia Dei Patris adiuuet te ✠ sapientia Dei Filij instruat te ✠ virtus Spiritus sancti liberet te ab omnibus malis, & periculis animæ, & corporis. amen.

Iesus Christus æterni Patris Filius, mundiue Redemptor, cuius gratia Christianus es, te in catholica fide conseruet, beatumq; faciat, & quod de credentibus in se dixit: super ægros manus imponent, & bene habebunt Per quindecim sacratissimi Rosarij mysteria, perq; merita, & intercessionem sacratissimæ suæ genitricis Virginis Mariæ, Sancti Bartholomei, Petri, Do-

nati,

nati, Francisci confessoris, S. Floriani martyris, S. Vincentij confessoris, S. Augustini doctoris, & omnium sanctorum, & sanctarum martyrum, virginum, & confessorum ✠ sit tibi clemens, & propitius ✠ ac te ab hac, qua teneris infirmitate liberare dignetur, ✠ tribuatq; tibi perfectam mentis, & corporis sanitatem, ac te in hora mortis protegat, animamq; suscipiens ad Paradisi ianuam perducatur Dominus noster Iesus Christus, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in secula seculorum. Amen.

Tum in aure ter dicatur. Cap. II.

D Deum, qui te genuit dereliquisti, & oblitus es Domini Creatoris tui.

Item in aure.

In nomine Patris ✠ & Filij ✠ & Spiritus sancti ✠ amen. Per quem hæc omnia Domine creas semper bona. sanctificas ✠ viuificas ✠ benedixis ✠ & præstas nobis ✠ per ipsum ✠ & cum ipso ✠ & in ipso est tibi Deo Patri omnipotenti, in unitate Spiritus sancti omnis honor, & gloria, per omnia secula seculorum, amen.

Ps. Domine exaudi &c.

R. Et clamor. &c.

Oremus.

O mnipotens sempiterne Deus Pater Domini nostri Iesu Christi, te supplices deprecamur, vt imperes Diabolo, qui hunc famulum tuum N. detinet vt ab eo discedat, & libera eum, qui credit in verum liberatorem Dominum nostrum Iesum Christum, vt purgatus ab omne labe iniquitatis maiestati tuæ pura mente deferuiat, per eundem Dominum nostrum, &c.

Imponat exorcista manus super infirmum, & reliquias si habet dicens. Cap. III.

E xtinguatur, in te. N. omnis virtus diaboli per impositionem manuum mearum, immo per inuocationem sanctissimæ atque indiuiduæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & Beatissimæ Virginis Mariæ intercessionem, & omnium, Electorum Angelorum, Archangelorum, Patriarcarum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, & Continentium Dei, & præcipuè, omnium istorum sanctorum, quorum reliquiæ, hinc sunt: In nomine Patris ✠ & Filij ✠ & Spiritus sancti ✠ amen.

Dominus noster Iesus Christus: qui dixit discipulis. Super egros manus imponent, & bene habebunt, & dedit eis potestatem super omnia dæmonia, & vt languores curarent, & omnem infirmitatem. Ipse præcibus, & meritis Beatissimæ Virginis Mariæ Genitricis tuæ, & Beati Patris nostri Francisci, & Beati Antonij, & SS. Bartholomæi, Philippi, & Donati, concedat tibi perfectam sanitatem, animæ, & corporis; & extinguat, & dextruat in te, omne malignum opus diaboli, & ministrorum eius amen.

Exorcizatio prima. Cap. IIII.

Prius. N. exorcizatur, & benedicetur creatura, & postea adiuratur demon.

E xorcizo te. N. creaturam Dei infirmam, sed sacrosancto Baptismate renatam, Per Deum viuum ✠ Per Deum Sanctum ✠ Per Deum ✠ qui te suo prætioso sanguine redemit: vt fias homo exorcizatus, & effugiat, atq; discedat

discedat à tè omnis fantasia, & nequitia diabolicæ fraudis, omnisque spiritus immundus adiuratus, per eum qui venturus est iudicare viuos, & mortuos, & seculum per ignem. Amen.

Oremus.

Deus misericordiæ: Deus clemens, qui secundum multitudinem miserationum tuarum, quod diligis, corrigis, & piè ad emendationem coerces, te inuocamus Domine, vt famulo tuo N. qui in corpore patitur membrorum debilitatem, gratiam tuam conferre digneris, vt quidquid terrena fragilitate corruptum; quidquid diabolica fraude violatum est. Virritati corporis Ecclesiæ membrum redemptionis annectat, Miserere, Domine gemituum; miserere lacrimarum eius, & non habentem fiduciam, nisi in misericordia tua ad tuæ sacramentum reconciliationis admicte. per Christum Dominum nostrum. amen.

Ergo maledicte diabole recognosce statim sententiam tuam da honorem Deo vero, & viuò. da honorem Iesu Christo Domino nostro, da honorem Beatissimæ Virgini Mariæ, vt recedas ab hoc Dei psalmate, cum tua factura quem Dominus noster Iesus Christus redemit suo pretioso sanguine.

Exorcizatio secunda. Cap. V.

EXorcizo te. N. creaturam Dei infirmam per misericordiam Dei Patris † Per Incarnationem Dei Filij † & per virtutem Spiritus sancti † vt fias creatura munda, & purgata ab omne labe iniquitatis ad recipiendam virtutem Spiritus sancti superuenientis, & eicias omnem nequitiam sathanæ, & ministrorum eius ad inuocationem Altissimi, per eum qui descendens ad inferos confregit portas æreas, & confisterer reducens SS. Patres ad dexteram Dei sedet in Gloria Patris. amen.

Oremus.

Deus infirmitatis humanæ singulare præsidium, auxilij tui super infirmum famulum tuum ostende, vt ope misericordiæ tuæ adiutus. Ecclesiæ tuæ sanctæ, incolumis repræsentare mereatur. Per Christum Dominum nostrum. amen.

Ergo maledicte diabole, &c. vt supra.

Exorcizatio terza. Cap. VI.

EXorcizo te. N. creaturam Dei afflictam, per potentiam Dei Patris † per sapientiam Dei Filij † per clementiam Spiritus sancti † per Deum trinum in personis, & vnum in essentia, Deum viuum, & verum, & ab omnibus spurcitijs demonum facturis, ligaturis, & incantationibus, sis sana, & libera, per eum in cuius nomine es baptizata. Accipe Spiritus sancti gratiâ. per Regem Regum, & per Dominum Dominantium, cui honor, & Imperium est in secula seculorum. Amen.

Oremus.

Deus, qui facturæ tuæ semper pio dominaris affectu inclina quæsumus aurem tuam supplicationibus nostris, & creaturam tuam diabolica infirmitate laborantem placatus respice, & visita in salutari tuo cælestisque gratiæ presta medicinam, per Christum Dominum nostrum. amen.

Ergo serpens antiquæ maledicte recognosce sententiâ tuam, recognosce virtutem Altissimi, & ministerium nostrum. Da honorem & gloriâ omnipotent

renti Deo Patri † & Filio † & Spiritui sancto † In nomine Domini nostri Iesu Christi † Per Tropheum Sanctæ Crucis eius; recede ab hac creatura redempta eius pretioso sanguine, cum omnibus tibi fauentibus adiuratus.

Benedicat infirmum.

Benedicat tibi Dominus, & custodiat te: ostendat faciem suam tibi, & misereatur tui, conuertat vultum suum ad te, & det tibi pacem, Dominus benedicat te. N. amen: Dominus Iesus Christus apud te † sit, vt te defendat: Intra te sit † vt te conseruet: Ante te sit † vt te deducat: Post te sit † vt te custodiat. Super te sit † vt te benedicat. Qui cum Patre, & Spiritu sancto in Trinitate perfecta viuit, & regnat in secula seculorum. amen.

Aspergatur infirmus aqua benedicta in fine cuiuslibet exorcismi.

Deinde.

Per hanc aquam benedictam, omnis spiritus immundus, & occursum Sathanae separentur à te, & fugiat à nobis in nomine Patris † & Filij & Spiritus sancti † amen.

Præceptum demonibus de se manifestando. Cap. VII.

Si adestis demones in hoc corpore intus vel extra per al quod maleficiū facturas, ligaturas, signaturas; fascinationes, incantationes, maleficia, vel quouis alio modo presentialiter, virtualiter, aut potestatiue. Præcipio vobis in virtute Dei omnipotentis, vt statim absque vlla mora manifestetis vos metipfos, inferendo aliquam læsionem illis partibus corporis, in quibus estis in signum præsentia vestrae tantum. Imperat vobis Deus Pater † Imperat vobis Deus Filius † Imperat vobis Deus Spiritus sanctus Omnipotens. †

Solutio maleficiorum. Cap. VIII.

Si aliquis maleficus, vel malefica pacto tacito, vel expresso signo muto, inito cum diabolo vos demones, ligauit in corpore isto, Ego auctoritate Omnipotentis Dei, & sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, & sanctissima Romana Ecclesia, mihi tradita absoluo creaturam istam, Sanguine Christi redemptam ab omnibus maleficijs, facturis, signaturis, fascinationibus, incantationibus, & ab omni labe diabolicæ iniquitatis, & ministrorum diaboli. Et dissoluo in nomine eiusdem Omnipotentis Dei Patris, Et in nomine Iesu Christi Filij eius Domini nostri, & in virtute Spiritus sancti, & dissoluta decerno omnia maleficia, facturas, ligaturas, incantationes, fascinationes, veneficia signaturas, & omnem diabolicam nequitiam, in corpore, vel circa corpus istius creature facta, & fabricata, quo uis modo, & dissoluta decerno, & præcipio tibi maledicte diabole, & socijs tuis, vt amplius, non habeatis potestatem vexandi creaturam istam, nec inferendi ei aliquem languorem, dolorem, aut infirmitatem, nec impediendi eam in operationibus suis naturalibus, & supernaturalibus, aut manendi in hoc corpore, à planta pedis vsq; ad verticem capitis, sed statim, vi, virtute, Omnipotentis Dei, sitis coacti recedere cum omnibus maleficijs, & iniquitatibus vestris. Ad honorem sanctissimæ atq; indiuiduæ Trinitatis viuentis, & Beatissimæ Virginis Mariæ. amen.

Oratio hac dicitur flexis genibus.

Deus, qui Beatum Petrum à vinculis, absolutum illesum abire fecisti, eius quæsumus absolue vincula maleficiorum, & omnia mala, ab eo propitius exclude: Qui vivis, & regnas, in secula seculorum, Amen.

Dominus soluit compeditos, Dominus erigit elisos, & vias peccatorum disperdet: Diripuisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini inuocabo. Dirumpamus vincula eorum, & proiciamus, à nobis iugum ipsorum. Vos Domini confringentis cedros, & confringens Dominus cedros libani. Dominus noster Iesus Christus, qui dixit discipulis suis quis vos audit me Audit, & qui vos spernit me spernit, & quicumq; alligaueritis super terram, erunt ligata, & in Cælo, & quacunq; solueritis super terram erunt soluta, & in Cælo. Qui educit vinctos, in fortitudine, & in vinculis, non derelinquit Sanctos suos: ipse absoluat te N. ab omni maleficio, ligatura, vexatione demonum, & ministrorum eius, & ab omni malo. amen. Io. 3. In hoc apparuit Filius Dei, vt dissoluat opera diaboli.

Præceptum Demonibus. Cap. VIII.

Præcipio ex parte Sanctissimæ Trinitatis Patris † & Filij † & Spiritus sancti † per merita Sanctissimæ Passionis D. N. Iesu Christi. Per merita Beatissimæ Virginis Mariæ, Beati Patris Francisci, & Beati Antonij, & omnium Sanctorum, & Sanctarum, qui in paradiso, quod si fuit datum aliquid per maleficium ad comedendum, vel bibendum, Creaturæ isti N. aut si vos maledicti diaboli portastis, in corpore suo, aut composuistis aliquid in eodem, non habeatis potestatem, vel facultatem, vel virtutem conseruandi, agitando, vel mouendi ea, & quod ammoueat ipsam potestatem, facultatem, & virtutem, & sitis astricti, dissipare omnem laqueum, nodum, & compositionem quæ fuissent in prædictis rebus, & cogamini ea disungere, separare, & remouere, à visceribus, ab intestinis † & ea per secessum emitti facere, deorsum vel per illa loca, quæ sunt magis expedita, & magis libera sine aliqua læsione animæ, & corporis istius Creaturæ N. ad honorem Sanctissimæ Trinitatis Patris † & Filij † & Spiritus sancti †

Rursum si præsentialiter estis in hoc corpore, vel per aliqua maleficia. Præcipio vobis, ex parte Omnipotentis Dei, quod non habeatis potestatem standi, morandi, vel abscondendi vos in aliqua parte istius creaturæ N. sed vi, & virtute Dei compulsi, & coacti decedatis, statim, & absque vlla mora cum omnibus maleficijs, compositionibus, facturis, signationibus, infirmitatibus, & languoribus, de cunctis membris, & partibus interioribus, & exterioribus, & abire ad loca vestra, & de cunctis pertinentibus ad ipsam Creaturam N.

Et Ego autoritate Omnipotentis Dei Iesu Christi D. N. & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ expello vos dæmones, cum omnibus vestris maleficijs, & facturis, de Capite † de Vertice † de Ossibus, † de Pelle † de Capillis † de Pericranio † de Medullis † de Cartilaginibus † de Neruis † de Principijs Neruorum † de Collo † de Nuca † de Auribus † de Temporibus † de Fronte † de Cilijs † de Supercilijs † de Oculis † de Palpebris † de Pupillis † de Tunicis oculorum † de Naribus † de Facie † de Maxillis † de Genis † de Labijs † de Ore † de dentibus † de Gengiujs † de Palato † de Lingua † de Superlingua † de Faucibus † de Guttore † de Sublingua † de Aspera arteria,

† de Mento † expello vos de spatulis † de Humeris † de dorso † de Spina o
de Muscolis † de Bracchijs † de Gubitis † de Pulsibus † de digitis † de Iun-
cturis † de Vnguibus † Expello vos de Pectore † de Mammellis † de Sto-
macho † de Ore stomachi † de fundo stomachi † de Ventriculo † de fundo,
† de ore ventriculi † Expello vos de Corde † de Præcordijs † de Splene
† de Pulmone † de Hepate † de Felle † de Intestinis inferioribus, & superio-
ribus † de Maioribus, & minoribus † de Ventre † de Umbilico † de Cir-
cumstantibus illum † de pudendis † de Vasis feminalibus † & Genitali-
bus † de Vessica † de quatuor humoribus † Expello vos de Renibus † de
subtus Renibus & supra † de Spinali medulla † de Femoribus † de Genibus
† de Tibijs † de Suris † de Talijs † de Pedibus † de Neruis † de Iuncturis
† de Arterijs † de Venis † de cunctis membris, & partibus † Immo de Do-
mo, de Vestibus, de Bonis eius, de Cunctis pertinentibus ad ipsam Creatu-
ram, N. & non habeatis potestatem, in aliqua istarum partium stare, vel vos
abscondere. Cedite maledicti date Gloriam Deo, date Gloriam Iesu Christo
D. N. date Gloriam, & honorem Beatissimæ Virgini Mariæ.

Ecce Crucem † Domini Nostri Iesu Christi fugite partes aduersæ: Vicit
Vos, & mundū Iesus Christus, qui est Leo de Tribu Iuda, Radix David, allel.

Ecce signum redemptionis nostræ, & fugite partes Aduersæ &c.

Ecce signum confusionis vestræ, & fugite &c.

Christus vincit, † Christus regnat, † Christus Imperat. †

Aliud præceptum Damonibus. Cap. X.

PRæcipio etiam in nomine Dei omnipotentis, quod nullus dæmon audeat
venire in auxilium vestrorum, nec vos habeatis potestatem, aliquid au-
xilium excipiendi, aut petendi ab alijs dæmonibus, nec alios dæmones po-
nere in loco vestro; sed sitis adstricti in virtute Dei recedere ab ista creatu-
ra: Taliter quod nunquam vos, nec alij diaboli habeatis potestatem, agtho-
tatem, facultatem, aut virtutem redeundi, nec præsentialiter, nec potestatiue,
nec virtualiter, sed cogamini eundi ad loca vestra, vel ad loca sterilia, & in
aquosa, vbi nemini noceatis.

Date Gloriam Deo Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, Date Gloriam Bea-
tissimæ Virgini Mariæ, Beato Patri Francisco, & Beato Antonio. Cede Deo
omnipotenti rebellis creatura reprobata.

Attolite portas Principes vestras. Attolite portas Principes vestras. Atto-
lite portas Principes vestras.

Destructio Maleficiorum.

AVthoritate omnipotentis Dei destruo omnia maleficia, facturas, ligatu-
ras, signaturas, fascinationes, incantationes facta contra Creaturam
istam N. siue sint in Domo, siue extra Domum, siue in liminaribus, siue in
super liminaribus, siue in tecto, siue in pavimento, siue in scala, in gradibus
ante portam, aut in via † siue sint in lecto † siue supra lectum, siue intra le-
ctum, siue subtus lectum, siue in tabulis, siue in straminibus, opertoris, capi-
tialibus, aut in vestibulis, in auleis, in calceis † in arboribus, in possessionibus,
in doleis in cella vinaria, in vino, siue in aqua, siue sint fabricata in ferro, in
ere, in stamno, in auro, argento viuo, lana, lino, serico, siue in visceribus ani-
malium quadrupedum, raptilium maritimum, aut volatiliu, siue in vi-
sceribus

feribus mortuorum, aut ossibus, neruis, siue in cibo, potu, siue intus, siue, extra corpus, vel quouis alio modo, & loco, omnia dextruo, & destructa decerno, & aufero à nobis potestatem amplius ea mouendi, aut agitandi contra Creaturam istam. N. aut aliam.

Christus vincit † Christus regnat † Christus imperat † vobis Dominus Pater † Dominus Filius † Dominus Spiritus sanctus † Imperat vobis Beatissima Virgo Maria Dei genitrix: Date gloria Deo &c. vt supra.

Aliud praeceptum demonibus. Cap. XI.

MAledicti, excommunicati, & rebelles, sitis in pena æternalis, & nulla requies sit in vobis, si statim, non eritis obedientes praeceptis meis, in Virtute Dei, & Domini nostri Iesu Christi: & verbis, quæ dicuntur de illo, qui orbem contremere facit. Recedit statim de creatura ista, & de domo eius per virtutem istorum verborum, Agla † Iehouah † Tetagramaton † Adonay Iesus Messias † Emanuel † Sabahot † Vnigenitus † Sapientia † Fons † Origgo † Paracletus † Mediator † Agnus † Ovis † Alfa † Omega † Primus, † & Nouissimus † Serpēs † Auis † Leo † Vermis † Verbum † Splendor † Lux † Imago † Sol † Panis † Flos † Vitis † Mons † Lapis † Angularis † Sponsus † Pastor † Propheta † Sacerdos † Agios † Otheos † Atanatos † Hisciros † Panteon † Sanctus Deus † Sanctus fortis † Princeps pacis † Pater futuri seculi † Sanctus & Immortalis † Dominus Iesus Christus Nazarenus Rex Iudeorum per ista nomina, & per omnia alia nomina, quæ dicuntur de Creatore omnium Creaturarum, & de Iesu Christo Domino nostro. Impero vobis angelis sathanæ ita præsentes, sicut absentes, vt exeatis, & recedatis cum omnibus maleficijs, & iniquitatibus vestris ab hac Creatura Dei N & eatis ad loca arida, & inaquosa, vbi nec aratur, nec seminatur, nec nomen Domini inuocatur, nec nominatur.

Imperet vobis Deus Pater † Deus Filius † Deus Spiritus sanctus † Increatus Pater † Increatus Filius † Increatus Spiritus sanctus † Omnipotens Pater † Omnipotens Filius † Omnipotens Spiritus sanctus † sicut deficit, sumus, sicut fluit cera à facie ignis, sic deficient, & pereant peccatores à facie terræ.

Hic accipiat benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Auerte Domine mala inimicis meis, & in veritate tua disperde illos confrigam illos, nec poterunt stare, cadent supertus pedes meos.

Oratio.

DEus, qui Beato Petro Apostolo tuo collatis clauibus regni caelestis ligandi, atque soluendi Pontificium tradidisti: concede, vt eius meritis, & intercessione famulus ab omni vinculo maleficiorum, misericorditer liberetur. Qui viuus, & regnas in secula seculorum. Amen.

Psalmi dicitur.

Qui habitat in adiutorio. In Domino confido. Deus in nomine tuo. Domini est terra. vel iudica Domine nocentes me.

Aliud praeceptum demonibus. Cap. XII.

DE mandato Dei omnipotentis, qui cuncta ex nihilo creauit, qui vt tuam superbiam vinceret sua humilitate factus est omnibus humilissimus: & informus: disce te humiliare, & sub pedibus nostris incuruare in

nomine suo, & si ades in hoc corpore per aliquod maleficium statim, te manifestare, & solutis omnibus maleficijs recede, & relinque Creaturam istam, sanam, & liberam sicut erat prius, date Gloriam Deo nostro Patri, et Filio, et Spiritui sancto.

De mandato Dei omnipotentis, qui facit mirabilia magna, solus, qui percussit Egyptum cum primogenitis eorum, excussit Faraonem, cum exercitu eius in mare, qui percussit Leon Regem Amorreorum, et Og Regem Basan, & omnia Regna Chanaam. Præcipio vobis, ut statim dissoluendo omnia maleficia discedatis de cunctis membris istius creaturæ Dei, et non habeatis amplius potestatem vexandi creaturam istam, nec exterius, nec interius, per merita Beatissimæ Virginis Mariæ per immaculatam eius Conceptionem, per Natiuitatem eius, per Annunciationem eius, per gaudia, et dolores eius, per Assumptionem eius in Cælum, per Gloriosam exaltationem eius super choros Angelorum, per omnes virtutes, et dona eius, obedite rebelles Gloriosissimæ Virgini, date ei honorem, et gloriam, quia ipsa vos cogit, ipsa vos conterit, ipsa vos imperat, ipsa vos vrit &c.

Et Ego iterum auctoritate Omnipotentis Dei impero vobis per nomen magnum, & terribile omnipotentis Dei viui, ut non habeatis potestatem super famulum istum N. nocendi, nec in die, nec in nocte, neque in orando, neque vigilando, neque dormiendo, neque sedendo, neque stando, neque comedendo, aut bibendo, nec sua naturalia exercendo, neque in vlla hora diei, neque noctis, nec habeatis potestatem intrandi in domum suæ habitationis, nec in vlla figura ei apparere, nec inferendi ei aliquando languorem, infirmitatem, dolorem, aliquid mali in corpore, siue extra, siue in bonis eius, etiam minimis. Per virtutem omnium Angelorum, & Archangelorum, per virtutem illius, qui descendit, in fornacem ardentem trium puerorum Ananiæ, Azariæ, et Misacelis, & resoluit vincula eorum in medio camino ignis, & soluit nunc omnia vincula factorum, ligationum, & maleficiorum, ab hac creatura.

Adiuuro vos per virtutem omnium Sanctorum, Patriarcharum, per Vincula Beati Iosephi, per merita omnium Prophetarum, per merita duodecim Apostolorum, per merita omnium Martyrum, Confessorum, Virginum, per merita, & vincula Beati Ioannis Baptistæ, per merita quatuor Euangelistarum, per merita Beati Ioseph Sponsi Beatissimæ Virginis Mariæ, & per merita B. P. nostri Francisci B. Antonij Abbatis, & B. Antonij de Padua, per merita B. Viti, & BB. Martyrum Cipriani, & Iustini, Beati Philippi Neri, & Bartholomei Apostoli, & omnium Sanctorum, & Sanctarum.

Deus Vltionum Dominus. Deus Vltionum, libere egit. Exaltare qui iudicas terram redde retributionem superbis. Usquequo peccatores Domine, usquequo peccatores gloriabuntur, captabunt in animam iusti, & sanguinem innocentem condemnabunt. Et factus est mihi Dominus in refugium, & Deus meus, in adiutorium spei meæ.

Et reddet illis iniquitatem ipsorum, & in malitia eorum disperdet illos, Dominus Deus noster.

Oremus.

Concede nos famulos tuos quæsumus Domine Deus &c.

Replica cum magno seruire, spiritu & fide eadem, & sequere.

Ecce Crucem Domini Nostri & Iesu Christi, fugite partes aduersæ, vici-
vos,

vos, & mundum Iesus Christus, qui est Leo de tribu Iuda, radix David allelu.

Ecce signum * redemptionis nostræ, fugite &c.

Ecce Sancta * Crux digna, lignum super omnia ligna. Per hoc Crucis signum * tollitur omne malignum.

Protestatio, & condemnatio. Cap. XIII.

Aliquin meis non obediendo mandatis condemno vos æternaliter, usque ultimum inferni profundum, pænæque vestræ semper augeantur centies centena millia, & milles millia millium plusquam pænæ eorum, qui in imo baratro cruciantur, iterum sub pænâ mittendi vos in stagnum ignis, & sulphuris æternaliter, de cuius ore exeat gladius bis acutus, & deuoret vos perpetualiter, quemadmodum imperauit Deus in illo turpissimo loco, impero vobis, ut meis obediatis mandatis. Coniuro etiam vos sub penis supradictis, & centies centena millia, semper adiungendis, ut statim, & sine mora meis obediatis mandatis supradictis, & hoc impero vobis non mea virtute, & auctoritate, sed nomine ipsius qui vos de cælo præcipitavit ob superbiam, & inuidiam vestram. Ac etiam præcipio omnibus principibus, & magistris, ac omnibus inimicis vestris, qui habent super auctoritatem, ut non lateant vobis imminere supradictas pænâs, & centies centena millia, & millies millium semper adiungendas, si statim, & sine mora, & momento non cegant vos meis obedire mandatis, & deinde exire realiter de corpore istius creaturæ N. Et non obediendo feram contra vos sententiam maledictionis, & excommunicationis, & condemnationis vestræ in stagnum ignis, & sulphuris æternaliter. Maledico, & excommunico, eicio & percutio vos maledictos diabolos in virtute Sanctissimæ Trinitatis Patris * & Filij * & Spiritus sancti * maledicat vos Deus Pater, maledicat vos Deus Filius, & Deus Spiritus sanctus, & eiciant, & percutiant vos omnes inimici vestri diabolus, & princeps vester sathan; et vos maledicti estote in hoc corpore, & extra in aere, aqua, igne, terra, & ubicunque futuri estis, et patiamini pænâs inportabiles, et afflictionem vestram nimiam nisi statim recedatis, de corpore istius creaturæ N. Dei cum omnibus maleficijs, & incantationibus vestris, nec vnquam ad eam redituri. amen.

Pro ligatis in Matrimonio. Cap. I.

Primo Confessionem faciant suorum peccatorum, postea cum magna fide, & spe curationis, cum confidentia in Deo omnipotente, qui facit mirabilia solus magna, & in meritis Passionis Iesu Christi, & Beatissimæ Virginis, et Sanctorum intercessionem, genuflectatur coram Sacerdote, et tunc idem sacerdos manibus impositis super capita eorum dicat.

Extinguatur in te vel in vobis N. &c. ut supra. Exorcizo te &c. etiam ut pag. 158. Deinde dicuntur, Psalmi. Beati omnes, qui timeant Dominum &c. In Domino confido &c. Et Domini est terra.

¶ Saluos fac seruos tuos Deus meus sperantes in te.

R. Esto nobis Domine turris fortitudinis, à facie inimici.

¶ Nihil proficiat inimicus in eis.

R. Et filius iniquitatis, non apponat nocere eis.

O.atio.

Deus qui Beatum Petrum à vinculis absolutum &c. ut supra.

Abso.

Authoritate Omnipotentis Dei, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, à Sancta Romana Ecclesia, mihi concessa absoluo te N. Creaturam Dei, ab omnibus maleficijs, incantationibus, ligaturis, & signaturis tibi factis, arte diabolica, & omnia ista diabolica, destruo, annihilo, extirpo, & eradico ab omnibus membris tuis, vna cum omnibus infestationibus, molestijs, doloribus, vexationibus, passionibus, & impedimentis, quomodocumq; & qualitercumque tibi factis, vt recedas a Creatura ista maledicte diabole, & socijs de cunctis partibus eius, & virtute diuina coacti omne ligamen, & impedimentum dissoluatis quomodocumque factum, vel compositum, & finatis ei facere omnes operationes suas naturales, & supernaturales, recte, & ne habearis potestatem eos impediendi. Christus vincit † Christus imperat † Christus regnat. †

Secundus exorcismus.

Iterum exorciso te creaturam Dei, &c. vt supra, & etiam destructio maleficiorum, qua incipit Authoritate, omnipotentis Dei, & postea dicitur.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℞. Et clamor meus &c.

℣. Saluos fac seruos tuos.

℞. Deus meus sperantes in te.

℣. Esto eis Domine turris fortitudinis.

℞. A facie inimici.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus qui in Paradiso Terrestris Matrimonium instituisi in officium, siue conseruationem, & multiplicationem, humane naturæ, Gen. 3. & ipsum matrimonium mirabiliter honorasti, in aduentu tuo, & primordijs miraculorum tuorum. Tu per merita Beatissimæ Virginis Mariæ, & præcibus eius, & Beati Patris nostri Francisci, Antonij, & omnium Sanctorum, & Sanctarum tuarum digneris hos famulos tuos, quos matrimonialiter, coniunxisti, bene ficere, & plene liberare, ab omni ligamento, fascino, & maleficio Sathane, & dare eis facultatem, & gratiam, vt possint, vti matrimonio suo, ad generandum proles, Deo gratas, hominibus. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Iesus Mariæ Filius, Mundi Salus, & Dominus sit vobis clemens, & propitius. Amen.

Post dicuntur Psalmi. Qui habitat in adiutorio Altissimi. Iudica Domine nocentes me. & credidi propter quod &c.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster, & ne nos inducas &c.

Dominus soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos.

Dominus erigit elisos, qui educit victos in fortitudine.

Dominus vobiscum, & cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus qui vterum Beatæ Mariæ mirabiliter fecundasti, vt de Spiritu sancto conciperet, portaret, pareret, & nutrirer, Te Deum, & hominem Saluatorem: inuocamus clementiam tuam, vt his famulis tuis N. N. (remoto omni dæmonis impedimento, & maleficio) fecunditatem donare digneris, & generare, & concipere, portare, parere, & nutrire, Tibi prolem, valeant in vitam æternam. Amen.

In nomine Patris, &c.

Iesus Mariæ Filius, mundi salus, & Dominus, qui Beatissimæ Virgini Mariæ Matris tuæ salicem partum tribuisti: ipse concedat, ut possis in utero portare, fouere, parere, & bene nutrire prolem Deo, & hominibus, gratam. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti Amen.

Oratio Anna 1. Reg. 1.

Exercituum Domine, si respiciens videris afflictionem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ, dederisq; seruæ tuæ sexum virilem; dabo eum Domino omnibus diebus vitæ eius. Amen.

De pueris affectis morbis magicis. Cap. I.

Sapissime contigit magicis morbis vexatos seu paratiores, pueros curare, hinc saluberrimum, primumque putavi, & his, & medicis morbis conferentes huiusmodi orationes proponere.

✠ In nomine Patris &c. Pater noster, Ave Maria &c.

Ex ore infantium, & lactentium Deus perfecisti laudem propter inimicos tuos.

Laudate pueri Dominum, &c.

Ex ore infantium, &c. repete.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia S. Euangelij secundum Matth. ℞. Gloria tibi Domine.

IN illo tempore accesserunt discipuli ad Iesum dicentes; Quis putas maior est in Regno Cælorum? & aduocans Iesus paruulum statuit eum in medio eorum, & dixit. Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum Cælorum. Quicumque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in Regno Cælorum, & qui suscepit vnum paruulum talem in nomine meo, me suscepit: qui autem scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Veli mundo à scandalis, necesse est enim, ut veniant scandala. Veli tamen homini illi per quem scandalum venit. ℞. Laus tibi Christe.

Kyrie eleison, Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, &c.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℞. Sed libera nos a malo,

℣. Sinite paruulos venite ad me: ℞. Illorum est enim Regnum Cælorum.

℣. Domine exaudi orationem meam. ℞. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Dulcissime Domine Iesu Christe qui ob multitudinem miserationum tuarum ut saluum faceres genus humanum de cælo ad terram descendisti, te supplices deprecamur, ut per gloriosissimam natiuitatem tuam, per baptismum, & sanctum ieiunium tuum; per crucem, & passionem tuam, per mortem, & sepulturam tuam, per sanctam resurrectionem tuam, & per admirabilem ascensionem tuam, super hunc puerum famulum tuum N. infirmum rorem tuæ benedictionis infundas, atque eum à qua detinetur infirmitate liberes, & ab omni malo protegas, & defendas.

Deinde:

Deinde dicatur.

Concede nos famulos tuos quæsumus &c.

Actiones nostras quæsumus Domine &c.

Benedictio Dei Patris omnipot. &c.

V. Sequentia S. Euang. secundum Matth. R. Gloria tibi Domine.

In illo tempore cum introisset Iesus Capharnaum accessit ad eum Centurio rogans eum, & dicens: Domine puer meus iacet in domo paraliticus, & male torquetur. Et ait illi Iesus. Ego veniam, & curabo eum. Et respondens Centurio ait: Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. Nam, & ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites, & dico huic vade, & vadit; & alio veni, & venit; & seruo meo fac hoc, & facit; Audiens autem hoc Iesus miratus est, & sequentibus se dixit. Amen dico vobis non inueni tantam fidem in Israel: dico autem vobis quod multi ab oriente, & occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in Regno Cælorum. Filij autem regni eicientur in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & stridor dentium, & dixit Iesus Centurioni. Vade & sicut credidisti fiat tibi: & sanatus est puer ex illa hora. R. Laus tibi Christe.

Psal. 83. contra hostes populi Dei & spiritus nequam.

Deus quis similis erit tibi, ne taceas, neque compescaris Deus, quoniam ecce inimici tui sonuerunt &c.

L A V S D E O.

LIBER SEXTVS

DE MAGICORVM AFFECTVVM

Particularibus Remedijs.

Capitis Doloribus Mag.

Cap. I.

Vncta morborum genera posse vi demoniaca causari mediantibus pactis antiquis, vel modernis, tacitis, vel expressis, solemniter, vel priuatè probata extat supra decisio. Pro quorum adiuuamine plura in vniuersali, ab vnoquoque tamen etiam mediocriter docto applicando in particulari lib. 3. scribebamus: nunc vt in quibusdam notioribus exerceas, hæc pauca obseruata, electa elegimus, & vt nobilior habearis semper diuinis rebus roboranda curas; Hipp. n. licet sine fidei lumine, lib. de nat. mul. & de morbo sacro ait, maxime quidem, numen in omnibus causa est, ac subdit, oportet autem eum, qui hæc rectè tractare velit, primum quidem ex Dijs ordiri, ac Gal. lib. de med. expertis vltimo nobiliores Medici alijs probantur, qui curabant per cibos sacrificiorum; hinc Virg. i. Geor.

In primis venerare Deo; atq; annua magna &c.

Ouid. p. de arte am.

Dentur in antiquas thura, merumq; focos.

Capitis affectiones medicæ sunt plures. A Veneficis autem ortæ sunt confusæ, vagæ, ita vt nunc videantur ex intemperie calida, nunc frigida, vel sicca, vel humida, vel sine vel cum materia, aut per essentiam, sine alio membro affecto, vel per alicuius partis consensum, vt plurimum tamquam à clauo infixæ, vel perforatiuæ, aut extensiuæ; aut grauatiuæ, inordinatè, vel periodicè cum vigilijs, mæstitijs, somnijsq; horrendis rimoribus; ac cum impositione manus Sacerdotis ager, vel magis cruciatur, aut exonoratur.

Quare cum morbus sit magicus præter naturam à vi demoniaca, indicat sui abscissionem; abscindi non potest existente causa, quæ vel

est vis immediata demonis, & ita rebus diuinis oppugnandum, vel mediata quatenus conseruantur magica instrumenta, ac resultat ea reperienda, suoq; ritu vrenda. Aut ex applicatione venenorum, & huic oppugnandum alexipharmacis, vel quatenus mouet humores, & isti sunt purgandi, aut organa vitiat, & debilitat, & sic ea reducenda, aut roboranda; aut instrumenta interna educenda.

Imperata prius nobiliori euacuatione, vtputa Dieta à Saligia, ieiunio, & oratione; Chyrurgia elemnsynis, ac disciplinis, pharmacia, vomitu peccatorum Sacramento Confessionis, alexipharmacis, & roborantibus Sacramento Sanctissimæ Eucharistiæ, præseruatione, obseruatione decem Dei præceptorum. ceterum pro regimine recurre ad cap. 5. nostri lib. 3. quo vtere prout complexio, ætas, vires, anniq; tempora coindicauerint. Diuertendo primo frictionibus, pannis benedictis, ligaturis digitorum manuum, & pedum, cucurbitulis, clysteribus; Plethora apparente sanguis mittendus à communi primo, tum à cephalica, & si natura vergit per venas sanguifluas adiuuanda, vel prouocanda etiã ante purgationem. Tum præparetur humor calidus; qui ex siti, ariditate, vigilijs, anxietate, colore flauo, vel rubeo fit notus, hoc syrupo. R. sy. de infus. ros. rub. de acido citri, de borragine an. vñ. ÷ aqua hyperici, vel bettonicæ, aut huius decocti. R. fol. bettonicæ, carlinæ, abrotani, ros. rub. an. p. 1. rad. peonia, manus Christi an. dr. ÷ seminis hyperici, herbæ paris, rutæ an. seru. 1. decoquuntur leniter in aqua fontis, cuius R. vñ. 3. pro vice. Sin frigidus, cuius signa color albus, flemmatis sputum, nulla sitis, somnus, & somnia aquarum, capitis, corporisq; grauitas.

R. sy de sthedeade, oximellis, absynthij an. vñc. ÷ decocti prædicti vñc. 3. m. vel his similia.

Facta prius perquisitione, an cum capitis grauitate, & molestia adsit stomachi perturbatio, vel ponderositas, vt fiat coniectura de interno maleficio. Tunc incipiendum est prius à vomitorijs; quamuis in praxi ordinaria vomentia soleant caput implere; sed in casu nostro morbus est à parte mandante, & per consensum, quæ euacuatione prohibetur ne mandet, foueat, tunc igitur vtendum vomitorijs in pag. 101. notatis.

Pro purgante R. flor. cord. p. 1. senæ, or. epithymi polipod. quær. an. vñc. ÷ mirabolan. citr. & Keb. agar. troch an. dr. 1. hyperici, bettonicæ an. dr. ÷ dec. in succo ros. psin 5. col. diss. sy D. Aug. vel de polipod. mag. de 9. infus. ros. rub. an. vñc. 3. confec. Amech. 3 vij. ellec. succi ros. dram. 11. m. f. p.

in calida affectione R. Fl. cord. p. 1. sandal. citr. tormentillæ, cort. mirab. citr. semin. pepniæ an. dr. ÷ Sebesten nu. 2. senæ, ramarind. an. vñc. ÷ f. d. in aqua infus. ros. rub. in 5. col. diss. R. haub. pul. dr. 1. ÷ sy ros. sol. pl. vñt. 4. viol. vñt. 2. diacapt. Arn. vñc. ÷ m. f. p. Ad corroborandū caput sero, & mane post cenam. R. zacch. ros. rub. florum adianti, flor. gariofil. & citri an. vñc. 1. specierum diambra, diamarg. frigidi an. dr. 1. herbæ paris, semin. acetosæ, portulacæ, corall. rub. p. ar. an. scr. ÷ fol. auri nu. 11. m. dosis sit variata. Sin affectio perseveret, iterum humores præ-

parentur addendo in prædictis syrupis olei sulfuris, vel vitrioli G. 3. tum euacuentur his pilul. R. senæ, turbit. colocinthid. an. scr. i. agarici, aloes hepp. diagridij, rutæ, hyperici an. scr. 2. cum succo bettonicæ f. pil. 7. m. post duas horas potandæ sunt quatuor vntiæ sy D. August. cū vntia supradicti decocti. In calidis conferunt pill. de Rhaub. aggreg. cochia an. dr. i. cum sy ros. sol. vel manna.

Nec derelinquendæ particulæres euacnationes per os. R. angelicæ odor. galangæ, pyrettri, nigellæ, masticis an. dr. i. cum gūmo arab. dissol. in aqua fl. citrang. f. masticatoria manē. Natibus iuuat puluis nigellæ, vel tabacci, vel helleb. nigri. aut R. gariofil. rutæ, nucis muscatæ, masticis, sthecad. astrolog. rotundæ an. scr. i. ceræ q. 3. f. nasale.

In calidis. R. succi bletæ, cyclaminis, maioranæ, aquæ ros. alb. an. vnt. i. pro masticatorio confert Rhaub. vel mastix.

Lotiones etiam conducunt abrafo capite cum lixiuio, in quo decoctæ sunt herbæ betton. lauri, mirri, sthecad. rorismarini, maioranæ, radices peoniæ, & brioniæ, astrolog. rotundæ: ac cum spongis fouere. laudantur catuli incisi, oleum bened. balsamum. Tu hoc saponē vttere, R. pul. iridis, iunci odorati, sthyracis calamitæ, belzuini, laudani, inacis, gariofil, sandalorum an. dr. 2. puluerizetur, ac adde saponis communis vat. 2. incorporentur omnia cum oleo spicæ, vel flor. citrangulorum cum sufficienti quantitate amidi muschi, ambræ, vel zibetti ad libitū, & f. pilæ.

Si neque hic cederet, deueniendum ad decocta salsæ, vel chinæ cum herbis præscriptis in decocto syruporum, ac cauteria duo faciendæ, vnum in dextero brachio, alterum in coronali commissura, ac applicatur hoc emplastrum mirificum. R. hyperici, rutæ, verbenæ, valerianæ, bettonicæ, rorismarini, saluiæ, artemisiæ, ros. rub. an. p. i. quinque folij, baccarum lauri, abrotani, spicæ nardi an. dr. i. aloes, masticis, peoniæ, astrolog. rot. palmæ Christi, angelicæ odor. an. dr. i. laudani, thuris, sulphuris, myrrhæ, sthyracis, castoris an. scr. i. conterenda contunde, puluerizanda pulueriza, & cum visco quercino, pice, & terebinto f. emplastrum mirum in omnibus doloribus pertinacibus à crassis, & frigidis humoribus, & flatibus.

Castoris aut testes tristi miscebis aceto,

Quis roseum iunges oleum, nitrumq; minutim.

instrumenta maleficis, si interna, vel supra, aut infra educenda, si externa, inuenienda per omnes locos opinabiles. His enim repertis, & vltis solet cessare affectio. Vltimo fiant suffumigia cum prædicto emplastro igne partim imposito, cum psal. 134. Aduertendum omnia prius benedicenda iuxta Ritum S. R. E. demum tentanda mutatio domus, Celiq; magna animi pietate ieiunijs, orationibus, elemosynis, ad Templum, Sanctorumq; sepulchra Romæ, Neapoli, Beneuenti, Salerni. &c.

Cap. II. Epilepsia, ac Vertigini Mag.

Peractis vniuersalibus, experim. purgabāt his à Sacerdote benedictos. R. antimonij præparati, castorei, opij sanguinis draconis an. gr. 7. m. tūm infusione helleb. nigri. Vtere per 30. dies succo betonicae, & lauri ad vnc. 2. tūm rad. vincitoffici dr. i. com aqua tilia. Valet etiam appensa rutis filuestris, & pyretrum, vel viscus quercinus, semen, vel radix peoniae. puluis, vel aqua, vel confectio àcori, artemisia, filipendulae, imperatoriae, palmae Christi, ossis caluariae hominis, vel affini; item succi paralisis, vel hyperici, vel iuae, vel lilij conuallis dr. i. per 10. dies valet, tūm cor lupi, vel caro, vel iecur milui, aut muris, vel talpae,

Castoris amphibij testes merguntur aceto

Multo, quæ ptiens ieiuno deuoret ore,

Concidit ex morbo si quispiam hunc suscitāt Alcīs

Vngula, si manui compressa inserta tenetur.

ex Gal. de Dynamidijs cap. de epilepsia extat magnus puluis, & laudatur decoctio abrotani.

In paroxismo fumus capillorum eiusdem patientis, aut galliae muscatae, vel fellis testudinis, aut galbani.

Dicatur, Abrenuntio tibi Sathan, & cōiungor Christo Iesu. Purget, & mundet, & muniat nos Titulus triumphalis I. N. R. I. crucifixus. Pater eius, vel mater, aut domestici ducant infirmum ad Ecclesiam feria 4. & 6. & Sabbato audiet Missam, in qua dicat Sacerdos super caput patientis Euangelium S. Marci 9. interrogauit Iesus populum dicens, præcedente Confessione, & S. Communione. Tūm consulo vt in omni maleficio legatur cap. vlt. & penult. Apocalypsis 5. 10. & Isaia 14. & c. 16. Marci, & cap. 17. Matthæi.

Cap. III. Phrenitidi, & vigilijs Mag.

EXpurgatis humoribus, & vaporibus, vnge frontem (cum his rebus prius benedictis) oleo mandragoræ cum camphora, uel oleo salicis nares, & tempora, uel succo hederæ, papaueris, uel lacte mulieris cū succo radicis celidoniae, uel iusquiami; uel sy de papauere, uel requies intra, & extra.

Amphibias capitis ranas imponit oraso.

Maniacis. Mag. Cap. IV.

Hæc dira affectio postulat maiorem diligentiam ab Exorcista, & Medico, sæuiunt sæpè in semetipsos patientes, & potum, & cibū,

& medicamina respuentes, dentesq; claudentes, ita vt coacti aliquando fuimus ad Dini Bartholomæi tumultum eos ducere, ac vigorosis exorcismis, præcationibus, & præceptis, & alimenta, & medicamenta aperto ore eo in loco præbere. in praxi enim medica alimenta, & medicamenta recusantes, moriuntur. Quare præimperata sanguinis missione, ventosis scarificatis, apertis hæmorrhoidalibus venis; stratagemmate, ac iucundis medicamentis succurrendum est ægris.

Decet vti antimonio præparato, ricino, puluere AlKaroti, ac granis 30. cataputix correctæ, vino hebellori nigri de reliquis recurre ad cap. 1. à proprietate valet. cibis muris affati, vel sanguinis, vel pulmonum agni, super cerebrum ponitur raphanus tritus, vel cinis testudinis, anulus dextræ ungulæ asini gestatus, aut celidonium lapis, uel dr. 1. cornu Rhinocerotis, uel dr. 3. Diathamaron, ex cuiusdam antidot. pag. 769. uel quintaessentia Lulli.

Sic iecur exustum ueteri cum rore lyei exhibitum confert: combusta aut ungula pota ieiuno stomacho drammarum pondo duarum Asini.

Ex diuinis dicitur Euangelium S. Marci cap. 5. Exeunti Iesu de nauis &c. & S. Lucæ cap. 4. Descendit Iesu in Capharneum &c. ex lib. exorcismi.

Melancolia Insania Mag. Cap. V.

Victus temperatus, & humidus; phlebotomia, ex uena splenis, uel hæmorrhoidali; purgetur præparatis humoribus sy de pomis; borraginis, oxiz. cum medicamento uniuersali ex sy D. Aug. cum ros. ps. cum R haub. confec. Amech. cum decocto senæ, epythemi, ac bis in hebdomate accipiat hyeme ante prandit m has pillulas. R. hyenæ Gal epythemi an. dr. 1. aloes præparatæ dr. ÷ Triphera magnæ dr. 2. pulmanus Christi scr. 1. m. cum succo borrag.

Laudantur sy magistrales, china, balnea aqua dulcis notata in lib. 3. ac etiam enplastum ibi descriptum. Vtus sum hoc poluere. R. epythymi dr. 4. lapidis lazuli optimi agarici troch. an. dr. 2. scamoni dr. 1. gariophyllorum n. 20. m. & da dr. 2. cum sero ouino aut aqua bonagin i cum experientia ex Parreda.

De lapide armeno caelesti colore plura morbis melancholicis memorant, vt Trallianus, Actuarius, ait Guainerus se nunquam esse deceptum ab hac forma R. cap. armen. scr. 2. croc. grana 10. macis scr. 1. m. f. puluis ponendus aqua zacchari, nō præmittuntur radices mociochan, aut brionia, pinei indicis lapis lazuli præparatus, vel pillæ Armen. Aetij.

Spiritus recreant condita, confectio iacinti, AlKermes, de gemmis elyxir, vel R. agni casti, peonia, iuniperi, ros. herbæ paris an. dr. 1. pul. fragment. gémartum an. G. 3. m. f. puluis, vel cum sij de pomis f. confec. conferunt cauteria in crure, tibijs, & capite, tum obiurgationes flagellationes, & imperia, ita vt solis his sanitati sunt aliqui restituti.

Sicuti quoque in illa, quæ dicitur cutubuth, seu lupina infamia, quæ Februarij mense, vt plurimum inuadit, non solum magicatui, sed robore humoris melancholici.

Ventriculos cerebrũ quoties niger occupet humor versus tristitia spectra mouens, nec non phantasmata dira obijciens oculis, veluti si Dæmonis astus impeteret quemquam, dans noctes absque quiete, ex diuinis oratio Tobia cap. 3. iustus es Domine &c. oratio Hieremia 31. & 17. musica Sanctorum hymnorum Ecclesiasticus cap. 40. laudat vinum, & musicam, vt in illa Saulis à cythara Dauidis cantantis tam diuinos hymnos seu exorcismos, ac benedictiones rebus infusus.

Potest etiam naturaliter opem ferre musica ad mulcendos melancholicos succos, licet à Dæmone exagitados. Auicenna sen. p. t. 4. cap. 18. notabile scripsit. Et quibusdam medicorum visum est, quod melancholia contingat à Dæmonio, sed nos non curamus cum Phisicam doceamus, si illud contingat à Dæmonio, aut non contingat postquam dicimus, quod si contingat à dæmonio tunc contigit ita, vt conuertat complexionem ad cholera nigram, & sit causa eius propinqua cholera nigra, deinde sit causa dæmonium aut non dæmonium.

Plura sunt insaniendi genera quam ferè morborum nomina, à similibus actionibus acquirentia denominationes, vt puta à cane canina, à leone leonina, à gallo gallicina, ab auibus auina, ab asino asininina, a lupo lupina, à vulpe vulpina, (hanc callent multi) à boue bouina qua.

Addam hic de melancholia ex Gal. Rufo, & possidonio, vt morem geram petitioni D. Io. Baptista Rostij Patrij Ben. ex Aerio lib. 6. 9. Enadunt plerique melancholici in venerem prouiores, obliuiosi, timidi, misericordes, ad fletum prompti solitudinem amantes, dæmones ab inimicis veneficis immissos quidam suspicantur; alij noxium quippiam se deuorasse credunt, quam opinionem id ipsis confirmat, quod mox abominabilia, & monstrosa vomant; videntur autem alijs alia. Prorsusque morbus hic varius est, & inexplicabilis. Velut ecce, vt de timore loquar, quidam amicissimos formidat, alius omnes etiam homines metuit, hic in lucem prodire timet, ille tenebrosam aerem sectantur; alius eundem refugit; ferè omnes tantum in obscuris locis versari gaudent sepulchrisq; & solitudinibus, nonnulli etiam vinum, oleum aquam, quoq; & omnia liquida metunt, vt qui a cane rabido demorfi sunt. Vtq; summarim dicam melancholica deliria multorum generũ sunt, propter multiplices illorum imaginationes, vnum tamen vniuersis commune est timor, & metor; omnes. n. præter rationem tristantur, vt si interroges nullam metoris causam afferre possint. Hac & alia Aerius contemplatione digna medicis, ac magis Exorcistis illis.

 Qui obseruatis aliquibus ex supradictis signis sine medicorum consilio, sine obseruatione signorum clariorum, decidunt de existentia Dæmonum, vel malefici.

*Hypochondriaca Melancholia, & flatuosa, Magica.**Cap. VI.*

Hanc sæpè mouet inuidus Dæmon ob humoris rebellis simolei-
ratem, subq; huius affectionis velo plura abscondit, præsertim
morbi magici essentiam operaq; magorum, ne patientis cessaret affli-
ctio, qua ad humanam ruinam voluntariè gaudet, expiscant ob morbi
duritiam, impatientiam, infidelitatem, desperationem, ob hu-
moris tenebrositatem, terrorem, & mæstitiam; propter continuos cru-
ciatus vel ab humoribus adustis vel flatibus cruditatibusq; rixas, furo-
res, odia &c. siccine confunditur sapientium mens ad veram causam
perscrutandum, & sicut Aetius supra cit. melancholiæ omne tribuit
ferè malorum, nos medicos diligentiores, & callidiores monemus esse.

Phisicè etiam obseruantur diuersitates sententiarum in partium af-
fectarum, causarumq; hypochondrij decisionibus.

Ponitur ab aliquibus cum Diocle qs ventriculi accensum seu Flogo-
sis, ab alijs hepar huiusmodi affectum, collocant multi stomachum ad
frigidum, & humidum distemperatum; pleriq; venas mesenterij ob-
structas aut atidas a caliditate attrahente, alij splen. tamquam perpe-
tuum melancholiæ receptaculum; Ac inferunt, sicuti non datur febris
sine cordis affectione, ita & melancholia sine Liene affecto, alij omentū
& intestina affirmant; afficitur aliquo caput per consensum dictarum
partium, ex quo notandum contra vulgares in hac affectione necessariū
non esse delirium, sufficit tantum aliqua moris mutatio, vt ex miti li-
beralis, auarus ac immitis &c. nam scio Doctissimos, & prudentissimos
viros ac litteratissimos hac affectione laborare, apprehensione, discursu,
ac memoria felicissimos.

Pro causis sunt qui dicunt eam esse phlegmaticam, ex flatibus, cru-
ditatibus, alij calidam, & adustam tenent, ex siti, oris amaritudine, &
siccitate, stypticitate, ex rapaci suctione venarum mesenterij, cum vix
inchoata coctione in ventriculo attrahant. crudaq; attracta, rugitus,
flatusque ac torsiones causant; adiuvat etiam intemperies calida he-
patis in citò attrahendo sic videtur calidum in frigido, humidum in
sicco habitare, & è contra.

Dicitur morbus, ex contrarijs intemperiebus, litteratos potius &
cogitabundos affligens; causa, & multa scribentur in scholio sequenti,
pro monstroso viro in philosophiæ, Theologiæ, Canon; schola, vt sua
pro Reipub. Christianæ tutela tot laboriosa volumina, ne dicam à
Grauina graui grauedinosa, grauida minerua prolabuntur veredica,
ac insignia testimonia. Alibi. n. luculenter scribebam in historia huius
mali Illustrissimi ac Reuerendissimi D. V. S. R. Comitis Gaudij Castel-
li nobiliss. familiæ è S. Eustachio Beneuenti v. Gub. scriptoris, & a scri-
ptoribus celebrati; secretario omni exceptione, maiore illi, & per
Reue-

Reuerendo D. Placido Geminio Castello.

Hanc affectionē curant Auctores sola victus ratione, & balneo aquæ dulcis, vt vnc. de loc. aff. c. 7. Galenus docet initio morbi, nam dum diurnus factus est portiora requirit remedia, cui videtur adstipulari Paulus, & Aetius.

Morbus igitur cū constet ex contrarijs intemperiebus indicat aerē, cibum, & potum temperatum, vt esset manna Moyſis, & aer & potus Paradisi Terreſtris; certē meliorem vtrumq; modum eligeas, tū vena ſecetur baſilica ad vntias quatuor ac humores præparentur vnc. 2. de borraginē de pomis de ox. ſy vel corticibus citri cum aqua melliffa.

Leniterq; purgetur manna vel ſy roſ. ſol. pſ. vel viol. vel ſy D. Aug. vel cichoreę nicolij, vel de polypodio, vel de epythemo cum R. haub. & confec. Amech. vel diacaphi. deinde aperienda vena anularis dicta ſaluatella cum ſerē ſemper ſit lien affectum. 1. de ar. cur. ad glau. ſ. & lib. de ſang. m. c. 13. & 14. Nec non venæ hemorrhoidales quæ trahunt a toto, & præſertim a vena ſplenetica laudatæ in affectibus melancholicis 6. aph. 2. præſertim in aſſuetis, vt amur ſyrupis magiſtralibus Altinari, Amari, iuribus coſumptis cum ſena epythemo & cordialibus floribus, cum melliffa, & pimpinella, verbena & hyperico, tū valet ſeri cō china aſſiduatio diebus calidis; ac noſtrę pillulę infra ſcribendæ, & balneis cum prædictis herbis vttere. Ponam iulep. nobile, R. china opt. vnc. 1. aquæ melliffæ lib. 2. infunde per 24. horas, ac decoquatur ad cōſumptionem tertiæ partis, addendo in fine ſeminis hyperici, danci, herbæ paris, ſandali citrini, cort. citri an. dr. 1. coletur; & cum zaccharo fiat iulep. aromatizetur cum ligno aloes, & muſcho cum aqua florum citrangul. doſis ſint vnc. 4. pro vice vtimur quoq; dram 2. huius pul. cū vino vel aquæ citrangul. R. pul. aromat. roſ. fragment. prætioſorum, diamurg. frigidi an. dr. 2. zucchari fini dr. 2. m.

Et pro reſtauratione R. conſeruæ florum ac ſummitatem melliffæ, conſeruæ roſiſmarinæ, flor. gariofillorum, ex toto citro, & borrag. roſ. rub. an. vnc. 1. confec. iacinti dr. 2. pul. diamarg. dr. 2. m. doſis ſit vncia ieiuno mane, & ſi addas myrobalani cōditi vnc. 1. eſt magni vigoris ad tuendam vitam, acuendum intellectum, confirmandumq; memoriā, ſicuti ſunt eſſentiæ perlarum pro magnatibus præferendæ nimis eſſentijs auri, vt probat Panza. 2. p. c. 32. & tenet nobilis D. Iacobus Rocus. Colleg. Salerni primarius. Nec aſpernendæ frequentes euacuationes, & in magicis affectibus pia & ſacra exercitia, ieiunia, & orationes, & benedictiones ſupra ſcripta, & dicenda.

S C H O L I V M

Adm. Illuſtri, ac per Reuerendo P. Dominico Grauiſina Ord.

Præd. omnium artiū, ſcient. S. Theolog. Magiſtro, &c.

Cum Beneuenti paucis diebus moram feciſti Eminentiſ. D. Cardinalē Oregium noſtrū quond. Arich. viſitandi cauſa, a quo, & ab omni-

omnibus palatinis, doctisq; Beneuentanis mira lætitiā, & honore; sed benemerito, receptus es: ipse vt tanti viri patrocinium lucrificerem, congratulatus meam tibi seruitutem obtuli, & cum obiter de nostra antiquissima Piperni patria quam Atavi nostri de Guarino bellis, & uastatam fuga reliquerunt.

Iordano Principe capuæ 1477. N. Iouanne Lauerentio Beneuentano testante aduentum tum versum illum Virgil. explicantes. Priuerno antiqua Metabus cum excederet Vrbe, & de Camilla, ac de arguta respōsione in Senatu Romano, & de vnione in bellis cum Samnitibus &c. te quidem Duce memoriam celebraremus, laudauimusq; historiam typis edendam per Reuer. D. omnibus scientijs insignitum. P. Theodorum Valli de Priuerno Dominicanum &c.

Tua nobilissima humanitas me honorandi causa hippochondriace melancholiæ affectionem prapōsuit, quæ tui famosi, laboriosq; studij effectus (animi pabulum, corporis tamen castigatio, & tenuatio) Philosoph. Sacræ Theolog. Historiæ, Canon. &c. contra delyria, hæreticasque prauitates pro libertate Ecclesiæ, volumina tot nē dicam lumina, clypeum, & normam, &c. Cui paucis morem geram, collectis supradictis, superfluisq; quæ non faciunt ad curationem reiectis; cum clara sit morbi essentia in melancholia hippochondriaca flatuosa, non astuosa satis; temperamentum vniuersale declinans ad melancolicum à sanguine crasso adusto, & propter ætatem annorum 63. clymatericam, frequentissima studia parum refrigeratum, cum calida hepatis intemperie, frigida ventriculi, uenarumq; mesenterij, cum flatibus, obstructione; ut pars hippochondrij affecta caliditas uolarum manuum, & pedum sitis, orisq; amaritudo, cum mæstitia sine causis indicant.

Antequam ad curationem descendam. Noto de humoribus, quos Galenus 7. aph. 42. bilem uocat genericè omnes humores, & in ultimo com. adit nisi quis putrefactione pituitam in biliosum humorem transire, & degenerare uelit. huius species 1. de cris. 12. lib. de atra bile 2. scribebat prima bilis porracea, uel in uentriculo à cruditatibus, uel ab igneo calore in uenis generatur: Secunda uitellina, quæ fit ex adusta, bile flaua: Tertia eruginosa ex istis adustis: Quarta rubiginosa ex maxima præsertim nitellinæ adustione in uenis; uel quorum uapores transmissi, uel impulsī, uel geniti ad uentriculum melancholicos effectus hippochondriacos causant ferinos, & atroces, sicuti quando adurit melancholia naturalis, quæ dicitur fex, seu sanguinis sedimentum, dicta propriè atra bilis, nam impropiè ex adustione sanguinis crassi dici potest atra bilis, vt etiam ex torrefacta pituita, & adusta factaq; salsa ex Arabum, non uerò Gal. & Manardi sententia, negante pituitam posse aduri, sed tantum putrefieri sua naturali crassitate, & frigiditate referente Montano p. p. 188. sed equidem partes terreæ pituitæ aduri possunt, ac atram bilem generari. Ita ut ex quattuor assatis humoribus gignantur quattuor species atræ bilis; ex sanguine crasso, ex fece eius, seu ex bile ruffa, & ex pituita præsertim salsa, maligna, quæ sæpè solet in-

ratis præcipere esse in causa; nam etiam insipida, & dulcis ex contracta putredine, vel in ventriculi fundo, vel alibi excitant hanc affectionem; Ex dissolutione enim spirituum propter speculationes ventriculus calore nativo depopulatur, sic datur occasio gignendi copias serosarum, humiditatum, & flatum, quæ à cibo boni quoque chili transacto in præiacentem materiam conseruantur, & angentur.

Accedit ferè necessaria obstructio venarum meseraicarum, & illa, cum impetu attractione succorum crudorum à ventriculo. Ac sicut nõ datur febris sine cordis læsione, vel terziana sine hepatis affectione, ita ut plurimum non obseruatur melancholia hipp. sine lienis læsione ad ventriculum vitiosum humorem mittente. Galen. 5. de loc. aff. 6. ait quidam ex illis qui flatuoso vocato morbo vexantur splenetici fiunt, quocirca coniiciendum est ex hoc viscere vitiosam saniem in ventriculum irruere, vel ut ferunt Rar. & Abyr. non raro à splene melancholia non attrahitur, quapropter sanguini permiscetur. unde ex calore debilitato innato vapores à materia ista crassa eleuantur, qui petentes exitum murmurationes, & cruciatus inferunt.

Affectio hippochondriaca melancholia, tibi tantum principiata, cum constet ex contrariis intemperiebus, resultat composita curatio, inspecto prius ad quod magis vrget, quod est humor melancholicus siccus, ac flatus generatio, ventriculiq; debilitatio, ideo regimen, & cura debet prius vergere ad humidum vel alterans, vel nutriens, quid Galen. sola victus ratione humida, & balneo aquæ dulcis curabat. Victus ratio consistit in sex rebus non naturalibus primo in aere temperato, læto, non obscuro, paludoso, vel crasso, nebuloso, sed maritimo, montano, vel tenui, habitatio non sit subterranea, sed hyeme versus meridiem, æstate versus zephiras, ethesiosq; ventos; pomis compositis, vel suffumigijs, arte tempori congruo parata, ut hyeme igne cum Thure, & belzuiño, styrace; æstate floribus rosarum, gariofillorum, aqua, & aceto rosato sandalis correcta. Siccine regula debetur vestitui, ut hyeme sint vestes duplex, æstatis; & ventriculus cum sacculo communi, vel emplastro vtriusq; Gallie, vel illo, quod donat nobilissima in Regno Neapolitano nobilitas, ac humanitas, Illustriss. D. D. Leonardi Tocco Apicij nunc March. iam iam Principis, eiusq; filij benem. D. Don. Antonij, Beneuenti detoris.

Cibi sint, panis optimus, carnes vitulina, vel verneci, hædi, leporis, gallina iuuenis, vel pulli, inter aues ficedula, turdi, riuetti, pernice, & starnes; pisces saxatiles, quales Trotta, vel mulli, aut aurata, oua non vituperantur recentia, & sorbilia, si sint familiaria, inter olera sint borago endiua, cichoreum, attriplex, lupulus, lactuca fenchus, cucurbita longæ talli sed stipetes, far, asparagus; fructus sint vna passula pingues, mela appia, dulcia pruna, fraghe vino ablutæ, malum tantum præcochium. Sit semper cæna breuior prandio, ac dum masticentur edulia, procul cogitationes, speculationesq; sit inimicus aceruus saporum, quia multi cochi fecerunt plures egrotudines, cum plus occidat gula,

gula, quàm gladium; non confecta digestionem in ventriculo non edas; cruditas mater omnium morborum, & Cic. lib. de senec. dicebat tantum cibi, potusq; esse adhibendum, ut reficiantur vires, & non opprimantur; lacticia ut faciliè corruptibilia, & flatuosa interdiciuntur.

Potus debet esse proportionatus complexionem, & cibo, sit vinum vulgo cos. quod si moderatè & bonum bibatur, non solum in corpore, sed in anima operatur, ut Auic. de viribus cordis, & Gal. quid animi. m. & c. fugienda vina crassa, recetia, turbida, & corrupta, ingrata, ac etiam varietas, sit guttur tuum sicut vinum purum optimum; post pastum non negatur parvus optimæ aquæ potus, & æstate à vespere potatio aquæ chinæ, vel mellissæ cum pauco pepone, vel cucurbita condita zaccharo, post cibum, & potum standum hilari animo, nec studendum, aut laborandum, imò post horam in diebus magnis parum dormiendum. & licet otium sit vitium passionis animosæ, & à Seneca 7. epist. appellatur mors, ac Pater omnium vitiorum, tamen in 3. epist. 26. ait tantum omnino indulgendum, dandumq; subinde otium quod alimenti, ac virium loco sit. Quod enim caret altera quiete durabile non est.

Exercitia, seu motus sunt necessaria ad corporis firmitatem, excrementorumq; insensibilem certè euacuationem. Homo enim dicebat Hipp. sanus esse non potest nisi laboret; labores ea quæ insunt consumere solent, cibi & potus ea quæ euacuata sunt explent. Euitandæ tamquam venena animi immoderatæ passionem, seu patemata, præsertim timores, tristitiæ, curæ, spiritus tristis desiccatur ossa; & dant gaudia vitæ. & Eccl. 3. hoc itaq; mihi visum est bonum, ut comedat quis & bibat, & fruatur lætitiâ ex labore suo quo laborauit. Tristitiâ non des animæ tuæ; Accedit necessaria nostri corpori inanitiô, quàm bellè descripsit Plato in Timeo. Cognoscebat enim profectò illi nostri generis fabricatores nos ad cibum, potumque intemperatos fore, ac propter ingluuiem plusquam modus, ac necessitas postulauerit ex his assumpturos: igitur ne subitus propter morbos interitus adueniret, atque ita imperfectum mox genus mortale desineret, inferiorem ventrem fabricauerunt ad esculentorum, poculentorumq; superabundantiam capiendam, & excernendam, sic intestina per secessus; renes vterum, & vesicas per urinas: pectus per sputamina; caput per nares aures palatû oculos, & futuras; Totum corpus per sudores, & sordities, ac ventilationes pororum. Quare & ante prandium, & ante cœnam semper educenda sunt excrementa nisi natura tamen arte, præsertim in hac affectione, in qua generantur in omni cibaione; sub inanitione cadit, etiam usus vberis huic affectui noxius, sed cum castis non est discurrendum.

Veniit secundum instrumentum dictum Chirugicum, & laudantur frictiones; & sæpè ventosæ ante cœnam, & licet affectus non sit magnus & acutus, tamen quia timetur fieri talis, & ad euentilandum hepar non vituperatus sanguinis missio, & pro præseruatua, verè ea vena hepatis, autumno à venis internis sedis, ac cauterium in crurè.

Pro tertio instrumento præter dicta in curatione, verè purgato cor-

pore laudarem, vel serum lactis cum china, uel sy. Altimari magistra-
lis, & quia tibi arrident pilulæ in hac affectione utiles, ideo scribemus
aliquas: Rases, Aetius, & Paulus laudant purgari sæpè cum epythimo,
& aloe inijs huius melancholiæ, nam cum confirmata ueratro utun-
tur; sic Gal. 6. de morb. unlg. 1. ueratro quidè purgare si taldè antiquus
affectus, qui cèu uectibus, ut dicam extruendus, quod uel sero caprino,
uel aqua mulsæ, uel alio humectante dandū; & 6. aph. com. 47. hos me-
lancholicos purgat Gal. uere, & autūno per inferiort, & crassos humo-
res initio ueris, subtiles uerò in fine, quæadmodū epilepticos, & arthri-
ticos & hæc pro cōmuni praxi. Nos igitur periculū fecimus magni esse
adiuuaminis bis in hebdomate, superfluitates, quæ magnæ generantur
à labefactata concotrice per epycrasim expurgare, ideo usq; ad canicu-
læ exortum ante cænā, uel prandium, hæc pilulæ frequentandæ. R. aloes
hepat. præparatæ in quatruple quantitate succi ros. ps. ac ficcata secun-
dum artem dram. 1. R haub. opt. scrup. 2. epythemi dram. ÷ cum succo
borrag. f. pilulæ 5. ac deaurentur. Si abundet flemma adde scr. 1. agari-
ci trochis, cum aqua flor. citrang. componanturq; Nec aspernendus
prædicti lulepi de china usus, & pro adiuuanda stomachi coctione ad-
herendum operimentum pelle cādidi Oloris, uel edacis Vulturis, Cor-
uiq; marini, uel sacculus in Farina; ita tamen nè tangat regionem he-
patis.

Affert Aretæus omni geneti melancholiæ. Maluæ feminis pondo dr.
1. exhibere experientia comperitum est; quid auxilium nunquam ledæ-
re potest cum aquæ mellissæ, uel citri

Vritur in cineres testudo deinde lyao

Immissa ebibitur, uel cornu Rhinocerotis

Scobs, datur ad dramma pondus.

De Incubo Magico. Cap. VII.

CVM quis in somno, quasi rem grauem aliquid super se cadere
sentiāt Auctores incubum nominant, in praxi medica est vapor
ingrossatus in cerebro oppilans vias spiritibus in magica, vel Dæmon
inferioris ordinis, vel stryx premendo, vel accubando, vel vaporem
euaporando.

Ieiunandum in sero; purgandum hyera agar. & ena. Alex. extollit
suas pilulas. R. diagridij dr. 1. hebell. euforbij, nitri an. scr. ÷ pulpæ co-
loquintidæ dr. 1. bdellij. aloes hep. an. scr. 1. cum infus. ros. rub. f. p. dosis
aoreis vnus. Postea laudatur vomitus, & dr. 2. feminis atriplicis, vel ut
laudat Aetius 28. granis cataputiæ. cæterum applica quæ diximus in
cap. de epilepsia cum sit via ad istam. Tu utere hoc miro. R. ossis calua-
riæ humanæ, semin peonicæ, brionia an. scr. pul. & cum aqua betton. dē-
tur per quattuor uices.

Tectigera laudant quidam testudinis acre

Fel

Fel summo studio quoties naribus indit.

Dicatur Euangelium S. Marci 7. & Luca 6. & benedicant quæ benedicenda sunt.

Incubo, & Succubo Dæmonio. Drusio Cap. VIII.

Incubus, vel Succubus Dæmon in venereo actu cum malifica (vel raro cum malefico) volente fit corpore assumpto, vel aereo, vel reali vi spiritali, delectationis, vel impregnationis causa, vt plurimæ extant practicatae historiae, & concrematae mulieres, præcipuè in p. 2. Q. 1. à cap. 4. Mall. Spreng. vbi habetur quod actus illos venereos exercent malefica in diebus festiuis, vt Natali D. N. I. Paschatis, & Pentecostes; propter tria. Primo vt grauius, ac sacrilegum committatur peccatum, poenâq; grauior ab ipsomet lustraretur. Secundò, vt propter commissa grauiora peccata Deus facilius permittat Dæmonibus operari ad hominum ruinas etiam innoxiorum. Tertiò, vt maiori opportunitate plures præcipitari faciant, præsertim iuuenulas, quæ festiuis diebus otio, & curiositatibus amplius insistent. Addo etiam ad spernendam nostram Religionem; & idè solent ieiunare in diebus Dominicis, ac edere carnes in die Saturni; Merlinum, Gigantes, & Alexand. Magnû, qui medicina exercuit; tali coitu ab Amone gentium refert Plutarcus.

Solent etiam viri, & mulieres contra eorum voluntatem molestari ab incubis, vel succubis Dæmonibus, vt de Virgine, & alia moniali narrat Spreng. cap. 1. Possunt etiam huiusmodi Dæmones immitti vi maleficis ad contumeliam, & dedecus matrimonij, vel virginittatis, viduitatisq; vt testantur historiae.

Cura huius maleficij, incuborumq; Dæmonum fundatur in abstinentia SALIGIÆ, huiusq; Confessionis, Sanctaq; Dominici corporis Communione, oratione, ieiunijs, exorcismis, lociq; mutatione, saepe Crucis signaculo, aspergineq; aquæ lustralis, recitatione Dominicæ orationis; Angelicæq; salutationis, Salve Regina.

Tum serò, & manè corde proferre, Abrenuntio tibi Sathan, & coniungor tibi Christe Iesu. S. Bernardus curauit mulierem sex annis ab incubo vexatam, vt in huius vita; vide Formic. Niderij cap. 10. in exemplo 4. lib. 2. Prati floridi reuelatum fuit ab Angelo Religioso cuidam, quid ad auferendam carnis tentationem, nec non incubum recitentur versiculi Psalmistæ piæ, *Confige Domine timore tuo carnes meas*, & etiâ oratio S. Susannæ Daniel. 13. *Ingenuit Susanna &c.* & Psalm. 31. *In te speravi &c.*

Convulsionibus Letigationibus, Oscitationibus, Tremoribus, Timoribus Magicis. Cap. IX.

PROPORTIONATÈ dietandum; tùm purgandum medicamentis scriptis cap. 2. repetitam, conferunt iua artetica, eufragia, ruta, hypericus, juniperus, abrothanus, radix acori, anacardi, castoreus, pyretrum, assafetida, iris, scordeum, angelica odorata, gentiana, cardamonus, bazuclauri, quorum fieri possunt pulueres, decocta, confectiones, olea, linimenta, emplastra cum solitis benedictionibus à pio Exorcista periti medici iudicio applicanda. Tùm optima horum extracta quintessentiæ sunt; Balzatum, & oleum Magni Ducis iuuant. Masticatoria continuanda. R. safifragæ, nigellæ, masticis, pyretri, tabacchi an. scrup. i. cum cera fiant pilulæ masticandæ. Naribus confert puluis tabacci, cattorei, nigellæ, vel succus rutæ, atriplicis, bletæ; item myrrha, & mumia vino dissoluta: oleum de been, & pilulæ de serapino sunt laudatæ.

Oleum de Gagate magnifit, & medulla Cerui.

Atractos reuocat nervos, caro sumpta Columba.

Timori conducunt ferè eadem scripta cap. de melancholia, à proprietate obseruatur oculus, vel dens dexter Lupi, vel Vrsi, vel Leonis suspensus, radicis astrologiæ rotundæ, vel serpentariæ cum thuræ suffitus, vel horum pulueris dramma sub capite p. non 5. ac lapis armenus à pueris gestatus nocturna terriculamēta arcet ex Anselmo Boetio 143. de gemmis, sicut stellaris, opalus, & lapis Belzuar verus,

Quem visudignum ist argallina oui

in studio Perillustr. ac Reuerendissimi D. mei Compatri Maximiliani Raguccij S. Th. V. I. D. Proton. Apost. Can. Poenit. & Primic. Basil. Eccles. Ben. ac. Eminentiss. & Reuerendiss. D. Francisci Card. Barberini V. C. & Abb. S. Sophia, Vic. Gener. &c. vidi.

Amori infano Mag. Castitatiq, conducentibus.

Cap. X.

IN Medicorum schola vocatur amor inordinatus, & irrationalis, quem aliquis habet erga aliquam mulierem, vel puerum non propter bonum finem; vnde dicitur mentis infania, qua animus vagatur per inania crebris doloribus permiscens gaudia.

Læditur imaginatio, æstima tiua, ac memoria in hoc casu à vi Dæmonis, vel actiue, vel passiuè cum venenosorum applicatione à pacto magico; voluntas tamen hisce philtiris non cogitur vt lib. i. pag. 34. fusius

Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam;

Adiuvant in externo maleficio fabricato prius diligentia, & perquisitio,

sitio, illiusq; reperti vstio, instrumenta maleficij vrenda semper, suadent omnes, vt Sprenger. p. 2. Mall. Q. 1. c. 12. & alibi. Tum curationes diuinæ ad instrumentum inueniendum vt confessio replicata, & S. Sacramenti Eucharestiæ assumptio, ieiunia, orationes, præsertim scripta pag. 144. & 152. ac Amuleta ibiq; notata, valde valent peregrinationes, aerisq; mutationes. In interno dietandum, mittendus est sanguis siquid non contra indicaret, nec non deueniendum est ad vomitoria, nostra repetitum, ac ad euacuantia per inferius; cauteria infra genu administranda, auresq; perforandæ retroq; istas consilio Hipp. aperienda venæ, quæ conducent etiam ad castitatem, tenes vnguento infrigidente, vel populeon, vel oleo iusguami, aut agni casti refrigerentur, porteturq; lamina plumbea perforata, ac in cibis vtatur puluere isto. R. semin. agni casti, rutæ, portulacæ, asparagi, fol. plantag. & semperuiui esiccatorem an. p. æquales, camphoræ parum, pul. & conferunt etiam hepatis in temperiei calidæ, ac castitatis conseruationi. Pomum nostrum cap. vlt. lib. 2. vel argentum viuum ducendum, suffitus ex astrolog. rot. Hyrace cal, cyclamone, bryonia, agnocasto; nec spernenda balnea aquæ dulcis, in quibus decoque salices, filices, lactucas, affodillum, apios, mentam, rutam, asparagos, semperuiuum &c. sacerdotali omnia hæc benedictione infusa.

Ocia, segnities, somnus, caro, femina, vinum,

Prosperitas, ludus, carmina, Forma, Puer.

Noto præter notatu lib. 1. quod amor, ebrietas, gelositas, luxuria, latrocinium, ludus, vsura, maliloquium, mentiri, blasphemia, petere, renacitas, seu auaritia, loquacitas, omnia ista rationis iudicium impediât, & habituatâ vix recedunt.

Intrat amor mentes vsu; dediscitur vsu;

Hei mihi quod nullis amor est medicabilis herbis.

Castitati aliqua addenda sunt in cap. de priapismo conducentia, extat exemplum vxoris Imperatoris Marci Aurelij Faustinae amore gladiatoris captæ, ac Medicorum eo consilio, quod Christiani non licet, Proficui sunt versiculi scripti cap. de incubo Dæmoni vlt. dicendi.

Visus affectioni Mag. Cap. XI.

Regimen, & method. curatiuam quære in cap. 1. huius euitandus vomitus, nî ventriculus sit valde repletus, cōueniunt pilulæ lucis maioris; tûm cauteria brachio, & collo, oculosq; sæpè ablue aqua lustrali, in quâ sit infusa, & aloes, vel sieph album, item aqua feniculi, uerbena, rosæ, eufragiæ, celidoniæ, rutæ, tûm fel uulturis, uel perdicis cum benedictione ab Exorcista.

Scobs quoq; viuens derasa ex ungula aselli

Illita contulerit lacti coniuncta puella.

Dicenda lectio S. Euang. secundum Matthæum 12. oblatu est Iesus

Dæmo-

Dæmonium habens cæcus, & mutus, & curauit eum, ita vt loqueretur, & videret &c. tum Marci 10. & lectio 6. libri Tobia interrogauit Tobias Angelum &c. ut in lib. exorcism. Catholicorum DD.

Surditati Magica. Cap. XII.

O Btusum faciat si auditum crassior humor,
Vel flatus, sonet & surdastra sibilus aure
Damone causatum cum Magi mente maligna.

Dicat pius exorcista ter in aure, Christus Iesus vincit, Iesus Christus regnat, Iesus Christus imperat, exi tu peracta Confessione, & Sancta Communione, celebrato Medico regimine, & purgationibus scriptis cap. 1. & 6. non obliuiscare vti hellebero, uel cucumere asinino castoreo, sthyrace, raphano, isopo, iunipero, ireos, nitro, serpentaria, cyclamine, vermibus terræ, quibus vel fit oleum, vel extrahitur succus, vel extractum, vel pilulæ, prius benedictæ.

Sunt qui commendent petulantis cornua Capra

Illius implente vrina; deinde diebus

Te ternis fumo suspendunt atq; dolenti

Auricula infundunt tepidum, morbumq; repellunt.

In surditate D. vxoris D. mei compatris N. Petri Pauli de Luca Ciuit. Cancellario purgato corpore solitis benedictionibus hoc feliciter vsus sum. R. ciclamen f. concuum, impleaturq; vermibus rubeis terræ lotis uino, & oleo utriusq; amigdalæ igne decoquitur, auribusq; infunditur.

Sternutamento Magico, ac flatui. Cap. XIII.

HÆc sæpè obseruantur in praxi magica, & curauimus ablata causa materiali crassa euaporante ab interno efficiente purgationibus sæpè repetitis, uel repertis, et combustis maleficis instrumentis, demum corroborato natiuo calore diambra, dianiso, diamusco, diacinto; succus basilici, uel oleum de salicibus naribus applicatur, uel rutæ, uel sulphuris odore, nasi contorsione, aurium frictione.

Muto Magico. Cap. XIV.

MVtos obseruauimus plures ui maleficij, extantq; exempla multa, & recēter narrat Io: Bapt. Belhauere, cap. 3. lib. 1. de iuane loquela priuato propter oua comesta à Maga quadam incantata.

Cum assistit Dæmon cogendus ad loquelā ui exorcismorum, orationum, ieiunij, ac Confessionem, S. Eucharestiaq; Sacramento, legendaq; lectio S. Euangelij Matthæi 9. & 10. & 12. obtulerunt Iesu turbæ hominem

minem mutum Demonium, & cæt.

Vruntur etiam Exorcistæ tali gargarismate, vt periculum sæpè fecit. P. R. F. Simon Orfara concionator, & Exorcista cum meo germano Fr. Bartholomæo Piperno de Beneuento Capuccinis. R. rutæ, origani, palmæ benedictæ, thuris, rad. peoniæ, staphidisagriæ, absinthij an. dr. i. myrrhæ, aloes an. scrup. i. bulliantur parum in aqua lustrali pro gargarism. & ex his puluerizatis cum cera componitur pila, sancta benedictione munita, ore vi exorcismi tenenda, ac dicat exorcista lectionem S. Euangel. secundum Marcum cap. i. Erat enim docens eos &c. Hæ omnes benedictiones non aliter fiant nisi ad præscriptum exorcismorū, & ritualium S. Ecclesiæ.

Sin autem fiat ex materia crassa mota vi maleficij, recurre ad cap. de conuulsione, & celebratis euacuationibus vttere suffitu emplastri vsti descripti cap. i. huius lib. adest vomitorium mirum ex granis præparatis cataputia benedictis correspondentibus vetati, ac temperamētis ægentium.

De Gula tumefacta Mag. & de anginosa peste, vulgo male della canna. Cap. XV.

Non solum propter dæmonis assistentiam gulam, & linguam tumefactam vidimus, quæ deindè imperio pij exorcistæ, oleoq; benedicto ad statum naturalem redacta fuit, sed vi maleficij ex effluxu humorum ad partem debilitatam ex illato dolore ibique terminatorum, vndè sæpè, & diglutio, & loquela interdicitur, ac gula ceu laqueo suffocari apparet, nunc nullo, nunc aliquo tumore extra apparente.

*Dum lenta obsessus pituita stringitur isthmus,
Et veluti corda constrictum guttur anhelum,
Vix voces proferre potest, vix sumere potum,
Ex templo muris sorbentur in scula cocti,
Sic tamen vt quidnam potarit nesciat ager,
Ossuori canis miscetur stercora mellis.*

Dicatur lectio Iob 40. Dixit Dominus ad Iob ecce Bocmor &c. remedijs infra scriptis benedictis.

Peractis prius dieta, & sanguinis missionibus etiam sub lingua bis & ter in die prout morbi acuties, & malignitas indicabit, purgato agro manna, cassia, rhaub. cum decoct. contra malitiam, fuit mota quaestio de vomitorio; est obseruatum plus inortuos, quàm animatos causasse, vltra quod sit contra methodum rationis medicæ prohibet ad partem affectam humorem trahi, ac caput mandans debilitari, nec non vires conseruandæ non labefactandæ venenosis medicinis; idè interdicitur fuit. Pro gargarismate R. aquæ solatri, & morsus diaboli an. lib. ÷ cassiæ n. extr. vnc. ÷ camforæ scrup. i. acet. ros. vnc. ÷ mirte R. aquæ

scordij, herba impiæ, trifolij acetosi, acetosellæ an. lib. ÷ fucci foliorū mori, vel cardui bened. vnc. m.

Additio.

DE hac epidemiali affectione aliqui doctissimi, nobilesq; viri Neapolitani scripserunt, inter quos D. Tiberius Carnoualis, cui &c. Facta prius diuisione, obseruationeq; de morbi essentia, vtputa quidam apparent initio morbi non ita maligni cum quadam alba excoaratione non validis symptomatibus, & tunc benignis vtendum medicamentis.

Secundò sunt alij morbi non extremè maligni, in quibus etsi obseruantur vlcera crustosa non tamen callosa, liuida, nigra, purulenta, ac symptomata non inproportionata cum facili spiratu, ac diglutione, animiq; hilaritate. multi enim solo mortis timore, & apprehensione, exanimati sunt.

Tertiò visi sunt extremè maligni, & pestilentiales.

In primo genere possumus obseruare quatuor morbi tempora in applicatione gargarismatum &c.

In secundo quia sunt periculosi, nec fidendum naturæ imperio, idcirco diligenti sedulitate vtendum, citòq; mittendus est sanguis ex indicationibus virium, morbi humorisq; peccantis; tùm purgandum. gargarismare vtendum ex decocto nucis cupressi, sumach, portulacæ, plātaginis, solatri, tormentillæ, scorsonariæ, & scordij quod semper miscēdum est, cū morbus faciliter transire queat ad extremum malignitatis, vt est. tum R. sumach, mirtillorum, tormentillæ, scorsonariæ, gallar. an. d. ʒ. Karab. tutiæ præparatæ, boniarm. an. dr. i. camphoræ scrup. ʒ. zucch. albi. dr. 4. m. f. puluis, vel R. pul. corall. rub. terræ lemnæ, dictamni albi astrolog. rot. an. dr. ÷ semin. portulacæ dr. ʒ. camphoræ scr. ʒ. zucch. albi vnt. ÷ m. f. pul. Bubichir lib. 22. c. 405. extollit fel testudinis. Malignis verò, pestilentibusq; vtor gargarismate decocti quinque folij, scordij, anagallidis, linguæ bouis, oliuæ siluestris, cardui bened. seu sonchi, cum camphora, & sale coralli. puluis verò est R. Boniarm. lemnæ, gullarum, gentianæ, dictami, vincetossici, spodij an. dr. ÷ camphoræ, contraherbæ, lapidis Belzuar an. scrup. ÷ zuchchar. dr. ʒ. m. f. puluis insufflandus.

Item R. succi quinque folij, trifolij, & succisæ an. vnt. ʒ. siccentur, ac adde tutiæ præparatæ, aluminis præpar. tormentillæ an. d. ʒ. pulueris lapidis stellarij dr. ʒ. zuchchari dr. 4. m. f. puluis optimus, alij solo chelidonio utebantur, vel puluere, vel decocto cum radicibus. Sed sunt vlcera, quæ melius non terigisse foret. nam misit Deus serpentes regulos, quibus non est incantatio, cū statim vires lancinant, & venena euiāt, vt innumeri sunt mortui; vt hodie quoque felices ab hac inani terra, volauere ad Deum vno temporis spatio duos; puerum, & infantum nobiliss.

bilis. D. Patrit. Beneuentani, & Neap. Vincentij de Morra ex Gregor.
VIII. anno 1635.

Tussi, & Asmati Mag. Cap. XVI.

PRæmissis vniuersalibus valet radix Dragonetæ cocta cum melle, vel puluerizata, radix astrologiæ, centaurea, vel semina abrotani, vel calamenti montani dramma, cum ficibus, vel uis passis confert. Tùm bacca lauri cum melle, vel vncia terebinti: suffitus etiam styra-
cis liquidæ, & colophonæ, tùm decoctum marrubij, quæ omnia hyeme
potius & frigidis, prius benedicta sunt, applicanda, Tassilaginis deco-
ctum, confectio, & syrupus omnibus iuuat. in pertinacibus vtere deco-
cto cochleæ cum malis appij ad vnt. 2. manè.

Flatui pectoris. Cap. XVII.

INter alia valent gentiana, vel angelica odorata, vel semen hyperici,
vel caruum dianisum, inlep. de cinam, fl. citrang. & condito nostro
vitali cum oleo sulfuris, vel tartaris, vel oleo optimi vitrioli; quo auxi-
lio libera ab hac medica affectione facta est nobiliss. D. Feliciana Con-
testabilis vxor nobiliss. viri Patr. Beneu. D. Lutij de Leone ex Anacleti
familia.

Pleuritidi Mag. Cap. XVIII.

MOrbus est peracutus sæpèq; perperacutus cum est exquisita, &
vera pleuritis, quando sl. erisipelatæ, vel inflammatae sunt mē-
branæ pectoris costas succingentes. 5. de loc. aff. 4. manifestatur per
quatuor signa pategnomonica 2. de diff. resp. 8. per dolorem lateris, per
febrem continuam, difficultatem respirandi, & tussim, addunt pulsus
ferrinum. Peccat vt plurimum bilis, & sanguis mandatus remotè à ie-
core, proximè à capite per venas, & arterias ad costas, vt debiles forsan
factas, doloreq; aucta fluxio, actiue, vel passiuè excitata à Damone vi
maleficij. Coniectura fit per signa quando confusa, improporcionata,
sunt, cum æger sacra aufugit, abhorret.

Curatur victu tenui præuijs benedictionibus, ac existente magna,
fethora secunda vena interna ex opposito cubito, postea ex eodem la-
tere, in mulieribus considerandæ menstruæ purgationes retentæ, sicuti
in hemorrhoidibus; tùm fomentis anodinis vtendum. R. 4. anod. ver-
benæ hyperici, nepræ an. p. i. rutæ parum decoquantur in aqua benedi-
cta cum pauco oleo, spongisq; foueatur pars affecta. dicebat Hipp. in-
acut. siuè is per exordia fiat, siuè postea successerit, semper anodinis re-
soluere tentandum est.

Postea iu secundo, & in quarto, lenè medicamentum porrige, hinc 4. de rat. 5. ac. 21. scribitur post phlebotomiam in internis inflammationibus medicamentum purgans mediocriter, & securè porrigendum est, & Alex. Tr. lib. 1. sed ubi dolor per venæ sectionem non conquieuerit aliud subducenda est medicamentis. Præualet manna, aut cassia, aut sy viol. diaprun. diasabest. diacapt. cum Rhaub. cum hoc decocto R. alteæ scabiosæ, hyperici, farfara an. p. ʒ. senæ dr. 2. thuris, liquir. yso-
pi an. dr. ʒ. f. decoct.

Alij addunt his simplicibus fl. papau. rub. gentianæ, visci quercini, dentis apri an. dr. ʒ. ac puluerizant cuius dramma post 4. cum iure pul-
li præbetur infirmis pro arcano.

Neque timendum est deinde, & ante quintum, & sextum, prout morbus dabit inducias laterem affectum scarificare, vt iubent Auic. Aetius, Arereus, Paulus, & Vailesius in acut. doctè, & Fort. Fid. in con-
templ. med. & nos cum nostris doctis. Med. multos è faucibus lethi
exemimus. Alia medicamina, quæ per sputa, & per halitum discutiunt
sunt plura in ordinaria praxi.

Scrupulus accipitur rasuræ dentis aprugni cum cochleare olei semi-
nis lini recentis. item decocti cochleæ vnt. 2. bibiti, ipsa sq; contusas la-
teri applica mirè.

Sanguinis sputo. Cap. XIX.

Recurre ad medicam praxim coniunctam cum diuina
*Commiscent aliq; leporisq; coagula lenta, &
Cerinum cornu rasum, sic mixta bibuntur.*

Phthisi Mag. Cap. XX.

MOrbum hunc appellat vulgus *male sottile, contagioso*, qui prop-
ter sui incurabilitatem temporisq; longirudinem, vt Medicus
Sæpè iudicatur magicus, ideò prudentia, & calliditate vtendum.

Aer debet esse proportionatus morbo, ac temperatus, ad siccum ver-
gens. Gal. tabidos ad Tabias 5. meth. mittabat, Celsus l. 3. c. 22. nauig-
ationes, & Cœli mutationes laudabant. Cibis miscentur pulueres sic-
cantes ex speciebus diambra, trodisc. de Karabe de armeno &c.

Consideranda sunt multa an prouenit ex rupta vena in pulmone,
vel eius erosione à salsa, vel acri destillatione, an casu, an post pleuriti-
dem, & empygma, cum ethica, vel sine.

Quies in hac ptocuranda, fugiendæq; animi passionēs, & omnia re-
media præbenda cum bened. solitis in phthisi non confirmata; confir-
mat æ.n. non sanantur 4. de loc. aff. 8. præsertim cum sputum super pru-
nas fatet, eum vngues curuantur, cum capilli cadunt, vel superuenerit
diar-

diarrhea cum cibi abominatione, vel febre quintana 1.3. epid. vel autumnno. purgetur manna, vel cassia.

Conferunt lactis asinini cum china dram. vel decocti testudinis, aut cancrorum fluuiialium cum china, vel huius compositum iulep. & ultimo sy. de serpente dicto Cernene, vel huius carnis esus, & bis in hebdomate incerat vntiam terebinti aqua farfanæ loti electuarium de bettonica laudatur. Kirandus laudat cor & pulmonem anseris siluestris, tùm sæpim Caprarum montanarum cum puluere boni armeni, ossis capitis asini, & fabarum sæpè datum.

Vulpecula pulmo poterit quoque pellere morbum

Aut per se mansus, sumptusq; ex nectare vitis.

de alijs præsidijs vide cap. de hertica in posterum.

Lactis exiccationi Mag. Cap. XXI.

DE hoc lib. 1. pag. 33. exemplum extat, & plura obseruata ad lactis exiccationem, & non solum actiue, sed applicatione passiuorum naturalium, vnde Varign. si capita tantum mammillarum liniantur succo plantaginis fit lactis exiccatio, vel unguento populeon cum succo mentæ.

Pro lactis recuperatione, confugiendum prius ad diuina sæpè repetita benedictione, cibi sint optimi nutrimenti, vt oriza, & pastilli lacte decocti, testicula animalium, sanugreci pythacci, & pini, succus briornæ puxillus cum farina orizæ coctis, puluis lumbrici terrestris in duobus ouis recentibus cum aniso, & feniculo, aut puluis linguæ vaccinæ.

Pulueris accipiet paxillum ex vngue caprino,

Atque illum miscens melli lactiq; lyai.

Ebibat, hinc tandem circum linat anseris album,

Vel line vnguento nostro benedicto.

Ex Philon. Rom. Visitetur Ecclesia S. Lerontij Martyris ieiunio, & deuotione; nostro climate Ecclesia S. Mandati.

Papillarum fissuris arcanum, cinis testudinis cum albo oui illitus, aut axungia anguillæ, vel lumacæ humidum.

Morbo Pilari Mammarum. Cap. XXII.

Dolorificus est morbus etiam vt Medicus febres magnas causans, vt in vxore mea Prud. D. Iustiniana Vascelli compassum sum, & sæpè à fascinantibus odio excitatus. duo sunt à proprietate primò filum aureum potatum, secundò imposito conchayum carnes purpureas tritas, vel oleum lumbricorum cum oleo lilij, vel sambucii benedicti, vel gerat supra lamina cornu bubuli.

Tremori cordis Mag. Cap. XXIII.

Conferunt sæpè parvæ purgationes, tùm, AlKermes, Diacintum, Elyxir vitæ, iulep. & gemmis, ex mellissa, ex citris, ex corallis, cõpitum vvitale, antidotus nostra; extra verò oleum magni Ducis, epythemata cord. mentecha Hispana, sacculus cordialis cum benedictionibus, & pomum nostrum, Psalm. *Qui habitat in adiutorio, &c. ac si Deus est tecum quis contra te, &c*

De Ira, & Odio Mag. Cap. XXIV.

FRequentissimè observantur hæc dira maleficia, ac invidus tartareus ad standum pactis libentius volat animarum lucrum prospiciens. cùm ira sit simbola eius naturæ consistens in libidine puniendi eius, qui videatur te læsisse iniuria, sanguinem. n. subtilem reddit, sitq; accensio circa cor, vel assensio, inde exalati vapores ad cerebri vëtriculos, mouetur, perturbaturq; phantasia, ac ratio confunditur, & coacta est à legibus suis ordinatis inordinatè exire. tùm animi impatientia, maledictiones, blasphemie, calumnie, opprobria, iniuriæ, rixæ, minæ, odia, seditiones, vultiones, homicidia, & in semetipsis, & in exteris exsistantur: optimè depinxit Claud. de 4. Honorij Consul.

*Iram sanguinei regio sub pectore cordis
Protegit imbutam flammis, avidamq; nocendi,
Præcipitemq; sui rabie succensa tumescit,
Contrahitur stupefacta metu cumq; omnia secum
Duceret, & requiem membris vesana negaret,
Inuenit pulmonis opem, madidumq; fluenti
Præbuit, ut tumida ruerent in mollia fibra,
Iam iaculum quocunque gerit dementia mutat,*

Ouid. lib. 3. de art. amand. signa describens,

*Ora tument ira, nigrescunt sanguine vena,
Lumina Gorgoneo sæuius angue micant.*

& benè in Prouerb. 22. docetur. *Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum hominè furioso, nè forte discas semitas eius, & sumas scandalum anima tua quia suscitatur rixas &c.*

Odium comes est iræ quod à Cicer. 4. Tusc. dicitur ira inueterata, differt, nam dolet qui irascitur, qui odit non dolet.

At dum de his in palatio Archiepisc. sermonem habebamus instabat Perillustres, ac per R. D. Archipresb. Ben. Abb. Iulius de Ianuario omnium scient. Doct. Si ira videtur propria, & frugifera Daemonibus quomodo cantat S. Cithareus Psalm. 4. *Irascimini, & nolite peccare?* & ad Eph. 4. ac multis in locis sacr. litter. vt Deut. 22. Exod. 15. dicitur

Deus

Deus cogitatus ad iram, & Iob 9. ira Dei nemo potest resistere, & Inuenal. 13. Sat. Vt sit magna tamen, certè lenta ira Deorum est, & ex Plat. & Homer. Sapientem virum contingit irasci; ergò etiam Dijs, & sapientibus cara ira est.

Tali viro fuit facilis cogitata responsio, Bipartita ira vitiosa (vel maius dicere otiosam) & virtuosa aut Dei zelus. Irascibilis. n. natura dicitur homo, qui nisi declinet à rationis lege non esse vitium docent Theologi, ac addunt quod in simplici primario motu nō cadit peccatū,

Cū. n. tendat ad bonum sub rationis dominio nullatenus deponēda est ab homine. nam bonum est contra mundi vitia, contra Diabolū fugerentem, contra carnes, semetipfos de peccatis dolentes irasci.

Acitā percipitur responsio ad Psalm. 4. quamquam Hæbraica veritas vertit contremiscite, & nolite peccare. Ad aliam explicant iram. Dei. v. d. potentiam Dei, vel iræ iustitiæ; nullum crimen impune, in bello contra Turcos, & Hereticos &c. bonum est irasci, & esse occisorem. Memorandum extat exemplum in Prato florido Valeriani p. p. l. 3. cap. 61. de zelo cuiusdam principis nepotem sibi vnicum (cū tentasset tantū stuprum) occidentis nec peccantis, cū dilexit iustitiam & non voluntatem, hæc sat mihi.

Iræ, odijq; moralis curatio verè ponitur à factis legibus, non vcs vindicantes carissimi, sed date locum iræ, ac Deo vindictam. Tūm dimittendas esse iniurias si velimus ab ipso nos dimitti Matt. 6. Deut. 32. & in oratione dominica, vnde Ouid. 1. ar. a.

Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram.

Causas sæpè nosmetipsi affectamus, fingimus, ac sapissimè à Dæmone suggeruntur offensarum stratagemmate, vmbra zeli, non vindictæ visiones esse licitas, vt te præcipit et fingente. Iram Ennius initium infantiæ, & Flaccus breuem furorem appellat. Ideò suadet Cic. ira procul absit, cum qua nihil rectè fieri, nihil consideratè potest.

At dicis. quæ maior est virtus parcere, an irasci?

Respondeat Arist. vt gentilis 5. ethic. ult. Peius autem est iniuriam facere, quàm pati. Illud. n. cum vitio est atque vituperatur, sed pati sine vitio est, & sine iniustitia. Quod si considerasses turpitudines ex ira forsan non malè irasceris. Depinxit S. Basilius in sermonibus, Vir iracundus turpis est, quia decorem, & quasi figuram humanam amittit feræ speciem indutus. Considera parumper iratum, furor debacchatur, immutantur oculi, qui turbidi, sanguineiq; fiunt, cor accenditur, sanguis commouetur, hunc videas vt aprum dentes acuentem loqui, sæpè incipientem, ac verba imperfecta relinquentem, multa quoque in corde non appatentia voluntatem, nec parentum, nec liberorum rationem hebet, nullis demum vt libidini suæ satisfaciatur parcat.

Sunt multæ medicinæ Gentilium moralium apud Plat. Senecam, Homerum, Pythag. diuidunt iram in apertam, & dissimulatam, & posterior longè deterior, Homer. in illiad. Nam melior Princeps iratus fortè minori est;

Quod

*Quod si dissimulat subitum tunc mentis furorem;
Tempore post illum poena grauiore repondet.*

Democra tes cum irato animo contendere difficile est, tū uirum sine ratione superare. Et Glycon ait, mansuetudo, ac patientia maximum, signum esse Deo acceptum. Exempla huius maleficij uideas in Prato florido lib. 5. & in libell. Bell'hauer. 1. cap. ult. & in Ciuitate Beneuenti plura uidimus etiam in puteis semetipsas principiantes mulieres.

Curatio medica (coniuncta tamen diuinā) fundatur in contrarietate, & si Gal. 6. epid. 4. præcipiat, iram nonnunquam euitandam, nonnunquam industria excitandam; primo in calidis; secundo in frigidis; Cū igitur sanguis sit feruidus, vel assatus, refrigerandus, temperandus, refrenandus; primò victu frigido, & humido temperato, ut carnibus uirulinis, ueruecorum, agnorū, hedorum, cum borragine, endiuiā, cichoreo, farre, cucurbitula &c. uina sint uel nulla, uel parua, aqua iuuat buglossi, acetosellæ, maluæ, uiol. sandal. citrimorum; prohibentur salsa; acria; amicum sit malum appium; utrumq; punicum, & citrium, cithonium; musica; aquarum intuitibus, Ecclesiarum uisitationibus, placidis, pijsq; uerbis, honestis ludis, pomarijs uerbis, modesta Venere cum sua uxore, accensus animus placandus, diuertendus; tū tempus, & cibum interponere iræ, continentia uti optimum est. ac procul procul ex animo suspitio; cū satius sit decipi, quā diffidere; & uituperari à malis, laudari est, dixit Seneca. Zelus. n. & iracundia minuunt dies, Ecclef. 30.

Tū mittendus est sanguis in parua quantitate refrigerationis, diuersionisq; causa ē basilica primò, tū ē uena axellari in parte; hoc cōditum sæpè assumendum. R. sy de pomis, de borrag. uiol. oxiz. iulep. ros. & flor. citrang. an. unt. 1. perlar. præpar. dram. 1. pul. lapidum pretiosorum, ossis de corde cerui, corall. rub. præpar. an. scrop. fol. auri nu. 11. m.

Preparetur, ac incrassetur impetus sanguinis prædictis syrupis chologocico deinde benignoq; medicamento, ut manna cassia, uiola purgetur sanguis, cuius forsā ex feruore magna pars conuersa est in choleram. R. flor. cord. p. 1. senæ, tamarindi, hordei m. an. unt. ÷ sandal. citrini dr. ÷ f. d. in aqua lupul. in 5. q. diss. mannæ unt. 4. uel sy uiol. fol. uel cassiæ. n. ex. per fetam unt. 1. ÷ diaprun. lenit. diasebesten an. dram. 4. rhaub. pul. scrop. 4. m. f. p. post duos dies omni mane, & die ante duas horas prandij accipiat hoc. R. succi limonum, uel citri, succi borrag. depurati an. unt. 2. pul. diamarg. frigidi, boni armeni, corall. rub. præpar. an. scrup. 1. m. in regione cordis applicanda hæc lenitio. R. sanguinis testudinis, aquæ ros. rub. flor. citrangul. an. unt. 1. pul. corall. rub. boli arm. terræ sigill. an. dram. ÷ m. cum exorcismis, & rationibus in rituali.

Recitandus sæpè Psalm. 82. Deus quis similis erit tibi, ne taceas. tū cap. penult. Apocalipsis, & Psalm. 20. & 12. cum cithera, ac exorcismis cogendus spiritus nequam ne sanguinem accēdat, ac dicat etiam Exorcista lectionem lib. 1. Reg. 16. spiritus Domini recessit à Saul. &c. in Prato

Prattica Polid. 51. & Euang. secundum Matthæum 8. Cùm venisset Iesus trans fretum in regione &c. & lib. Iob. 1. Quadam die cùm venissent filij vt assisterent &c. & huiusmodi vt scribuntur in ritualibus & probatis ab Ecclesia exorcismis.

Doloribus stomachi Mag. Cap. XXV.

Hæc tristis sensatio sensus tactus sæpè etiam practicatur in mag. affect. quare cogitata indicatione ex natura agrotantis, incipiendum est à vomitorijs lenibus, & benedictis vt succus aneti aqua coctus bibitus ad ciatum vnum; tùm decoctum florum camomillæ; item semen nasturtij cum lacte caprino bibitum; ita etiam trifolij, nec non semen peoniæ iuuare creditur; deinde deuenire ad alia alibi descripta cap. de vomit. continuatio harum pilularum valet ad affectiones stomachi. R. aloes nutritæ in succo ros. pl. agarici troch. senæ, myrrha, mastice an. scr. i. cum succo absynthij f. pill. ve. ante prandium, & applicari possunt omnibus flatuosis.

Ad corroboracionem confert dramma thericæ, vel aromat. ros. vel diarrhod. cum vino, item R. conferuæ adianti ex citro ex florib. gariofil. betton. borrag. an. vnt. i. pulueris corall. rub. iuniperi, an. scr. i. m. sit vntia pro dosi. (extra oleum benedictum, vt supra benedictionibus ex ritualibus) quinta essentia absinthij, vel corallorum tùm catulus super stomachum

Nam fama est quodam secreto munere Diuum

Omne malum ad teneri corpus transire catelli

adde huic radicis bettonicæ dr. i. cum hydromellite vomitum prouocare ac conferre. Sicuti in affectu ordinatio admodum iuuare expertus est D. compater Archiuius N. Vincentius Zamparellus vnt. 2. oximel. solutiu cum scr. i. aromat. ros.

Vomitui, & Singult. Mag. Cap. XXVI.

Vomitui vomitu curatur, cap. præcedenti scripto, ac vttere etiam corroborantibus illis infantibus. R. rutæ siccæ, thuris, mastice, corall. rub. præpar. an. scr. i. f. p. cum vino, vel sy. menthæ, vel ros. rub. Singultu frequenti purgatio, cùm est à repletionem, tùm thariaca, & mitridatum, item seminis rutæ, aneti, an. scr. i. & scr. ʒ. ligni aloes cum aqua menthæ.

A siccitate bibere confert oleum violatum cum lacte, in alijs ponuntur 17. modi curatiui à Philonio Romano prius exorcistæ, & benedictæ.

Amphibij appendunt stomacho glomeramina fibri

Aut eadem in paruas atomos contrusa bibuntur.

Hepatis obstructioni, ac icteritia Mag. Cap. XXVI I.

HEpar cocus, & pater nostri corporis, multis est subiectus miserijs, vel culpa rerum non naturalium, vel magicarum, non dicam ex propria essentia vi compositionis temperamentorum, & omiffis causis, signis &c. Phificis. Post vniuersales euacuationes repetitas sy D. August. cichorei Nic. cum R haub. &c. ac sanguinis missionem etiam à vena axillari, laudatur centaure minoris decoctū cum R haub. vel cuscute, camepitreos, came dreos, affodillus, succus pentaphilionis, vel cathar, amigdalæ amare, gentiana, absinthium, decocta ligni, vel falsæ, item pulueris iecoris eritij, vel lupi dr. i. pro vice ficus siccæ, cum nucibus, & ruta, & rubea tinctorum mirā habent vim. infusa prius sacra benedictione vt habetur in probatis ritibus exorcismorum sacrorum. Vteritæ nigræ valet panis porcini vnt. ÷ mellicrati vnt. i. m. vel eius aquæ vnt. i. ÷ vellitium, aut puluis combustæ caluæ catuli cum mulso item præualet verbenæ, vel hyperici decoctum, vel sy.

Vsta alij tundunt terra intestina minutim

Ac pilulas formant hymbleo ex melle vorandas,

Queis alijs myrrham iungunt acidumq; liquorem.

Hydropisi Mag. Cap. XXVIII.

EX vitio, quantitateq; humorum anasarca; ex copia flatuum tympanites; ex sanguinis vitio hypofarca. Dieta vergat ad siccum, sed facilis coctionis, potus paucus, & vini, vel aquæ falsæ, aut visci quercini. Pro euacuationibus conuenit Al Keroti ser. ÷ vel ricini orient. vel nostrati, aut cataputiæ gra. 30. vel rad. mucciochanis dr. 2. cū vino, vel brioniæ, vel radice vitis siluestris vuam ferentis dr. 2. vel succi sambuci vnt. 2. & in Robure est hoc R. cucumeris asinini siccati vnt. i. bdellij dr. i. masticis, salis gemmæ an. ser. 2. m. dosis sit ser. 2. in pillul. eunti ad somnum. Carnes edat echini, sed ricino iudico, cataputia, & Al Keroto, facta super his benedictio, mirè sanitati fuit restitutus D. Ioseph filius perill. D. Aduoc. fiscalis Hieronymi de Cassandro, vrinæ capelli; quæ bibita extemplo depellit corpore morbum.

Splenis duritie Mag. Cap. XXIX.

REcurre ad caput oppilationis hepatis, ad decocta nostra contra maleficia. Tūm valet, benedictione concomitante, radice celi doniæ dramma, vel aceto, aut vino bibita, radice acori, item succus verbenæ, vel ipsamet contusa cum farina ordeï, & fenugreci cum oui albu-

albumine applicata, iecur vulpis siccatum, lien echini, vel splen vulgaris Aselli.

Renam affectibus Mag. Cap. XXX.

DE Nephriticis phisicè latè scribebam in historia nobilissimi viri D. Ioan. Baptistæ Biloctæ ex bina lucta luctans Amphisibena Longobardorum cum Duce Romualdo Heroum, simulacrum, ac stema profapiam ducentis. Qui hunc morbum contraxit cum in hoc Regno Regij Tribunalis Campanæ esset Præfectus, qui filium vltimum genuit ex nobilissima D. Hippolita Georgio magni illius Io. Andreae Regij Consiliarij filia, D. Oactuium prudentiss. & eleuatiss. ingenij, maxime spei iuuenem, variaq; eruditione floridum.

Dolores à causa frigida purgato corpore valet radix, & semen peoniae cum uino, radix meu, iecur eritij. Daucus ameos, succus uel semen horum an. dr. 3. per 10. dies, uentosæ, & clysteres, ac unctiones ex oleis lilij, amigd. amar. &c.

A causa calida phlebotomia in pede, super renes album oui cum sæperuiua, uel plantagine, lamina plumbea.

Ab inrra succus lomachij uulgo cardilli bened. cum succo limonum. indicante multitudine purgabis hoc.

R. cassiæ n. ext. diasabesten, diacaptolicon an. dr. 6. agarici troch. & R hanb. uig. an. dr. 4. liquiritiæ scr. 1. m. f. 6.

Nephriticos curare inter alia est expertum R. stercoris leporis dr. 1. piperis scr. 2. cum uino. milium scelis, viscus quercinus, cinis leporis, lapis iudaicus uel linais, ad dram. item radicum pimpinellæ, uel celeponiæ dram. 1. succus parietariæ siluestris ad untiam. R. sanguinis hirci præpar. milij folis, an. dram. 2. rubeæ, nitri an. scrop. 2. f. pul. cum uino, estq; mirum.

Ad frangendum omninò, pulueris de secundina mulieris, uel corticū oui Strutij dr. 2. continetur per decem dies. ita Auerzuar radix, uel semens bardanæ, seu luppe per decoctionem per quindecim dies ad unt. 2. & in extrema necessitate utuntur scrupulo cantharidum præpar.

Vrinæ ardoribus pauca ponam plura in Consil. Med. D. Antonij Cardoni, cuius encomia in hist. Ben. conseruo.

R. semin. citruli, cucurbite, semin lactuæ, portulacæ, cithoniorum an. dram. 3. succi liquir, lentium, ros. mirtillorum an. dr. 2. semin. peoniae scr. 1. cum mucilag. psyllij f. Trochisci. His si addantur boliarmeni, sanguinis draconis, thuris, Karabes, semin. maluæ papauer, iusquiami an. dr. 1. opij scr. 1. AlKa Kengi num. 6. consolidæ maior. scrop. 3. conferunt mirè ulceribus renum, & uessicæ, sed non curant, cum ferè sint insanabilia.

Diabeti hostrochiscos etiam conferre expertum est, ac omnia frigida cum quadam stipticitate tum lamina plumbea, quæ omnia bene-

dicantur ut infusa eis uirtutem supernaturalem, naturalem retractant.

Lac canis exhibeas mixtum falfugine terra,

Illius & sebo, cinere s, vel iunge lyao

Vesica exusta xorantes lacte capella,

Colicis doloribus Mag. Cap. XXXI.

Post citam euacuationem, agarico cum cassia diafinic. benedict. & hiera. confert ius gall. descripti à Mesue. tum theriaca phil. Rom. & Triphera mag. an. dr. — uel R. semin. fileris, hyperici, coriandri, camomila, ruta an. dr. — cum uino. tum pilula ex baccis lauri, cinam, & sthyrace, calam, clisteria, ex decocto rad. sambuci, brionia, uerbenæ, centaurea, ruta cum oleo laurino, & hyera, externè 4. anod. puluis intestini lupi, uel calcanei porci à proprietate, & magnam uim tribuunt spolio serpentis, oleo cocto, & uncto. præuia semper benedictione. Mirandum dictu quantum hæc medicina probetur, si feces non exeunt ad balneum olei recurre.

Lumbricis. Cap. XXXII.

Rhaubarb, puluis magistralis, semen sanctum, semen caulium, vel libystici, sticados, & absinthium, decoctio corticum, vel radicum granati, lapis Belzuar, bufonis, vel stellaris potata. Theriaca; Triphera persica, externè myrrha cum oleo viol. felle Tauri, ac aloë, colocynthidaq; ad vermes multa meo iudicio vana verbosa, superstitiosa scribebat Sauanarola. c. proprio T. de Feb.

Fluxibus ventris, ac Tenasmoni Mag. Cap. XXXIII.

Purgatio cum R haub. mirabol. ros. rub. vel manna & c. clysteria, ex decocto verbasci, plantag. caudæ equinæ, mirtis, ros. rub. gummi terapini, mastice, squinanti, cum oleis conuenientibus, vel melle ros. temporibus morbi, & remperato, urgente necessitate utimur myclera Nicol. Philonio Persico, Athanasia, Trochiscis de spodio de Karabe; puluere corticis-pini, vel interne, vel externè. Tum nux cupressi, cinis litratiarum, & gallarum, bonarmenus, terra sigillata, spongia rosarum siluestrium; nux combusta ualent unitim, vel disiunctim.

Præterea multis hircina coagla probantur.

Coniulerit ventri quoque uiuens addita rana;
quæ omnia secundum usum Ecclesiæ benedicta sint.

Stipticis, seu ad euacuandum. Cap. XXXIV.

S Vppositorium, ex fermento unt. 2. salis gemmæ, agarici scamonei an. dr. 1. salis communis dr. 2. fiant pilulæ uel rotundæ, uel longæ, item fiunt ex melle, & pulpa colocinthides, & felle Tauri; his etiam umbelicus lenitur, aut unguento Arthanitæ. m. uel Agrippæ. Ani orificio applicantur fellis tauri, aloes salis gemmæ cum oleo communi, & stercore muris ana p. eq. Hoc pomum odore tur, ac applicetur umbelico. R. scamonei colocynthidæ, aloes, merereon, myrrha, rhaubarb. caputia, esulæ, turbit. senæ an. dr. 1. cum succo brionæ, uel cucumere, asinino, & aliquo gummo s. poma duo manducanda, uel cum butiro, & cera fiat unguentum. uentrem soluit ius galli antiqui, oua perdicis, ren uulpis, caro eritij marini pulueris tartari cremoris dram. 1. cum iure, uel zucch. ros. ps. tum unt. zucch. ex fl. persici, uel ginestræ. Vinum ex sena, agar. rhaub. cum parum cinam. radix mechiocan ad duas dram. cum uino.

Fiunt etiam ellectuarua cum puluere senæ, epythemi, ac rhaub. in officinis sunt multæ confectiones solutiue leniter applicandæ, prout indicabit complexio, & tēpus, ac affectio. Habui ab illustr. & admod. Reuerend. D. Primicerio Cathed. Hieronymo Rosello quond. Secret. Illustris. Archiepisc. Ticini peste depascente hec congruum purgans.

R. polipodij quer. epithymi senæ an. unt. 1. rhaub. dr. 2. agar. trōch. dr. 1. ÷ semin portulacæ, acetosellæ, tormentillæ an. dr. ÷ leuiter pistentur, ac infundentur in lib. 2. aceti optimi pro euacuatione dosis sint unt. 2. pro uice etiam cum acetarijs lactucæ, uel end. uel borrag. coctæ cum parum zucchari, & benedicenda benedicantur cum exorcismis, benedictionibus appropriatis ab exorcista.

Priapismo, & Satiriasi Mag. Cap. XXXV.

Priapismus est intensa ueretri erectio sine uoluntate coeundi, dicitur à præssō, quod est redimere, cū uirile membrum generis humani iacturā redimat ex Phil. hic & Priapus dicitur hortorum custos

Hellepontiaci seruatus est Priapus,
& lib. Fast.

Ruber hortorumq; Deus tacta Priapus,
fabulantur enim quia semper sunt cum fructu.

Satiriasis est cum concupiscentia cetius, & per hunc sedatur, ut Gal. 6. de inter. ult. Satiri enim finguntur homines additis naribus habentes cornua in frontibus, caprarum pedibus similes lascini, luxuriosi, saturari cupientes. Causa est uentositas grossa eleuata à crassa materia ui tepidi caloris, sæpè excitata à Dæmone, uel tentandi causa pios ad Venerem, uel ui maleficij.

Cura-

Curatur ieiunis abſtinentia à cibis inflatiuis, aromaticis, viniſq; generoſis, à longo uſu ciceris, carniū capponū, paſſerū, columbarū, tuberorū, pineorū, pyſtachiorū, iringorū &c. Utatur cibis frigidis ac benediſtis, ut lactuca, borragine, endiuiā, cucurbita, cucumete, cum pulueribus agni caſti, & rutæ, ſalis, & canforæ, & verbenæ, de hoc dicit Sauenarola, quod verbenā manducata non permittit per ſeptem dies coitum, de camphora maiora ſcriptores dicunt omnia acida iuuant pro caſtitate, & quædam vtilia ſcripſimus cap. 9. de amore inſano addenda huic, ſanguis ſapè mittatur, ac venis ſedis applicetur ſanguisuga, præceſſa prius euacuatione, laudatur etiam vomitus bis in menſe, & pilulæ de aloe, agarico, ſena an. dram. ÷ agni caſti, canforæ an. dram. ÷ cum ſucco portulacæ, & verbenæ f. pil. fomententur partes genitales, & virga decocto rutæ, cumini, agni caſti, lactucæ cum aceto.

Perforentur aures, vel retro harum aperiantur venæ, vel cauterizentur, & valent etiam cauteria in tybijs, uel ſetacium tranſactum in pelle teſtium tempore etiam peſtis conferens. Recitandi ſunt animi pietatę verſiculi in cap. 9. poſiti, & ali probati in exorcifmīs. extant.

Impotentia coeundi, vulgo Maleſtatis, ſeu frigidis.

Cap. XXXVI.

HOc lib. 1. cap. 2. tegimus, frequentius in prima matrimonij copula, & in viros, quam mulieres potens eſt; cauſa eſt Dæmon, vel actiue, vel paſſiue, ſiue immediate, vel mediate vi legaminis à maga.

Idcirco diuina prius curatione vtendum, ac viuā fide ad Deum, ambomuniantur Sacramentis S. Eccleſiæ, ieiunijs, elemoſynis, orationibus, alijsq; Theologalibus virtutibus; recitentur ſapè ſeptem verſiculi *Illumina oculos meos* &c. pag. 140. & Euangelium S. Ioannis In principio erat Verbum. tūm cap. penult. Apocalypſis cum orationibus ponendis cap. ſequenti, & precatōes S. Petri ad vinculam; pomum noſtrum portetur lib. 3. vltimo compoſitum, Sacraq; Amuleta lib. 5.

Ad præſeruationem ponit Ronſetus, p. varius &c. aliqua non ſcribenda.

Perquirenda ſemper in omni affectione M. inſtrumenta magica, quibus aduſtis ceſſaret affectio; ſapèq; iuuant ſtratagemmata, quibus uſus eſt Comes quipam apud Spreng. Q. 1. c. 1.

Applicari poſſunt omnia, quæ à præticitantibus in hoc tractatu tractantur, tam in ratione victus, tacta in cap. de lactis exiccatione; quā in alijs medicis inſtrumentis.

Sponſus verò, & ſponſa his peractis vtantur ante cenam, & prandiū præmiſſa benediſtione vntia 1. huius ellec. R. piſtacchiorum, pineorū, Satyrion, palmæ Chriſti, ſenugreci an. vnt. 1. radicis iringi, brionia an.

dr. 2. pul. arthemisiæ, bettonicæ, hyperici, granorum paradisi, nepetæ, cinamoni, gariofil. macis an. dr. 1. galangæ, zedoariæ an. scr. ÷ puluerizentur omnia, & cum melle desp. fiat confectio aromatizanda cum musco. item theriacæ, diamuschi, diasatyr. an. dram. 1. cum vntia 1. decoctionis hyperici bibatur, quid si addes dr. ÷ pulueris virgæ Tauri vigorosius operatur. item R. olei de lilio, castoreo an. vn. ÷ nucis muscatæ euforbij an. scr. 1. muschi, ambre an. gr. 3. in vuguantur renes, & virga, & peritoneum ante cænam, laudatur fel coruinum cum balzamo, & confert etiam oleum nostrum, senibus, & frigidis. R. priapi tauri, erucæ, piperis, gariofil. testiculorum vulpis, cinam, cardamo, an. vnt. ÷ caudæ styncorum dr. 2. zucch. albi vnt. ÷ si puluis dosis dr. 2. cum vino.

De Sterelitate Mag. Cap. XXXVII.

O Rationes nuper dictæ piè continuandæ cum precat. Annæ 1. Reg. 1. Domine exercituum, & cap. 2. exultauit cor &c. Tùm frequentanda lectio, & vota SS. Ianuario, Festo, & Desiderio nostris Ben. Cinibus ad exorandam prolem; vt exorauit prolem Giphius Cyphus S. Beneuetanus, & sæpè lib. 6. Tobia interrogauit Tobias Angelum &c. & 7. & 8. vocauit Rague! ad se Annam &c. celebratis euacuationibus præsertim in vxore, & decoctis china; accipiat post mestrua per mensem pulueris herbæ Aron, flor. cinosorci dram. 1. cum vino, vel cum Aetio vnt. 10. succi saluiæ per quatuor dies bibiti, tum ellectuar. supra descriptum cum pystachijs. item dram. 1. ÷ triphera magnæ, & benedictæ bibendo desuper vinum, cuius fuerit infusus testiculus herbæ canis. Tùm mulier mestruiis munda supponat per tres dies hoc matricale, ac cibis optimis vescatur, & coeat cum viro suo. R. cyperi, zaffarani, acori, saturegiæ an. dr. 2. cum coagulo leporis, & eius felle, & succo mercurialis f. matricale, continuant aliæ ferraturæ eboris coctæ vnum cum optimo vino. Rasis docet si volueris generare masculum duos testiculos apri assos comedas, & coeas eadem die seruatis regulis, & generabis. Subditq; si mulier sumat lac equinum ea ignorante, & statim coeat vir cum ea concipiet. Quæ omnia concomitanda suis benedictionibus, & fiat voluntas Dei.

De Abortu Mag. Cap. XXXVIII.

S Olo tactu veneficæ, non vi naturali, sed pacti, abortum exutare solent, exempla in p. p. Prati floridi. Prieri. &c. confugiendum ad iam dictas diuinas curatiuas orationes mutando locum, & aerem, ac in reliquis præceptis Medicis in regione prægnantium vtendum: & pro præseruatione pete cap. vlt. lib. 3. ac bis in hebdomate accipiat hunc pul-

puluerē cum miua cithoniorum. R. diamargar. Auicennæ corall. rub. præparat. trochisci de Karabe an. dr. ÷ dicitur.

Doloribus Artuum, Musculorum, Chyragicis, Podagricis, Isciadis, Mag. Cap. XXXIX.

Cognitio difficilis pendet ex oculatissima coniectura, & philosophia callidi Medici; obseruantiaq; eadem qualitate Exorcista, cum ægri suspicionē probabilis; hoc n. morbo multi obseruati sunt affecti, quos Medici medico ordine curabant, ac tamen reperta, & vsta fuerunt instrumenta maleficialia, & sanitas restituta est.

Præmissa diuina curatione dicantur Psalmi 83. & 37. aut aliæ preces tum instituto regimine ad siccum, & temperatum virgente, statim initio minorandum.

R. fol. bettonicæ, iuæ, fumariz an. p. i. mirabol. citr. & Keb. an. dr. i. senæ vnt. ÷ f. d. in aqua infus. ros. rub. col. diff. sy ros. fol. ps. vnt. 4. ros. rub. vnt. 2. m. f. p. nec errabis si addes Rhaub. pul. dr. i.

Doctissimus Fouentinus in consilio de podagra iubet vt post quintū diem affectionis continuetur assumere scrop. i. pilulæ de hermodact. de super bibendo sy de betton. de sthecad. & infus. ros. rub. an. vnt. i. ÷ cum aqua iuæ. laudo etiam ego illas descript. c. de stomachi dolore.

Apparente morbi declinatione vtor post vniuersalem purgationem hac confectione. R. falsæ perill. optimæ vnt. i. cort. ligni sancti limati vnt. ÷ senæ, epithymi, polipodij quer. an. dr. 7. hellebori nigri præpar. dr. 2. betton. iuæ an. dr. ÷ puluerizentur, ac superaddantur aquæ vitæ vnt. 3. & cum melle optimo despum. f. confectio, dosis sit vnt. i. ÷ pro vice manè per sex horas ante prandium; hæc sola continuata per 20. dies morbos etiam ex iuæ venerea confirmatos curauit; ita ut aliqui lucrorum cupiditate non charitate impulsī propria arcana (ablatis aliquibus) esse iactabant; Nobilis Medici officium est de suis medicamentis palam rationem reddere, nec societatem cum aromatarijs habere; alijsq; impartiri. laudatur uinum iuæ arteticæ continuatum, uinum rosinarinæ, ros. rub. & betton. sero pilulæ masticis; tum conseruæ saluæ, rosmarinæ, ros. rub. gariofill. mirabol. Kebuli conditi an. p. æquales.

Externè oleum de ranis, uel lumbricorum, quando est calida affectio. in frigida oleum corni, uel stercus pannonis, uel degagate; cum benedictionibus appropriatis, ut aliàs dictum est.

Neque obliuiscaris cauteria in cruribus, & brachijs, & urgente fluxione in collo. alia etiam scripsimus lib. 3. cap. 2. & lib. 4. cap. 3. nostrum n. est pauca eligere hic; non tractare. Suffitus emplastri vlti descripti cap. 1. huius lib. in partibus affectis ualde conducit.

Nec audiendi sunt iactantes pretiosis, & superstitiosis curare medic.

contra

contra quos doctissimo zelo irruit Nobilis D. Paulus Zacchia lib. Q.
med-leg. T. 1. Q. 7.

De Febris Mag. Cap. XXXX.

Magica febris definitiue describi potest, quod sit calor extrinsecus accensus in corde mediantibus spiritibus, & sanguine per totum corpus ledens operationes naturales à vi dæmoniaca externè, vel internè ob magica pacta. Cognitio est confusa, difficilis, indiget subtili, diligentiq; examine. primò si febrilis calor non correspondeat ideæ febris, ac tactui sæpè vagus fit. Secundò si nimis varietur modus motus eius, vt accessiones sint confusæ, improporionatæ, inadequatæ, miræ conceptui febris. tertio si exeuntia considerentur admiratione digna, medica pronostica illudentia. quartò si symptomata, vel sint ita parua, aut magna, aut non adequentur essentiæ febris; adsintq; timores, & mæstitia, vel intempestiuu risus, estantibus auribus suspiria profunda; oculorum album, citrinum, vel viride, vel liuidum, cum pupillis obscuris, somnia terribilia, murmurantesq; flatus, extremæ vigiliæ, & improporionatæ cum violenta macie corporis, vel aliquid simile miro notatu. quinto si nolunt libenter confiteri, vel timent sermones morales, aut diuinos, vel abhorrent Religiosos, pioq; viros, sacraq; appensa, seu amuleta. sextò si quæ suspicio coniecturatur de maleficio ab aliqua maga, propter facinus, vel odio, vel amore.

Si mutatio loci, vel cubiculi, toriq; languenti citò conferat, aut inspecta forsan maga suspecta timor, & tremor per ossa cucurrissent, fastidiumq; excitatum esset.

Quibus maiorj ex parte obseruatis, confugiendum est tanquam causam ad aliquid diuini, seu quid mirum absconditum, quod intellexit Gal. 1. prorett. 4. Non .n. simpliciter quæcunq; causas habent incognitas, aut inopinabiles diuina vocamus, sed vbi mirabilie dumtaxat; non quidem ad aeris constitutionem; sed ad Deum permissiue, vel ad dæmonem mediatè, aut immediatè agentem, vt alibi, & quamquam Medicus agit tantum naturalia, vt Christi fidei imbutus decernere debet in hoc casu, vt vniantur acta, electis remedijs naturalibus cum diuinis, diuina semper priora benedicendi, quæ benedicenda sunt à Sacerdote, vt scripsimus cap. 1. huius.

Facta perquisitione in locis suspectis, ac repertis, & dissolutis, & ritè concrematis; etsi aliquorum mortem in huiusmodi combustione obseruauimus, sic iubent tamen Auctores; vt fusè DelRius lib. 6. cap. 11. q. 3. 1. Condrochius 1. lib. de m. v. 8. Cesalp. Carrar. Belhauer, Menghus, &c. pluraq; exempla in p. p. Prati floridi, in omni febre dicendum Euangelium S. Lucæ 4. surgens Iesus ex Sinagoga, ac orationes S. Bartholomæi, Sanctiq; nostri oriundi ciuis, & Præsulis Ianuarij Mart.

Febribus ardentibus Mag. Cap. XXXXI.

PRæmissa dieta, sanguinis missione repetita cum sacificatione; purgatione conuenienti; laudatur aqua cucurbitæ cum dram. 1. diarmarg. frigidi. item aqua portulacæ cum dram. 2. feminis psillij infusi per noctem, ac colati, adiuncta iulep. viol. vnc. 1. & 3. ÷ pulueris dicti. item hordeatum, & in statu febris tribue dram. 1. camphoræ in lib. 1. aquæ acetosellæ, vel cum vnc. 3. sy. viol. item potus decocti fluuiialium cancrorum, & sebesten. alij vtuntur sy. de papau. rubeo cum aqua scabiosa, & sempreviuo.

Optimum diuitibus in Mag. febre, & ad præseruandum ab Hettica R. feminis psillij, portulacæ, cithoniorum, citruli an. vnc. ÷ radices febrifugæ, seu centauræ minoris ÷ fragmentorum smaraldi, agathæ, iacinti, zaphiri, coralli, ambre, perl. præpar. an. scrup. ÷ puluerizentur, & cum gummo dragag. diss. in aqua acetosellæ, vel cucurb. vel portul. f. ellec. secundum artem, vel vtere tantum pulueribus, addendo cornu Rhinocerontis, & lapidis Belzuar. an. scr. ÷ cum benedictionibus appropriatis.

Hic puluis è lethi faucibus exemit meum Nepot. D. Iulium Vascellum grauis armaturæ militiæ Excellentiss. D. Principis Concæ & c. Alferium; & D. meum compatrem Hieronimum Collem Thesaur. Beneuent. aliosq;

Febribus alijs Putridis, ac Heticis Magicis.
Cap. XXXXII.

PRæcedentibus sæpè dictis cum cap. iam scripto continuatur assiduatio Euangelij S. Marci 6. Recumbentibus vndecim discipulis & c. cum febris sit difficilis eradicationis bibantur apparente aliqua digestionem dr. 1. huius trochisci R. spodij, eupatorij, feminis cuscutæ, & hendiuiæ, berberis an. dr. 4. xiloaloes, dragaganti, anasi, absinthij, doronici an. dram. 1. terantur, & cribellentur cum aqua calida. f. troch. per septem dies cum vnt. 1/3. sy acetosi accipiendi. ite succus pimpinellæ per tres paroxismos bibitus ante accessionem ad vnt. 2. tertianam eradicat, idem operatur succus radicum, & foliorum berbenæ, eodem modo vtimur pentaphillo, virga pastoris, vel herba Turca. vbi verò apparent oppilationes, tam spleneticæ, quàm hepaticæ, quàm myseraicæ in febribus longis compone hoc ellec. per tres horas ante cibum ad duas dram. accipiendum, & confert valdè Nephriticis; R. vtriusque astrologiæ, radices iridis, squinanti, gentianæ, mastice, feminis hyperici, succi marrubij, eupatorij, verbenæ, an. dr. 1. acori, spicæ nardi, myrrhæ, Camedrios, carpopalzamian. dram. ÷ camphuræ, scrup. 1. ligni aloes G. v. puluerizentur,

zentur, & cum sy. de tribus rad. f. confectio, & quando petis euacuatio-
nem adde senæ polipodij, epithymi, agarici troch. an. dram. i. quæ om-
nia conferunt spurijis tertianis, quotidianis, & quartanis, & etiam ante
harū accessiones initiatas tribuunt cum vino dram. i. huius saluberri-
mi pulueris. R. coriandr. præpar. millifolis, hyperici an. dram. i. cinami
parum f. puluis, & omnia sint ab Exorcista cum rituali benedicta.

De quartana Philonius Rom. lib. 7. cap. 12. plura curiosa, & dixit
phlebotomia da saluatella sinistrae manus in hora accessionis cursuit
multos me vidente; quamuis sit contra regulas artis. Lumbifanus exa-
minat. Loci verò mutatio in omnibus morbis confert.

Hetticæ febris sine putrida, nec in tertio gradu, celebratis alijs auxi-
lijs, vt balneo, & lactis exhibitione, & quæ diximus cap. ardentibus
& c. vtor dram. i. huius pulueris R. specierum omnium lapidum præ-
tiosorum, ambræ crocæ an. scrop. ÷ semin maluæ, portulacæ, papau.
albi an. dram. i. sandalorum, gummi dragag. rasuræ eboris an. dram.
i. ÷ ossis de corde cerui, & cranei humani, corall. rub. præpar. perl.
præpar. an. scrop. i. diarrhod. Abb. dram. ÷ zuch. albi vnc. i. m. f. pul-
uil, vel etiam ellectuarium exemit multos è faucibus orci. his omnibus
præparatis postea benedicantur more ecclesiastic.

Neque pium est ieiunium ferre in tertia in tribus Dominicis, in
quartana in quatuor cum sit potius observatio Paganorum qui die
Iouis, & Dominicæ, seu Solis, ieiunare solebant, quod iure vetitum
fuit à 33. Pontificie Melchiade ex decretal. Gratiani, ex Platina huius
vitæ; Id scribebam ad probandam hanc piam opinionem nobilis viri
D. Fabij de Rugerio contemnentis cum Nob. D. Iulio Basalù piè etiā
persuadentis illud fieri posse.

Febribus Mag. Puerorum. Cap. XXXXIII.

PVer benedicendus, ac appendenda sunt sacra amuleta, suffumige-
tur thure, belzuino, palma, astrologia rot. febrifuga benedictis.
Euangelium S. Lucæ cap. 9. superlegendum, & lac deinde nutricis cor-
rigendum, prout exigit occasio, dieta, sanguis missione, & pharmaco.
vñs corallorum tam externè, quàm internè Feb. puerorum conducit.
inunctio spinæ ex mucilag. semin. cithoniorum oleo viol. & cera pro-
dest. item R. succi plantag. maluæ, absinthij an. vnt. . farinæ hordei q.
i. pro linimento applicando pectori, & præcordijs. & Graddus R. sem-
priuiui, plantag. solatri, rutæ ana cum farina hordei, & albugine
oui, applicat stomacho, hæc omnia benedicantur, & propinentur cum
consilio Medici. Dioscorides araneum cum splenio subactum, & lin-
theo illitum, prolatumq; vtrifq; temporibus, & fronti iubet immitte-
re. Apuleius lactucam leporianam sub puluillo vult supponi. item cin-
gere febricitantem perforatæ herbæ folijs. Constantius pedes, manus,
& fr ontem inungit oleo scorpionis.

COMPENDIUM De Fascino. Cap. XXXXIV.

Fascinum triplex. primum poeticum, consistens in visione, seu inuido aspectu, vel in loquela malitiosè laudante, in quo superstitione naturaliter ponunt vires, refutans à communibus. Del Rio lib. 3. p. 1. q. 3. Valles. de S. Phil. Leon Vairo Beneuentano lib. 2. & 3. de Fascino &c. Secundum dicitur improprie Phisicum, cum sit quædam contagio, seu infectio ex mala pualitate præexcellens putredinis ab oculorum tunicis, vel angulis eiecta, inuida imaginatione, seu excitante spiritus, & poros aperiente, coadiuuante lætitia, vel odio, visuq; eradiante infecto prius aere tanquam medio vsque ad obiectum dispositum. Tertium demoniacum appellant, & est perniciofa qualitas, demonum arte illata, ob tacitum, vel expressum pactum cum iisdem demonibus firmatum. Hoc quatrat cum magica affectione pluries dicta. Re vera neque iusta Fascina coadequantur cum nominis Fascini ethimologia, quæ sonat inuidere, ceu nimium videre, vt explicantur multa loca SS. Patrum. Magicum verò potest verti fascinum, à fando, seu incantando: sic de illo Viterbi Hiero. Poeta decantat

*Quandoquidem memini Tusci alta in rupe Viterbi.
Ipse senem vidisse serum; cui dira vigeant
Ora, grauesq; oculi suffecti sanguine circum,
Fronsq; obscena situ, hirti; in vertice cani.
Ille truci (scelus) obtutu genus omne necabat.
Reptantum, tenues animas. prauasq; volantes:
Quin etiam si quando hortos ingressus, ubi annus
Exiit expleto turpem nouus orbe senectam,
Floribus, & passim per agros incanuit arbor;
Ille hortis stragem dedit, arboribusq; ruinam:
Spemq; anni agricola masti fluere caducam.
Nam quocunq; aciem horribilem intendisset: ibi omnes
Cernere erat subito afflatos languescere flores.*

Hoc Fascino referunt Orbilius Beneuetanum Grammaticum Plagiosum (tempore Ciceronis vixit 100. annos) adeo memoria fuisse orbatum, vt neq; primas litteras recordabatur. hoc monumentum legi in quodam veteri manuscripto à D.V.I.P. Bartholomæo Pacillo Beneuentano conseruato.

Signa verò fascinantium videntur in oculis binæ pupillæ, vel forma buffonis, hirci, canis, equi, vnguuium, serpētum &c. nostris. n. (ait Mart.) temporibus deprehensæ, quibus in oculis erat nota catellini, vel buffonis. Palemones de signorum interpr. ita, si verò nubecula, vel obscura, vel pallefcens, aut turbida fronti eorum insiderit, non te fugiat à demone omnis generis nocumentis lædi, ac addidit qui conuersos circumpupit-

pupillam circulos, qui cum motu ipso iuncti feruntur habuerint. Sunt Signa mancipij

De fascinatione Phisico addit Didimus, quiq; oculos concauos, ac veluti quibusdam quasi foueis reconditos gerunt, exhaustoque adeo vniuerso humore, vt ossa quibus palpebræ coherent eminere, hirciq; sordibus scatere cernuntur. cum squallere. oculi sunt strabi, glauci, ac lucidi, terribiles. Signa fascini vt plurimum est macies ad Tabem, cum vomitu, & inappetentia, vigilijs, deliquijs animi cū tristitia, motibusq; conuulsivis &c.

Dispositi .n. sunt magis pueri, & iuuenuli, & pulchri tanquam spongiosiores.

Curatio phisica pendet à prohibitione agentis inficientis auertendo faciem, oculos, & ipsummet puellum, naturali proprietate laudatur ruta, Alissus, opalus lapis, gagates, corallus, vngues alcis, oculus Lupi dexter, vel mustellæ, pars caudæ Leonis, pelles hyenæ, Fasciotæ, radix satirion, ac vana antiquorum omittendo, vt, Deum liberū; Dittatoris clauum, adipem lupi &c. Tu vt ere quæ scripsimus lib. 3. c. 8. de præferuat. & conducunt omnia Alexipharmaca; ac statim fumigetur puer hoc pul. R. Thuris, myrrhæ, astrolog. rot. rutæ siccæ, sulphuris, ambre crocæ an. dr. ʒ. ligni eloes G. 7. m. ac aliqua danda antidota nostra pag. 113. descripta. Ita sicut sunt affectiones, & symptomata reperienda horum capita iam scripta. interim tempora, stomachus, præcordia, narices liniantur antidoto nostro dissol. cum aceto, vel Theriaca omnia benedictionibus muniantur iux. ritualia, ac piè recitentur orationes S. Mercurij, & S. Barbatij, ac S. Bartholomæi rescriptæ pag. 146. ac S. Ianuarij.

Nobilissimus D. Patritius Beneu. Hieronymus Mascambrunus iunior omnibus virtutibus D. præposuit. Cur antiquitas contra fascinationem obseruabat spuere, vnde Tibul. lib. 2. Deposuit in molles, & sibi quisq; sinus, ac etiam vulgò, far' la fico.

Sat respondi posset ea Gentilium fuisse superstitiosa, quorum valde erant imbuti. Speculandum tamen paucis, vel .n. fascinum est contagium, sic despuere signaculoq; ficus obuiare auxiliij esse suadet ratio, cum contagioni illi spuendo oppugnetur, impellendo aerem, diuertaturque. Adde quòd corpora paratiora ad capeffenda huiusmodi fascina sunt viliora tanquam non ita resistentia. Spuendo verò, ac ficum figurando animosior fit homo, ficcine melius resistens, nec exaudiens vocem, vel commotionem, inuidiamq; fascinantis, vel est demoniaci, ac pugna ineunda cum Diabolo superbo; at sæpè victoria adepta est à fortibus in fide eius facinora paruifacientibus, ludentibus, calumniantibus his signis.

De Peste Maga exemplo hodierno 1631.

Cap. XXXXV.

Pestis seuior bello, singula falce metens, effrenis belua, damnosa, feda, misera, violenta, maligna, contagiosa, lathifera, omnium ægritudinum Stigia Regina, à Gal. 3. epid. 20. descripta. Quicumque morbus vno in loco multos simul inuaserat hic vulgaris nominatur, cui si accidat vt multos tollat, pestilentia efficitur tu adde à vi dæmoniaca externè, & internè ob magica pacta, scripta lib. 1. de potentia notum est lib. 1. cap. 2. Exempla sunt plura, ac nostris temporibus visa sunt, ac multa eorum facinorosa, veneficaq; corpora Diaboli ministra Vulcanò tradita ab Astrea Mediolani; locisue Allobrogum, Regionique Gallia Cefalpinæ, Florentiæ, Mantuæ, Ferrariæ, quæ miseranda calamitate anno 1630. & 31. vnguentis, & pulueribus dæmoniicis portarum coronidas, ac in Ecclesijs aquarum lustralium fontes inficientibus contagio animalia rationabilia num. 150000. vltra interfecerunt, Regnum, Regioneq; Romanæ Urbani Sanctiss. VIII. prudentia, ac Excellentiss. Proregis Neap. vigilantia, Limenarchas, & Ciuitatum custodes, explorantesq; instituendo præseruata; Cardanus lib. de var. ver. nostro lib. 1. cit. huic similem narrat historiam; altera legitur lib. 2. c. 6. Celij Rhodogini nequitia Dæmonum excitata; origo mali à terriculamentis specie humana: subdit. Quibus aueruncandis nullis prorsus amuletis opus erat, vel, vt assolet, mysticis, sacrisq; verbis: sed velut limphati, ac arreptitij, vocantes nec audiebant, etiam si in arcto asseruarentur. Per quietem obtingebant, hæc quandoque inhorrescebat febris, sed ita, vt nec color demutaretur, neq; insitus item calor; nam nec inflammatio, vt fit, persentiebatur, verum tullis infecta erat, nulla discriminis specie. Tubercula se se ostentabant, sed non eodem tempore omnibus, nec eodem loco. Quibusdam profundior obrepebat somnus, alijs dementia cum rerum omnium obliuione, vt in cibi neglectu conficerentur, ac furentes è lectulo sese proriperent, vt se daturi in præceps, aut sitis ardore flumina perituri. Morbus tamen hic contagiosus haud fuit. &c.

Romani etiam gentiles fidem adhiberunt magis pestem causare potentibus, scribit Vairus lib. 1. de Fascino pag. 56. Roma verò cum ob Fascinum pestilentia, aut graui morbo laboraret hoc pacto, Ciuium consulti Consules consulebant, Dictatorem ex seniorum memoria repetitum creabant, qui clauum (hæc erat superstitio) in dextro latere ædis Iouis opt. Max. in Capitolio figebat, & statim pestilentia, quæ nec diuinæ ope, nec humanis consilijs depelli poterat discedabat, ac plura Liuius.

In curatione obseruarunt præcipuè vt remedijs diuinis, vt putà ieiunijs, orationibus, cæterisq; salubribus Sacramentis. extat scirupus
Ripæ

Ripæ lib. 5. c. 1. descriptus idcirco piissimus Pater max. necessitati consulens Reip. Christianæ sapè iubilea misit.

Quo ad partem medicam considerabatur pestis ex venenis naturalibus contagiosis. Et finem imponendo huic Sexto libro describam Catalogum, seu Indicem Sanctorum Beneuent. vt eorum nomina innotescant, quorum Historias perbelle descripsit Reuerendiss. D. Marius de Vipera Archidiaconus Beneuent. vir omnibus ferè numeris absolutus.

S. Arnaldus	Archiep. 35. M.	1332.	S. Sophius	Episc. 24. M.	49
S. Apollonius	Episc. 16.	332	S. Stefanus	Mart. Puteol.	305
S. Barbatus	Episc. 33.	666	S. Thomasius	Episc. 23.	440
S. Benignus	Archid. M.	490	S. Taso	Abb. S. Vinc.	729
S. Cassianus	Episc. 17.	341	S. Zosimus	Episc. 28.	553
S. Dorus	Episc. 15.	330			
S. Desiderius	Lector. M.	305	S. Artelais	Virgo	566
S. Emilius	Episc. 20.	430	S. Bella	Monial. S. P.	1280
S. Euntius	Episc. Astenfis	741	S. Daniella	Ord. Præd. de Vipera	
S. Felix	Papa 4.	630		famil.	128
S. Festus	Diaconus	305	S. Offa	Abbatissa S. Pet.	569
S. Phorinus	Episc. à S. Petro mis-				
	fus	40			
S. Ioannes	Episc. 21.	430			
S. Ianuarius	Episc. 13. Protector				
	Ben. & Neap.	305			
S. Ianuarius 2	Episc. 18.	347			
S. Liberator	Episc. 12.	300			
S. Marcianus	Episc. 27.	536			
S. Milo	Archiep. 11.	1062			
S. Natalis	Presbyt. C. M.	750			
S. Paldo	Abb. S. Vinc. prope				
	Vultur.	750			
S. Paulus	Diaconus	404			
S. Piaton.	apud Gallos.	313			

Plura in historijs scribentur ab eodem Domino pulchra, & erudita.

F I N I S.

PIETRO PIPERNO

PROTOfISICO DI BENEVENTO,

Edella iurisdittione di S. Sophia del Eminentifs.
e Reuerendifs. Sign. Francesco Card. BAR-
BERINO Perp. Ab. Protomed.

D. PLACIDO GEMINI CASTELLI
Academico Risuegliato.

T' *Ammiri Pietro 'l mondo, e fra le pietre
Di fama eterna incorrottibil resti,
Che s' à mille alme hoggi la vita impresti,
Ben è ragion, ch' il ben eterno impetre .
D' Esculapio nouel, sonore cetre ,
Voi, che di Pindo i primi scanni hauesti,
Ridite pur quei memorandi gesti,
Che non osa spiegar timido metre.
Ceda Titon nè' matutini Albori,
Se col suo stral, mentre saetta il Cielo
Fugan l' ombre notturne i suoi splendori ;
Che con più graui effetti infra gli orrori
Scacci col tuo sauer, qual alto Delo
L' ombre nemiche, i malignanti humori.*

D E
NVCE MAGA

BENEVENTANA

AUCTORE

PETRO PIPERNO

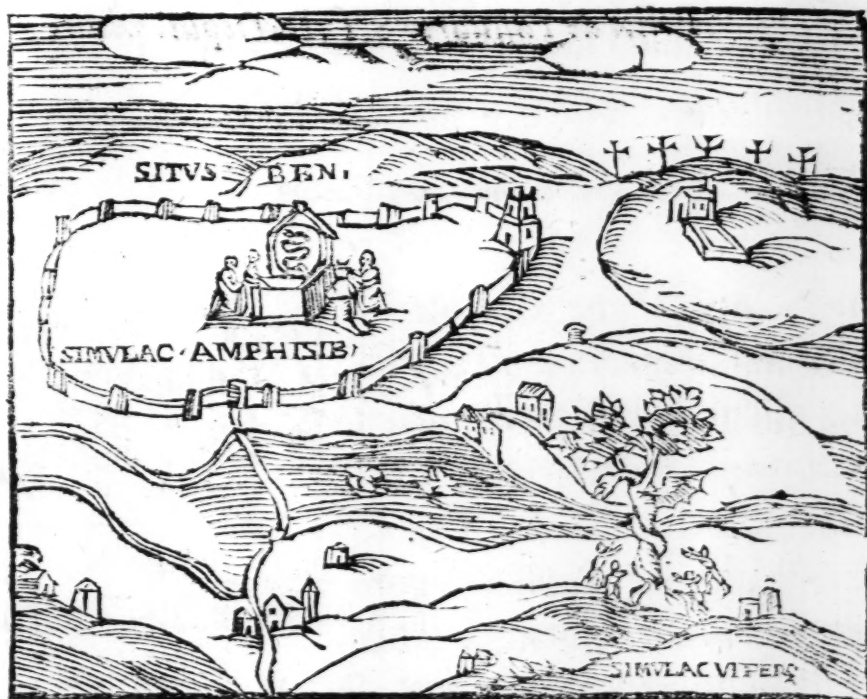
BENEVENTANO,

Phil. & Med. & Iurisdictionis S. Sophiæ Eminentiss.

& Reuerendiss. D. Princ. Cardin. Francisci

BARBERINI V. C. ac perpetui Abb.

Protophisco.

NEAPOLI,

Typis Io: Dominici Montanari. M.DC.XXXV.

SUPERIORVM PERMISSV.

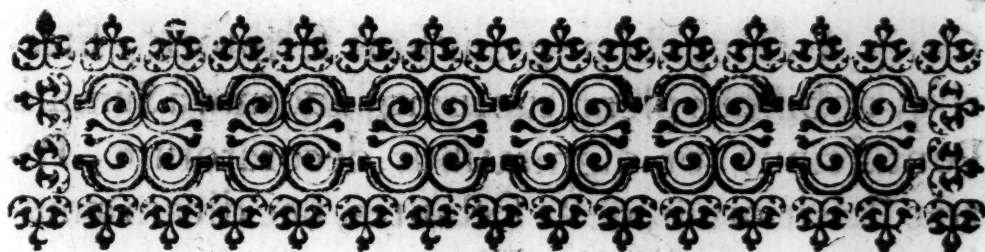
Imprimatur.

Felix Tamburellus Vic.Gen.

*M.Fr.Dominicus Graulina Ord.Præd.
Curia Archiep.Theolog.*

Felix de Ianuario S.T.D.Deput. vidit.

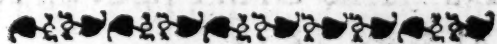
Pcr-

Perillustr. ac Reuerendiss. D.

TRAIANO
VIPERAE
ARCHIDIAC. AC PATRITIO BENEVENT.

PETRVS PIPERNVS
PROSPERIT.

Vorum exemplorum sequen-
tium, vt recētium, monumen-
tum, essent enim millia pauca,
de Nuce Beneuentana, voci
non Typis famosa, me narrare
stimulauit; Quæ tibi (Nobilis-
sime Domine) duo dicanda,
mihi suadent. Primò tuæ virtutes in modesta, hi-
lari, seniliq; iuuentute; mira; encomia Patruī tui
D. Marij Archidiac. sæpèq; Generalis Vicarij in.

Curia Archiepiscop. grauissimi scriptoris, litterisq; nobilibus pleni, tuorumq; auorum à Summis Pontificibus tot dignitatibus decoratorum, Patriæ Patritiorum, gesta sectantes, nec dicam æmulantes. Secundò alata Vipera tuorum arma vetusta, idolum quondam, ac stemma Longobardorum Heroum, qui super hanc Nucem eam venerabatur (sicuti bicipitem Amphisibenam Biloctorum insignia cum ijs Dux colebat Romualdus) & licet à S. Barbato ea fuerit publicè deleta, ab huius tamen posteris, magnisq; tuis proauis in armis gentilitatis fœcundè est conseruata dignitatibus maioribus hæreditaria. Hæc pauca, sed perpetua, Magnatibus grata] ceu meæ seruitutis arram accipias oro, Nestoreos annos à Deo precor, me tuæ humanitati, ac B. Daniellæ Ord. Præd. ex tua Prosapia comendo. Kal. Feb. 1634.

Perillustr. ac PerReuerendi D.

CAESARIS MACCHABAEI S.T.

& V.I.D. Prothon. Ap. Basilicæ Primic.

Anagramma

Petrus Pipernus

VT PIPER, SUPERNVS

Tetraslichon.

H Vmanum pietate genus conditur in orbe,
Conditæq; dapes pharmaca tuta parant,
Vt Piper interna prodit virtute supernus,
Effectus superos: sic petrus alta docet.

D. IOANNIS PIPEPRNI

Theologi, ac Abb. S. Mariæ de Granatellis Perill. D. Ba-
ronis Ioannis Antonij Latini Beneu.

Tetraslichon.

A Rs artem Petri magicam cantata superni
Carminis, infesto pellit ab orbe sono.
Carmina si potuit Petrus delere Simonis,
Medea & Circes nunc quoque delet opus.

Eiusdem Distichon

*Historia, Medica doctrina cedere Petro
Martinus, Picus, iure Bodinus eant.*

D.IV.

D. IULII CAESARIS BARICELLI

Civis Beneuent. Philos. Art. lib. & Med. D.

clariss. script. variarum rerum.

In Perillustr. D. PETRI PIPERNI Prothomed. Bene-
uenti, & Eminentiss. D. Card. BARBERINI
S. Sophiae iurisd. Archiatri Demonomanium.

S Agarum strepitat catus, doctusq; libello,
Atra venena vomit Thessala turpis anus
Omnibus infanda referas penetralia secta,
Et ritum obscenum destruis arte pia;
Specula nocturnis strigibus committe Citeis,
Iustorum imperium dira Magera timer;
Perge PIPERNE ultro, resonant tua scripta per Orbem,
Famaq; perlustris nominis astra meae.

CASVS PRIMVS.

Mulier quādā propter longā familiaritatem curiositate iocosa ducta, quā cum vetula strigimaga habuisset, excitata ad ludos Nucis Beneuentanę adire, non vero, sed ludendi animo, Principis sectam sectaturam ter promisit. Verula verò adeptę amicitię læta, vt suo Principi eam expiscaret, ac ad standum promissis confirmaret, ludos inexplicabiles, lauta conuiuia, venereaq; gaudia, & amplexus dulces callidis quibusdam verbis amplificabat; monebat ne vnquam signo Crucis signaret, nec corde, nec verbo nomen Iesu, vel B. V. Marię, aliq; sancta verba nominaret, deditque etiā vnguentum vt nocte ventura hora 4. brachia, crura, nates, cunnum, pectusq; leniret; insufflato prius quodam puluere in mariti collum, vt profundē dormitasset tota nocte; Dixitq; vt quid optaret ad equitandum, baculum ne an hircum, asinum, canem &c. explanaret. Subdidit illa simulatē, doce me prius agendi modum domi meę, interrim cogitabo de equo; subridens lamia se libenter id facturam. Noctē aduentante per ossa mulieris quidam terror cucurrit, ruminans nefanda interdicta sibi ē vetula; & Angelus Sanctus Custos intemē (credo) dissuadebat ne scelus illud magnum committeret. cum ecce ventus quidam, & oculis visa lamia submissē loquens Age? age? vnge? nam maritus tuus dormiet, cū postea breue gaudendi tempus habetur. Illa terrefacta subdit, ij, ij tu? Ego quidem nolo Creatorem meum Iesum offendere, iocose promisi; Torua, perfida strix ira tumefacta flatum cęu spuendo igneum, & fætidum in mulieris faciem insufflauit, istumq; in osse scio dextro eiacularit: ac tota nocte exurentem, faciem tulit; ita vt mane cęu lepra infecta lectulo iacebat cum isciatico dolore. Dolor. n. ab osse sacro vsque ad pedem dextrum descendebat. Quam historiam in scio marito iuramento mihi patefecit dubitās de aliquo maleficio. Dum hæc in arce Beneu. narrabam cum D. Dominico Procaccino de Monte S. Viti, nepotis tamen nobilis scriptoris Calisti Procaccini.

Petijt Nobiliss. Dom. D. Iulius Vintimilia Patritius Ard. Beneu. Quomodo poterat expiratio illa lepram excitare? Ego aliud exemplū narrabam cum Sprenger. pag. 55. naturaliter. n. in mēstruosis mulieribus, vel cacoethicis vi contagij ex suo viro sanguinem corrumpendo, & euocando potest id causari, sed non affirmari approbē in casu nostro. Neque possumus dicere, quōd fuisset ex applicatione venenorum, quia præfagire non poterat an mulier sibi morem gestura recusasset; Ergo tenen-

tenendum est fuisse à Dæmonis vi lamiæ magistri, ira moti ad venditam suæ delusæ ancillæ. Probat id doloris isciadis causa, nempe ictus qui ad se humores crassos traxit vi dæmoniaca. Addo etiam Dei permittentiam, ut mala familiaritas, nimia curiositas puniretur.

Curata fuit lepra ratione diuina, & medica. inter hæc persuasi offerenda vota, ac preces S. Ianuario nostro Episcop. & conciu, impulsus miraculis lepræ, quæ corripiebantur, qui lasciuie dormitabant in suo cubiculo, in quo natus est Sanctus Beneuenti. Tum dicendam orationem Leprosi Matt. 8. Marc. 1. Domine si velis, potes me mundare, quæ cum medicis etiam auxilijs fuit curata; tamen post annum expirauit eodem tempore.

APPENDIX MVRCHONO.

De mala conuersatione prohibenda.

Plura tibi dicenda nō correspondentia tuo pio Dominatori D. Illustriss. Michelang. Baglione Marchioni N. P. quæ velo silentij velis, fuge malam conuersationem. nam Plutarchus lib. de cogn. vero amico ab adulate, notauit tantam habere vim assiduam consuetudinem ut imprudenter exprimamus vitia eorum. cum quibus agimus. vnde Euseb. lib. 6. de præpar. Euan. S. Bonos quippè mores conuersatio parua corrumpit; sicut etiam prauis mores proba conuersatione corriguntur. Seneca tertio de ira sumuntur à conuersationibus mores, & ut quædam contactu in corpus vitia transfiliunt, ita animus mala sua proximus tradit. Ebrietas conuictores in amorem vini trahit. Impudicorum cæcus fortis etiam viros emollit. Auaritia in proximos virus suū transtulit: eadem è diuerso ratio virtutum est, ut omne quod secum habent mitigent. Nec tam valetudini profuit utilis regio, & salubre cœlum; quam animis parum firmis in turba meliorum versari.

Difficile quidem potest euadere qui degit in Regione pestifera, vel non humectari sub aquis. ita prauorum conuersationes; quæ leprosis, & morbis pestilentibus assimilantur; tactu, propinquitate, & aspectu nocentes. Sic optimè consuluit Ficinus. Memento denique effrenatos, & imprudentes, & malignos, ac infelices procul fugere. hi namque malorum pleni Dæmonum, vel radiorum, malefici sunt, & tanquam leprosi, pestilentesq; non solum tactu nocent, sed & propinquitate, & aspectu, sanè propinquitas ipsa corporum animatorum putatur esse contractus propter efficacem vaporum exhalationem, foris à calore spiritu affecto manantem. Maxime autem pestilens erit flagitiosorum familiaritas, atq; crudelium 3. de tripl. re 23. ideo uulgò Fa le spese al buono che ti ricorda.

Vir bonus est quis?

Qui consulta Patrum, qui leges, iuraq; seruat. Non solum conuersatio dicta, sed prauis obiecti præsentia, turpiaq; uerba, bonos uitiant mores.

mores. Sic Lactantius spectacula cuncta damnauit lib. 7. de cultu vero 20. Histrionū impudicissimos motus, Mimorū adulatoria de adulteriis, scenas corruptelas vitiosiores, comicas fabulas de stupris virginum, de amoribus meretricum fingentes, libidinum flāmas, seu irritamina; quæ omnia à veris zelosis Pastoribus, vel interdicens, vel corrigenda. Narrat Plutarchus de amat. enar. de Strabone, qui Aristocheam formosissimam puellam nudam videns, in eam magno vtriusque malo exarsit, sunt exempla ferè innumerabilia, vt in specul. exempl. in Prato Florido, & recordor Susannæ, cuius visus mutauit senes in iuuenes Daniel 13. Dauidis, & Bersabeæ. Nec nos sumus Dauide Sanctiores, vel Salamone sapientiores, vel Samfone fortiores inquit S. Hieronymus; idcirco oculos nostros auertamus, ne videant obiecta vana, & periculosa. Gentiles etiam legimus hæc euitasse. Augustus ex Suet. cap. 44. Fœminis ne gladiatores quidem, nisi ex superiore loco spectare concessit: Athletarum verà spectacula muliebrem sexum submouit. habes C. de repudijs l. consensu §. vir quoq; licuisse marito repudiare vxorē, vel sine iusta, vel probabili causa foris pernoctantem, vel Circensibus vel Theatralibus ludis, vel arenarum spectaculis in ipsis locis, in quibus hæc assolent celebrari se prohibente gaudentem; vt Semphronius suam repudiauit vxorem, quod ludos funebres spectasset. hinc rectè Lacedamoni non solum imagines, sed libros etiam Archilochi parum pudicos à sua Repub. iusserunt exulare. lib. 6. c. 3. Val. Max. nam

Verba mouent animos oris lasciuia pectus

Pulsat; & in uenus semina mortis agit.

Leges Romuli erant, vt refert Plin. in vita, quod qui coram fœminis obscenū aliquod dixisset, non secus quàm homicida puniebatur; quod iuris Consultus æmulatus l. item apud Labeonem §. qui turpibus ff. de iniurijs, iniuriarum voluit teneri, qui cum muliere turpes sermones miscēt. ideo cum S. Paulo Apost. ad Ephes. dicamus, Fornicatio autem, & omnis obscenitas ne nominetur quadam, apud vos, sicut decet Sanctos: nam libidinosi sunt mortale peccatum, vt explicat lib. 9. d. 45. nu. 39. contra Sanchez de Mat. t. 2. hæc etsi de terminis tamen vt vtilia apponere licuit, plura forsā in historijs.

C A S V S II.

*De Gibboso vi Demonis mutato in arenationem,
seu ante pectus in conuiuio Nucis Bene-
uentana Mag.*

Vir quidam Lombertus Alutarius in Patria sua Altauilla deo-
ctus Beneuenti iuribus statutorijs gaudens, vulgò *affidato*,
artem suam populari lætitia, & risu exercebat amore ductus vxorem
filios, & patriam tangendi, videndique causa in vigilia Sanctissimi

Corporis Iesu Christi ferò, humida lucente Luna, nostra discessit ab Vrbe; cum vix duobus milliarijs semotus, inspexit in plano prope flumen Sabbati in fertilis rris confinio perillustr. D. Patrit. Ben. Francisci Ianuarij omnium virtutum ornat, magnam virorum, mulierumq; turbam saltantium, & cantantium, *ben' venga il Ginedi, e'l Venerdi*, putans esse messorum, ac foeminas spicarum colligentes, ad eos rhythmica, canoraq; voce accedens subdidit, *e lo Sabato, e la Domenica*, replicando: quæ faciet, & vt Gibbosus homo, & si exteris omnibus arrisere, ac vanam ex ijs arreptus diuerberatis scapulis saltabat, quibus choreis expletis, & defessi sub quadam alta, spaciofaq; & magna nuce non longè à flumine accesserunt, vbi plures mensæ multis esculentis paratæ erant, famelicus forsan, vel iocandi animo ambitioso, ipse prior sedem accipiens accumbit; cum en Dæmon à tergo vi, & arte indecibili, intèso, sed momentaneo dolore, mira; celeritate montè illū morbosum, dislocatis spōdilibus, super humeros adequans, ad pectus extulit; Siccinè ille citò vociferans, ò IESV Virgo MARIA, omnes cum dapibus, luminibusq; euanuerunt, atque manibus sua terga tractans, gibbosam eleuationem non inuenit, & quam oculi non videbant, nunc ante deformem, & lamentabile impedimentum inspiciunt. Lombertus igitur ad animi fortitudinem excitatus, eas lamias esse colligit; itinere terminato, nouam tamen molem anteriorem plorans, ad domum suam auroræ nunciij cantu peruenit; ianuam pulsar; Ridiculosa magis fortuna parat: Vxor. n. pudica nocturnis territa ictibus, quis est iste temerarius? dicat? ille mutula voce refert, Lambertus tuus? vox quidem ei talis videbatur; mente verò non concipiebat hora illa malis amica, maritum aduenire potuisse: surrexit è lectulo, fenestram aperit; tum lunari luce cum hominem sine gibboso signo inspexisset; alta voce vicinos, & parentes proclamans mortarium proiecit, non sine periculo capitis fracturæ infortunati viri: tunc miserandus ille vlulans, sum Lambertus? falleris? hic sum, aperi? narrabo meos casus, aperi? tace? tandem voci cessit; diuersaq; figura domum ingrediens, euentus sub Beneuentana Nuce suæ vxori, ac parentibus narrauit. ita vt manè cum per plateas Altauillæ non gibbosus ambulabat à suis creditoribus non cognoscebatur. Post festinos dies reuertens ad nostram Vrbein vt turtior, sed mutatus ab illo; iocoso puerorum acclamatu res audita fuit, casus hi sunt multi apud nos, & scriptores plures, quos beuitate omitimus.

De Lamijs Cap. I.

PErstringam de Nuce compendium, quæ ab omnibus ferè Regionibus est nota oribus, & auribus; à nemine examinata, ac supp. vt verissimo esse Lamijs, seu ianaras, satisq; probato à Del Rio lib. 2. q. 16. vbi centum auctores, & negantes incidere contra Canones, & diuinas

De Nuce Magæ Beneuentana.

II

nas leges 14. q. 1. &c. de Frig. & malef. num. 2. quot Inquisitores, & Commissarij ad capiendas informationes, iustitiamq; exequendam constituti in varijs locis? quot retractæ Beneuenti? quot combustæ his ludis gloriantes, & vsæ? vulgares legant totum lib. 6. 1. p. Prati floridi, ex quibus probatur; quod corporaliter, seu totaliter, rarò fantastice, nisi quando sunt à nimijs ludis lassæ, ire ad cursum, seu ad nefanda cõcilia, Nucemq; Beneuentanam indicibili celeritate, vt solemnem locũ. Et quoniam Aristot. ait se ipsos, & alios decipit ab ignoratâ vi nominum, quamquam Gal. ad eam declarandam longum tempus terere vituperet; tamen iu 63. pronost. 39. & primo de diff. puls. necessariam appellauit. plura inneniuntur nomina harũ malignarum mulierum; dico mulieres; cùm viri reperiuntur, sed pauci; hinc dictum, latrocinium in viro, veneficium in femina reperiri; cẽu fidei minor.

Magæ primò vocantur à magnis actionibus vltra naturam, seu quæ viribus humanis perfici nequeunt, apertè verò vel occultè Diabolis auditoribus eæ perficere multa posse profitentur.

Sagæ, quia satis pessimè faciunt, multa scire volentes.

Lamiæ (à Lilith hebræo) à Lamia femina zelotypia furens ob adulterum maritum: infantulum adulterinum necauit, & quosquos poterat; vel ob similitudinem quandam cum Lamijs antiquorum, quæ representabantur phantastice in specie pulchrarum mulierum splendētium, amore captæ à iuuenibus vt hos perderent: vnde Empusæ, ac Marmoliciæ, vel Laruæ, & Lemures fuerunt nuncupatæ, apparentes vnico pede, in varijsq; figuris Dianæ dicatis; At nostræ lamiæ conuiuantur, cum spectris colludunt, negociantur; libidinem exercent, ita vt ait Rhodog. lib. 19. 5. libidinis cupiditate allicere iuuenes vt postea deuorent; maleficia patrant, infantes expetunt, sic Horat.

Heu pranse lamia puerum vinum extrahat aluo,

& propter hanc appetitionem appellari etiam Striges ab aue Striga huc, vel illuc vagante quamuis plin. iudicet fabulosum, vel vt Mercurial. in c. 3. de mor. puer. à stringendo; sic Picus ex Ouid. Ang.

Proca il dimostra quale sia questo angue,

Che al quinto giorno dopo suo natale

Delle streghe già preda forte langue;

Poco il vagito fanciullesco vale,

Achieder spesso agiuo alla nutrice,

Che è lacerato da questo animale

Afforbe il sangue la strega infelice

Sì presto con la lingua insatiabile

Che l' soccorso opportuno essere non lice.

Stringunt, & occidunt infantes non baptizatos odio ne saluentur sanctissimo Caracthere, ac signo Crucis; ideo statim Baptismo sacro munendi sunt. sic strigæ à Læstrygonibus, ex odif. Hom. Anthropophageis; hinc Eucheræ, & Gnosticos infames fuisse infanticidiorum.

Lilith. à lail, quæ noctem significat: ac interrogati quondam seniores

res Synagogæ, quod pleriq; pleriq; pueri non dum octiduani (v.d. ante circumcissionem) reperiretur necati. Respondent eos interim à Lilit. hoc est à Lamijs; hodie porissimum nondum baptizatis insidiantur, & noto hæc conciliabula fuisse ante Noe, vt Picus notauit, & nos ex S. Genes. pueros verò, vel præfocant iniecta culcitra, vel acu post aures, vel intra vngues infixâ sanguinem sugunt, & necant, vel præcipitant è cunis, vel rapiunt, lancinant pro vsu vnguentorum, aut grati cibi has Drusas Hispani nominant.

Veneficæ quia sapè etiam venenis simplicibus, vel compositis à magistro docto, impenetrabilibus vtuntur. Ex lib. 2. cap. 3. num. 4. de Ente Regali Doctis. V. I. D. Virgilij Pedicini Beneuent. habetur. plus namq; est ait Imp. Hominem veneno extingui quàm gladio.

Incantatrices Græcè Epodiæ carminibus vim totam tribuentes, vel solis, aut cum alijs rebus mistis, ac de his scripsisse Gal. de Homericâ curatione volunt aliqui.

Ianaræ nostro quoque vulgo nuncupantur, cum per aerem nare sentiantur dum feruntur ad ludos, vel quia ita antiquitus nomen erat cuiusdam tartaræ Lamiarum Duchissæ lanæ dictæ, cœu dicunt Canidia, à Canidia Neapolitana venefica, vt Horat. ode 5.

Canidia breuib; implicata viparis &c.

Sagana à venefica Sagana hinc subdit. At expedita Sagana per totam domum spargens auernales aquas &c. sic

Veia à Veia. ibid. Veia exhauriebat ingemens laboribus quo posset infossus puer longo die bis terue mutata dapis in emori spectaculo.

Folia à Folia frigæ. Non defuisse masculæ libidinis Ariminensem Foliam.

Locusta à Locusta. Iuven. Sat. lib. 5.

Instituitq; rudes melior locusta propinquas,

Erichotes ab Eriçtote Maga idid. lib. 6.

Hoc scelerum ritus, hac dira carmina gentis

Effera damnarat nimia pietatis Eriçtho.

Dispades à Dispade venefica Ouid. 1. eleg.

Est quadam quicunq; volet cognoscere Lenam,

Audita est quadam nomine Dispas anus

Eriphilæ ab Eriphila, Michaleiæ à Michala, Hecateiæ, Medæ, Circeæ, Thessalæ, ac in Sicilia Cyclopas, & Lestrigonas humanæ carnis avidas, ita vt proprios depascunt filios memorant, sic Thracia. Herodiades communiori vocabulo in aliquibus Regionibus nuncupantur ex Idumea Herodiade dropè Iordani flumen habitare choreis, ludisq; venereis effusè fruente, quæ multos & multas ad suum conuictum traherat Diana ludorum memorans, Manarda erat in antro nunc dicta Grotte manarda; Alcina in petra nunc Pulcina, sub dominio iam Excellentiss. ac nobiliss. D. Principis pij, ac prudens. Cæsaris de Aquino, eisdemq; encomijs D. Principissæ matris Lucretiæ Centurionis.

De cognoscendis faggis. Cap. II.

PRæter prædicta in cap. de Fascino adduntur stratagemmata, vt si suspectæ reperiantur die Veneris, vel Martis lassæ ludis in lectulo iacentes: si in aliqua corporis parte appareat aliquod signum liuidum, vel caracther; si tædet se signare signo S. Crucis, si sæpè maledicunt, irantur minantur blasphemantur, raro confitentur nisi hippocraticè; si irrideant in eleuatione S. Eucharistiæ; si fictis manu fabricent, si aqua lustrali introitu Ecclesiæ non signantur, si hædinis carnibus non vescuntur &c. huiusmodi: nam de faciendâ furca cum acubus, cum verbis, &c. de pedibus vngendis infantium &c. de carta scripta &c. ne exeant, quia superstitiosum non scribo. Addo signa, quibus tanquam mancipia signari solent à Principe Dæmonum in oculorum pupillis, vel binis, vel imagine bufonis, lacertæ, felicitis, unguis (ut Melamp. de phison.) cum liuido signo dextræ, vel sinistræ mammillæ vel lacerti. sed plura cap. de Fascino.

DE NUCE Cap. III.

NVx ut arbor & bonis, & malis proprietatibus fuit à natura dotata. Primò. n. cultori præbet, annua poma suo: uocantur inglandes, cœu Iouis glandes glandibus antiquorum suauiores, quibus oleum exprimitur multis utile.

Præsumptæ uel à cibo comestæ cum caricis, & ruta pectus, ac lethali- bus aduersantur uentris, ac tantam uim habent, ut positus fructus inter fungos, & uenenosos cibos quidquid in eis uirulentum effundat rapiat, & extinguat, ut Isid. sic omnibus cibarijs suspectis imponendus.

Largium esitata latos lumbricos pellunt, cum capæ uero sale, & melle, canis, hominibusq; morsui conferunt.

Tormina cum putamine suo cremata, & umbelico admotæ sedant.

Cortex combustis, tritusq; in uino, & oleo infantibus inunctis capillos elegantes efficit; alopecias replet.

Illinuntur mammarum inflammantibus, abscessibus, luxatisq; cum exiguo melle, & ruta.

Sistit menses crematum, tritumq; & cum uino admotum quod intra nuces clauditur.

Putamine nucis dens canis inuritur, quod plures quis nuces ederit hoc facilius timeas pellit.

Folia trita cum aceto aurium dolori, & angina cum ruta, & oleo.

Aduersantur capis, leniuntq; harum saporè.

Ad dentium pruritus utiles sunt.

Verustarum autem nucum nuclei illiti gangrænas, carbunculos,

agylipas, ac alopecias commanducati, & impositi celeriter sanant.

Recentes stomacho minus nocent, dulciores. n. sunt, quam ob causam alijs miscentur, ut acrimoniam auferant.

Oleum illitum liuores tollit.

Nonnulli ad neruos etiam vulneratos vtiuntur.

Post pisces edita incidunt eorum viscositates.

Potest etiam stomacho aliquid vigoris acquirere, & ventrem cum garo sumpta (st. viridi) mollire; quocirca non sine magna ratione clamar, cur

A populo saxis praterente petor?

Si merni, videorq; nocens imponite flamma;

Et liceat misera dedecus esse semel.

At nux dicta est lingua iam nocitura tua,

hinc Plin. lib. 17. c. 12. iam quadam umbrarum proprietas iuglandum grauis, & noxia etiam capiti humano, omnibusq; iuxta satis &c. ac inferius subdit esse venenum. Faucium, & capitis dolorem afferunt, & tussis auger, & in calidis ventriculis in bilem mutantur; suntq; stomacho inutiles, sitimq; moueant, tum quia umbra arboris sit noxia non solum hominibus, vel stantibus, vel dormientibus, quibus stuporem torporem, ac quandam sensuum grauitatem gigneré soleant cum minore momento ut Plinij verbis utar, foliorum vires in cerebrum penetrant; sed animalibus alijs, soloq; ipsi quod tetigit.

Sed cur umbra Nucis non ita nocet post multa circum verbera, & vulnera, frondibusq; quibusdam priuata.

An quia aer verberibus dissipatur, motuq; calefcit, ac animus animosior fiat? vel ab ijs partibus exanimatur insensibile virus, unde diffusum non valeat in corporis ambitum penetrare? vel spiritus verbera aufugiunt certe viles, vel crassi &c. ut Plautonici, ut Virg.

Tuq; innade iam vaginaq; eripe ferrum.

Pro turpi obsequio, ac puerili vitio. Catul.

Da nuce, pueri iners.

Concubine: satis diu.

Cassii nucibus, ac pro inefcrabile, nefandaq; sede tartareorum spirituum virorum, faminarumq; malignarum concilijs tripudijq;

Hinc populo saxis est praterente petenda,

De Nuce Mega quid qualis sit. Cap. IV.

Vocem famosam monstrant plurimi curiosi, qui ab auis, & atauis, vel per traditionem acceperunt, vel annuentibus aliquibus scriptis. Quicumque. n. exterius qui moram Beneuenci fecerit curiositate sciendi, scribendi, narrandi, veritate ductus de huiusmodi Nucis historia diligenter nos, aliquosq; ciues est sciscitatus, mea tempestate fuere praesertim Illustriss. & Reuerendiss. V. S. R. DD. V. GG. Lucas Cellsius, Marcus Antonius Cuccinus Rom. Archasius Riccius de Pisci

scia Comes Gaudius Castellus Interamnæ, & Nahartium Nob. huius nunc Affine prudentissimo v. Gubernante Brunono Sciamanno, qui proprijs oculis, pedibusq; videre, & rangere Nucis destinatum locum me duce voluere. Tum Illustrissimus D. Ioannes Oregius Nicolai, & Iosephi pater, ac Perillustr. & Reuerendiss. D. D. Laurentius Martinus Vic. & Anibal Albanus S. R. filius, & nostri Eminentissimi Archiep. Auditor, & Secret. & Franciscus Minutulus Patrit. Lucensis &c. eiusdem Eminentiss. Cubicul. Præfectus, ac Perill. D. Anellus de Sotij ex Baronibus N. S. Nicolai, alijq; qui de nostra Nucis famosa fama in omnibus Ciuitatibus, & locis, quibus adfuerunt testimonia perhibere; qui cum sint omni exceptiones maiores quiesco. primo nostri Samnitis Poeta citati. D. Primio Macchab. ac vtamur ottallico.

De la famosa Noce il chiaro grido

Ne gli estremi paesi, e ne i vicini

E sparsi sì, che l'habitante infido

Dicesi possessor de suoi confini;

Quindi i popoli tristi apresso il mido

Del gran Plutone, e de suoi Cittadini,

Per cot'al noce han priuilegio tale

Cha nuocer non li può schiera infernale,

Perusinus Poeta assimilans amorem nude lamiae pag. 9.

Amore è vna lasciuia ignuda strega

Ch' al buio, e fra gli horror senza sgomento,

Con l'oglio del piacer s' unge, e si sfrega;

Indi à caual veloce più che vento;

Sopra'l concupiscibile appetito,

Alla noce sen' va di Malauento,

Che ben non si può dir doue il mentito

Banchetto, e priuo de l'honesto sale &c.

Nux igitur maga describitur, quod sit arbor mira quantitate alta, lata, ramificata ordinato artificio omni tempore Lamiarum oculis viridis à Principe Dæmonum destinata, vt nefandorum conuenticulorum, aliorumq; scelerum locus primarius.

Hanc descriptionem accepimus à lectione quorundam processuum contra Ianaras manuscriptorum, ac à multis S. R. E. Inquisitoribus. Ex confessione earum, quæ retulerunt ex mente, ac antiqua Longobardorum traditione, veterumq; Samnitum, quod illa Nux fere toto anno viridibus frondibus uidebatur, fructusq; suos abundantes pyramidalis figura, quatrangularibus lineis emittebat, à multis non sine superstitione affectabantur; uetuleq; extera magni emere solebant putantes esse contra terribilia nocturna, puerorum umbras, ad epilepticos motus gestas; nec non ad concipiendum masculinam prolem retentis intra matricem nucleis. Pellegrini aliqui Beneuentani finire egentes; calliditate usi famosis Urbibus simulatas nuces uendidisse eo pretio, ut uitam lautam duxerunt. miseram humanam naturam data malis, quam bonis

Vtun.

Vruntur quædam pro maleficijs etiã nucibus referam dicta Del-
Rij lib. 3. i. p. q. 4. sect. 7.

Anno 1581. in Viuaresie oppido Annonaio fuit malefica nomine
Boiarona; quæ varijs plures cuique non vno modo dæmones immisit,
quibus grauissimè diuexari fuere: in his filius, & filia illius fuerũt, quos
nucibus alteri paratis, sed more puerili abliguritis ab ipsis, qui defere-
bant, singulos tribus dæmonibus possidendos mancipauit. Similia fa-
citabat Strix alia dicta *la Goehonne* &c. nũces .n. vehementer appe-
runt ex memoria forsã facinorum sub illa.

De loco, & origine. Cap. V.

Beneuentum anatomizauimus in Pet. Med. nostra, ac fusè in histo-
rijs, nunc vt innorescat profanus locus nucis describemus. thea-
trum Beneuentanum, quod perbellè prospicitur in Palatio Castri, aut
in Ecclesia S. Michaelis Archang. extra caput Vrbis ab Oriente à por-
ta Summa, representatur .n. quædam vallis triremis figuræ circum-
uallata, frugiferisq; amænifq; montibus; longitudine plateæ planæ ab
Oriente vbi dicitur *lo stretto di barba*, à quo fluuius Sabbatus ad Oc-
cidentem versus montes vitulani per medium theatri fluit ad Vrbem
Capuam; per lineam distantem septem miliarijs. A Ciuitate igitur bi-
no miliario non longè à ripa fluminis meridionali, famosa vel vmbro-
sa Nux, non lux, sed nox in agro D. prædicti de Iannario sub infansto
fydere plantata, ac à tenebrarum Principe electa ad ruïnã animarũ.
Huic loco Nobilissimus D. Octavius Bilocta Patritius Beneuentanus
hanc inscriptionem adaptauit.

OB LOCVM.

IAM SVPERSTITIOSA NVCE; ET MALEFICIIS
INFAMEM
STYGIORVM ALITVM STRYGVMQ; NIDVM
A DIVO BARBATO EPISCOPO BENEVENTANO
EXTINCTO SERPENTE LVSTRATVM, ET EXPIATVM
ET OB SVPERSTITIONEM DEINDE REGERMINANTEM
DEI MVNERE, ET EIVSDEM PRAESVLIS BENEFICIO
TANDEM VNA CVM NVCE RADICITVS EXTIRPATAM
ANTISTITI OPTIME DE PATRIA MERITO
SEMPITERNAE MEMORIAE MONVMENTVM.
OCTAVIVS BILOCTA.
P.

Nucis existētia in descripto loco probatur primò ex nostrorū patrum traditione cum communi Ciuum sententia, ex Bartolo in l. si procuratori falso ff. de condit. causa da, & Succino in rubrica C. de edendo nu. 4. scilicet. Traditio significat factum in fieri, & in facto esse. Tum ex multarum lamiarum confessione, vt in processibus.

Ac D. Inquisitor interrogauit Rosam si sciat vbi erat illa Nux. Respondit, in quodam plano Beneuenti propè quoddam flumen, cuius non longè ab oris, & ripis saltare etiam solitæ sunt. Tum subdit dum reditura erat ad suam domum de mane campana pulsauit pro angelica salutatione; hinc relicta à suo equo martinello, se propè eam ripam abscondere coacta fuit. retinet hodie locus *la ripa delle ianare*, in qua erat celi antrum aqua plenum, qua æstiuo tempore lamia etiam balneantur, aliosq; ludos aqueos exercentes. imò in media nocte S. Pauli, vel S. Ioannis quando steriles ibant in eo loco ad coeundum concipiebant: sed cur, nesciebat.

Quare & si sit superstitio, ac concursus auxilij Dæmoniaci non est impossibile succubos Diabolis semen administrantibus concipere (vnde referunt natos Gigantes, & Herculem, Eneam, Achillem, Alexandrum, Scipionem Africanum, Merlinum, &c.) cum habeant indicibili velocitate malorum virorum fortiorum semen colligere, conseruare, fouere, ac immittere ad dispositam mulieris matricem sub concursu aliquo syderum, vt Spreng. 1. par. q. 4. sed an naturuliter adiuuat balneum aquæ frigida ad concipiendum? Ex Galeno 3. de 5. T. 4. Respondetur adiuuare in calidis illis naturis vbi semen statim consumitur, & aduritur, vel liquefit; At istæ lamia dicunt se concipere arciianaras, quæ priuilegio extra citationem de die, & nocte possunt venire ad nucem cum suis Ludouicis luxuriando nemine vidente.

Hanc etiam loci descriptionem accepimus ab Historijs huiusmodi locum ad vinum effingentibus (quidquid aliqui mustitando transcurrunt) Codronch. lib. 3. 8. Garzonius plat. v. cap. 51. P. Grilland. lib. 2. q. 7. pag. 41. & 43. quem videas &c. vt Siluester Pierius lib. 2. 136. & Picus lib. 2. strig. alijq; multi.

Sed petijt Perill. D. meus Compater Antonius de Sactis Locum tēmens Illustris. ac Reuerendis. D. V. S. R. Comitibus Gaudij Castelli progub. Benenent &c. Si posset assignari aliqua ratio cur propè flumen?

Præscindendo à loci destinatione, vt postea, speculor aliquas causas supposito quòd in casu Draconis, ex omnibus Angelorum Choris spiritus cecidisse, ac varij speciatim locum habuere super quatuor elementa quidam dixerunt, & de aquaticis gen. quodam Dæmonum dicunt quidam DD. denominantur aquaticum, quoniam se humoribus immergens circa flumines, & lacus cohabitat, ira plenum, turbatum, & inquietum, & fraudulentum, tempestatesq; mouens, vitamq; auferens in aquis, & dum apparet famineo (vt Naiades, Nereides, & Dryades dicuntur) sexu vestit; nonnunquam verò cum hominibus loquitur, & varias ludificationes exercet; quocirca forsā inclinatione huiusmodi Dæmoniorum aquosa loca diligentia; sicuti alij alia ex Mart. lib. 2. q.

16. vel eorum commoditate pro apparitione fontium, vt confessa est Nobila ianara viridem nucem cum pulchris fontibus vidisse; hūc propē flumen locum elegisse; sicuti in aquis erant conuiuia Nerei, & in maris Eufimi insula, mensa Achillis.

Addit Picus lib. 2. strig. elegerunt, vt conseruaretur locus habitatio- nis Herodiadis Iudææ propē fluuium Iordani habitantis, ybi ad eam tradere decipit Dæmon lamias; tum vt staret memoria auium socio- rum Diomedis in aquis morantium, sl. in luxuria ex Iob 40. dicitur Be- hamot dormit in locis humentibus, v3. luxuriosis.

An verò ante Christi aduentum fuisset? non repugnat potenti cō- seruandi, vegetandi, ipsius Dæmonis: nam si eo tempore poterat valde super rationalia, quò magis in vecetabilia. Post autem aduentum D. N. I. Ch. limitata est. Quod si memoria nominis Herodiadis testari videatur anno S. Io. Baptistæ, cuius caput petijt à Tiranno; tamen non probat, quia propriam originem lamiarum volunt à Diana antiquissi- ma; tum etiam Herodiades quoq; nuncupantur aues Diomedæ, quæ post euersam Troiam, ac ab reedificato Beneuento à Diomede memo- rantur. Ante. n. diluuium magis abundabat hæc professio vt ex S. Ge- nes. clarescit. Postquam. n. ingressi sunt filij Dei ad filias hominū, illæq; genuerunt. s. gigātes, qui sunt potentes à saculo viri famosi, super quos explicat Valles. qua arte ante diluuium totum ferè hominum genus redderunt bellis immanius, & absurdus. mulieres. n. Dæmonum factæ sunt concubinæ, & omnis caro corruerat viam suam &c. Post quidem abscissam nucem famosius, numerosius concilium à cacodæmone cre- ditur auctum, vt infra.

Nucis infelicitis recētoris memorię originē, vt intelligamus. Notādū, vt ex legendario seu Chronica S. Barbatī curatoris S. Basilij Murconi, ac Episc. Beneu. quam in Biblioth. Cad. Eccl. Bibliothecario Perillu- stri, ac admodum Reuerendo Can. D. Francisco Roscio existente legi.

Erat Beneuenti insignis Sacerdos Barbatus, qui tempore Romualdi Ducis clauit actionibus cælebs, & miraculis coruscans. nam dæmonia ex obsessis corporibus aliquando fufis precibus, aliquando tantum ei- ciebat. Non longè à Beneuenti (antiqui) mænibus quasi solemnem diē sacram colebant arborem nucis gentilitatis ritum tenentes, bestia si- mulacro, quæ vulgo *Vipera* nominatur; flectebant colla, quæ flectere debebant Creatori. & in eadem arbore suspendentes corium symach (souatto) celerius equitabant calcaribus cruentantes equos, vt vnus al- terum posset præire; atq; in eorum cursu retrouersis manibus iaculabā- tur, iaculateq; particulam modicam ex eo comedebant, & supersti- tiosè accipiebant. S. Barbatus zelo plenus Deum sæpè orabat, vt nobi- lissimam Ciuitatem Regni caput, ab illa cæcitate idolatriæ mundare, dignaretur, sæpè palam feruore magno prædicabat, cum en Deum dat ex inimicis salutem Ciuitati.

Cōstantius Imperator innumera multitutine suorum collecta coa- cernato exercitu cum diuersis bellorum machinis Samniam circum- iuit. Romualdus autem inter ea cum paucis Longobardis fortissimis
viris

viris, & ciuibus se tuebatur; cumq; præfatus Princeps, & eius ciues vndiq; se arctatos conspicerent, & frequentissimis prælijs laceffarentur, penitusq; ab eis spes salutis esset ablata: & capiendos se fore à prædonibus diripiendos indubitanter conspicerent: decreuerunt, vt Urbis patefierent portæ, & vtriusq; sexus pugnando interirent: sicq; valido eiulatu cuncti flentes se mori præparabant, nec ad orationes, & alias pias res recurrere recordabantur.

Arrepta occasione S. BarbatuS eminenti loco publicè orauit, ac increpans peccata Ciuium, nefandæq; arboris Viperæ idolatriæ, dixit; abicite quem amastis; recipite quem odistis; despiciate quem hæcenus venerati estis; amate fideliter quem despexistis; amate Iesum Christum, & ad Sanctiss. suam Matrem M. VIRG. corde puro confugite: conuertimini ad Deum, ipse destruet bella, & elatos destruet montes, & humiles saluabit. Quæ & alia Dux Romualdus, & Ciues audientes; se S. Barbato obtulerunt; promittens Princeps statim illam idolatram arborem euellere, & ad vnguem abseruare obseruariq; agere leges. D. I. Ch. Tunc solemniter, ac magni animi pietate Dux cum ferè omnibus Ciuibus secutus est S. Barbatum, qui errepta Romualdi manu, vt oculos ad cælum extolleret dixit. V. Mariam tibi ostendam, quæ ad Deum Saluatorem pro nobis preces effundit, & exaudita ad iuuandum nos venit: Quo audito Romualdus lacrimas præ gaudio effudit, & vterq; abeuntes murum visa Genitrice, in faciem cecidit nimio pauore perterritus, & pænè exanimis solo consternatus iacebat: quem vir Dei BarbatuS à solo leuauit, ac ad populum reuersus iam nobis placata est Dei ira inquit state promissis ne deterius post hæc vobis contingat: Ac scitote quia Cæsar Constantius & eius exercitus Beneuentum non penetrabit: sed concitè suos adibunt fines: Sunt longæ hic historiae de Gesualdi fide (vnde stirps nobilissima Gesualda) de Vittola Duce Capuano, sed alibi:

Discessit ergo exercitus, ac Beneuentum gloriosæ libertati; quæ nõ redimitur auro; Dominus remanuit. Tunc BarbatuS creatus Episc. ordinata publica rogatione ad contaminatissimam arborem se contulit, repenitq; suis manibus securim accipiens eam à radicibus incidit, & defossam humo. Desuper terre congeriem fecit, vt quis nec inditium de ea postea valuerit reperire, è radice tamen squamosus, & famosus, horrendusq; extulit serpens Diabolus, cuius visu omnes aufugerunt, quem S. per aquæ bened. asperisionem mactauit, & euauit. Quo in tempore non solum alatæ viperæ idolum, sed bini capitis luctantis amphisibenæ simulacrum, quod à Longobardis Romualdo colebatur dissipauit; illo nolam, hoc calicem, aliaq; Basilicæ ornamenta componi curauit. fuerunt hinc initiatæ duæ Beneuent. nobilissimæ familie. fuit postea anno Sal. 680. à D. Papa Agatone vocatus ad Concilium.

Hæc dæmoniaca simulacra euersa admodum displicuere tartareo superbiz Auctori. Ac omnium inferorum conuocato concilio decreuit ad despectum S. Barbati illam arborem nucis dirutam; ni esset regenerare permissum, altam, pulchram, & viridem saltem apparenter,

melioriq; pompa in nocturnis magis famosis, festiuisq; cōgregantibus omnibus suis cum ijsdem forsan idolis videndū fore. Ac omnes vi maiori arteue ad augendam, propagandamq; hanc congregationem conari, iussitq; hoc in loco principalem suam sedem collocari, omnesq; ex utroq; sexu pacto recipi. Nam cū Samnia sit sedes principalis in Italia nunc sub imperio S. R. Eccl. vt signo Crucis bella vincat, tot Sāctorum ciuium, ac exterorum colendis ditata reliquijs, vt noto 395. ad eam oppugnādam necesse est nostrorum praeliantium numerum, & robora augere. Sic ore spumantur sancire putatur.

Neque est erroneum tenere, vt alij tenent, sapē nucem illam vi dæmonis esse pullulatam, & ab Illustrijs. alijs Archiepisc. funditus abscissam. at ego ob reuerentiam S. Barbari regenitam esse à Dæmonio Deū minimè permisisse autumo.

Est verò in descripto loco alia nux alta, lata, & cava, in qua tres possunt abscondi homines; sapēq; sub hac reperta ossa, officulaq; carne recenter nudata ceū signa lamiarum conuiuiorum. ita vt multi suspicati sūt hanc fortasse pro illa antiqua electam, ac destinātam his temporibus à tenebrarum Principe. Etsi interrogata Violanta in processu Curie quōdam Illustrijs. (nunc Eminentiss. verè Nepotis) D. Card. Columnæ f. m. 1519. Mense Iunij strigum de Terra Pontecorui, quod falsum dicebat de nuce Beneu. viridi cum frondibus cum in dicto loco nunc non sit aliqua nux? (eo. n. tempore aberant) Respondit id nescire, sed benè viderat nucem virentem, amplam, & frondosam propē fluium, & fortè hoc est ex potentia diaboli cum ipsa videbat, palpabatq; Hoc caput sequens ponitur petitioni Perill. D. Francisci Minutoli ex profapia vetustissima Lucensis Reip.

Cur arboris Nucis umbras elegerunt, & cur Beneuenti. Cap. VI.

PRæpositio pulchrior erit si quæ ratio nobis inueniretur, cū nullus hucusq; vt sciam id cogitauit, neq; striges illæ interrogatæ aliquā reddere rationem poterant. afferebant tātū; quia sic fuit antiquitus, sic Lucifero placuit, ac veniunt ad huius nucis, & loci umbram. b assignatam deuotionem; veluti Christiani propter piam aliquam animi pietatem solent visitare pro indulgentiarum acquisitione aliquod Templum certo die, vt die Veneris S. Petri, vel Pauli Ecclesiam &c. aliasq; ceremonias obseruare, de quibus nesciunt reddere causam. Nam nec proprium id est nucis; cū felicissima est altera Nux Constantinopoli, in qua Martyr Acathius appensus tormentis fuerat excruciat, cuius sanguine irrigata adhuc virens in memoria hominum perseueret, & sit in posterum permanfura, ex Baronio Maij 8. Niceph. h. 13. c. 38. Ipse vt mei magni debentis animi aram tanto representem viro hæc infero.

Diximus in 1. cap. cum Plin. umbram nucis peculiariter sensus capitis vitare, quare Demon qui pro auxilijs solet vti passiuis naturalibus, vt striges maiori efficacia eorum sensus à rerum diuinarum consideratione obcæcentur, sub illa sensus alios miseros, ludos, conuiuia, vsusq;

venereos, animiq; expletionem admittit, ac excitat.

Tum quia sub vmbra nucis melius conseruantur, & stimulantur tripudia; cum soli nuci cadendo somnum, & tripudium, seu sonum dare datum sit ex Pl. l. 15. 12

At vt allegoricè discurremus vmbra nucis electa fuit ad patefaciendam lamiarum hippocraticam naturam. Nucis. n. vmbra in apparentia grata, & iuuans videtur, in existentia, effectūq; nociua, & naturaliter vetitum est dormire sub illa, sic externè, vt tot sanctificetur cum coronis apparent ianaræ; quibus abutuntur vt alias, aliosq; decipiant, & ad concilia trahant; dici potest cum Matth. 7. veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, & in vmbra mortis sedent. Secundo vt manifestum sit inter eas, & Christum D. esse eclipsim, vmbra. n. est luminis impeditiua ex psal. 73. Tertio vmbra præcipuè nucis propter frigiditatem est somni prouocatiua, sic Iob 4. sub vmbra dormit in secreto Thalam. lamia dormiunt dictis Dei; vigilat illis Sathane, indicaturq; immobilitas eorum peccatorum; & per hanc nucis vmbra extinguit suorum mancipiorum charitatem, nam cū diligant illa infamia vitia, parui faciunt Dei charitatē. Quarto vmbra nucis vi similis est serpentium amica, vnde Coluber, quasi vmbra colens; ita amore similis tartareus coluber elegit, sub radice mactatos à S. Barbato. Quinto vmbra nucis est sterilitatis inductiua cum sub ea nil quasi crescat. Ad hanc in aninris Magarum sterilitatem sumendam eam Dæmon destruit. Sexto nux dicitur dicata Proserpinæ noctis, inferiorumq; Deæ, ideo illam colunt, &c.

Secundæ parti Respondetur esse falsum Beneuenti tantū nucem affectare; sed alios multos locos prout Principi placet, & statuit. imo sicuti Christiana fides in omnibus mundi partibus, ac Prouincijs fundamenta posuit, Prouincialesq; Duces constituit. ille superbus Dei simia in omnibus Prouincijs, & forsan Ciuitatibus magnis posuit suos cetus, suaq; conuenticula, sic Martin. plures locos memorat, vt videre est in lib. 2. q. 6. & alios alias, Anania fab. m. 65. narrat regionem Collam sicut nefandam, famosamq; nucem Ben. Remigius lib. 1. Spina c. 17. &c. quos breuitate prætermitto, Spina tamen cap. 20. idem declarat, memoratur Regionem Iordanis, & nucem Beneuenti &c. ac etiam conijcio Herodiades aues Diomedis socios colere, ac ob suum Ducem edificatorem, aues. n. illas omnibus inimicis impetum facere præter suos Gracos fabulantur. aues autem sunt Dæmonis mancipia, vel ipsemet cunctis suis hostibus bella irruens, ac alliciens striges amicas, hinc Iob 40. num quid illudes ei quasi aui? & in 32. Deut. Deuorabunt eos auis morsu amarissimo, & dici potest his lamijs vt in Prou. Auis transmigrat de loco suo.

Dum hæc scriberem à Perill, & Per Reuer. D. Can. Reg. Lat. Abb. Angelo Tufo fratre D. Francisci equest. mil. Ducis, & Petri, ex antiquissima profapia de Baronibus Tuforum, (vt Falco. B.) monstratum fuit quoddam instrumentum sub anno. 1273. 24. Feb. Iudice Guadafio Spitamanta N. Roberto, vt in Archiuio portæ S. Barb. 1289. & Biblioth.

blioth. Cathed. Ben. filsa 4. f. 59. 1236. in ultimo subdit à Pefco, quod est iuxta stradam, qua itur à Beneuento ad Petrapulicinam, & requæ dicitur esse Ecclesiæ S. Ioan. de curia, & vadit per dictam stradam vsq; ad rem Ecclesiæ S. Spiritus de Beneuento, quæ est iuxta nucem dictæ ianaram. Hæc memoria doceret duo, primò diuersos tripudij Benetiēti locos, vt regeretur locus propijssimus dictus. Secundò nuces eis esse caras. quamquam est traditio, quòd sub illa nuce capta fuit quædā ianara (& forsan Alcinas) quæ redibat à cursu tardè, sonuq; campanæ.

De Facinoribus sub Nuce Beneuentana. Cap. VII.

Gesta sub hac Nuce tanquam orbis cathedrali sunt solemniora, quàm in alijs congregationibus, de quibus latè DelRius lib. 2. q. 16. Grilland. de sortil. & alij. colligam recentiora pauca in Curia Archiep. à lamiarum confessionibus excepta.

Multi hos catus vocant ex Gentilium fabula ludū Dianæ, aut Herodiadis, vt Despina refert; Fingebatur. n. ab antiquis Diana noctis diuitiarū Dea; cuius honore celebrabantur in suis ludis cantus, saltus, & sonus, ordine contrario, seu præpostero, ac omnia genera Venerorum inter Ninphas, & Barones veteres; hinc ortū prouerbiū *l'amistia meschiata di Homero*, interq; alias concurrebant Napæ syluarū, Oreades mōtium, Driades arborum Nimphæ, & Deæ falsæ: Post verò multos annos eadē sortia sunt Herodiadæ Idumæ, quos ludos vulgus appellat *il gioco della Donna*; huicq; Dianæ conuiuio assimilatur mensa dicata soli, vbi carnes portatæ crescunt enarrata à S. Hieronymo ad Paulinum, quæ est esca, nassa dæmonis decipiens gulosos & lasciuos, vt de illa Nærei &c.

Tempus eundi ad cursum aiunt DD. absente Sole in medio silentij, & tenebrarum. Picus dixit de nocte Lunæ, & Iouis. Remigius, noctem quæ præcedit feriā tertiam posuit. Comanus noctē quæ præcedit feriā sextam. Cōmunior verò sententia lamiarum est quòd ferè omni nocte nefanda fiunt conuenticula, in diuersis tamē Regionibus signatis, & si non adstringuntur ire nisi conscriptæ in illa congregatione Prouinciæ.

At ad Nucē Beneu. transferri in nocte Veneris (puto ad spernendū diē passionis D. N. I. Ch. eorum catenæ) & est hæc congregatio caput aliarū, possunt quoq; de die præstigiosè sub nuce, vel alio loco libidines suo arbitrio, ac cupiditate exercere, si ut euenisse cuiā D. Benedicto ignito pro sua Armellina refert Picus, & Pindarus narrat; quod amoris sermones; venereaq; nocte antiquitus gerebantur, ac luce apparente finis imponebatur. *Mi ha flato l'aspro Oriente con l'equi anhel.* ac *Meader, ò notte è bisogno à te assai carnali piaceri.* ideò qui malè operatur lucem odit &c.

Sed ad nucem non omnes striges voluntariè venire queunt nisi conscriptæ; aliæ autem obtenta licentia, vel publicato edicto, aut citatione pro solemni die à suis Magistrellis. Arcilamiæ verò sine venia, & citatione priuilegium habent suo velle adire, vt passa est Violanta. Dicuntur Arcijanaræ eæ, ortæ à matre, vel patre Mago, aut auis, vel atavis.

Dum

Dū veniunt in die aliquo indeterminato ad nucē, signum est magni, nouiq; facinoris, vel adscribendi causa aliquā nouitiā, vel puniendi inobedientes, vel laudandi lamiā, qua virgo infame sua calliditate deflorata est, sicut. n. magni animi pietatis est virginitates defendere, conseruare, ita actio contraria dæmoniāci est. Cur permittat Deus? enodaui-
mus lib. 1. p. 42. at cur innocētes, ac simplices permittat adire ad nefandos cētus? Ratio Respondit vt sint testes de visu: & Martinus li. 2. q. 16. in Prouincia Deiorum narrat de Rustico, quī in huiusmodi conuiuijs vasculum materiæ incognitæ; sed ditissimum, sibi offerens à quodam ianitore strigone ad potandū accepit, ac concitus fugiēdo rapuit, donauitq; primo Regi Angliæ, hic Scotiæ thesauris proposuit quod curiositate inspexit Henricus II. ac à Guilielmo Reg. designatum. Menghus in lib. 2. compendij cap. 14. aliud exemplum de nucē narrat, sic Prierius lib. 2. p. 138. de quodam alio.

Vt morem geram curiositati Perill. D. Autenoris Benedicti omnibus virtutibus D. Locumtenentis Beneuenti, ac nunc dignissimi in Rom. Capitolio Iudicis, & Fiscalis &c. de gestis sub nucē summarie petentis.

Nefanda perstringo, sed euitanda, eludenda. Veniunt ad nucē (vel ad alia loca, vt scribunt DD.) lamiæ citatæ prius a Magistrello, & sunt illæ, quæ abiurarunt Deū Creatorē trinū in vnitāte, simplicitate, (proh scelus) fidē Christi, V. M. & omnes Sanctos, ac Sacramēta S. Ecclesiæ propriū Baptismū. iterumq; baptizatę, seu signatę stigmate sub māmā sinistra, vel lacerto eiusdē brachij. Solēni pacto corā Principe, vel suo Martinello, adstipulante Not. deputato seruire obligatę seruire Tartareo Regi, omnibusq; suis iussibus obedire, pactoq; partiali adstrictę ad Sacramēta cuncta conculcanda, vituperanda, ac ad reducēdas quas possunt ad sectas, congregationesq; proserpinæ.

Tūm permittuntur quædam peccata confiteri hippocraticę; sed nūquam se esse lamiās, & ire ad cursū. Confessæ postea irrideant de cōfessione, & pænitentia, ac de S. Euangelio; imō tacitē mussitent, mentiris? hostiæq; eleuationi insultando, odia excitantes, stupra patrantes, ac adulteria; maleficia, puericidā, omni lunā homicidia facientes. Se proprio sanguine ex sinistra mamma effuso adstipulante strigimago scriptis promittere se debent &c.

Princeps tenebrarū abiciens ē contra se obligat (quæ obligatio mēdacijs plena) vitam longam, diuitias promittendo, & semper videntur mendicæ, delitias, gaudia lasciuia, victorias cōtra inimicos suo arbitrio præstare, assignans vnū particularē dæmonē dictū amorosum Ludouicum, aut migesterlū, seu martinellū, vt voluntati lamiæ pareat; ac appareat ei in forma humana, en non irridendū dicitur, dæmonū apparet cum omnibus mēbris, pedibus exceptis oca. nam hæc est dicata Isse seu Dianæ, quod animal striges venerantur. Tum decipit eas dæmon, promittens post mortē collocare in aeris eleuato, appellariq; Fata. Adhibetur ab ipsis ad cursū vnguentū vnctionem iubet dæmon ob ceremoniā, vel forsan ad sensus obstupefaciendos; Tandem super aliquod delectabilius quoddam animal diabolum, vel scānum, baculum, sedē,

equi-

equitando proportionato, sed velocissimo temporis spatio aerem aperiendo, ne suffocentur, vel inflamentur, ad ludos nucis ducuntur. preire primò solent lasciviæ choreæ, sonus, tripudia, à tote planitie ad nucē cū sēper sint vltra 2000. mulieres cū suis strigonibus, vel Ludouicis. candelis aliquādo piceis manibus accensis, tū ad mensas edulij lautis positas; vel dæmonibus traductis, vel iisdē lamijs allatis sedent; ac epulantur; vnaqueq; cū suo amante, factis prius benedictionibus nefandis, ac gratiarū postea actionib⁹ ad Principē tenebrarū, vt auctore rerū agnosceret; veniuntq; postea ad conferentias maledictorū suorū facinorū p^r Principis tributo, & honore: istumq; sedentē regio sceptro hircieffigie representatē resupinē, vel cruribus in altū iactis piceis cadelis, aut filijs oblati adorant; pedes, & obscenū stercora os oscula fingunt, & siquæ Sacramenta raptim duxerint sub pedibus ponunt, ac horrescoreferens &c. Aliæ liuidæ maleficia fabricant corā omnes, petentes ab eis manus robur immittēdi morbos, vel occidendi, vel ad amorē inflāmandi. hinc iubet Principis laudari illas, quæ maiora, & plura curant stupra, adulteria, odio, morbos &c. inobedientes sine adequata causa, quæ ad ludos venire recusasset, flagellis puniri Demū ad venereos exercendos, & abhominādos vsus, vel cū strigonibus, aut cū dæmone magistrello corpore assumpto aereo, vel materiali tactu frigido, & molli, se se præbent, vtrāq; venerē exercendo, tū ob maiore delectationē, tū quia dæmō vitio hoc sodomitico longā vitā promisit vtentibus, sicuti Ganymedi, ac Brāco Pastori, & Asiatico Taamirē, infamīq; Orpheo: hinc natū quod citereæ orpheæ sonus sensu trahebat animalia. Expletis his, hircus cōburitur, sit pulvis; cuius tanquam thesaurum vniciq; dæmō proprius impertitur, ad hoc vt vrantur pro maleficis, superstitionibusq; alijs (plura tibi D. Antenores in historijs, si Deus permittet.)

Cur vērō forma hirci, vel capræ colitur, vel apparent in Regione præsertim Beneuentana strigonibus dæmones, pro nunc respondetur id fieri ad conseruandā antiquæ idolatriæ Longobardorum memoriā, qui adorabant hircū, capræq; caput ex Greg. l. 7. ep. 7. Martini l. 6. pag. 157.

Sed miseræ, stultæ, obcæcatę, minimē animaduertentes persuasiones dæmonis falsas, in cuius fronte legitur; allicit & decipit: nec fallacem, apparentemq; inferorum potentiā. nam solo verbo IESV, vel B. M. V. sonu cāpanæ: quid? galli cātu, euanescent; horrescunt; & capiūtur, tormentis cruciantur, vruntur. sunt alia vetita curiositati tuæ.

Accedere non recuso pro veritate, ac Patriæ defensione, de qua multi non rectē iudicant: quia esse strigimagā mente conceperunt. Tumesce testis pie Lector, qui libris de sortileg. processibusq; studuisti; vt Remig. Ponzinib. Grilland. Spreng. Viad. Auc. Mall. malef. Codronch. Despina. Garzon. Prierio, Budino, Alfons. à Castro, Io: Gers. Th. Muiner. Tyræo Mart. Del Rio &c. reperisti ne vllā verā Beneuentanā artis dictæ tinctā? non quidē. At malæ exteræ, & mali exteri Beneu. vitiant. De præseruatione à Lamijs conducunt scripta in lib. 3. c. 2. & 8. & lib. 5. c. 13. illa perquire, & vtere.

